

Na osnovu člana 49. stav 3. Zakona o poljoprivrednom zemljištu ("Službene novine F BiH", broj: 52/09) Ministarstvo za prostorno uređenje, promet i komunikacije i zaštitu okoline Zeničko-dobojskog kantona, daje slijedeće:

MIŠLJENJE

o usklađenosti Izmjena i dopuna Prostornog plana općine Breza do 2029.godine sa Prostornim planom Zeničko-dobojskog kantona 2009-2029.g. ("Službene novine Zeničko-dobojskog kantona" broj: 4/09, 6/09 i 5/10) u dijelu raspolaganja, upotrebe i zaštite poljoprivrednog zemljišta

Izmjene i dopune Prostornog plana općine Breza do 2029.godine po tematskom sadržaju usklađene su sa Uredbom o jedinstvenoj metodologiji za izradu planskih dokumenata ("Službene novine Federacije BiH", broj 63/04, 50/07 i 84/10).

Izmjene i dopune Prostornog plana općine Breza su usaglašene sa osnovnim načelima planskog uređenja i zaštite prostora i ciljevima prostornog razvoja Kantona utvrđenim Prostornim planom Zeničko-dobojskog kantona 2009-2029.g. ("Službene novine Zeničko-dobojskog kantona", broj 4/09, 6/09 i 5/10).

Grafički dio planskog dokumenta Izmjene i dopune Prostornog plana općine Breza do 2029. godine je dostavljen u odgovarajućem digitalnom obliku na osnovu kojeg je izvršena usporedba sa izvornom prostornom GIS bazom podataka Prostornog plana Kantona, pa samim tim i provjera usaglašenosti sa ovim planskim dokumentom.

Prostornim planom Kantona 2009-2029.g. utvrđuje se plansko upravljanje, korištenje i zaštita prostora kao osobito vrijednog i ograničenog dobra, a osigurava se kroz cjelovit pristup planskom uređenju, a sve na osnovu Zakona o prostornom uređenju i građenju, i posebnih ili drugih zakona (resornih), koji uređuju prije svega prirodna bogatstva i dobra od općeg interesa, kao što su poljoprivredno zemljište, šumsko zemljište, vodni resursi i dr.

Prostorni plan općine preuzima, prilagođava, razrađuje i dopunjava planska opredjeljenja iz Prostornog plana Kantona.

Smjernice po pitanju korištenja i zaštite prirodnih resursa uglavnom su preuzete iz Prostornog plana Zeničko-dobojskog kantona 2009-2029.g. („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj 4/09, 6/09 i 5/10), i iste se odnose na poljoprivredno i šumsko zemljište, vodne resurse, eksploataciju mineralnih sirovina i rekultivaciju i sanaciju površina nakon eksploatacije.

U analizi i poređenju podataka o kvaliteti i upotrebnoj vrijednosti zemljišta, i eventualnom opredjeljenju kvalitetnih kategorija poljoprivrednog i šumskog zemljišta za građenje, uglavnom su izgradnji građevina opredijeljene površine slabijeg kvaliteta, kao i površine koje su već usvojenim planskim dokumentima šireg područja - Prostorni plan Kantona utvrđene kao građevinske.

U periodu do donošenja Prostornog plana Kantona, nije postojala urađena Karta upotrebne vrijednosti zemljišta Zeničko-dobojskog kantona sa utvrđenim bonitetnim kategorijama i mjerama zaštite, te je istim utvrđena obaveza njene izrade nakon donošenja Prostornog plana Kantona, kako bi ista bila osnov za planiranje i zaštitu zemljišta na području općina u postupku izrade prostorno-planskih dokumenata.

S obzirom da je 2011.godine urađena Karta, propisana Prostornim planom Kantona, kao sastavni dio Studije upotrebne vrijednosti zemljišta za područje Zeničko-dobojskog kantona (naručilac: Vlada Kantona, odnosno Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, izvršilac: Poljoprivredno-prehrambeni fakultet Univerziteta u Sarajevu), stvoreni su uslovi za detaljno planiranje i zaštitu zemljišta u postupku izrade prostornih planova općina. Ova Studija sa tematskim kartama kao sastavnim dijelom iste, je bila osnov za provjeru primjene smjernica po pitanju korištenja i zaštite poljoprivrednog zemljišta u Izmjenama i dopunama Prostornog plana općine Breza do 2029.godine, čiji je nosilac izrade bio IPSA Institut Sarajevo, a nosilac pripreme Općina Breza. U vezi s tim je utvrđeno da su postojeća i nova urbana područja i građevinska zemljišta utvrđena Izmjenama i dopunama Prostornog plana općine Breza do 2029.godine na zemljištu lošije kvalitete i na građevinskom zemljištu utvrđenom Prostornim planom Zeničko-dobojskog kantona za period 2009-2029.g.

Zbog svega navedenog, predlažemo da Skupština Zeničko-dobojskog kantona u skladu sa članom 49. stav 4. Zakona o poljoprivrednom zemljištu, da saglasnost na primjenu Izmjena i dopuna Prostornog plana općine Breza do 2029. godine ("Službeni glasnik Općine Breza". broj 9/17), koje je donijelo Općinsko vijeće Breza na sjednici održanoj dana 27.09.2017.godine.

MINISTAR
Fahudin Brkić

Štaš, W. di.

Na osnovu člana 49. stav 3. Zakona o poljoprivrednom zemljištu ("Službene novine F BiH", broj: 52/09) Skupština Zeničko-dobojskog kantona na prijedlog Vlade Zeničko-dobojskog kantona, na ____ sjednici, održanoj __. __.2018.godine, d o n o s i

ODLUKU

o davanju saglasnosti na Izmjene i dopune
Prostornog plana općine Breza do 2029.godine

I.

Daje se saglasnost na Izmjene i dopune Prostornog plana općine Breza do 2029.godine koje je donijelo Općinsko vijeće Breza na sjednici održanoj dana 27.09.2017.godine ("Službeni glasnik Općine Breza", broj 9/17) u dijelu raspolaganja, upotrebe i zaštite poljoprivrednog zemljišta.

II.

Odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u "Službenim novinama Zeničko-dobojskog kantona".

Broj: _____
Datum, _____
Z e n i c a

PREDSJEDAVAJUĆI

Jasmin Duvnjak

Dostavljeno:

- 1 x Ministarstvo za prostorno uređenje,
promet i komunikacije i zaštitu okoline,
- 1 x Stručna služba Skupštine ZDK
- 1 x Općina Breza
- 1 x a/a

Handwritten signature: Hlad, W. M.

Objasnenje

Ĉlanom 49. stav 3. Zakona o poljoprivrednom zemljištu ("SluŹbene novine F BiH", broj: 52/09) propisano je da Skupština Kantona daje saglasnost na planove prostornog uređenja za manje prostorne cjeline unutar Kantona (podruĉje općine, posebna podruĉja, gradovi i naselja), a u stavu 4. istog člana da se navedeni planovi ne mogu provoditi ukoliko za njih nije pribavljena saglasnost Skupštine Kantona.

Nakon što je Općinsko vijeće Breza na sjednici održanoj 27.09.2017. godine donijelo Izmjene i dopune Prostornog plana općine Breza do 2029. godine, Općinski naćelnik je dopisom broj: 01/2-05-2798/17 od 03.10.2017. godine zatraŹio od Ministarstva za prostorno uređenje, promet i komunikacije i zaštitu okoline Zeniĉko-dobojskog kantona da pokrene skupštinsku proceduru za pribavljanje navedene saglasnosti.

Prema Mišljenju Ministarstva za prostorno uređenje, promet i komunikacije i zaštitu okoline Zeniĉko-dobojskog kantona kojeg je prihvatila Vlada Zeniĉko-dobojskog kantona Izmjene i dopune Prostornog plana općine Breza do 2029. godine usaglašene su sa osnovnim naćelima planskog uređenja i zaštite prostora i ciljevima prostornog razvoja Kantona utvrđenim Prostornim planom Zeniĉko-dobojskog kantona 2009-2029. ("SluŹbene novine Zeniĉko-dobojskog kantona", broj: 4/09, 6/09 i 5/10). Prostornim planom Kantona 2009-2029. utvrđuje se plansko upravljanje, korištenje i zaštita prostora kao osobito vrijednog i ograniĉenog dobra, a osigurava se kroz cjelovit pristup planskom uređenju, a sve na osnovu Zakona o prostornom uređenju i građenju, i posebnih ili drugih zakona (resornih), koji uređuju prije svega prirodna bogatstva i dobra od općeg interesa, kao što su poljoprivredno zemljište, šumsko zemljište, vodni resursi i dr.

Prostorni plan općine preuzima, prilagođava, razrađuje i dopunjava planska opredjeljenja iz Prostornog plana Kantona.

U tom smislu su u postupku izrade Izmjena i dopuna Prostornog plana općine Breza do 2029. godine, poštujui smjernice utvrđene Prostornim planom Kantona, a u cilju poboljšanja naslijeđenog stanja u planskom periodu, kvalitetna poljoprivredna zemljišta zaštićena od promjene namjene, odnosno od izgradnje trajnih objekata, te je istim zaštićeno i ograniĉeno korištenje kvalitetnog poljoprivrednog zemljišta.

U periodu donošenja Prostornog plana Kantona, nije postojala urađena Karta upotrebne vrijednosti zemljišta Zeniĉko-dobojskog kantona sa decidno utvrđenim bonitetnim kategorijama i mjerama zaštite, te je Prostornim planom Kantona utvrđena obaveza njene izrade kako bi ista bila osnov za planiranje i zaštitu zemljišta na podruĉju općina u postupku izrade prostorno-planskih dokumenata.

S obzirom da je u martu 2011. godine urađena Karta, propisana Prostornim planom Kantona, kao sastavni dio Studije upotrebne vrijednosti zemljišta za podruĉje Zeniĉko-dobojskog kantona (naruĉilac: Vlada Zeniĉko-dobojskog kantona, odnosno Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, izvršilac: Poljoprivredno-prehrambeni fakultet Univerziteta u Sarajevu), stvoreni su uslovi za detaljno planiranje i zaštitu zemljišta u postupku izrade prostornih planova općina. Ova Studija sa tematskim kartama kao sastavnim dijelom iste, je bila osnov za provjeru primjene smjernica po pitanju korištenja i zaštite poljoprivrednog zemljišta u Izmjenama i dopunama Prostornog plana općine Breza do 2029. godine.

Zbog svega navedenog, Vlada Zeniĉko-dobojskog kantona predlaŹe Skupštini Zeniĉko-dobojskog kantona da u skladu sa ćlanom 49. stav 4. Zakona o poljoprivrednom zemljištu, da saglasnost na primjenu Izmjena i dopuna Prostornog plana općine Breza do 2029. godine kojeg je donijelo Vijeće općine Breza 27.09.2017. godine.

Zbog obimnosti materijala Izmjena i dopuna Prostornog plana općine Breza do 2029. godine, dostavlja se u elektronskoj verziji.

Stas, M. M.

09
04

708/9484
03-10-2017
12 | 23 | 11254-3
16

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Zeničko-Dobojski Kanton
OPĆINA BREZA
Općinski načelnik

Bosnia and Herzegovina
Federation of Bosnia and Herzegovina
Zenica-Doboj Canton
MUNICIPALITY OF BREZA
Municipal Mayor

Broj:01/2-05-2798/17
Breza, 03.10.2017. godine

12/09-320/17
05.10.17

**ZENIČKO-DOBOJSKO KANTON
SKUPŠTINA ZE – DO KANTONA**
Putem: Ministarstva za prostorno
uređenje, promet i komunikacije
i zaštitu okoline

ZENICA

PREDMET: Zahtjev za davanje Saglasnosti na Izmjene i dopune Prostornog plana
Općine Breza do 2029. godine.-

Općinsko vijeće Breza na sjednici održanoj dana, 26.09.2017. godine, donijelo je Odluku o usvajanju Izmjena i dopuna Prostornog plana Općine Breza do 2029. godine („Službeni glasnik Općine Breza“, broj: 9/17), i Odluke o provođenju izmjena i dopuna Prostornog plana Općine Breza za period do 2029.godine (“Službeni glasnik Općine Breza”, broj:9/17)

Odredbama člana 49. st. 3. Zakona o poljoprivrednom zemljištu („Sl. novine FBiH“ broj: 52/09) propisano je da Skupština kantona daje saglasnost na planove prostornog uređenja za manje prostorne cjeline unutar kantona (područje općine, posebno područje, gradovi, naselja).

Stavom 4. istog člana Zakona o poljoprivrednom zemljištu propisano je da se Planovi prostornog uređenja ne mogu provoditi ukoliko za njih nije pribavljena saglasnost Skupštine kantona.

U postupku donošenja navedenog planskog dokumenta pribavljeno je Mišljenje Ministarstva za prostorno uređenje, promet i komunikacije i zaštitu okoline, broj: 12/09-23-11254-3/16 od 20.09.2017.godine, o usaglašenosti istog sa Prostornim planom Zeničko-dobojskog kantona 2009.-2029. i Uredbom o jedinstvenoj metodologiji za izradu planskih dokumenata.

Imajući u vidu naprijed navedeno na temelju odredaba člana 49. stav 3. Zakona o poljoprivrednom zemljištu („Sl. novine FBiH“ broj: 52/09) u prilogu dopisa dostavljamo Vam Izmjene i dopune Prostornog plana Općine Breza do 2029. godine te Vas molimo da navedeni Plan, kao resorno Ministarstvo, proslijedite Skupštini Zeničko-dobojskog kantona radi davanja saglasnosti.

Također Vas molimo da po ovom zahtjevu postupite u što kraćem roku kako bi se Skupština Ze-do kantona o Izmjenama i dopunama Prostornog plana općine Breza do 2029. godine izjasnila na sjednici zakazanoj u oktobru 2017. godine.

Prilog:

1. Odluka o usvajanju Izmjena i dopuna Prostornog plana općine Breza do 2029. godine („Sl. glasnik općine Breza“ broj:9/17),
2. Odluka o provođenju Izmjena i dopuna Izmjena i dopuna Prostornog plana općine Breza do 2029. („Sl. glasnik općine Breza“ broj: 9/17),
3. Izmjene i dopune Prostornog plana općine Breza do 2029. godine sa DVD prilogom koji sadrži i elektronsku verziju (tekstualni i grafički dio).
4. Mišljenje Ministarstva za prostorno uređenje, promet i komunikacije i zaštitu okoline, broj: 12/09-23-11254-3/16 od 20.09.2017. godine.

S poštovanjem!

Dostavljeno:

Ministarstvo za prostorno uređenje ZDK

1x01/2

1x a/a

Broj: 12/09-23-11254-3/16
Zenica, 20.09.2017.godine

OPĆINA BREZA
Općinski načelnik

PREDMET: Mišljenje - dostavlja se -

(Veza Vaš akt broj 01/2-05-2545/17 od 06.09.2017.g.)

Dana 07.09.2017.godine ovom Ministarstvu ste dostavili akt broj 01/2-05-2545/17 od 06.09.2017.g. kojim se traži saglasnost na Prijedlog planskog dokumenta - Izmjene i dopune Prostornog plana općine Breza do 2029.godine, a u vezi sa članom 33. stav (5) Zakona o prostornom uređenju i građenju („Sl. novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj 1/14 i 4/16).

Kako je navedenim članom propisano da se od strane ovog Ministarstva izvrši provjera o usaglašenosti Prostornog plana općine sa Prostornim planom Kantona („Sl.novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj 4/9, 6/9 i 5/10) kao planom šireg područja, kao i usklađenost sa Uredbom o jedinstvenoj metodologiji za izradu planskih dokumenata, vaš zahtjev je prosljedjen na analizu i mišljenje Kantonalnom zavodu za urbanizam i prostorno uređenje u sastavu ovog Ministarstva.

Kako je istim stavom (5) člana 33. Zakona o prostornom uređenju i građenju („Sl.novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj 1/14 i 4/16) utvrđena obaveza usklađivanja Prostornog plana općine sa odredbama ovog Zakona, konstatujemo slijedeće:

- Nosilac pripreme planskog dokumenta Izmjene i dopune Prostornog plana općine Breza do 2029.godine je Općina Breza - Općinski načelnik - Služba za prostorno uređenje, zaštitu okoliše, geodetske i imovinsko-pravne poslove, koja je za Nosioca izrade ovog planskog dokumenta odabrala IPISA Institut Sarajevo.
- Vašim zahtjevom broj 01/2-05-410/16 od 19.02.2016.g ste tražili saglasnost za završetak započetog postupka Izmjene i dopune Prostornog plana općine Breza sa IPISA- Institutom Sarajevo u skladu sa potpisanim ugovorom, a shodno donesenoj Odluci o pristupanju izradi ovog planskog dokumenta (“Službeni glasnik Općine Breza”, broj 1/13), i članom 8. navedene Odluke kojim je utvrđeno da će se izbor nosioca izrade izvršiti u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama.
- U vezi sa odabirom nosioca izrade ovo Ministarstvo je Općini Breza dalo Mišljenje aktom broj 12/09-23-9504-2/13 od 29.02.2016.godine, gdje je navedeno slijedeće:
- U postupku odabira nosioca izrade razvojnih planskih dokumenata – prostornih i urbanističkih planova na području Kantona i općina u Kantonu, nije Zakonom predviđena mogućnost izbora nosioca izrade u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama, s obzirom da je za izradu razvojnih planskih dokumenata zadužen

Kantonalni zavod za urbanizam i prostorno uređenje u sastavu Ministarstva, shodno članu 45. stav (1) Zakona o prostornom uređenju i građenju ("Službene novine Zeničko-dobojskog kantona", broj 1/14). U tom smislu Općina Breza nije postupala u skladu sa navedenim članom kod odabira IPISA Instituta Sarajevo za Nosioca izrade Izmjena i dopuna Prostornog plana općine do 2029.g.

- Međutim, nakon sagledavanja cjelokupne situacije, a u cilju stvaranja uslova za ekonomski razvoj Općine Breza i stvaranja uslova za ulaganja zainteresiranih investitora u momentu kad ste već započeli postupak izrade Izmjene i dopune Prostornog plana, obavijestili smo vašu Općinu da nastavi sa započetim aktivnostima i angažmanom IPISA-Instituta kao Nosioca izrade Izmjena i dopuna Prostornog plana općine Breza samo u ovom konkretnom slučaju, te da se ovaj započeti postupak i procedura završi kao izuzetak od pravila i od utvrđene zakonske procedure. Primjenom člana 45. stav (1) Zakona je uspostavljena jedinstvena i sistematska aktivnost po pitanju prostornog i urbanističkog planiranja na području Kantona i svih dvanaest općina sa aspekta analize i ugradnje jedinstvene baze podataka, raspoložive dokumentacije, studijskih istraživanja rađenih za potrebe Kantona uz istovremene uštede u budžetima općina i Kantona.
- Kako je Općinsko vijeće Breza novom Odlukom stavilo van snage donesenu Odluku o usvajanju izmjena i dopuna Prostornog plana općine Breza do 2029.g. i Odluku o provođenju izmjena i dopuna Prostornog plana općine Breza do 2029.g. objavljenu u dana 21.07.2016.g. u „Službenom glasniku Općine Breza“, broj 6/16, i donesene akte vratilo u fazu Nacrta, navodimo da je najraniji rok za pokretanje inicijative za izmjenu planskog dokumenta dvije godine od stupanja na snagu planskog dokumenta čija se izmjena ili dopuna predlaže shodno odredbama člana 51. stav (3) Zakona o prostornom uređenju i građenju („Službene novine ZE-DO kantona“, broj 1/14 i 4/16). U vezi s tim i nakon usvajanja i donošenja planskog dokumenta za koji ponovo tražite saglasnost, obavezni ste postupati u skladu sa odredbama člana 45. stav (1) i člana 51. stav (3) Zakona.

Općina Breza je dostavila u prilogu navedenog akta:

- Prijedlog Izmjena i dopuna Prostornog plana općine Breza (u digitalnom i analognom obliku), koji sadrži tekstualni dio, grafički dio i Odluku o provođenju, kao sastavni dio plana,
- Odluku o stavljanju van snage Odluke o usvajanju izmjena i dopuna Prostornog plana općine Breza do 2029.g. i Odluke o provođenju izmjena i dopuna Prostornog plana općine Breza do 2029.g.,
- Izvještaj sa ponovljene javne rasprave (akt broj 03/2-1-23-320/13) u periodu od 05.06.2017. do 05.07.2017.g.

Kantonalni zavod za urbanizam i prostorno uređenje u sastavu ovog Ministarstva, je nakon uvida u dostavljenu dokumentaciju, i nakon provjere o usaglašenosti dostavljenog planskog dokumenta – Izmjene i dopune Prostornog plana općine Breza do 2029. godine sa Prostornim planom Kantona („Sl. novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj 4/9, 6/9 i 5/10) kao planom šireg područja, i Uredbom o jedinstvenoj metodologiji za izradu planskih dokumenata, sa osvrtom na akt Ministarstva broj 12/09-23-11254-1/16 od 14.07.2016.g., kojim je ranije dato

Mišljenje na Prijedlog Izmjena i dopuna Prostornog plana općine Breza do 2029.g. stavljenog van snage i vraćenog ponovo u fazu Nacrta, utvrdio slijedeće:

- Grafički dio plana je dostavljen u odgovarajućem digitalnom obliku na osnovu kojeg je izvršena usporedbu sa izvornom prostornom GIS bazom podataka Prostornog plana Kantona, pa samim tim i provjera usaglašenosti sa ovim planskim dokumentom.
- U vezi s gore navedenim konstatovano je da je dostavljeni Prijedlog Izmjena i dopuna Prostornog plana općine Breza do 2029.g. po tematskom sadržaju usklađen sa Uredbom o jedinstvenoj metodologiji za izradu planskih dokumenata.
- Smjernice po pitanju korištenja i zaštite prirodnih resursa uglavnom su preuzete iz Prostornog plana Zeničko-dobojskog kantona 2009-2029.g. („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj 4/09, 6/09 i 5/10), i iste se odnose na poljoprivredno i šumsko zemljište, vodne resurse, eksploataciju mineralnih sirovina i rekultivaciju i sanaciju površina nakon eksploatacije.
- Izmjenama i dopunama Prostornog plana općine Breza do 2029.g., shodno utvrđenim općim i posebnim ciljevima u Prostornom planu Kantona, utvrđeni su uslovi za korištenje obnovljivih izvora energije, planirana je rekonstrukcija i razvoj infrastrukturnih sistema, utvrđen način i uslovi u svrhu uspostave integralnog sistema upravljanja otpadom, utvrđene su ugrožene površine, obaveze sanacije, uslovi za zaštitu ljudi i dobara od prirodnih i drugih nesreća, definisane površine i objekti prirodnog i kulturno-historijskog naslijeđa.
- U osvrtu na raniju analizu, utvrđeno je da su zadržana varijantna rješenja gradske obilaznice, s ciljem stvaranja uslova za njenu realizaciju, i uspostavljen zaštitni koridor za obe varijante sve do izrade glavnog projekta odabrane varijante, sa utvrđenim pojasom zaštite (20m sa obje strane puta) u Odluci o provođenju.
- Analizom podataka o površini urbanih područja i građevinskih zemljišta izvan urbanih područja koja uključuju i planirana resort naselja utvrđena Izmjenama i dopunama Prostornog plana općine do 2029.g., i poređenjem sa Prostornim planom Kantona i u odnosu na Prostorni plan općine za koji se rade ove Izmjene i dopune, utvrđeno je da je planirano proširenje urbanog i građevinskog zemljišta za oko 30 %, iako je smanjenje izvršeno u površini resort naselja. Prostornim planom Kantona utvrđena je obaveza definisanja preciznih granica urbanog i građevinskog zemljišta kroz izradu prostornih planova općina, pa se u tom smislu moglo i očekivati odstupanje u odnosu na površine utvrđene planom šireg područja. U planiranju povećanja površine građevinskog zemljišta ne treba zanemariti planirano ukupno povećanje broja stanovnika u odnosu na preliminarni postojeći broj stanovnika (primijenjen u ovom dokumentu) i planiranu prosječnu neto gustinu naseljenosti.
- S obzirom da su planirana proširenja urbanog i građevinskog zemljišta uglavnom na zemljištu lošije kvalitete, i da je opredjeljenje lokalne zajednice da isto ustupi za širenje građevinskih površina, i za izgradnju „resort naselja“ neophodno je da se kod provođenja ovog plana izričito primjenjuje odrednica da se izgradnja novih površina i njihova detaljna namjena planski usmjerava kroz izradu detaljnih planskih dokumenata.
- U analizi i poređenju podataka o kvaliteti i upotrebnoj vrijednosti zemljišta, i eventualnom opredjeljenju kvalitetnih kategorija poljoprivrednog i šumskog zemljišta za građenje, uglavnom su izgradnji građevina opredijeljene površine slabijeg kvaliteta,

kao i površine koje su već usvojenim planskim dokumentima šireg područja - Prostorni plan Kantona utvrđene kao građevinske, bez obzira na kvalitet zemljišta (planirana poslovna zona u granici urbanog područja Potkraj na zemljištu I. agrozona – II kategorija). U prethodnoj analizi je uočeno da su planirana proširenja građevinskog zemljišta na neizgrađenom kvalitetnom poljoprivrednom zemljištu i to: proširenje urbanog područja Župča na zemljištu utvrđenom kao I. agrozona – II i III kategorija, i isto je ponovo zadržano te je preporuka da se promjena namjene ponovo preispita i izvrši provjera kvalitete poljoprivrednog zemljišta, dok je u naseljima Sutješćica, Očevja i Gajevi ranije planirano proširenje građevinskog zemljišta opravdano ukinuto.

- Preporuka je da se uočene tehničke greške u broju i datumu akta Izvještaja sa ponovljene javne rasprave i u tekstualnom dijelu Plana otklone (npr. usaglašavanje starih i novih podataka na str. 135. tekstualnog dijela).

Direktorica:
Ajda Sumbuljević, dipl. ing. arh.

MINISTAR:
Fahrudin Brkic

Prilog:

- Povrat dokumentacije - Prijedlog PP Breza
(1 x registrator - printano i cd)

Dostavljeno:

- Naslovu
- a/a

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Zeničko-Dobojski Kanton
OPĆINA BREZA
Općinski načelnik
Broj: 01/2-05-2545/17
Breza, 06.09.2017 godine

Bosnia and Herzegovina
Federation of Bosnia and Herzegovina
Zenica-Doboj Canton
MUNICIPALITY OF BREZA
Municipal Mayor

09

07-09-2017

Redni broj	Godina	Redni broj	Godina
12/09-23	-	11254-1	16

293/17
05-09-17

ZENIČKO-DOBOJSKI KANTON
Ministarstvo za prostorno uređenje,
promet i komunikacije i zaštitu okoline
Kućukovići 2, Zenica

Predmet: **Saglasnost na Izmjene i dopune Prostornog plana Općine Breza za period do 2029. godine, Hitno - traži se.-**

U svrhu unapređenja uslova za razvoj Općine Breza pokrenut je postupak donošenja Izmjena i dopuna Prostornog plana Općine Breza za period do 2029. godine.

O nacrtu Izmjena i dopuna Prostornog plana Općine Breza za period do 2029. godine, proveli smo javnu raspravu, te u skladu sa odlukom Općinskog vijeća zauzeli stavove i mišljenja o prikupljenim primjedbama i sugestijama i planiranoj koncepciji uređenja prostora te iste u formi Izvještaja dostavili Nosiocu izrade plana- IPSA Institut Sarajevo.

Nosilac izrade plana razmotrio je Izvještaj i određene primjedbe ugradio u koncepciju plana dok je za primjedbe koje nisu ugrađene u prijedlog dokumenta dao obrazloženje kroz tekstualne priloge plana.

Naglašavamo da su Prijedlogom Izmjena i dopuna Prostornog plana otklonjene sve primjedbe na navedeni Plan koje su konstatovane u Mišljenju Ministarstva za prostorno uređenje, promet i komunikacije i zaštitu okoline ZDK, broj: 12/09-23-11254-1/16 od 14.07.2016. godine.

U prilogu ovog dopisa dostavljamo Vam dokument „Prijedlog Izmjena i dopuna Prostornog plana Općine Breza za period do 2029. godine“, te podnosimo zahtjev da, u skladu sa članom 33. stav 5. Zakona o prostornom uređenju i građenju („Službene novine ZDK“, broj: 1/14 i 4/16), date Vašu Saglasnost u pogledu njegove usklađenosti sa planom višeg reda - Prostornim planom Zeničko-dobojskog kantona (2009-2029), Uredbom o jedinstvenoj metodologiji za izradu planskih dokumenata i Zakonom o prostornom uređenju i građenju.

Podsjećamo da je, povodom zahtjeva Općine Breza za davanje mišljenja na Izmjene i dopune Prostornog plana Općine Breza do 2029. godine, Ministarstvo za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu ZDK, u podnesku, broj: 05-24-11254-1/16 od 05.08.2016. godine, dalo mišljenje da navedeno Ministarstvo nije nadležno da daje saglasnosti ili mišljenja na prostorne planove.

Obzirom na hitnost usvajanja prijedloga plana, molimo vas da nam, u što kraćem roku, date traženu saglasnost.

S poštovanjem!

Prilog:

1. Izmjene i dopune Prostornog plana općine Breza za period do 2029. godine
Prijedlog, 1x analogna i 1x digitalna forma,
2. Izveštaj o prikupljenim primjedbama i sugestijama na nacrt Izmjena i dopuna
Prostornog plana općine Breza u toku ponovljene javne rasprave,
broj: 03/2-1-23-320 od 13.07.2017.god.
3. Odluka o stavljanju van snage Odluke o usvajanju i Odluke o provođenju
Prostornog plana općine Breza za period do 2029. godine.

Dostavljeno:

- 1x Naslovu,
- 1x 01/2,
- 1x Arhiva.

OPĆINSKI NAČELNIK
mr. sci. Munib A. Zaimović

**IZMJENE I DOPUNE
PROSTORNOG PLANA**

OPĆINE BREZA

za period do 2029. godine

PRIJEDLOG PLANA

II. Odluka o provođenju

Na osnovu člana 48., stav (1) i (5) Zakona o prostornom uređenju i građenju Zeničko – dobojskog kantona (Sl.novine Zeničko-dobojskog kantona”, broj 1/14), i člana 19. Tačka 5., Statuta općine Breza („Službeni glasnik Općine Breza“, broj: 8/09 - Prečišćeni tekst), Općinsko vijeće Breza na sjednici održanoj dana ____, donosi:

O D L U K U
O PROVOĐENJU IZMJENA I DOPUNA
PROSTORNOG PLANA OPĆINE BREZA DO 2029.GODINE
- PRIJEDLOG -

I - OPĆE ODREDBE

Član 1.

Izmjene i dopune Prostornog plana općine Breza za period do 2029. godine (u daljnjem tekstu Prostornog plana), obavezujući je planski dokument, kojim se planski usmjerava, odnosno, regulišu uslovi korištenja, izgradnje, uređenja i zaštite prostora i dobara u prostoru, te na taj način obezbjeđuju realizaciju Plana.

Ova odluka je sastavni dio Prostornog plana i obuhvata:

- program mjera prostornog uređenja i neophodne aktivnosti za provođenje Plana,
- obaveze u pogledu detaljnijeg uređenja prostora

Član 2.

Odredbe ove odluke primjenjuju se na cjelokupnom području općine Breza, do donošenja odgovarajućih provedbenih planova za pojedina urbana područja, odnosno odredbi o provođenju ovih planova, ako posebnim propisom za pojedine dijelove područja nije drukčije utvrđeno.

Granica Prostornog plana obuhvata sljedeće katastarske općine: Breza, Gornja Breza, Kamenica, Koritnik, Mahala, Orahovo, Podgora, Slivno, Sutješćica, Vardište, Vijesolići, Vlahinje i Župča.

Ukupna površina obuhvata iznosi 7.288,83 ha.

Član 3.

Plan sadrži prostornu i društveno - ekonomsku strukturu općine Breza, mrežu naselja, sistem razvojne infrastrukture, osnove za uređenje i zaštitu prostora, sistem prostornih mjerila i smjernica za prostorni razvoj, te druge elemente od važnosti za općinu Breza, kao što je racionalno korištenje građevinskog i drugog zemljišta.

Član 4.

Ovom Odlukom uređuje se granica obuhvata Prostornog plana, granice urbanih područja i građevinskih zemljišta izvan urbanog područja sa namjenama i uvjetima građenja vezanim za uređenje građevinskog zemljišta, kao i status postojećih planskih dokumenata.

Član 5.

Ovom Odlukom utvrđuju se urbanističko-tehnički i drugi uslovi za izdavanje urbanističke saglasnosti na područjima za koja nije obavezno donošenje detaljnih planova, zatim uslovi za lociranje privrednih sadržaja u prostoru, smještajni uslovi u prostoru za društvene djelatnosti, uslovi korištenja prostora na zaštitnim infrastrukturnim pojasevima i zonama zaštićenih područja, mjere očuvanja kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa, uslovi za postupanje sa komunalnim otpadom, zatim mjere sprečavanja nepovoljnih uticaja na okoliš, mjere zaštite prava lica sa smanjenim tjelesnim sposobnostima, mjere zaštite stanovnika i materijalnih dobara od prirodnih i ljudskim djelovanjem izazvanih nepogoda i katastrofa i ratnih dejstava, mjere provedbe i obavezu izrade drugih planskih dokumenata za uža područja unutar Prostornog plana i dr.

Član 6.

U provođenju Plana, obavezno se primjenjuju zakonski propisi iz oblasti prostornog uređenja i građenja, zaštite okoliša, zaštite prirode, zaštite voda, šuma i šumskog zemljišta, zaštite poljoprivrednog zemljišta, cesta, elektroenergetike, zaštite vazduha, zaštite od buke i svi drugi propisi koji uređuju odnose u oblasti planiranja prostora i zaštite životne sredine.

Član 7.

Dokumentacija Prostornog plana, u skladu sa važećom zakonskom regulativom, sadrži:

a) Prostornu osnovu, koja se sastoji od tekstualnog i grafičkog dijela:

Tekstualni dio čine:

- Postojeće stanje prostornog uređenja i ocjena stanja u prostoru,
- Opće i posebne ciljeve prostornog razvoja,
- Osnovnu koncepciju prostornog uređenja.

Grafički dio čine 16 grafičkih priloga, rađenih na orto – foto snimcima, topografskim podlogama 1:25.000 i katastarskim planovima R 1:500/ 1:1000/ 1:2.500/ 1:5.000.

b) Prostorni plan koji se sastoji od tekstualnog i grafičkog dijela:

Tekstualni dio čine:

- Opći i posebni ciljevi prostornog razvoja,
- Projekcija prostornog razvoja,
- Projekcija razvoja prostornih sistema,
- Odluka o provođenju Prostornog plana.

Grafički dio čini 18 priloga, rađenih na orto – foto snimcima, topografskim podlogama 1:25.000 i katastarskim planovima R 1:500/ 1:1.000/ 1:2.500/ 1:5.000.

Član 8.

Dokumentacija Prostornog plana čuvat će se u Službi za prostorno uređenje, zaštitu okolice, geodetske i imovinsko – pravne poslove općine Breza, ovjerena i potpisana od strane Nosioca pripreme i Nosioca izrade Prostornog plana, u skladu sa članom 77. Uredbe o jedinstvenoj metodologiji za izradu planskih dokumenata.

Član 9.

Prostorni plan je osnov za pripremu, izradu i donošenje ostalih planskih dokumenata prostornog uređenja, kao narednih faza detaljnijeg planskog uređenja korištenja prostora općine Breza.

II – PROGRAM MJERA I AKTIVNOSTI ZA PROVOĐENJE PROSTORNOG PLANA

Član 10.

Program mjera i aktivnosti za provođenje Prostornog plana odnosi se na prvu etapu od njegovog donošenja, odnosno, za prvi izvještajni period realizacije Prostornog plana.

Programom mjera i aktivnosti utvrđuje se osnova, koja će općinskim organima pomoći u donošenju mjera u skladu sa politikom i legislativom koja je usklađena sa legislativom Evropske zajednice.

Program mjera i aktivnosti za provođenje Prostornog plana čine:

- mjere populacijske politike,
- mjere ekonomske politike,
- mjere zemljišne politike,
- investiciona i poreska politika,
- obaveze u pogledu detaljnog planiranja i uređenja prostora,
- obaveze izrade izvještaja o stanju u prostoru.

Član 11.

Mjere populacijske politike se definiraju, sprovode i kontroliraju sa svih nivoa administrativno – političkog ustrojstva Bosne i Hercegovine, što se odnosi na državu, entitete, kantone i općine, a u osnovi se odnose na:

- demografski oporavak stanovništva u cilju zaustavljanja trenda opadanja nataliteta, migracija, te poduzimanje mjera za njegovu stabilizaciju i oporavak,
- stimuliranje povećanja stope nataliteta kroz jačanje socijalne, zdravstvene i obrazovne politike,
- osiguranje materijalnih uslova za povećanje broja članova porodice,

- osiguranje preduslova za povećanje broja zaposlenih u okviru jednog domaćinstva/porodice itd.

Član 12.

Mjere ekonomske politike se definiraju, sprovode i kontroliraju sa svih nivoa administrativno – političkog ustrojstva Bosne i Hercegovine, što se odnosi na državu, entitete, kantone i općine, a u osnovi se odnose na:

- stvaranje uslova za uspješno poslovanje kroz olakšice u administrativnim procedurama,
- sistematsko ulaganje u infrastrukturu, kao preduslov razvoja privrede,
- provođenje strateških ciljeva postavljenih ovim Prostornim planom i drugim razvojnim i strateškim dokumentima općine Breza,
- provođenje stimulativnih mjera unaprijeđenja razvoja privrede i njihovo usaglašavanje sa prostornom organizacijom,
- poticanje javno – privatnog partnerstva,
- usmjeravanje razmještaja privrednih kapaciteta koji iskazuju potencijal u racionalnom korištenju prostora i njegove zaštite od neplanskog korištenja.

Član 13.

Mjere investicione i fiskalne politike imaju veliki uticaj na intenzitet i kvalitet korištenja i uređenja prostora, te moraju biti pažljivo određene i usmjeravane, posebno kada su u pitanju investicije inostranih ili zajedničke investicije domaćih i inostranih investitora, kao i kad je u pitanju uređenje prostora i izgradnja infrastrukturnih sistema.

Član 14.

Prostornim planom se utvrđuje obaveza izrade razvojnih i provedbenih planskih dokumenata.

Razvojni planski dokumenti su:

- Urbanistički plan grada Breza sa prigradskim naseljima.

Provedbeni planski dokumenti:

- zone unutar Urbanističkog plana za koje je određena potreba detaljnijeg uređenja prostora, u skladu sa potrebama lokalne zajednice i usmjerenog korištenja uređenja prostora,
- kulturno – historijske i urbane historijske cjeline unutar urbanog područja Breza,
- privredne i poslovne zone unutar i izvan urbanog područja, koje imaju površinu veću od 5 ha,
- privredna zona Potkraj,
- industrijsko – poljoprivredna zona Koritnik,
- sportsko – rekreativna zona Hrasno,
- resort naselja,
- gradsko groblje Smrekovica,
- na urbanom području Gornja Breza (naselje Gornja Breza, na urbanom području Bukovik (naselja Bukovik i Koritnik),

- na urbanom području Breza (naselje Bulbulušići), na urbanom području Kamenice (naselje Kamenice i Grabovik),
- na urbanom području Župča (naselje Podgora i Izbod),
- na urbanom području Slivno (naselje Slivno),
- na urbanom području Potkraj (naselje Potkraj, Podžupča i Vrbovik).

Sve do sada urađene planske dokumente je potrebno inventarizirati, te u tom postupku izvršiti selekciju i usklađivanje planskih dokumenata sa Prostornim planom, tamo gdje je to potrebno.

U slučaju potrebe, Općinsko vijeće može donijeti odluku o izradi i drugih planskih dokumenata u njegovoj nadležnosti u skladu sa važećom zakonskom regulativom.

U okviru prvog izvještajnog perioda realizacije Prostornog plana, potrebno je izraditi Regulative planove privredne zone Potkraj i industrijsko-poljoprivredne zone Koritnik.

Član 15.

Izvještaj o stanju prostora na području Općine se radi nakon dvije (2) godine, na temelju monitoringa i praćenja stanja u prostoru u svim njegovim segmentima, kao i rezultata novih istraživanja, a na osnovu čega će se donijeti program mjera za unaprijeđenje stanja u prostoru, tj., potreba za izradom, odnosno, izmjenom i dopunom postojećih planskih dokumenata.

III – IZGRADNJA I UREĐENJE PROSTORA

Član 16.

U cilju obezbjeđenja uslova planskog razvoja područja općine Breza, izgradnje naselja, stvaranja i održavanja povoljnih uslova za život, rad i odmor radnih ljudi i građana, te dugoročnog upravljanja prirodnim i izgrađenim dobrima, Prostornim planom općine i ovom odlukom se utvrđuju:

1. građevinsko zemljište i urbana područja sa režimima građenja
2. poljoprivredno zemljište
3. šumsko zemljište
4. vodne površine, izvorišta i zaštitne zone
5. zaštita prirodnog i kulturno-historijskog nasljeđa
6. infrastrukturne površine i zaštitni pojasevi
7. područja za turističku namjenu i izgradnju objekata za odmor
8. prostori za groblja i druge komunalne objekte,
9. površine za podzemnu i površinsku eksploataciju mineralnih sirovina.

GRANICE

Član 17.

Granica obuhvata Prostornog plana općine Breza odgovara administrativnoj granici općine Breza i obuhvata površinu od 72,88 km² ili 7.288 ha.

Član 18.

Ovim Prostornim planom definisani su obuhvati sedam urbanih područja: Breza, Gornja Breza, Slivno, Župča, Bukovik, Kamenice i Potkraj, a njihove granice su prikazane na grafičkim dijelovima Prostornog plana u mjerilu 1:25.000.

Član 19.

Na području općine Breza Prostornim planom općine utvrđuju se slijedeća urbana područja i građevinska zemljišta u kojima se može vršiti izgradnja objekata i drugi radovi:

1. Urbano područje Breza - naselje Mahala, Novo naselje, Založje, Banjevac, Bate, Bulbulušići, Herce.
2. Urbano područje Gornja Breza - naselje Gornja Breza Prhinje, Vardište i Vijesolići.
3. Urbano područje Slivno - naselje Slivno, Trtorići, Mahmutović Rijeka i Orahovo.
4. Urbano područje Župča - naselje Župča, Podgora, Vlahinje i Izbod.
5. Urbano područje Bukovik - naselja Bukovik, Koritnik.
6. Urbano područje Kamenice - naselja Kamenice i Grabovik.
7. Urbano područje Potkraj - naselja Potkraj, Kahve, Smailbegovići, Podžupča i Vrbovik.

Član 20.

Granice urbanih područja i građevinskog zemljišta iz prethodnog člana utvrđene su Prostornim planom općine Breza i prikazane na grafičkim priložima, koji daju detaljan uvid u utvrđene granice urbanih područja i ne mogu se mijenjati.

GRANICE URBANIH PODRUČJA

Urbana područja su utvrđena i koordinatama centroida poligona koji obrazuju urbana područja:

R.b.	Urbano područje	Naselja	Površina (ha)	Granice urbanog područja	
				X –koo	Y – koo
1.	Breza	Breza	119,70	6521277,22	4875266,72
		Založje	29,36	6520709,47	4874851,05
		Banjevac	33,12	6520387,23	4875567,22
		Novo Naselje	10,96	6520730,80	4874135,59
		Mahala	46,36	6520983,64	4874130,25
		Bate	14,16	6522124,36	4875568,91
		Herce	3,75	6520050,21	4874573,96
2.	Gornja Breza	Bulbulušići	35,98	6521507,72	4874208,175
		Gornja Breza	39,46	6520124,52	4876772,50
		Vardište	12,00	6523131,06	4878680,27

R.b.	Urbano područje	Naselja	Površina (ha)	Granice urbanog područja	
				X –koo	Y – koo
		Prhinje	11,75	6518638,61	4875231,19
		Vijesolići	19,34	6518513,63	4876733,79
3.	Slivno	Slivno	24,94	6526580,56	4875976,85
		Orahovo	11,50	6528083,08	4878111,19
		Mahmutovića Rijeka	4,07	6528738,18	4877794,19
		Trtorići	16,68	6523985,56	4877226,37
		Župča	87,25	6522339,47	4871931,34
4.	Župča	Izbod	17,07	6522933,54	4872781,88
		Vlahinje	14,85	6524701,64	4873733,30
		Bukovik	21,29	6522827,15	4875080,04
5.	Bukovik	Koritnik	56,84	6522642,26	4874220,26
6.	Kamenice	Kamenice	49,97	6521630,16	4873159,73
7.	Potkraj	Potkraj	19,55	6521001,93	4872542,01
		Smailbegovići	9,24	6520558,34	4873707,44
		Kahve	10,88	6521133,46	4873101,10
		Vrbovik	25,51	6520595,63	4871430,09
		Podžupča	21,00	6521006,19	4871614,40
		Potkraj 2	63,47	6520785,83	4872755,20
	UKUPNO		668,30		

GRANICE GRAĐEVINSKIH ZEMLJIŠTA VAN URBANIH PODRUČJA

Prostornim planom utvrđene su granice građevinskih zemljišta van urbanih područja na katastarskim planovima R 1:500/ 1:1.000/ 1:2.500/ 1:5.000, a prikazane su na kartama R 1:25.000, kao sastavni dio ove Odluke.

Prostornim planom utvrđuju se građevinska zemljišta van urbanog područja, na kojima se planira izgradnja, uređenje i opremanje prostora potrebnom infrastrukturom u skladu sa njihovom planiranom namjenom.

Područja vanurbanih građevinskih zemljišta, na kojima je dozvoljena individualna izgradnja:

- Naselje Kolovaj,
- Dio naselja Breza (Subotići i Dužica)
- Dio naselja Smrekovica (I, II, III....)
- Zaseok Vrankamen
- Zaseok Košare sa Jasikama
- Zaseok Ploče
- Zaseok Opreć
- Zaseok Crema
- Zaseok Seoce
- Zaseok Kujave
- Dio naselja Vardište (zapatje)
- Zaseok Radina I, II

- Zaseok Nasiči
- Zaseok Dolovčiči
- Zaseok Očevlje
- Zaseok Čalije
- Dio naselja Podgora
- Zaseok Erić
- Zaseok Gaj
- Dio naselja Župča (Morava)
- Dio naselja Župča (Zagreblijača)
- Dio naselja Izbod.

Površine za razvoj privrede:

- Zona male privrede Kahve,
- Zona male privrede Gornja Breza,
- Područje za razvoj poljoprivrede i lake industrije PK Koritnik.

Površine za sport i rekreaciju:

- Zona Hrasno,
- Zona Župča.

Stambeno – poslovne zone:

- PK Smrekovica I,
- PK Smrekovica II,
- Dio naselja Koritnik uz lokalni put Breza – Koritnik.

Granice građevinskog zemljišta vanurbanih područja su date koordinatama centroida poligona koje obrazuju grupacije građevinskog zemljišta, a detaljan uvid u granice građevinskog zemljišta vanurbanih područja su date grafičkim priložima ovog Plana.

Zona	Namjena	X – koo	Y – koo	Katastarska općina
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6520649,3806	4876119,1539	Breza
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6522225,8376	4875968,5169	Breza
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6520999,6630	4876314,7037	Breza
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6521672,6166	4874890,5984	Breza
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6521667,5249	4874876,4230	Breza
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6519193,9082	4875924,7029	Gornja Breza
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6519121,9595	4876611,3153	Gornja Breza
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6519715,3156	4875981,6591	Gornja Breza
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6519656,9802	4876786,3657	Gornja Breza

Zona	Namjena	X – koo	Y – koo	Katastarska općina
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6522504,3226	4875998,6793	Koritnik
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6523085,1480	4876108,5787	Koritnik
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6520357,2615	4873988,3219	Mahala
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6520552,1025	4873351,9790	Mahala
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6520476,6900	4872973,2558	Mahala
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6528835,5877	4879011,2956	Orahovo
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6528322,6245	4874063,3982	Orahovo
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6528218,6225	4875598,0030	Orahovo
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6529275,3431	4876720,5600	Orahovo
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6529303,9936	4876913,8991	Orahovo
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6528090,0245	4875889,2087	Orahovo
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6525560,5090	4872160,9094	Podgora
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6523849,5081	4871156,8359	Podgora
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6523751,9605	4876708,4592	Slivno
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6525988,0009	4875962,6828	Slivno
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6525710,7638	4876191,5227	Slivno
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6521400,7192	4875843,8620	Sutjescica
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6521466,9275	4876455,8311	Sutjescica
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6521669,5330	4877037,8848	Sutjescica
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6521256,9320	4876479,9504	Sutjescica
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6522075,8317	4876450,3201	Sutjescica
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6522110,1685	4876955,3140	Sutjescica
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6522275,8822	4879360,9800	Vardiste
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6521316,4484	4878856,1761	Vardište
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6518674,5126	4875996,4724	Vijesolići
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6518713,0893	4877136,1245	Vijesolići
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6517527,1437	4876912,8768	Vijesolići
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6523977,6450	4875254,1904	Vlahinje
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6525170,1019	4873158,4477	Vlahinje
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6524262,87173	873940,22511	Vlahinje
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6523427,4114	4872621,7335	Župča
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6522901,2373	4873170,0219	Župča
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6521429,4246	4871828,7728	Župča
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6520198,3011	4871091,5097	Župča

GRANICE GRAĐEVINSKIH ZEMLJIŠTA VAN URBANIH PODRUČJA KOJA ĆE DOĆI POD UTICAJ RUDARSKIH
PODZEMNIH I POVRŠINSKIH RADOVA

a) Dio naselja Potkraj

- b) Zaseok Mali Potkraj
- c) Zaseok Kalasi
- d) Dio naselja Podžupča

A) NASELJE POTKRAJ

I - Područje: Granica počinje uz put k.č. 1889, obuhvata 1409, 1408, 1396, 1397, 1395, 1394, presijeca put k.č. 1889 i idući na sjever obuhvata k.č. 1388, 1387, 1386, lomi se i idući na istok obuhvata k.č. 1379, 1378, 1364, lomi se i ide na jug presijecajući k.č. 1368, 1369, lomi se uz sjevernu granicu k.č. 1377 koju obuhvata i idući dalje obuhvata k.č. 1376, 1375, 1372, dolazi do puta k.č. 1884, pa niz put na jug do sjeverne granice k.č. 1443 dolazi do puta k.č. 1885, pa uz put na istok do k.č. 1436, gdje presijeca put i idući na zapad obuhvata k.č. 1436, 1437, 1438, presijeca k.č. 1439, te dijelom njene zapadne granice ponovo dolazi do puta k.č. 1885, pa uz njega idući na sjevero-zapad presijeca put k.č. 1889 i dolazi do k.č. 1409 odakle je i počela.

II - Područje: Granica počinje od puta Potkraj - lok.put - Kahve, idući na zapad obuhvata k.č. 1744, 1745, 1749, 1750, presijeca put k.č. 1889, pa uz njega ide na sjever do k.č. 1420, koju obuhvata i idući dalje na istok presijeca k.č. 1421, 1422, 1423, 1424, i dijelom njene istočne granice silazi do puta pa uz njega dalje na istok do k.č. 1744, gdje ga presijeca i dolazi do mjesta odakle je počela.

B) ZASEOK MALI POTKRAJ

Granica počinje od puta k.č. 1884 i ide na zapad obuhvatajući k.č. 1335, 1327, 1328, 1329, 1319, 1320, 1321, 1322, 1316, 1315, 1311, lomi se i idući na istok presijeca k.č. 1219, obuhvata k.č. 1222, ide na put k.č. 1229, do k.č. 1230, koju obuhvata presijeca put k.č. 1884, obuhvatajući k.č. 1305, silazi na jug obuhvatajući dalje i k.č. 1308, 1309, dolazi do puta k.č. 1884, pa uz njega na istok do k.č. 1335, njega presijeca i dolazi do mjesta odakle je i počela.

C) ZASEOK KALASI

Granica počinje od puta k.č. 1889 južnom granicom k.č. 1798, lomi se i ide na sjever obuhvatajući istu k.č. i zatim k.č. 1797, 1796, 1795, presijeca k.č. 1784, obuhvata k.č. 1786, 1787, 1777/1, i dolazi do puta k.č. 1889, pa niz njega na jug do mjesta odakle je počela.

D) NASELJE PODŽUPČA

Granica naselja Podžupča počinje od puta k.č. 3049, idući na sjever istočnom granicom k.č. 2258 presijeca k.č. 2257 lomi se i idući na istok obuhvata k.č. 2256, 2237, 2240, 2242, 2235, 2234, presijeca put k.č. 3049, lomi se i idući na jug obuhvata k.č. 2233, 2231, 2230, lomi se i idući na zapad obuhvata k.č. 2228, presijeca put k.č. 2316, pa niz njega na jug obuhvatajući k.č. 2329, 2311, 2312, 2313, dijelom njene južne granice na kojoj se lomi i po pravoj liniji idući na sjevero-zapad presijeca k.č. 2313, 2312, 2311, 2328, 2323, 2321, 2319, 2318, put k.č. 3049, dolazi do mjesta odakle je počela.

Odobrenje građenja, kao i legalizacija građevina izgrađenih bez odobrenja za građenje na ovim područjima, se vrši u skladu sa Zakonom o prostornom uređenju i građenju (Službene novine Zeničko-

dobojskog kantona 1/14, te Zakonom o rudarstvu Federacije Bosne i Hercegovine (Službene novine FBiH 26/10).

Član 21.

Na području općine Breza utvrđuju se slijedeći režimi građenja:

U skladu sa navedenim zakonskim odredbama, u općini Breza, određeni su režimi građenja kako slijedi:

- Režim građenja I stepena: na užem urbanom području grada Breza, cjelinama koje imaju kulturno – istorijski značaj unutar urbanog područja Breza, kao i urbanim istorijskim cjelinama urbanog područja Breza, privrednim zonama Potkraj i industrijsko – poljoprivrednoj zoni Koritnik, sportsko – rekreativnoj zoni Hrasno, te svim planiranim resort naseljima,
- Režim građenja II stepena: na urbanom području Breza (naselja: Breza, Mahala, Novo Naselje, Smailbegovići, Založje, Banjevac, Bate) urbanom području Potkraj (naselje Kahve, Potkraj, Podžupča i Vrbovik), kao i na urbanom području Župča (naselje: Župča), osim na cjelinama za koje je utvrđen režim građenja I stepena,
- Režim građenja III stepena: na urbanom području Gornja Breza (naselje Gornja Breza, na urbanom području Bukovik (naselja Bukovik i Koritnik), na urbanom području Breza (naselje Bulbulušići), na urbanom području Kamenice (naselje Kamenice i Grabovik), na urbanom području Župča (naselje Podgora i Izbod), a na urbanom području Slivno (naselje Slivno), na urbanom području Potkraj (naselje Potkraj, Podžupča i Vrbovik), te naselje Kahve i Bulbušići,
- Režim građenja na svim građevinskim zemljištima urbanih područja i vanurbanih područja za koja nije utvrđen režim gradnje I, II ili III stepena.

POLJOPRIVREDNO ZEMLJIŠTE

Član 22.

Poljoprivredno zemljište se koristi, štiti i uređuje u skladu sa odredbama Zakona o poljoprivrednom zemljištu („Službene novine Federacije BiH“, br. 52/09).

U cilju očuvanja, zaštite i što racionalnijeg korištenja poljoprivrednog zemljišta, neophodno je pridržavati se odredbi o promjeni namjene tog zemljišta, kao i smjernica za održivi razvoj poljoprivrede, a koje su utvrđene zakonom iz prethodnog stava.

Član 23.

Za potrebe poljoprivredne proizvodnje na poljoprivrednim površinama koje se obrađuju dalje od mjesta stanovanja, moguća je izgradnja pomoćnih objekata u službi poljoprivrede na poljoprivrednom zemljištu, pod uslovom da se takvi objekti grade kao pomoćni, sa maksimalno 1 etažom i površinom do 30 m².

Kod promjene namjene poljoprivrednog zemljišta i izgradnje industrijskih i drugih objekata, investitor je dužan ukloniti površinski, plodni sloj poljoprivrednog zemljišta i deponovati ga na namjenski za to predviđenu lokaciju, a koja je prikazana na grafičkom dijelu ovog Plana.

ŠUMSKO ZEMLJIŠTE

Član 24.

Šume i šumsko zemljište se koristi, štiti i uređuje u skladu sa odredbama Zakona o šumama („Službene novine Zeničko – dobojskog kantona“, br. 8/13) i Zakona o izmjeni Zakona o šumama (Šume i šumsko zemljište se koristi, štiti i uređuje u skladu sa odredbama Zakona o šumama („Službene novine Zeničko – dobojskog kantona“, br. 1/15).

U cilju očuvanja, zaštite i što racionalnijeg korištenja šumskog zemljišta, neophodno je pridržavati se zakonskih odredbi o promjeni namjene tog zemljišta, kao i slijedećih smjernica:

- predvidjeti mjere i programe deminiranja,
- vršiti kontrolu uticaja zagađivača,
- vršiti kontrolu propadanja uspostavljanjem monitorniga,
- vršiti kontrolu od požara,
- vršiti kontrolu od štetočina i bolesti, pri čemu posebnu pažnju posvetiti korištenju neškodljivih biopreparata,
- vršiti kontrolu o drugih negativnih čovjekovih utjecaja (protivzakonito prisvajanje, pustošenje, krčenje, mehaničko oštećenje, krivolov i dr.).

Član 25.

U cilju očuvanja vodotoka, obale rijeka i manjih vodotoka, izvorišta i drugih vodnih resursa, područja oko njih je potrebno održavati, pošumljavati i čuvati od negativnih uticaja urbanizacije i infrastrukturnih sistema.

VODNE POVRŠINE, IZVORIŠTA I ZAŠTITNE ZONE

Član 26.

Kao vodne površine na području općine, utvrđuju se:

- Rijeka Stavnja, na svom toku kroz područje općine
- Rijeka Misoča, svojim tokom kroz područje općine.

Član 27.

Izvorišta kao vode na području općine Breza, koja služe za snabdjevanje stanovništva vodom za piće, utvrđuju se i stavljaju pod posebnu zaštitu.

- Podzemno izvorište "Milkino vrelo"
- Podzemno izvorište "Ramina pumpa"

- Podzemno izvorište "Izbod"
- Podzemno izvorište "Banjevac"
- Podzemno izvorište "Laz"
- Podzemno izvorište "Pećina" M. Rijeka.

Član 28.

Zaštitni pojas rijeke Stavnje koja protiče kroz urbano područje Breza, utvrđuje se provedbenim planom urbanog područja i projektima regulacije rijeke Stavnje i zaštite njenih obala.

Do izrade navedenih planova i projekata utvrđuje se zaštitna zona rijeke Stavnje, kroz urbano područje Breza, širine 20 m, od lijeve i desne obale rijeke.

Član 29.

Do granice urbanog područja Slivno - naselje Mahmutović Rijeka, utvrđuje se zaštitni pojas rijeke Misoče sa lijeve i desne strane rijeke u širini od 50 m, a kroz naselje Mahmutović Rijeka određuje se zaštitni pojas u širini 20 m, od lijeve i desne obale rijeke.

Član 30.

U cilju očuvanja prirodnog pejzaža i korištenja voda za rekreaciju, turizam, ribolov i druge aktivnosti, te zaštite biljnih i životinjskih vrsta, obale svih ostalih vodotoka ne mogu se zauzeti, obrađivati, niti ograđivati u obalnom pojasu od najmanje 5 m od obale pri normalnom vodostaju, ukoliko detaljnom planskom dokumentacijom nije drugačije utvrđeno.

Član 31.

U cilju zaštite izvorišta i vode iz člana 27. ove Odluke, a sve do izrade zakonom predviđenih elaborata, utvrđuju se zaštitne zone i to:

- Uža zaštitna zona u radijusu od 25 m
- Prva zaštitna zona u radijusu 100 m
- Druga zaštitna zona u radijusu 200 m
- Treća zaštitna zona u radijusu 300 m.

Član 32.

Općina i nadležno javno komunalno preduzeće dužni su održavati, rekonstruisati ili dograđivati postojeće vodovodne mreže na način optimiziranja kapaciteta postojećih izvorišta do raspoloživih resursa i vršiti kontrolu ispravnosti vode za piće.

Dodatne količine vode obezbjeđivat će se izgradnjom novih izvorišnih objekata na lokalnom i regionalnom nivou uz obavezu provođenja odgovarajućih hidrogeoloških i drugih istraživanja na potencijalnim resursima u planskom periodu.

U cilju stvaranja uslova za organiziranje održavanja lokalnih vodovoda u okviru nadležnog javnog komunalnog preduzeća, potrebno je provesti sve radnje na izradi detaljnog katastra, ispitivanju kvantitativno – kvalitativnih karakteristika zahvaćenih izvora i studija mogućnosti ukрупnjavanja lokalnih vodovoda, sa ciljem predavanja na upravljanje i upotrebu nadležnom javnom komunalnom preduzeću.

Član 33.

Urbanističko-građevinske mjere zaštite oko vodnih površina i izvorišta voda, odnosno zaštitnih zona, primjenjivati će se u skladu sa važećom zakonskom regulativom za ovu oblast i odredbama ove Odluke.

ENERGETSKE I MINERALNE SIROVINE

Član 34.

Prostornim planom je utvrđen položaj ležišta energetske i mineralnih sirovina.

Sa aspekta postojećeg stanja, podijeljena su na:

- Ležišta energetske i nemetaličnih mineralnih sirovina,
- Eksploatacione površine (aktivne i neaktivne),
- Potencijalne prostore za istraživanje mineralnih sirovina,
- Podzemne eksploatacione površine, sa utvrđenim zaštitnim stubovima, hodnicima i podzemnim kopovima,
- Područja planiranih površina za eksploataciju krečnjaka i uglja na površinskim kopovima.

Ležišta energetske i mineralnih sirovina su prostori u kojima je utvrđeno postojanje mineralnih sirovina određenog tipa.

Aktivne eksploatacione površine su prostori u kojima se isključivo na osnovu koncesionog ugovora sa organom nadležnim za ovu oblast može vršiti planirana eksploatacija mineralnih sirovina.

Nekativne eksploatacione površine su prostori ležišta mineralnih sirovina koja su bila u eksploataciji određen vremenski period, a sada se javljaju kao napušteni rudarski ili površinski kopovi, te se za njih utvrđuje obaveza rekultivacije.

Potencijalni prostori za istraživanje mineralnih sirovina su prostori na kojima se vrši ili se planira vršiti istraživanje potencijala za eksploataciju mineralnih sirovina, što se može vršiti isključivo na osnovu koncesionog ugovora za istraživanje sa organom nadležnim za ovu oblast.

Podzemne eksploatacione površine, zaštitni stubovi, hodnici i podzemni kopovi se utvrđuju u svemu prema dokumentaciji RMU Breza.

ZAŠTITA PRIRODNOG I KULTURNOG NASLJEĐA

Član 35.

Kao predjeli prirodne ljepote na području općine Breza, Prostornim planom su utvrđene slijedeće površine:

- Kanjon rijeke Misoče,
- Visoravan Hrasno,
- Područje oko naselja Vlahinje.

Granice predjela iz prethodnog stava definisane su Prostornim planom.

Član 36.

Zaštićena područja od šireg društvenog značaja su:

- Rijeka Misoča, koja je odlukom Vlade Federacije BiH utvrđena kao I zaštitna zona sa aspekta zaštite izvorišta vode za piće,
- Arheološko područje – Kasnoantička bazilika na Crkvini.
- Nacionalni spomenici Činovnička kuća i Bećarska kuća, koji su na privremenoj listi nacionalnih spomenika.

Član 37.

Spomenici kulturno-historijskog nasljeđa prema stepenu zaštite definisani su u tekstualnom i grafičkom dijelu Prostornog plana.

Član 38.

Na svim područjima koji su okarakterizirani kao zaštićena područja iz prethodnih članova, ne može se odobriti izgradnja objekata ili izvođenje drugih radova, koji nisu u skladu sa zaštitom, odnosno namjenom ovih prostora i ovim Prostornim planom.

INFRASTRUKTURNE POVRŠINE I ZAŠTITNI POJASEVI

DRUMSKI SAOBRAĆAJ I ZAŠTITNI POJASEVI

Član 39.

Uz saobraćajnice predviđene Prostornim planom utvrđuju se slijedeći zaštitni pojasevi:

1. Za gradsku obilaznicu (oba varijantna rješenja, do usvajanja konačnog rješenja), po 20 m s obje strane puta,
2. Za regionalne puteve širine od 10 metara, odnosno po 5 metara s jedne i s druge strane puta, računajući od ivice putnog pojasa,
3. Za lokalne puteve u širini od 5 metara, odnosno po 2,5 m, s jedne i s druge strane puta, računajući od spoljne ivice putnog pojasa,
4. Za ostale puteve 3 metara, odnosno po 1,5 metara s jedne i s druge strane puta, računajući od ivice putnog pojasa.

Na putnom zemljištu i zaštitnom pojasu ne mogu se graditi stambeni, industrijski i drugi objekti koji nisu u funkciji bezbjednog odvijanja saobraćaja, održavanje saobraćajnice, usluge putnicima i sl.

Član 40.

Širina koridora za javne ceste unutar izgrađenih dijelova, građevinskih područja i područja zaštićenih dijelova prirode određuje se prema posebnim propisima i uslovima nadležnih upravnih tijela ovisno o kategoriji ceste i kategoriji zaštite dijela prirode.

Građenje objekata može se dozvoliti u zaštitnom pojasu javne ceste, ukoliko je to predviđeno usvojenom prostorno planskom dokumentacijom. Ukoliko za naseljeno mjesto nije usvojena prostorno planska dokumentacija, odnosno ako nije riješeno plansko priključivanje novih objekata na postojeće magistralne, regionalne i lokalne ceste, ne može se odobriti nikakva gradnja u zaštitnom pojasu tih cesta. Građevine koje će se graditi uz autocestu, magistralnu, regionalnu ili lokalnu cestu, ne smiju biti na udaljenosti manjoj od udaljenosti određenoj propisima o javnim cestama.

ŽELJEZNIČKI SAOBRAĆAJ I ZAŠTITNI POJASEVI

Član 41.

Zemljište željezničke pruge obuhvata pojas na kome je izgrađen željeznički kolosijek, postrojenja, uređaji i objekti koji neposredno služe za vršenje željezničkog saobraćaja na relaciji Podlugovi - Vareš, prema prostornom planu općine.

Član 42.

Zaštitni pojas uz željezničku prugu i industrijski kolosijek utvrđuje se prema propisima o pružnom pojasu uz željezničke pruge.

Prema važećoj zakonskoj regulativi o bezbjednosti u željezničkom saobraćaju, širina koridora unutar kojih se može razvijati trasa izvan građevinskog područja, u pravilu, iznosi za:

- „pružni pojas“ koji je prostor između kolosijeka, a i pokraj krajnjih kolosijeka, na udaljenosti od 8 m najmanje, a ako željeznička pruga prolazi kroz naseljeno mjesto na udaljenosti od 6 m najmanje, računajući od osi krajnjeg kolosijeka,
- zaštitni „pružni pojas“ koji je zemljišni prostor s obe strane pruge, širine 200 m, računajući od ose krajnjeg kolosijeka i mjereno po horizontali.

Član 43.

Cjevovodi, vodovodi, električne i telefonske linije, podzemni kablovi i druge instalacije, te uređaji koji služe za opću upotrebu mogu se postavljati na zemljište željezničke pruge i zaštitnog pojasa, ukrštati, odnosno, izvoditi paralelno sa kolosjecima, samo pod uvjetom da se njihovim izvođenjem ne dovodi u pitanje bezbjedno odvijanje željezničkog saobraćaja.

ZAŠTITNI POJAS UZ ELEKTRIČNE I TELEKOMUNIKACIJSKE VODOVE

Član 44.

Odlukom Državne regulatorne komisije za električnu energiju (DERK) br. 05-28- 190-9/07 od 27. 02.2008. godine uspostavljene su zone sigurnosti za nadzemne elektroenergetske vodove nazivnih napona od 110 kV do 400 kV. Prema važećem „Pravilniku o zonama sigurnosti nadzemnih elektroenergetskih vodova nazivnog napona od 110 kV do 400 kV“ („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj: 23/08 od 18.03.2008.godine), potrebno je zadovoljiti širine područja zone sigurnosti horizontalne ravnine za dalekovode naponskih nivoa:

- Dalekovod 400 KV u širini od 40 metara
- Dalekovod 110 KV u širini od 20 metara.

Zavješnja krajnjih faznih provodnika su podjednako udaljena od granice zone sigurnosti.

Zona sigurnosti uspostavlja se za izgrađene dalekovode, nove dalekovode i objekte oko izgrađenih i novih dalekovoda, osim u slučajevima definiranim članom 4. „Pravilnika o zonama sigurnosti nadzemnih elektroenergetskih vodova nazivnog napona od 110 do 400 kV“, koji se odnosi na objekte izgrađene prije stupanja na snagu ovog Pravilnika.

Unutar koridora postojećeg dalekovoda napona od 110 kV do 400 kV nije dopuštena nova gradnja. Trase magistralnih elektroenergetskih vodova 110 kV i 400 kV prikazane na kartografskom prikazu se mogu korigirati prostornim planom Kantona i Općine unutar koridora širine 500 m uz uvjet da tačke konekcije ostaju nepromjenjene ili predmet unutarkantonalnog usaglašavanja.

Pri prolasku elektroenergetskih nadzemnih vodova preko građevina, odnosno približavanje vodova građevinama, građevine moraju biti udaljene od vodova za minimalnu sigurnosnu visinu i udaljenost utvrđenu u Pravilniku o tehničkim normativima za izgradnju nadzemnih elektroenergetskih vodova nazivnog napona od 1kV do 400kV “Službeni list SFRJ”, broj 65/88 (“Odluka DERK-a 05-28-190-10/07 od 27. 02.2008. godine).

Okvirne širine zona sigurnosti nadzemnih sredjenaponskih dalekovoda su:

- Dalekovod 35 KV u širini od 15 metara,
- Dalekovod 10 KV u širini od 10 metara.

Za svaki postojeći i novoplanirani elektroenergetski infrastrukturni objekat mora biti osiguran priključak na elektroenergetsku mrežu. Elektroenergetska mreža se projektira i izvodi u saglasnosti sa posebnim propisima prema planskim rješenjima.

Do svake trafostanice treba biti osiguran saobraćajni pristup. Izuzetno može se odobriti izgradnja objekata namjenjenih stanovanju ili boravak ljudi u zaštitnom pojasu dalekovoda, pod uslovima koje odredi nadležni nezavisni operater sistema u Bosni i Hercegovini (NOS) za visokonaponsku mrežu ili nadležni operater distributivnog sistema (ODS) za srednjenaponsku mrežu.

U gušće naseljenim područjima i na lokacijama poslovnih zona treba planirati zamjenu postojećih stubnih trafo-stanica sa slobodno stojećim, a nadzemnih dalekovoda srednjenaponskim podzemnim kablovima (20) 10 kV, što bi omogućilo brži razvoj na tim lokalitetima.

Član 45.

Sve telekomunikacijske veze (mrežni kablovi, koaksijalni kablovi i dr.) u pravilu se trebaju polagati u koridorima postojeće ili planirane saobraćajne ili druge infrastrukture.

U urbanim područjima izgradnja TT vodova se vrši podzemno, a na ostalom građevinskom zemljištu može i nadzemno. U oblasti mobilnih telekomunikacija u planskom periodu završiti 99 % pokrivanje signalom 3.5 G mreže, te omogućiti izgradnju 4G mreže. Ova mobilna mreža zajedno sa izgradnjom optičke mreže do kraja planskog perioda omogućit će svim domaćinstvima pristup brzinom do 100 Mbit/s.

U oblasti zemaljske televizije (TV kuće) uvesti emitiranje digitalnog televizijskog signala kao televizije visoke rezolucije. Kablovski operateri do kraja planskog perioda, kroz infrastrukturu koja će se bazirati na optičkim kablovima, trebaju omogućiti pristup govornim servisima, prenosu slike i podataka za sva domaćinstva na prostoru općine.

Poštansku infrastrukturu razvijati na način da se izgradnjom poštanskih jedinica priđe što bliže korisniku.

Zaštitni pojasevi (zone) telekomunikacijske infrastrukture utvrđuju se posebnim propisima koji reguliraju ovu oblast.

Član 46.

U zaštitnom pojasu iz električnih i telefonskih vodova zabranjeno je graditi zgrade namijenjene za stanovanje ili boravak ljudi, bez obzira na stepen i sigurnost izgrađenog dalekovoda.

ZAŠTITNI POJAS VODOVODA I KANALIZACIJE

Član 47.

Uz trase primarnih vodova, vodovoda i kanalizacije, utvrđuje se zaštitni pojas u širini 10 metara, odnosno od po 5 metara sa jedne i druge strane trase.

UGROŽENA ZEMLJIŠTA

Član 48.

Prostornim planom općine Breza, utvrđena su slijedeća ugrožena zemljišta sa aspekta stabilnosti terena i na njima, sve do otklanjanja opasnosti, kroz izradu studijske i projektne dokumentacije i njihove implementacije i osiguranja terena, nije dozvoljena gradnja:

- Naselje Sutješćica
- Dio naselja Bukovik
- Dio naselja Crema
- Dio naselja Gornja Breza
- Prostor od kraja ulice Ivana Jurjavčića do ulaza u naselje Sutješćica sa obje strane puta
- Padina iznad naselja Bulbulušići
- Padina ispod brda Srh prema željezničkoj pruzi, od Ramine pumpe do naselja Bulbulušići
- Padina iznad naselja Smailbegovići i Potkraj
- Unutar eksploatacionih i istražnih površina RMU Breza
- Na područjima za koje postoji opasnost od zagađenja minama i neeksplodiranim ubojitim sredstvima
- Unutar plavne površine rijeke Stavnje i drugih vodotoka
- Na lokalitetima detektovanih klizišta.

U naselju Sutješćica registrovano je klizanje terena na obuhvatu ili površini koja nije utvrđena. Obzirom da je u naselju većina objekata naseljena, a stanovnici imaju potrebu za rekonstrukcijom, dogradnjom postojećih objekata i izgradnjom novih pomoćnih, kao i novih stambenih objekata za širenje porodica, potrebno je izraditi tehničku dokumentaciju u svrhu evidentiranja i eventualno sanacije površina klizišta prije odobravanja građenja. Za površine građevinskog zemljišta u naselju Sutješćica na kojima nema evidentiranih klizišta, nema ograničenja za građenje u prethodno navedenom smislu.

PODRUČJA ZA TURIZAM, SPORT, REKREACIJU, ODMOR I RESORT NASELJA

Član 49.

Prostornim planom utvrđena su područja za razvoj sporta, rekreacije, turizma, izgradnje objekata za odmor i resort naselja.

Područja za razvoj turizma, sporta i rekreacije su utvrđena na lokalitetima:

- Ekološka oaza između naselja Slivno i Vlahinje,
- Sportsko – rekreativno područje Hrasno.

Kao područje za izgradnju objekata za odmor i turizam, Prostornim planom općine utvrđena je visoravan Slivno.

Član 50.

Resort naselja

Prostornim planom, za potrebe razvoja turizma na teritoriji općine je predviđena izgradnja turističkih naselja, za koja su utvrđena građevinska zemljišta van urbanih područja, namjene turistička/resort naselja.

Prostornim planom za turistička naselja/resort iz prethodnog stava ovog člana predviđa se izrada detaljnih planskih dokumenta na osnovu kojih će se ovaj prostor koristiti.

Resort naselja se planiraju na lokalitetima i u površini:

Lokalitet/naziv (okvirni naziv prema toponimu)	Katastarska općina	Površina (ha)
Bašići	Gornja Breza	1,88
Erići I	Župča	1,86
Erići II	Župča	1,22
Erići III	Župča	1,52
Erići IV	Župča	0,67
Erići V	Župča	0,81
Jasike	Gornja Breza	20,64
RP Haldija	Gornja Breza	12,12
RP Smrekovica	Sutješćica	7,56
Smrekovica I	Sutješćica	2,78
Smrekovica II	Sutješćica	4,25
Smrekovica III	Sutješćica	2,36
Smrekovica IV	Sutješćica	2,15
Smrekovica V	Sutješćica	4,01
Strugač	Vardište	14,42
Vardište I	Gornja Breza	1,46
Vijesolići	Vijesolići	12,17
UKUPNO		91,88

Osnovni preduslov za realizaciju izgradnje na područjima resort naselja je izrada i usvajanje detaljne provedbene dokumentacije.

Za sva resort naselja je utvrđen režim gradnje I stepena, te je nužno za sva resort naselja izraditi i usvojiti regulacione planove, u skladu sa osnovnim propozicijama i urbanističko – tehničkim uslovima koji su dati ovim planskim dokumentom.

Regulacioni planovi se rade za sve pojedinačne cjeline, a ne komplekse, ali se mora ostvariti kontinuitet u planiranju korištenja prostora i racionalizirati njegova upotreba i infrastrukturno opremanje.

Osim izrade detaljne provedbene dokumentacije za sva resort naselja, obavezno je za sva resort naselja izraditi Elaborat o inženjersko – geološkim i geotehničkim osobinama terena, a za potrebe izrade detaljnog provedbenog plana, bez čega se ne može pristupiti donošenju Odluke o izradi detaljne provedbene dokumentacije.

Preduslov za izgradnju svih resort naselja je opremanje građevinskog zemljišta svom potrebnom infrastrukturom, bez čega se ne može započeti izgradnja objekata.

Resort naselja trebaju u sebi sadržajno smjestiti objekte za povremeno stanovanje ili stalno stanovanje, hotele, sportske i rekreativne površine i objekte, zelene površine, saobraćajne površine za stacionarni i dinamički saobraćaj, te svu potrebnu infrastrukturu.

U cilju stvaranja racionalne i prostorno opravdane distribucije planiranih sadržaja, utvrđuju se centri resort naselja:

- Jasike,
- Vijesolići,
- Smrekovica.

Specifično, unutar ovih centara resort naselja, na površinama koje se detaljnom provedbenom dokumentacijom pokažu kao adekvatne, mogu se, osim prethodno navedenih sadržaja, smjestiti i sadržaji trgovine, turizma, zanatstva, ugostiteljstva, zdravstva, kao potpora pretežnoj namjeni stanovanja.

Površine namijenjene ovim sadržajima se smještaju centralno, na prostoru koji će imati funkciju pružanja usluga korisnicima resort naselja cijelog gravitacionog područja. Izgradnja ovih sadržaja je moguća na građevinskim parcelama koje imaju neometan pristup na javne površine, i koje ne smiju biti ograđivane.

Ukupna površina ovih sadržaja ne može premašiti 1/3 od ukupne površine namijenjene stanovanju unutar ukupnog kompleksa resort naselja. Prilikom infrastrukturnog opremanja prostora resort naselja, potrebno je maksimalno racionalno i ekonomično opremiti resort naselja, koristiti zajedničke trase infrastrukture, alternativne izvore energije itd.

Vjerski objekti se ne smještaju unutar resort naselja, već se potrebe vjernika zadovoljavaju u naseljima općine Breza kojima resort naselja gravitiraju. U slučaju potrebe povećanja broja vjerskih objekata, oni se smještaju u naseljenim mjestima općine Breza izvan obuhvata resort naselja.

Član 51.

Urbanističko – tehnički uslovi za resort naselja

Resort naselja se smještaju unutar 17 kompleksa/cjelina, koje su prikazane ovim dokumentom. Resort naselja izvan omeđenih kompleksa nisu dozvoljena. Resort naselja imaju utvrđen I režim gradnje.

Preduslov za započinjanje izgradnje resort naselja je izrađena i usvojena planska dokumentacija i Elaborat o inženjersko – geološkim i geotehničkim osobinama terena.

Unutar resort naselja je dozvoljeno smještanje objekata za resort i centre resort naselja usklađeno sa Članom 50. Odluke:

- Stanovanja i povremenog stanovanja,
- Hotela i motela,
- Ugostiteljskih objekata,
- Objekata sporta i rekreacije,
- Poslovnih i zanatskih objekata,
- Trgovina,
- Uslužnih objekata,
- Javnih objekata,
- Objekata kulture i zabave.

Unutar resort naselja nije dozvoljeno smještanje vjerskih objekata.

Sva resort naselja moraju biti opremljena potrebnom infrastrukturom: saobraćajnicama, vodovodnom infrastrukturom i odvođenjem otpadnih i oborinskih voda, elektroenergetskom infrastrukturom, telekomunikacijskom infrastrukturom, odvođenje otpada, a na način da ni u kom slučaju ne ugrožava prirodnu sredinu i u skladu sa dimenzioniranim opterećenjem broja korisnika u maksimalnom obimu.

Resort naselja, osim izgrađenog prostora, moraju imati slobodne, javne, zelene površine, površine namijenjene za sport i rekreaciju na otvorenom, zelene pojaseve i zelenilo javnog karaktera.

Resort naselja se ne smiju ograđivati od okolnog prostora, a komunikacija javnim saobraćajnicama mora biti omogućena u svakom trenutku.

Objekti stanovanja, povremenog stanovanja i objekti hotela i motela, odnosno, objekti u kojima se pružaju usluge turizma i boravka gostiju, moraju biti smješteni na zasebnim parcelama.

Veličina parcele za objekte stanovanja i povremenog stanovanja ne može biti manja od 500 m², niti veća od 2000 m². Koeficijent izgrađenosti objekata stanovanja i povremenog stanovanja ne može biti veći od 1,0, a procenat izgrađenosti ne može biti veći od 50%.

Veličina parcele za objekte hotela i motela, odnosno, objekata u kojima se pružaju usluge turizma i smještaja gostiju, ne može biti manja od 1.500 m², niti veća od 4.000 m². Koeficijent izgrađenosti za ove objekte ne može biti veći od 2,0, a procenat izgrađenosti veći od 60%.

Parcele objekata namijenjenih stanovanju i povremenom stanovanju se mogu ograditi transparentnim ogradama maksimalne visine od 1,2m. Prilaz svakoj parceli mora biti omogućen kolskim i pješačkim putem.

Individualni objekti stanovanja i povremenog stanovanja u resort naseljima ne mogu biti spratnosti veće od P + 1 ili P + Ptk. Objekti mogu imati podrumku etažu ili suteran, ukoliko uslovi terena to dozvoljavaju.

Svi ostali objekti ne mogu biti spratnosti veće od P + 1 + Ptk ili P + 2. Dozvoljena je podrumaska etaža ili suteran, ukoliko uslovi terena to dozvoljavaju.

Izgradnja objekata namijenjenih stanovanju i povremenom stanovanju mora zadovoljiti i uslove:

- udaljenost građevinske linije od regulacione linije susjedne parcele, treba da iznosi minimalno 2,0 m za objekte, koji na fasadi rema susjednom objektu nemaju otvore prozora ili imaju otvore pomoćnih prostorija,
- udaljenost građevinske linije od regulacione linije susjedne parcele, treba da iznosi minimalno 2,5 m za objekte, od kojih jedan ima otvore soba na fasadi prema susjednom objektu,
- udaljenost građevinske linije od regulacione linije susjedne parcele, treba da iznosi minimalno 3,0 m za objekte, kod kojih svaki objekat ima na susjednim fasadama otvore soba,
- otvorima se ne smatraju dijelovi zida sagrađeni od staklene opeke i otvori s neprozirnim staklom veličine 60 x 60 cm
- balkoni, istaci, terase i otvorena stubišta ne mogu se graditi na udaljenosti manjoj od 3,0 m od međe susjedne građevinske parcele.

Prilikom izgradnje objekata ostalih namjena, po pitanju udaljenosti građevinske linije od regulacione linije susjedne parcele trebaju se, u zavisnosti od vrste djelatnosti i dr. uslova, zadovoljiti osnovni urbani standardi (prostorna organizacija, orijentacija, osvjetljenje, protivpožarni uvjeti, uvjeti sigurnosti i dr.).

Arhitektonsko oblikovanje objekata, izbor materijala, boja fasade i pokrov, prilagoditi ambijentu i tradiciji podneblja uz savremen arhitektonski izraz.

Urbanistički parametri za objekte resort naselja u odnosu na njihovu namjenu:

	Koef. izgrađenosti	Procenat zauzetosti parcele	Max. visina objekata	Veličina parcele
Parcele namijenjene individualnim objektima za stanovanje i povremeno stanovanje	1	50%	S+P+1	500-2.000m ²
Parcele namijenjene objektima za kolektivno stanovanje	2	60%	S+P+3	1.500-4.000m ²
Parcele namijenjene izgradnji objekata sporta i rekreacije	2	90%	P+1	1 m sa svake strane u odnosu na markicu objekta uz obavezno obezbjeđivanje javne površine uz građevinsku parcelu namijenjenu sportu i rekreaciji
Parcele namijenjene objektima uslužne namjene	2	85%	P+1	1 m sa svake strane u odnosu na markicu objekta uz obavezno

				obezbjeđivanje javne površine uz građevinsku parcelu
Parcele namijenjene izgradnji urbane opreme resort naselja (infrastrukturni objekti)	1	85%	P	1 m sa svake strane u odnosu na markicu objekta
Parcele namijenjene izgradnji poslovnih, zanatskih objekata i trgovine	2	85%	P+1	1 m sa svake strane u odnosu na markicu objekta uz obavezno obezbjeđivanje javne površine uz građevinsku parcelu

PROSTORI ZA GROBLJA I DRUGE KOMUNALNE OBJEKTE

Član 52.

Postojeći lokaliteti na području općine na kojima se vršilo ili vrši sahranjivanje, zadržavaju se kao prostori za sahranjivanje.

Površine za groblja i njihovo proširenje moraju biti definisani prostornim planom općine Breza. Lokaciju za novo gradsko groblje definisati u okviru napuštenog površinskog kopa Smrekovica.

Na području općine Breza utvrđeno je 48 zona groblja i pojedinačnih grobova/površina, namijenjenih sahranjivanju, od kojih su 24 islamska, 8 kršćanskih, a za 16 nije utvrđena tipologija.

Površine za sahranjivanje:

Tip	Lokalitet	Tip	Lokalitet
Islamsko	Borak	Islamsko	Rahmanovac
Islamsko	Breza	Islamsko	Smailbegovići
Islamsko	Breza	Islamsko	Vardište
Islamsko	Bukovik	Islamsko	Vardište
Islamsko	Bulbušići	Islamsko	Vrbovik
Islamsko	Erići	Islamsko	Založje
Islamsko	Gornja Breza	Islamsko	Zaputje
Islamsko	Hrasno	Islamsko	Župča
Islamsko	Kamenice	Islamsko	Župča
Islamsko	Kolovaj		
Islamsko	Kosare	Kršćansko	Banjevac
Islamsko	Mahmutovića Rijeka	Kršćansko	Bulbušići
Islamsko	Mahmutovića Rijeka	Kršćansko	Danovina
Islamsko	Podgora	Kršćansko	Kolovaj
Islamsko	Prhinje	Kršćansko	Seoce

Tip	Lokalitet	Tip	Lokalitet
Kršćansko	Slivno	Neutvrđeno	Seoce
Kršćansko	Trnopolje	Neutvrđeno	Smrekovica
Kršćansko	Založje	Neutvrđeno	Smrekovica
Neutvrđeno	Gornja Breza	Neutvrđeno	Smrekovica
Neutvrđeno	Kostraca	Neutvrđeno	Vlahinje
Neutvrđeno	Maljević	Neutvrđeno	Vlahinje
Neutvrđeno	Očevlje	Neutvrđeno	Vlahinje
Neutvrđeno	Podžupča	Neutvrđeno	Vrbovik
Neutvrđeno	Potkraj	Neutvrđeno	Zaputje
Neutvrđeno	Sancilovici		

Sahranjivanje na urbanom području Breza vrši se na gradskom groblju, a granice i površine rezervisane za širenje groblja utvrđene su Urbanističkim planom Breze.

Na napuštenom jalovištu u naseljenom mjestu Smrekovica, planira se Gradsko groblje Smrekovica na površini od P = 5,16 ha.

Ukupna površina namijenjena planiranim proširenjima ili novim površinama za sahranjivanje iznosi P = 9,98 ha, dok su površine postojećih groblja procijenjene na P = 19,65 ha.

Kapaciteti i eventualne potrebe za proširenjem ili izuzimanjem novih lokacija u drugim naseljima općine Breza, moguće su pored postojećih lokaliteta na kojima se već vrši sahranjivanje, u skladu sa potrebama lokalnih zajednica, a na osnovu odluke nadležnih općinskih institucija i u skladu sa zakonskom regulativom koja tretira to pitanje.

Član 53.

U urbanom području Breza se planira izgradnja savremene pijace sa tržnicom, na lokalitetu na kojem se sada nalazi pijaca. U slučaju potreba širenja djelatnosti, te ako taj prostor ne bude u planskom periodu zadovoljavao potrebe, potrebno je kroz detaljnu plansku dokumentaciju naći odgovarajući lokalitet.

Član 54.

Prostornim planom općine Breza, predviđeno je uspostavljanje potpuno uređenih reciklažnih dvorišta sa svim pratećim objektima na lokalitetu Kop Koritnik, zatim u krugu Kamenice, te na površini ispod postrojenja ST Plin. Pretovarne stanice su planirane na lokalitetima Nedići i Brezovice.

U planskom periodu potrebno je vršiti usmjeravanje otpada ka regionalnoj sanitarnoj deponiji Mošćanica u Zenici, te težiti uspostavljanju zajedničke sanitarne deponije na nivou više općina iz okruženja.

U planskom periodu je potrebno da se sve nelegalne deponije saniraju i zatvore, te izvrši rekultivacija zemljišta na tim površinama, što je prikazano i u grafičkim prilogima Prostornog plana.

Član 55.

Sa aspekta zaštite i unapređenja okoliša sačuvati i unaprijediti kvalitet zraka, vode i tla, održati postojeću biološku raznolikost (biodiverzitet), kao i poboljšati sveukupni kvalitet života stanovnika općine, te izbjeći svaki vid degradacije okoliša. Degradirane površine sanirati i rekultivirati u skladu sa zakonskom regulativom. Sve intervencije u prostoru moraju biti usklađene sa održivim razvojem.

III - ZAŠTITA URBANOG STANDARDA

Član 56.

Da bi se obezbijedili osnovni uslovi egzistencije (higijenski i dr.uslovi), normalni uslovi funkcionisanja naselja (gradski uslovi), omogućila izgradnja substandardne sredine (socijalni uslovi), određuju se slijedeći minimalni uslovi u cilju zaštite urbanog standarda.

1. Snabdijevanje vodom za piće urbanog područja Breza i prigradskih naselja vrši se isključivo iz sistema gradskog vodovoda.
2. Na ostalim urbanim područjima snabdijevanje vodom za piće vršiće se iz gradske vodovodne mreže, ukoliko ona postoji, a ukoliko ne postoji sistem vodovoda, snabdjevanje pitkom vodom vrši se iz lokalnih izvora (lokalni vodovodi, javne česme, bunari i sl.), uz obaveznu sanitarno-tehničku kontrolu vode.
3. Odvođenje otpadnih voda na urbanom području Breza, vršiće se putem sistema gradske kanalizacije.
4. Na ostalim urbanim područjima odvodnja otpadnih voda vršiće se putem kanalizacione mreže, ukoliko ona postoji, a ukoliko ne, putem nepropusnih septičkih jama.
5. Svako urbano područje mora imati dovoljno električne energije i svi objekti u kojima se stanuje i radi, moraju biti priključeni na električnu mrežu naselja.
6. Minimum obezbjeđenja urbane opreme školstvo, trgovina, saobraćaj i drugo, utvrđeni su Prostornim planom.

IV - USLOVI ZA IZGRADNJU I KORIŠTENJE PROSTORA

OPĆI USLOVI IZGRADNJE

Član 57.

Građenje i izvođenje drugih zahvata u prostoru se odobrava u skladu sa Prostornim planom, odredbama ove odluke, posebnim zakonom i propisima donesenim na osnovu tih zakona i urbanističkom saglasnošću u domenu nadležnosti, kako je to utvrđeno važećom zakonskom regulativom.

Član 58.

Izgradnja naselja, objekata i druge prostorne intervencije mogu se vršiti na području općine Breza, samo unutar utvrđenih granica urbanog područja i građevinskog zemljišta, u skladu sa namjenom utvrđenom Prostornim planom.

U svim naseljenim mjestima obavezna je izgradnja sportskih terena i igrališta, na kojima bi se djeca mogla okupljati i biti aktivna. Iste treba graditi u sklopu građevinskog zemljišta.

Član 59.

Izuzetno od odredaba iz prethodnog člana, izvan granica urbanog područja, odnosno, građevinskog zemljišta, moguće je graditi objekte koji, obzirom na svoje karakteristike, zauzimaju prostore izvan urbanog područja, odnosno, građevinskog zemljišta:

- a) infrastrukturne koridore, građevine i oprema (saobraćajna, energetska, vodoprivredna i telekomunikacijska i dr.),
- b) zdravstvene, rekreacijske i sportske građevine,
- c) građevine za potrebe odbrane,
- d) stambene i privredne građevine poljoprivrednog proizvođača za potrebe poljoprivredne proizvodnje ili seoskog turizma, uključujući melioracijske sisteme i sisteme navodnjavanja,
- e) istraživanje, iskorištavanje i uređivanje prostora prirodnih dobara (mineralne sirovine, šume, vode, poljoprivredno zemljište i dr.),
- f) komunalne i slične građevine (deponije komunalnog otpada, centri za upravljanje otpadom, groblja, spomen obilježja i sl.),
- g) objekti na vodenim površinama (ribogojilišta, plutajuće platforme i sl.).

Izgradnja objekata i vršenje radova iz prethodnog stava ne može se vršiti na zemljištima koja su odgovarajućim planom ili odredbama ove Odluke, utvrđena kao zaštićena (zaštitne zone, zaštitna područja, rekreativna područja i zaštitni pojasevi).

GRAĐENJE NA URBANIM PODRUČJIMA I GRAĐEVINSKIM ZEMLJIŠTIMA VANURBANIH PODRUČJA

Član 60.

Građenje u prostoru na urbanim područjima i na građevinskom zemljištu van urbanih područja, za koja Prostornim planom nije planirana izrada razvojnih i provedbenih planskih dokumenata će se vršiti prema odredbama Prostornog plana i ove Odluke.

Član 61.

Građenje u prostoru na urbanim područjima i na građevinskom zemljištu van urbanih područja, za koja Prostornim planom nije planirana izrada razvojnih i provedbenih planskih dokumenata će se vršiti prema sljedećim uvjetima:

- za nove objekte do dvije etaže visine (prizemlje i jedan sprat) rastojanje od postojećih ili planiranog susjednog objekta ne može biti manje od 5 metara,

- za nove objekte od tri i više etaža visine, rastojanje od postojećeg ili planiranog susjednog objekta ne može biti manje od 2/3 visine objekta,
- nadležna općinska služba može odobriti i manje rastojanje između stambenih objekata, ali ne manje od 3 metra, pod uvjetom da na bočnim zidovima objekta nema otvora za osvjetljenje stambenih prostorija,
- u plohama rastojanja dozvoljava se izgradnja potpornih zidova, vanjskih stepenica, šahtova za osvjetljenje, rampi, podzemnih objekata za komunalije, skloništa, tarase, trafo i gasne stanice, jarboli, parkirališta i sl,
- rastojanje novih objekata od prizemnih objekata (garaže, gospodarski objekti, šupe itd.), može biti i manje, ako su zadovoljeni i drugi uvjeti iz ove odluke, ali to rastojanje ne može biti manje od 3 metra,
- rastojanja između dviju zgrada mogu biti i manja, uz pismenu suglasnost investitora i susjeda, o čemu se sačinjava zapisnik o poravnanju, vodeći računa da, prije izdavanja odobrenja za građenje, nadležna općinska služba omogući strankama u postupku uvid u glavni projekat, i utvrdi da li su ispunjeni svi uvjeti utvrđeni i propisani važećom zakonskom regulativom i odredbama ove odluke,
- minimalno rastojanje planiranog objekta od susjedne parcele iznosi minimalno 3,0 m, izuzetno uz saglasnost susjeda 1,5 m,
- u objektima kombinirane namjene (stambeno-poslovni objekti) ne može se odobriti poslovna djelatnost kojom se stvara buka, prašina, neugodni miris, para i drugi vidovi zagađenja i smetnji iznad zakonom utvrđenih normativa, koji ometaju normalnu funkciju stanovanja u samom objektu i u susjednim stambenim objektima,
- postojeći stambeno-poslovni objekti koji svojom djelatnošću ometaju normalnu funkciju stanovanja moraju svoju djelatnost uskladiti u roku koji odredi nadležna općinska služba,
- nadležna općinska služba ne može izdati odobrenje za izgradnju stambeno-poslovnog objekta niti pretvaranje stambenog prostora u poslovni bez određene namjene.

Pod postojećim objektima u smislu prethodnog stava ovog člana smatraju se svi stalni objekti bez obzira na njihov karakter (stambeni, trgovački, poslovni i slično).

Rastojanje se mjeri okomito na podužne vanjske zidove objekta (dubina) i paralelno sa zidom (širina). Rastojanje se mjeri, odnosno ploha rastojanja se može prostirati po saobraćajnicama i zelenim površinama, do polovine njihove širine.

Ovi uvjeti se primjenjuju i na prostore za koje je Prostornim planom predviđena izrada planskih dokumenata u slučaju da isti nisu doneseni do momenta njihovog donošenja.

Član 62.

Objekat se može smjestiti na među susjedne parcele samo ako:

- U slučaju kad se radi o izgradnji zamjenske građevine u istom gabaritu,

- U slučaju kad se radi o izgradnji objekta prislonjenog na već postojeći objekat izgrađen na međi, uz saglasnost vlasnika parcela,
- U slučaju izgradnje objekata u nizu ili dvojnih objekata.

U slučaju izgradnje objekata na međi, bočni zidovi ne mogu imati otvore, te moraju biti izgrađeni kao vatrootporni, a sljeme krova mora biti okomito na susjednu među i bez krovnog vijenca.

Član 63.

Prilikom rješavanja statusa sagrađenih i započelih objekata, moguće je dozvoliti manja rastojanja, uz obaveznu pismenu saglasnost vlasnika i obavezno ostavljanje mogućnosti prolaza protupožarnog vozila oko objekata.

Član 64.

Za utvrđivanje propisanih odstojanja ne može se prihvatiti usmena saglasnost susjeda, odnosno korisnika ili vlasnika objekta, niti bilo koji sporazum zainteresovanih stranki, koji bi bili u suprotnosti sa odredbama ove Odluke o odstojanju među objektima.

Član 65.

Na građevinskim zemljištima namijenjenim za individualnu izgradnju, izgradnja objekata se može vršiti i dr. sistemima (nizovi, dvojni, trojni i sl.).

Član 66.

Na građevinskom zemljištu predviđenom za individualnu izgradnju, zavisno od sistema izgradnje, utvrđuju se slijedeće veličine građevinskih parcela.

1. Za uže urbano područje Breza od 200,0 m² do 500,0 m²,
2. Na urbanom području Breza i ostalim urbanim područjima, građevinska parcela namijenjena za izgradnju individualnih slobodnostojećih objekata, ne može biti manje od 250 m², niti veće od 1.500 m²,
3. Na vanurbanim građevinskim zemljištima, građevinska parcela namijenjena za izgradnju individualnih slobodnostojećih objekata, ne može biti manje od 500 m², niti veće od 2.000 m²,
4. Za resort naselja, minimalna parcela je 500,0 m², a maksimalna 2.000,0 m².
5. Građevinska parcela namijenjena za izgradnju individualnih objekata u nizu ne može biti manja od 150 m², a najviša 500 m².
6. Građevinska parcela za individualnu stambenu izgradnju mora imati kolski pristup, a ako to ne dozvoljavaju uslovi terena, građevinska parcela može imati samo pješački pristup i to samo na područjima izvan granica urbanih područja.

Član 67.

Građevinska parcela, po pravilu, ima oblik pravougaonika ili trapeza.

Građevinska parcela (planirana i postojeća) ima površinu i oblik koji omogućava izgradnju objekta u skladu sa rješenjima Prostornog plana, detaljne provedbene dokumentacije, pravilima o građenju i tehničkim propisima.

Član 68.

Građevinska parcela se može dijeliti parcelacijom do minimuma utvrđenog primjenom pravila o parcelaciji.

Dioba iz stava 1 ovog člana se može utvrditi urbanističkom saglasnosti.

Član 69.

Najmanja širina građevinske parcele za izgradnju slobodnostojećeg porodičnog stambenog objekta je 10,0 m, dvojnih objekata 16,0 m (dva puta po 8,0 m) i objekata u neprekinutom nizu 5,0 m.

Na građevinskoj parceli, čija je širina manja od širine utvrđene u stavu 1 ovog člana, izuzetno se može urbanističkim uslovima utvrditi izgradnja objekta spratnosti P +1 sa dva stana, indeksa ili stepena izgrađenosti do 1,0 ili stepena iskorištenosti do 60% i to samo unutar gusto izgrađenog urbanog područja, uz zadovoljavanje odstojanja propisanog odredbama ove Odluke.

Član 70.

Najveća dozvoljena spratnost porodičnog stambenog objekta u ruralnim područjima je P + 2, u rijetkim stambenim zonama urbanih područja do P + 2, a u stambenim zonama urbanih područja srednjih i većih gustina do P + 2 + Ptk (P – prizemlje, 2 – broj spratova, Ptk potkrovlje).

U urbanom području Breza, uslovi su dati Urbanističkim planom i glase:

Visina objekata ovisi o njihovoj namjeni, a kako slijedi:

- Stambeni i stambeno – poslovni objekti ne trebaju imati spratnost veću od P + 1 + Ptk, a visinu veću od 9,0 m do vijenca,
- Kolektivni stambeni objekti ne trebaju imati spratnost veću od P + 4, a visinu veću od 15,0 m do vijenca,
- Poslovni objekti ne trebaju imati spratnost veću od P + 2, a visinu veću od 11,0 m do vijenca,
- Ugostiteljstvo, zanati, trgovine i slično, trebaju se interpolirati u već postojeća prizemlja objekata, a ako se grade kao zasebni objekti, ne trebaju imati spratnost veću od P + 1, a visinu od 7,0 m.

Izuzetno se u urbanom području Breza mogu dozvoliti stambeno – poslovni objekti spratnosti P + 5, uz uslov:

- Koeficijent izgrađenosti za stambene i stambeno – poslovne objekte u svim zonama urbanog područja Breza ne smije preći vrijednost od 1,0, dok procenat izgrađenosti građevinske parcele ne smije biti veći od 50%.

Koeficijent izgrađenosti poslovnih objekata u urbanom području Breza ne smije prelaziti 2,0, a procenat izgrađenosti mora biti usklađen sa minimalnim uređenjem građevinske parcele u smislu pristupnih kolskih i pješačkih saobraćajnica i stacionarnog saobraćaja.

Za potrebe poslovanja u urbanom području Breza, potrebno je osigurati određen broj parking mjesta, a prema sljedećem:

- Za poslovni prostor – 1 PM na 25 m² neto površine,
- Za trgovački prostor – 1 PM na 75 m² neto površine,
- Za ugostiteljski prostor – 1 PM na 4 sjedala.

Od ovog člana se može odstupiti ako se radi o užem gradskom jezgru urbanog područja Breza, gdje prostorne mogućnosti ne dozvoljavaju izgradnju parking mjesta prema ovim preporukama. U tom slučaju, prilaz objektima putem automobila ne može biti omogućen na način da u bilo kojem trenutku ometa pješački saobraćaj.

Višeporodični stambeni objekti mogu imati podrumске ili suterenske prostorije, ako ne postoje geotehničke ili hidrotehničke smetnje.

Član 71.

Izgradnja objekata na građevinskom zemljištu može se vršiti samo pod uslovima da je građevinsko zemljište parcelisano na građevinske parcele.

Izuzetno od prethodnog stava ovog člana može se odobriti gradnja pojedinačnog stambenog objekta na njemu pripadajućoj parceli uz uvjet ispunjenja minimalnih urbanističko-tehničkih uvjeta.

Član 72.

Građevinske parcele se mogu ograđivati zidanom ogradom do visine 1,2 m sa maksimalnim punim dijelom do 0,8 m (zidani, kameni, betonski zid, računajući od kote trotoara, ali ne u užem urbanom području Breza.

Parcela čija je kota nivelete viša od 0,90 m od susjedne, može se ograđivati transparentnom ogradom do visine 1,00 m, koja se može postavljati na podzid čiju visinu određuje nadležni općinski organ.

Zidne i druge vrste ograda postavljaju se na regulacionu liniju tako da ograda, stubovi ograde i kapije budu na građevinskoj parceli koja se ograđuje.

Zidana neprozirna ograda između parcela se podiže do visine 1,20 m uz saglasnost susjeda, tako da stubovi ograde budu na zemljištu vlasnika ograde.

Susjedne građevinske parcele mogu se ograđivati živom ogradom koja se sadi u osnovi granice građevinske parcele do visine 1,80 m, koja se postavlja prema katastarskom planu i operatu, tako da stubovi ograde budu na zemljištu vlasnika ograde.

Vrata i kapije na uličnoj ogradni ne mogu se otvarati van regulacione linije.

Član 73.

Regulacionom linijom utvrđuje se pojedinačna građevinska parcela i njen odnos prema ostalim površinama. Utvrđivanje regulacione linije se vrši u sklopu izrade provedbenih planskih dokumenata ili planova parcelacije, u slučaju da se radi o parceli za pojedinačni objekat, moraju se ispuniti minimalni urbanističko-tehnički uvjeti.

Građevinska linija predstavlja liniju do koje se može graditi, a može biti za pojedinačni objekat, građevinski blok, građevinski kompleks, može se poklapati sa regulacionom linijom (u slučaju formiranja ulične fasade ili kod objekata u nizu), ispod nivoa terena za podzemne objekte.

Utvrđivanje građevinskih linija se vrši u sklopu izrade provedbenih planskih dokumenata, a ako se formuliše za područja za koja nije predviđena izrada provedbenih planskih dokumenata onda se njome definira najistureniji dio objekta bez obzira na njegovu visinu.

Podzemne etaže mogu biti izvan građevinske linije, sve do poklapanja sa regulacionom linijom, ako za to postoje uvjeti i ne ugrožava se infrastruktura.

Član 74.

Namjena objekata mora biti u skladu sa Prostornim planom, ovom odlukom i važećom zakonskom regulativom. Ukoliko objekti ne odgovaraju planiranoj namjeni za njih je predviđeno tekuće održavanje shodno važećim propisima.

Član 75.

Građevine se lociraju tako da od njihovih vanjskih zidova leže plohe rastojanja na kojima nisu izgrađene građevine. Ploha rastojanja se mjeri okomito na podužne vanjske zidove građevine (dubina) i paralelno sa građevinom (širina).

Član 76.

Istaci na objektu ne mogu prelaziti građevinsku niti regulacionu liniju, osim ako to nije drugačije utvrđeno provedbenim planskim dokumentom.

Član 77.

Građevinski elementi na nivou prizemlja mogu preći građevinsku, odnosno, regulacionu liniju (računajući od osnovnog gabarita objekta do horizontalne projekcije istaka) i to:

- izlozi lokala – 0,30 m po cijeloj visini, kad je najmanja širina trotoara 3,0m, a ispod te širine trotoara nije dozvoljena izgradnja istaka izloga lokala u prizemlju,
- izlozi lokala – 0,90 m po cijeloj visini u pješačkim zonama,
- transparentne bravarske konzole nadstrešnice u zoni prizemne etaže – 2,0 m po cijeloj širini objekta sa visinom iznad 3,0 m,
- platnene nadstrešnice sa masivnom bravarskom konstrukcijom – 1,0 m od spoljne ivice trotoara na visini iznas 3,0 m, a u pješačkim zonama prema konkretnim uslovima lokacije,
- konzole reklame – 1,2 m na visini iznad 3,0m.

Član 78.

Visina nadzitka stambene potkrovne etaže utvrđena je zakonskom regulativom i ne smije se prelaziti. Visina se računa od kote poda potkrovne etaže do tačke preloma krovne kosine, a određuje se prema svakom konkretnom slučaju.

Član 79.

Građenje je moguće samo na terenima koji imaju sljedeće karakteristike:

- Na stabilnim terenima koji imaju najpovoljnije uslove za građenje, mogu se graditi sve vrste građevina i izvoditi drugi zahvati u prostoru bez ograničenja, a u skladu sa odredbama ovog Plana,
- Na uslovno stabilnim terenima, prije izvođenja građevinskih radova, obavezno se sprovede detaljna ispitivanja fizičko – mehaničkih svojstava tla, radi određivanja uslova fundiranja, izgradnje građevina i izvođenja drugih zahvata u prostoru i preduzimanja sanacionih mjera na registrovanim pojavama klizišta ili tonjenja terena,
- Na nestabilnim terenima, koji su nepovoljni za građenje i izvođenje drugih zahvata, moraju se vršiti detaljna inženjersko – geološka i geotehnička istraživanja, studije i projekti sanacije terena, opsežni radovi na otklanjanju uzroka nestabilnosti, uz obavezni angažman stručnih, ovlaštenih institucija i pribavljanje svih zakonom utvrđenih dokumenata za izdavanje dozvola za građenje nakon sanacije terena, uz mišljenje sudskog vještaka o mogućnostima korištenja takvih površina nakon sanacije i za koje svrhe.

Član 80.

Pri izdavanju dozvole za građenje arhitektonskih objekata, potrebno je pribaviti inženjersko – geološki i geotehnički nalaz i uslove temeljenja od strane stručnih institucija, a statički proračun se mora dimenzionirati za potrebe najmanje VIII^oMCS.

Tehnička dokumentacija za realizaciju novih objekata mora biti u saglasnosti sa preporukama vezanim za konstruktivne elemente građevine i neophodnih radova na okolnom terenu na osnovu detaljnog inženjersko – geološkog i geotehničkog izvještaja, koji treba biti urađen od strane ovlaštene firme.

Obim i kvalitet izvedenih radova vezanih za inženjersko – geološke uslove moraju biti verifikovani u okviru tehničkog prijema, a upotrebna dozvola se ne može izdati ukoliko predviđeni radovi nisu u obimu i kvalitetu zadovoljavajući.

Član 81.

U postupku donošenja odobrenja za građenje, odnosno, u postupku donošenja urbanističke saglasnosti i odobrenja za građenje, nivelete pješačkih saobraćajnica, kao i prilazi i ulazi u javne objekte, moraju biti isprojektovane i izvedene prema Uredbi o prostornim standardima, urbanističko – tehničkim uslovima i normativima za sprječavanje stvaranja arhitektonsko – urbanističkih prepreka za osobe sa umanjenima tjelesnim mogućnostima („Službene novine FBiH“, broj: 48/09).

Član 82.

Uslovi za sklanjanje stanovništva i materijalnih dobara moraju biti obezbjeđeni u skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine FBiH“, broj: 39/03) i odredbama Uredbe o mjerilima, kriterijima i načinu izgradnje skloništa i tehničkim normativima za kontrolu ispravnosti skloništa („Službene novine FBiH“, broj: 21/05).

Član 83.

Unutar saobraćajnog ugla preglednosti, ne mogu se graditi objekti, postavljati ograde, vršiti sadnja visokog zelenila ili graditi druge fizičke strukture koje bi mogle ometati ugao preglednosti.

POSTOJEĆI OBJEKTI

Član 84.

Postojeći objekti izgrađeni prije obaveze pribavljanja odobrenja za građenje, a koji se zadržavaju ovim Planom, mogu se rekonstruisati, sanirati, redizajnirati, dograditi ili nadzidati, kako za potrebe stanovanja, tako i za potrebe dobivanja poslovnog prostora u kojem se mogu obavljati isključivo djelatnosti koje ne ugrožavaju čovjekovu okolinu i standard života u susjednim zgradama.

Objekat koji se nadziđuje mora da zadovoljava konstruktivno – seizmičke uslove. Spratnost nadzidanih etaža mora biti usklađena sa maksimalnom dozvoljenom spratnošću u skladu sa ovim Prostornim planom ili detaljnim provedbenim dokumentom, ukoliko se na to područje primjenjuje obaveza I režima gradnje ili II režima gradnje.

Svi zahvati na postojećim objektima se mogu odobriti ukoliko ne pogoršavaju uslove stanovanja u susjednim zgradama (očuvanje prava na vidik i osunčanje).

Za dobivanje urbanističke saglasnosti za navedene intervencije, potrebno je imati svu potrebnu dokumentaciju utvrđenu zakonom i ovim Planom.

Projekat osiguranja građevinske jame je obavezan, ukoliko se radi o interpolaciji građevine u već postojeći niz, te ukoliko u blizini ima izgrađenih objekata, na koje bi gradnja mogla utjecati.

Član 85.

Legalizacija objekata izgrađenog bez odobrenja za građenje, odnosno, naknadno izdavanje urbanističke saglasnosti, a za objekte koji se Planom zadržavaju, moguća je samo ukoliko su riješeni imovinsko – pravni odnosi za pješački ili kolski pristup objektu.

Legalizacija postojećih postojećih objekata može se odobriti ako za to postoje prostorne mogućnosti, odnosno, ako se istim ne ugrožava stanovanje i rad u susjednim objektima, te u skladu sa odredbama ovog Prostornog plana.

Za postojeće objekte koji se naknadno odobravaju Investitor preuzima rizik za kvalitet izvedenih radova.

Objekti koji se nalaze u zaštitnom pojasu planiranih saobraćajnica se tretiraju u skladu sa važećom zakonskom regulativom.

Prema članu 58. Zakona o cestama Federacije BiH („Službene novine F BiH“, broj: 12/10), zaštitni pojas uz javne ceste je pojas na kojem važi poseban režim gradnje i uspostavlja se radi zaštite javne ceste i sigurnosti prometa na njoj od štetnih uticaja i različitih aktivnosti u prostoru pored javne ceste, te je legalizacija u ovim pojasevima moguća samo uz saglasnost nadležne institucije.

Za objekte koji se zadržavaju ovim Planom, a izgrađeni su bez odgovarajućih odobrenja i nalaze se na površinama uslovno stabilnog, klizištem ugroženog terena ili na eksploatacionom polju rudnika uglja u Brezi, osnovni uvjeti za legalizaciju su:

- pregled stanja konstruktivne izgrađenosti i oštećenosti objekta, od strane sudskog vještaka,
- izrada projekta sanacije i sanacija terena u nestabilnim dijelovima terena i zonama klizišta, izrađenog od strane ovlaštene organizacije,
- projekt sanacije objekta, ukoliko na temeljima i objektu ima oštećenja,
- revitalizacija projekta sanacije temelja, objekta i okolnog terena, te tehnički prijem radova,
- preuzimanje obaveze od strane Investitora ili Općine o saniranju klizišta,
- izrada inženjersko – geološkog i geotehničkog izvještaja sa davanjem pozitivnog mišljenja o legalizaciji svakog pojedinog objekta.

Član 86.

U poslovnom prostoru postojećih objekata mogu se obavljati sve djelatnosti koje ne ugrožavaju prirodnu sredinu i okoliš, koje ne remete korištenje susjednih objekata i sadržaja i koje se vrše u objektima izgrađenim u skladu sa važećim propisima u odnosu na djelatnosti koje se u njima vrše.

Član 87.

Postojeći objekti koji se nalaze na prostoru namijenjenom za individualnu izgradnju mogu se dograđivati do 50% tlocrtne površine, nadziđivati, adaptirati i rekonstruisati, samo ako su zadovoljeni i ostali uslovi iz Odluke, (rastojanje, estetski izgled, konstruktivni sistem i sl.).

Član 88.

Postojeći objekti koji se nalaze na građevinskom zemljištu koje nije namijenjeno za stambenu izgradnju ili će doći pod uticaj podzemne ili površinske eksploatacije uglja, ne mogu se dograđivati, nadziđivati, niti se na njima mogu vršiti konstruktivne adaptacije, izuzev redovnog održavanja objekata.

Izuzetno od odredbi prethodnog stava, postojeći objekti na zemljištu koje jeste ili će doći pod uticaj eksploatacije uglja, mogu se dograđivati, nadziđivati, rehabilitirati i sanirati uz pribavljeno mišljenje rudarskog preduzeća o mogućnostima preduzimanja gradnje objekta, a u skladu sa Osnovnim zakonom o rudarstvu („Sl.list FNRJ“, broj:25/59), član 74, stav 1, Zakona o obligacionim odnosima, član 177, te Zakonom o izgradnji stambenih i gospodarskih objekata na selu, član 22, stav 1, ukoliko su izgrađeni u vrijeme kada su navedeni zakoni bili na snazi.

Vlasnici postojećih objekata, a koji su izgrađeni bez u prethodnom stavu opisanih aktivnosti, dozvola i mišljenja, ukoliko dođe do njihovog oštećenja, ne mogu teretiti rudarsko preduzeće ni općinu Breza za eventualno nastalu štetu.

Član 89.

Postojeći objekti na zaštićenim prostorima i površinama utvrđenim Prostornim planom i ovom Odlukom ne mogu se doziđivati, nadziđivati, ali se mogu vršiti manje adaptacije i dogradnje do 50% tlocrtne površine, u svrhu poboljšanja osnovnih higijenskih uslova stanovanja i radovi redovnog održavanja.

Član 90.

Postojeći objekti koji po svojoj namjeni nisu u skladu sa namjenom prostora utvrđenoj Prostornim planom ne mogu se dograđivati, nadziđivati, niti se na njima mogu vršiti konstruktivne adaptacije, izuzev radova redovnog održavanja.

Izuzetno od odredaba iz prethodnog stava u cilju poboljšanja osnovnih higijenskih uslova može se odobriti nadziđivanje, dogradnja do 50% tlocrtne površine.

Član 91.

Izgradnja objekata i izvođenje drugih radova na urbanim područjima može se vršiti samo na osnovu projekta, nivoa utvrđenog zakonskom regulativom.

Član 92.

Dozvoljava se upotreba tipskih projekata uz uslov da su projekti prilagođeni terenu na kojem se gradi, kao i uslovima iz ovog Prostornog plana.

Tipski objekti moraju biti usklađeni sa urbanističko – tehničkim uslovima ovog Prostornog plana ili detaljne provedbene dokumentacije, tamo gdje se primjenjuje, te ne smiju oblikovno i estetski narušavati postojeće urbanističko – ambijentalne cjeline.

Vrstu projekta - tipskih, utvrđuje organ nadležan za poslove građenja općine Breza.

INFRASTRUKTURA

Član 93.

Svi objekti koji se grade na urbanim područjima i građevinskim zemljištima utvrđenim Prostornim planom, a koji služe za stanovanje, rad i dr. poslovnu djelatnost moraju imati ugrađene instalacije za električnu energiju, vodovod i kanalizaciju, bez obzira da li na tom terenu postoji infrastrukturna mreža.

Korisnici i vlasnici postojećih objekata koji nemaju ugrađenu instalaciju i uređaje iz prethodnog stava, a nalaze se na prostorima na kojima postoji mogućnost priključivanja na gradsku mrežu, dužni su ugraditi instalacije: za električnu energiju, vodovod i kanalizaciju i izvršiti priključenje objekta na infrastrukturnu mrežu.

Član 94.

Ukoliko na području ne postoji kanalizaciona mreža, korisnici i vlasnici objekata su obavezni izgraditi propisanu septičku jamu.

Zabranjeno je direktno ispuštanje (bez predtretmana) fekalnih i tehnoloških otpadnih voda u otvorene i zacijevljene vodotoke i podzemne vode. Ako dispozicija fekalnih otpadnih voda nije riješena centralno, pojedinačna domaćinstva moraju imati vodonepropusne septičke jame i obezbijediti njihovo propisno održavanje i pražnjenje. Pražnjenje se u skladu sa važećim kantonalnim zakonom o vodama treba obavljati najmanje jednom godišnje od strane specijalizovanog pravnog lica.

Septičke jame moraju biti dvokomorne, periodično pražnjene, a ukoliko se dreniraju u tlo, ne smiju ni u kom slučaju ugroziti podzemne vode.

Član 95.

Na urbanim područjima ili njihovim dijelovima, đubrišta, osočne i septičke jame moraju se graditi od betona, kao vodonepropusni objekti. Septičke i osočne jame moraju biti pokrivene betonskom pločom, obezbijeđene od pristupa ljudi i životinja, a đubrišta ograđena i obezbijeđena od pristupa ljudi i životinja.

Rastojanje između stambenih građevina i septičkih jama ne može biti manje od 10 metara, s tim da udaljenost od stambene zgrade susjeda mora biti minimalno 20 metara.

Septičke jame i gospodarske građevine koje mogu biti izvor zagađenja sredine ne mogu se graditi na rastojanju manjem od 25 metara od zaštitnog pojasa objekta za lokalno snabdijevanje vodom za piće.

Član 96.

Pod lokalnim vodovodom podrazumijeva se izgradnja vodovoda (kaptaže, rezervoar, razvodna mreža) koji snabdjeva manje prostorno funkcionalne cjeline urbana područja ili naselja).

Izgradnja lokalnih vodovoda za pojedina urbana područja ili njihove dijelove može se vršiti i odobriti prema urbanističko-tehničkoj dokumentaciji (projektu za izvođenje) uz prethodno ispitivanje sanitarno-tehničkih svojstava vode za piće.

Član 97.

Izgradnja saobraćajnih i dr. objekata infrastrukture, te regulacije rijeka i sl. može se odobriti na osnovu Prostornog plana, odnosno tehničke dokumentacije izrađene na osnovu Prostornog plana.

Član 98.

Odvodnjavanje oborinskih voda se utvrđuje nivelacionim rješenjem na nivou bloka u sklopu detaljne provedbene dokumentacije. Ako takvo rješenje ne postoji i radi se o području van tako utvrđenog režima gradnje, površinske vode se odvođe sa parcele slobodnim padom prema rigolima, odnosno, prema ulici (kod regulisane kanalizacije, odnosno, jarkovima) sa najmanjim padom od 1,5%.

Član 99.

Za parkiranje vozila za sopstvene potrebe, vlasnici porodičnih i stambenih objekata svih vrsta po pravilu obezbjeđuju prostor na sopstvenoj građevinskoj parceli, izvan površine javnog puta, i to po pravilu 1 parking mjesto ili garažno mjesto na 1 stan.

Za parkiranje vozila za sopstvene potrebe, vlasnici ostalih objekata svih vrsta po pravilu obezbjeđuju prostor na sopstvenoj građevinskoj parceli, izvan površine javnog puta, i to po pravilu 1 parking mjesto ili garažno mjesto na 70,0 m² korisnog prostora, s tim da je najmanje trećina vozila smještena u garaži.

Član 100.

Parkiranje vozila za sopstvene potrebe vlasnici višeporodičnih stambenih objekata, svih vrsta izgradnje, po pravilu obezbjeđuju na građevinskoj parceli van površine javnog puta, i to po pravilu 1 parking mjesto ili garažno mjesto na jedan stan, odnosno, jedno parking mjesto na 70,0 m² korisne površine, s tim da je najmanje polovina vozila smještena u garažama.

Garaže višeporodičnih stambenih objekata planiraju se u ili ispod objekata u gabaritu, podzemno izvan gabarita objekta ili nadzemno na građevinskoj parceli.

Površine garaža višeporodičnih stambenih objekata koje se planiraju nadzemno na građevinskoj parceli, uračunavaju se pri utvrđivanju indeksa ili stepena izgrađenosti, odnosno, stepena iskorištenosti građevinske parcele.

Član 101.

Širina privatnog prolaza za parcele koje nemaju direktan pristup javnom putu ne može biti manja od 2,5 m.

KUĆE ZA ODMOR I NASELJA ZA TURIZAM

Član 102.

Na ruralnim područjima, unutar građevinskih zemljišta utvrđenim ovim Prostornim planom, može se izdati urbanistička saglasnost za izgradnju kuće za odmor (vikend kuće) na osnovu Prostornog plana i ove Odluke, ukoliko nije utvrđena obaveza izrade provedbene dokumentacije, odnosno I režim gradnje.

Urbanističko – tehnički uslovi za izgradnju kuća za odmor su sljedeći:

- da se kuće za odmor grade od tvrdih materijala (zidani elementi, drvena oblovina ili prefabrikovani elementi),
- da korisna površina kuće za odmor ne bude veća od 80 m²,
- da spratnost kuće za odmor ne bude veća od P + 1 ili P + Ptk,
- da površina parcela bude cca 300 – 1000 m²,
- da se objekat uklapa u prirodnu okolinu,
- da prikupljanje i dispozicija otpadnih voda bude u skladu sa članom 36. Zakona o vodama.

Član 103.

Izgradnja vikend objekata i objekata za rekreaciju utvrđena je Prostornim planom ove općine na lokalitetu "Hrasno" i na naznačenim lokalitetima u sklopu građevinskih zemljišta izvan urbanih područja planiranih za ovu namjenu.

Izgradnja vikend objekata može se odobriti na osnovu detaljnog provedbenog dokumenta područja za rekreaciju, a do izrade tog Plana na osnovu Prostornog plana i odredaba ove Odluke.

Za vikend naselja koja sadrže do 20 objekata primjenjuje se režim građenja 3. stepena, a za vikend naselja koja sadrže preko 20 objekata režim građenja 1. stepena.

OSTALI OBJEKTI

Član 104.

Na vanurbanim područjima se može izdati urbanistička saglasnost za izgradnju zgrada društvene infrastrukture, poslovnih i manjih proizvodnih kapaciteta.

IZGRADNJA POMOĆNIH, PRIVREMENIH, GOSPODARSKIH I VIKEND OBJEKATA

Član 105.

Kao pomoćni objekti, u smislu ove Odluke, smatraju se:

- garaže za osobna vozila (ako nije vezan uz stalni objekat),
- nadstrešnica,
- ljetna kuhinja,
- šupa i smještaj ogrijeva i alata.

Član 106.

Izgradnja pomoćnih objekata iz prethodnog člana ne može se odobriti na užem urbanom području Breza.

Već izgrađeni pomoćni objekti zadržavaju se do realizacije Regulacionog plana.

Na ostalom dijelu urbanog područja Breza i drugim urbanim područjima utvrđenim Prostornim planom može se odobriti izgradnja objekata iz prethodnog člana po uslovima ove Odluke.

Rastojanje pomoćnih objekata od stambenih objekata ne može biti manje od 4 metra.

Član 107.

Kao privremeni objekti, u smislu ove Odluke, smatraju se tipski objekti od plastike, montažni i demontažni objekti, koji imaju vremenski ograničeno trajanje.

Član 108.

Izgradnja privremenih objekata iz prethodnog člana može se odobriti na urbanim područjima i građevinskim zemljištima utvrđenim Prostornim planom i uslovima iz ove Odluke.

Član 109.

Kao gospodarski objekti, u smislu ove Odluke, smatraju se objekti neophodni za potrebe domaćinstva - gazdinstva, kao što su:

- stočne staje (živinarnici, svinjci, govedarnici, ovčarnici, kozarnici),
- ispusti za stoku,
- đubrišne jame – đubrišta,
- poljski klozeti,

- objekti za držanje alata i mašina za korištenje u gospodarstvu.

Član 110.

Izgradnja gospodarskih objekata na užem urbanom području Breza nije dozvoljena.

Izgradnja gospodarskih objekata na urbanim područjima i građevinskim zemljištima, utvrđenim Prostornim planom, može se dozvoliti po odredbama ove Odluke, samo na građevinskom zemljištu, namijenjenom za individualnu stambenu izgradnju.

Član 111.

Na ruralnom području, izvan utvrđenog građevinskog zemljišta, može se izdati urbanistička saglasnost za izgradnju gospodarskih objekata za držanje, odnosno, smještaj stoke, živine i stočne hrane.

Za građevine iz prethodnog stava urbanistička saglasnost se ne može izdati na područjima koja su utvrđena kao zaštitne zone.

Član 112.

Na ruralnom području izgradnja gospodarskih objekata u sklopu domaćinstva može se, u skladu sa uslovima utvrđenim ovom Odlukom, vršiti na građevinskom zemljištu namijenjenom za individualnu stambenu izgradnju i u potpunosti u skladu sa članom 107. Odluke o komunalnom redu općine Breza („Službeni glasnik općine Breza“, broj: 14/14).

Član 113.

Izgradnja gospodarskih objekata na građevinskom zemljištu namijenjenom za individualnu stambenu izgradnju može se dozvoliti samo pod uslovom da gospodarski objekti budu udaljeni 20 metara od stambenih zgrada.

Rastojanje između stambenih i gospodarskih građevina može biti i manje od 20 m, ali ne manje od 15 m, ako su time obezbijeđeni higijensko – tehnički uslovi koji su propisani za tu vrstu građevina i ako je obezbjeđena zaštita sredine i takvih građevina, s tim da od susjeda mora biti na rastojanju ne manjem od 20 m.

Član 114.

Lokalne građevine za snabdjevanje vodom (bunari, pumpe i sl.), ne mogu se graditi na rastojanju manjem od 20 m od gospodarskih građevina koji mogu biti izvor zagađenja vode za piće.

Izuzetno, može se odobriti izgradnja lokalnih građevina za snabdjevanje vodom za piće i na manjem rastojanju od propisanog u prethodnom stavu, samo ako te građevine ispunjavaju higijensko – tehničke i druge uslove za zaštitu vode za piće u takvim uslovima.

Član 115.

Gospodarski objekti se ne mogu graditi između stambenih zgrada i glavnih saobraćajnica.

Član 116.

Postojeći gospodarski objekti koji po svojoj lokaciji ne odgovaraju namjeni prostora iz Prostornog plana i uslovima iz ove Odluke, moraju se porušiti u roku od 6 mjeseci od dana stupanja na snagu ove Odluke.

Član 117.

Izgradnja privremenih, pomoćnih i gospodarskih objekata na građevinskom zemljištu u građanskoj svojini može se odobriti pod uslovima iz ove Odluke s tim da novi objekat mora biti udaljen najmanje 2,0 m od susjedne građevinske parcele.

Međusobno odstojanje ovih objekata mora biti najmanje 2,0 m.

V - ODOBRAVANJE GRAĐENJA

URBANISTIČKA SAGLASNOST

Član 118.

Građenje i izvođenje drugih zahvata u prostoru se odobrava u skladu sa Prostornim planom, odredbama ove odluke, posebnim zakonom i propisima donesenim na osnovu tih zakona i urbanističkom saglasnošću u domenu nadležnosti, kako je to utvrđeno važećom zakonskom regulativom.

Član 119.

Građenje građevina bez odobrenja za građenje nije dozvoljeno. Za građevinu koja se gradi ili je izgrađena bez odobrenja za građenje ne smije se dati priključak na električnu mrežu, javni vodovod, kanalizaciju i drugu komunalnu infrastrukturu.

Član 120.

Ovom odlukom regulišu se uslovi i način saniranja bespravno izgrađenih stambenih objekata na području općine Breza, za objekte za koje je u vrijeme njihove izgradnje po propisima trebalo imati odobrenje za građenje i objekata izgrađenih sa odobrenjem za građenje, ali suprotno odobrenoj tehničkoj dokumentaciji i urbanističko-tehničkim uslovima.

VI - PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 121.

U cilju realizacije Prostornog plana potrebno je da državni organi u okviru svojih nadležnosti provode aktivnosti u smislu ostvarivanja zacrtanih ciljeva i opredjeljenja.

Da bi se ovo moglo sprovesti, potrebno je odmah pristupiti ostvarenju slijedećeg:

- izvršiti inventarizaciju raspoložive prostorno-planske dokumentacije svih nivoa izrade i donošenja, u tom postupku izvršiti selekciju i usklađivanje svih do sada donesenih dokumenata prostornoga uređenja,
- izvršiti usklađivanje svih dokumenata koji nisu u skladu sa Prostornim planom, a za dokumente kojima je istekao rok važnosti donijeti odluku o daljoj primjeni u roku od godinu dana od dana donošenja Prostornog plana, ukoliko nisu u suprotnosti sa Prostornim planom,
- obezbijediti izradu planskih dokumenata propisanih Zakonom i Prostornim planom u roku od godinu dana od donošenja Prostornog plana. Realizaciju mjera provedbe Prostornog plana će voditi Nosilac pripreme plana.

Član 122.

Stupanjem na snagu ove odluke prestaju da važe odredbe prethodno donesene Odluke o provođenju izmjena i dopuna Prostornog plana općine Breza.

Član 123.

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja na oglasnoj ploči Općine Breza, a naknadno će se objaviti u "Službenom glasniku općine Breza".

Broj:

Breza, _____ 2017. godine

Predsjedavajući Općinskog vijeća

OPĆINA BREZA

ZENIČKO - DOBOJSKI KANTON

IZMJENE I DOPUNE

PROSTORNOG PLANA

OPĆINE BREZA

ZA PERIOD DO 2029. GODINE

PRIJEDLOG PLANA

IPSA INSTITUT, SARAJEVO

IZMJENE I DOPUNE PROSTORNOG PLANA OPĆINE BREZA

za period do 2029. godine

PRIJEDLOG PLANA

Nosilac pripreme	Nosilac izrade
OPĆINA BREZA	IPSA INTITUT
Bogumilska br.1 71 370 Breza 032 78 60 42 urbanizam@breza.gov.ba	Put života bb 71000 Sarajevo 033 27 63 40 ipsage@ipsa-institut.com

Stručni planerski tim:

Odgovorni planer i koordinator:

Mr Lejla Hajro, dipl.ing.arh.

Prostorni planeri i saradnici:

Andrea Pavlović, dipl.ing.arh.
Adna Bećar, MA, dipl.ing.arh.
Azra Hajro, dipl.ing.el.
Enes Čovrk, dipl.ing.saob.
Lejla Hadžović, dipl.ing.građ.
Nina Budim, MA, prost. planer

Broj ugovora:

Direktor IPSA Instituta:

Enko Hubanić, dipl.ing.građ.

Sarajevo, august 2017. godine

SADRŽAJ PLANA:

IZMJENE I DOPUNE
PROSTORNOG PLANA
OPĆINE BREZA
za period do 2029. godine

PRIJEDLOG PLANA

I. Tekstualni dio

II. Odluka o provođenju

III. Grafički dio

Sadržaj Prijedloga Izmjena i dopuna Prostornog plana općine Breza

I – Tekstualni dio

1. Opći i posebni ciljevi prostornog uređenja
2. Projekcija prostornog razvoja
3. Projekcija razvoja prostornih sistema
Analitičko-dokumentaciona osnova

II – Odluka o provođenju plana

III – Grafički dio

1. Izvod iz plana višeg reda
2. Sintezni prikaz stanja
3. Karta stanovništva i sistem naselja
4. Karta namjene zemljišta
- 4a. Karta građevinskog zemljišta i urbanih područja
5. Karta voda i hidroloških uslova
- 5a. Karta vodne infrastrukture
6. Karta mineralnih sirovina
7. Karta energetske infrastrukture
8. Karta saobraćajne infrastrukture
9. Karta prirodnog i kulturno – historijskog naslijeđa
10. Karta privredne, društvene i komunalne infrastrukture, sporta, turizma i rekreacije
11. Karta ugroženih područja
12. Sintezni prikaz korištenja prostora
13. Projekcija razvoja prostornih sistema privredne i javne infrastrukture
14. Projekcija razvoja prostornih sistema okoline
15. Projekcija razvoja prostornih sistema naselja

IZMJENE I DOPUNE
PROSTORNOG PLANA
OPĆINE BREZA
za period do 2029. godine

PRIJEDLOG PLANA

I. Tekstualni dio

SADRŽAJ

SADRŽAJ PLANA:	3
SADRŽAJ.....	6
Opća dokumentacija.....	10
Uvodne napomene.....	13
1.Opći i posebni ciljevi prostornog razvoja.....	14
1.1. Opći ciljevi razvoja Općine Breza.....	15
1.2. Posebni ciljevi razvoja Općine Breza.....	18
2.Projekcija prostornog razvoja.....	21
2.1. Stanovništvo i stambena izgradnja.....	21
2.2. Sistem naseljenih mjesta i hijerarhija centara.....	24
2.2.1. Veličinski aspekt naseljenih mjesta i mjesna područja.....	24
2.2.2. Hijerarhija centara.....	25
2.2.3. Tipologija naseljenih mjesta.....	26
2.3. Urbana i vanurbana područja.....	28
2.3.1. Građevinsko zemljište urbanih i vanurbanih područja.....	30
2.3.2. Stepenn ugroženosti urbanih područja općine Breza.....	35
2.3.3. Korištenje površina urbanih područja – bilansi.....	38
2.3.4. Korištenje površina vanurbanih područja – bilansi.....	41
2.3.5. Urbano – ruralni odnosi.....	44
2.3.6. Režimi građenja.....	44
2.3.7. Komunalna opremljenost i društvena infrastruktura urbanih i vanurbanih područja.....	46
2.4. Šume i šumska područja.....	48
2.4.1. Bilansi i kulture šumskog zemljišta.....	48
2.5. Poljoprivredno zemljište.....	49
2.6. Vode i vodne površine.....	51
2.6.1. Vodeni tokovi.....	51
2.6.2. Bilansi ukupnih količina voda.....	53
2.6.3. Zaštitne zone i pojasevi.....	54
2.6.4. Zaštita od voda.....	56
2.7. Vodna infrastruktura.....	57

2.7.1.	Bilans voda i sistemi snabdijevanja vodom.....	57
2.7.2.	Sistemi odvođenja otpadnih voda.....	60
2.8.	Mineralne sirovine	61
2.8.1.	Energetske mineralne sirovine.....	62
2.8.2.	Nemetalične mineralne sirovine	63
2.8.3.	Eksploatacione površine	64
2.9.	Energetska infrastruktura.....	65
2.9.1.	Elektroenergetika	65
2.9.2.	Toplifikacija	82
2.10.	Saobraćaj i veze.....	84
2.10.1.	Cestovni saobraćaj.....	84
2.10.2.	Željeznički saobraćaj.....	88
2.11.	Privreda	89
2.11.1.	Razvoj privrede i osnovni faktori razvoja.....	89
2.11.2.	Orjentacija i razmjestaj privrede u prostoru.....	90
2.11.3.	Ocjena privrednih aktivnosti sa stanovišta uticaja na okoliš	92
2.11.4.	Poljoprivreda.....	92
2.12.	Društvena infrastruktura	95
2.12.1.	Obrazovanje	96
2.12.2.	Socijalna zaštita	98
2.12.3.	Zdravstvo	98
2.12.4.	Kultura	98
2.12.5.	Komercijalne djelatnosti.....	99
2.12.6.	Sport i rekreacija	99
2.13.	Posebno zaštićeni prostori.....	101
2.13.1.	Posebno vrijedna područja prirodnog naslijeđe	101
2.13.2.	Posebno vrijedna područja kulturno – historijskog značenja	103
2.13.3.	Turizam	107
2.13.4.	Ugrožena područja	110
2.13.5.	Područja planirana za daljnji razvoj.....	112
2.14.	Komunalna infrastruktura	113

2.14.1.	Groblja	113
2.14.2.	Ostalo.....	113
2.15.	Upravljanje otpadom.....	113
2.15.1.	Sanacija deponije Koritnik	114
2.15.2.	Nelegalne deponije.....	116
2.16.	Zaštita i unaprijeđenje okoliša	116
2.16.1.	Spriječavanje negativnih uticaja na okoliš	116
2.16.2.	Mjere zaštite od zagađivanja zraka, vode i tla	117
2.17.	Zaštita i revitalizacija naslijeđa	120
2.17.1.	Kulturno – historijsko naslijeđe.....	120
2.17.2.	Prirodno naslijeđe	122
2.18.	Ugroženost područja	123
2.18.1.	Prirodne nesreće	123
2.18.2.	Tehničke i tehnološke nesreće.....	128
2.18.3.	Mjere zaštite stanovnika.....	132
2.19.	Osnovna namjena prostora i pojedinih područja općine Breza – Sintezna projekcija	134
2.19.1.	Bilans namjene površina.....	138
2.19.2.	Obavezni prostorni pokazatelji	139
3.	Projekcija razvoja prostornih sistema	140
3.1.	Osnova prostornog razvoja sistema naselja	140
3.1.1.	Smjernice razvoja urbanih područja.....	141
3.1.2.	Smjernice razvoja i oblikovanja naselja	142
3.1.3.	Smjernice za opremanje građevinskog zemljišta	144
3.1.4.	Smjernice za naselja na eksploatacionim poljima i sanaciju degradiranih zemljišta.....	145
3.2.	Osnova prostornog razvoja privredne javne infrastrukture.....	146
3.2.1.	Smjernice za razvoj saobraćajnog sistema.....	146
3.2.2.	Smjernice za razvoj telekomunikacija.....	146
3.2.3.	Smjernice za razvoj energetske infrastrukture	147
3.2.4.	Smjernice za razvoj vodovodne i kanalizacione infrastrukture.....	147
3.2.5.	Smjernice za razvoj sistema upravljanja otpadom	148
3.3.	Osnova prostornog razvoja okoline	150

3.3.1.	Smjernice za upotrebu i razvoj vanurbanih područja.....	150
3.3.2.	Smjernice za razvoj područja poljoprivrede, stočarstva i šumarstva	151
3.3.3.	Smjernice za razvoj privrednih zona.....	151
3.3.4.	Smjernice za razvoj rudarstva i eksploatacije mineralnih resursa	152
3.3.5.	Smjernice za razvoj turizma na bazi prirodne baštine.....	152
3.3.6.	Smjernice za razvoj turizma na bazi kulturno – historijske baštine	152
	Analitičko-dokumentaciona osnova	153
	1. Izvještaj o prikupljenim primjedbama i sugestijama na Nacrt Izmjena i dopuna Prostornog plana Općine Breza	153
	2. Pregled tabelarnih priloga.....	160
	3. Pregled ilustrovanih priloga	161

OPĆA DOKUMENTACIJA

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
FEDERALNO MINISTARSTVO PROSTORNOG UREĐENJA

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ФЕДЕРАЦИЈА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
ФЕДЕРАЛНО МИНИСТАРСТВО ПРОСТОРНОГ УРЕЂЕЊА

BOSNIA AND HERZEGOVINA
FEDERATION OF BOSNIA AND HERZEGOVINA
FEDERAL MINISTRY OF PHYSICAL PLANNING

Broj: UPI-02-23-1-181/08 F.Š.
Sarajevo, 23.08.2013. godine

Federalno ministarstvo prostornog uređenja u Sarajevu rješavajući zahtjev poduzeća IPSA INSTITUT d.o.o. iz Sarajeva, ul. Put života b.b. za izdavanje ovlaštenja za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata, na osnovu člana 3.i 4. Uredbe o posebnim uslovima koja moraju ispunjavati privredna društva i druga pravna lica da bi se mogla registrovati za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata („Službene novine Federacije BiH“, broj 71/08) i člana 200. Zakona o upravnom postupku („Službene novine Federacije BiH“, broj 2/98 i 48/99), Federalni ministar za prostorno uređenje donosi

R J E Š E N J E

1. Daje se ovlaštenje poduzeću **IPSA INSTITUT d.o.o. iz Sarajeva, ul. Put života b.b.** sa rokom od pet godina od dana izdavanja istog, za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata
 - a) Prostornih i urbanističkih planova,
 - b) Detaljnih planskih dokumenata (zoning planovi, regulacioni planovi i urbanistički projekti).
2. IPSA INSTITUT d.o.o. Sarajevo je dužan da u roku od 15 dana od dana nastale promjene, zatraži izmjenu ovlaštenja ako su se naknadno promijenili podaci na temelju kojih je ovlaštenje dato.
3. IPSA INSTITUT d.o.o. Sarajevo može podnijeti zahtjev za produženje ovlaštenja najranije godinu dana a najkasnije dva mjeseca prije isteka roka važenja ovlaštenja.

O b r a z l o ž e n j e

Dana 04.04.2013. godine Federalno ministarstvo prostornog uređenja je zaprimilo zahtjev poduzeća IPSA INSTITUT d.o.o. Sarajevo za izdavanje ovlaštenja za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata.

Dana 15.04.2013. godine Federalno ministarstvo prostornog uređenja je zatražilo ispravku podneska - zahtjeva u skladu sa članom 3. i 4. Uredbe o posebnim uslovima koja moraju ispunjavati privredna društva i druga pravna lica da bi se mogla registrovati za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata („Službene novine Federacije BiH“, broj 71/08). U ostavljenom roku podnosilac zahtjeva je priložio tražene dokaze pojedinačno za svakog zaposlenog odnosno dostavio dokaz o uplati administrativne takse i naknade za izdavanje ovlaštenja.

Rješavajući zahtjev poduzeća IPSA INSTITUT d.o.o. Sarajevo za izdavanje ovlaštenja za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata, Federalno ministarstvo prostornog uređenja je izvršilo uvid u zahtjev podnosioca te kompletan spis predmeta sa priloženim dokazima te nakon savjesne i brižljive ocjene svakog dokaza pojedinačno i svih dokaza u međusobnoj uslovljenosti i povezanosti, utvrdilo da poduzeće IPSA INSTITUT d.o.o. Sarajevo ispunjava uslove za izdavanje ovlaštenja za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata.

Naime odredbom člana 3.i 4. Uredbe o posebnim uslovima koja moraju ispunjavati privredna društva i druga pravna lica da bi se mogla registrovati za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata („Službene novine Federacije BiH“, broj 71/08), propisano je da ovlaštenje za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata, na zahtjev privrednog ili drugog pravnog lica izdaje Federalno ministarstvo prostornog uređenja, ako isti ispunjava uslove u članu 3. i 4. Uredbe a koje se odnose na broj uposlenog kadra po strukama, na staž ostvaren u struci, položen stručni ispit te tehničku opremu i računarske programe kojim podnosilac zahtjeva raspolaže.

Kako je podnosilac zahtjeva dostavio ovom Federalnom ministarstvu ovjerenu dokumentaciju o broju uposlenih stručnih osoba, ovjerene kopije diploma, ovjerenu dokumentaciju o radnom stažu uposlenih stručnih osoba, te ostale dokaze propisane članom 3. i 4. Uredbe, to je donesena odluka da se zahtjevu podnosioca udovolji i izda rješenje kojim se daje ovlaštenje za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata.

Na temelju utvrđenog činjeničnog stanja a u skladu sa članom 26. stav 3. Zakona o prostornom planiranju i korištenju zemljišta („Službene novine Federacije BiH“, broj 2/06 , 72/07, 32/08, 4/10, 13/10 i 45/10), članom 3. i 4. Uredbe o posebnim uslovima koje moraju ispunjavati privredna društva i druga pravna lica da bi se mogla registrovati za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata („Službene novine Federacije BiH“, broj 71/08), i člana 200. Zakona o upravnom postupku („Službene novine Federacije BiH“, broj 2/98 i 48/99) doneseno je rješenje kao u dispozitivu.

Taksa u iznosu 7,00 KM pada na teret podnosioca zahtjeva u smislu člana 3. i tarifnog broja 55. Zakona o Federalnim upravnim pristojbama i tarifi Federalnih upravnih pristojbi („Službene novine Federacije BiH“, broj 6/98 i 8/00).

Naknada za izdavanje ovlaštenja u iznosu 3000, 00 KM pada na teret podnosioca zahtjeva u skladu sa rješenjem Federalnog ministra za prostorno uređenje broj 05-14-3-341/09 od 04.03.2009. godine.

POUKA O PRAVNOM LIJEKU

Ovo rješenje je konačno u upravnom postupku i protiv njega nije dozvoljena žalba ali se može pokrenuti upravni spor, podnošenjem tužbe nadležnom sudu u roku od 30 dana od njegovog prijema.

Dostaviti :

1. IPSA INSTITUT d.o.o. Sarajevo,
ul. Put života b.b.
2. Evidenciji,
3. Arhivi.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Zeničko-dobojski Kanton
OPĆINA BREZA
Općinski načelnik

Bosnia and Herzegovina
Federation of Bosnia and Herzegovina
Zenica-Doboj Canton
MUNICIPALITY OF BREZA
Municipality mayor

Služba za prostorno uređenje, zaštitu okoline
geodetske i imovinsko-pravne poslove
-odjeljenje za prostorno uređenje

SMJERNICE ZA IZRADU IZMJENA I DOPUNA PROSTORNOG PLANA OPĆINE BREZA

Pri izradi izmjena i dopuna Prostornog plana općine Breza potrebno je, uz racionalno korištenje prostora, vodeći računa o održivom razvoju općine Breza, riješiti sljedeće konflikte u prostoru:

1. Shodno članu 4. i članu 56. Odluke o provođenju Prostornog plana Zeničko-dobojskog kantona (Službene novine Zeničko-dobojskog kantona broj 4/09 i 6/09) izvršiti usklađivanje Prostornog plana općine Breza (2010-2029) sa Prostornim planom Zeničko-dobojskog kantona (2009-2029),
2. Izvršiti reviziju i uskladiti granice građevinskog zemljišta sa granicama zaštitnih stubova rudarskih radova
3. Revidirati trasu planirane gradske obilaznice- magistralne trase prema Varešu, a prema rješenjima iz Prostornog plana FBiH
3. Izvršiti moguća proširenja granica građevinskog zemljišta prema zahtjevima potencijalnih investitora i vlasnika zemljišta, te evidentirati sve parcele sa izgrađenim građevinama van granica građevinskog zemljišta koje su utvrđene za nasela, i odlukom utvrditi uslove za eventualno zadržavanje u prostoru.
4. Razmotriti mogućnosti i eventualne uslove, koje je potrebno ispuniti, da se lokalitet „Kop Koritnik“ zadrži kao lokacija sanitarne deponije, a lokalitet „Haldija Vratnica“ kao reciklažno dvorište.
5. Prema postojećem stanju ažurirati stanje putne mreže, naročito lokalnih puteva na području općine Breza
6. Preispitati i utvrditi nivo planske dokumentacije za radnu zonu Šaš, zonu za sport i rekreaciju Hrasno i Ekološku oazu.

Služba

UVODNE NAPOMENE

Na osnovu Ugovora o pružanju usluge „Priprema i izrada Izmjena i dopuna Prostornog plana općine Breza za period do 2029. godine“, u daljnjem tekstu Plana, koji je sklopljen između Općine Breza i IPSA Instituta iz Sarajeva, kao i usvojene I faze Izmjena i dopuna Prostornog plana općine Breza – Prostorne osnove, pristupilo se izradi II faze planskog dokumenta – Prednacrt, Nacrta i Prijedloga Plana.

Prednacrt planskog dokumenta je dostavljen, pregledan i prihvaćen od strane Nosioca pripreme Plana, sa smjernicama i uputama za daljnji rad, nakon čega se pristupilo izradi Nacrta Plana.

Po usvajanju Nacrta, isti je upućen na javni uvid. Po završetku javnog uvida i Javne rasprave sačinjen je Izvještaj o prikupljenim primjedbama i sugestijama na Nacrt Izmjena i dopuna Prostornog plana Općine Breza, usaglašen između Nosioca pripreme i Nosioca izrade. Izvještaj je poslužio kao polazište za formiranje Prijedloga Plana.

Izrada Prijedloga, kao i prethodnih faza, urađena je u skladu sa sljedećim zakonskim aktima:

Zakon o prostornom uređenju i građenju Zeničko – dobojskog kantona “Službenovine Zeničko-dobojskog kantona”, broj 1/14)

Zakonom o prostornom uređenju i građenju uređuju se načela za plansko uređenje prostora, organizacija sistema prostornog uređenja, vrste, sadržaj, način izrade i postupak donošenja planskih dokumenata, planova i pravila provođenja planskih dokumenata, vršenje nadzora nad provođenjem ovog Zakona, te kaznene odredbe.

Zakon o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj 2/06, 72/07, 32/08, 4/10, 13/10 i 45/10)

Zakon o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, br. 2/06, 72/07, 32/08, 4/10, 13/10) uređuje planiranje i korištenje zemljišta na nivou FBiH kroz izradu i donošenje planskih dokumenata i njihovo provođenje, vrsta i sadržaj planskih dokumenata, korištenje zemljišta na nivou Federacije, kao i nadzor nad provođenjem planskih dokumenata od značaja za Federaciju.

Uredba o jedinstvenoj metodologiji za izradu planskih dokumenata („Službene novine FBiH“, broj 63/04, 50/07, 83/10)

Vlada Federacije BiH je na prijedlog Federalnog ministarstva prostornog uređenja donijela Uredbu o jedinstvenoj metodologiji za izradu dokumenata prostornog uređenja. Ovom Uredbom utvrđuje se postupak pripreme, izrade i sadržaj dokumenata prostornog uređenja na svim nivoima prostornog planiranja u FBiH.

Uredba o sadržaju i nosiocima jedinstvenog informacionog sistema, metodologiji prikupljanja i obradi podataka, te jedinstvenim obrascima na kojima se vode evidencije („Službene novine FBiH“, broj 33/07 i 84/10)

Ovom Uredbom propisuje se sadržaj i nosioci jedinstvenog informacionog sistema (Geografski Informacioni Sistem), metodologija prikupljanja i obrade podataka, te jedinstveni obrasci na kojima se

vodi evidencija na svim nivoima prostornog planiranja na području FBiH usvrhu uspostavljanja jedinstvenog informacionog sistema (GIS-a). Uredbom se određuje okvir za pripremu programa uspostave i razvoja jedinstvenog informacionog sistema u oblasti prostornog planiranja i korištenja zemljišta i zaštite prostora FBiH na svim nivoima.

1. OPĆI I POSEBNI CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA

Prostorno – planskim dokumentima se uređuje način korištenja i upravljanja cjelokupnog prostora koji se posmatra, pri čemu se planira optimalan raspored ljudi, dobara i djelatnosti, a radi njegove održive upotrebe. Projekcija razvoja korištenja prostora počiva na ciljevima, koji u svojoj prirodi su opći, te usklađuju zajedničke interese i hijerarhijski slijed upravljanja i planiranja prostora, te posebni, a koji se odnose na specifične sektorske cjeline.

„Kod utvrđivanja općih ciljeva za potrebe izrade prostornog plana, polazi se od zajedničkih interesa i ciljeva utvrđenih prostornim planovima višeg područja, strateških razvojnih dokumenata, državnih, entitetskih, kantonalnih, kao i međunarodnih (smjernice Evropske perspektive prostornog razvoja ESDP, Vodećih principa za održivi prostorni razvoj evropskog kontinenta, potpisane i ratificirane konvencije, povelje i dr.), politike racionalnog korištenja prostora i zaštite okoliša, načela održivog razvoja, kao i cilja postojanja balansiranog socijalno – ekonomskog razvoja.“¹

U skladu sa ovim članom Uredbe artikulirana su bitna ciljna opredjeljenja.

Analiza postojećeg stanja je ukazala na glavne nedostatke prostora, koji su odgovorni za nivo kvaliteta života stanovnika i pravilnu prostornu organizaciju, koja u sebi objedinjuje prirodne i ljudskom rukom stvorene uslove. Upravo ocjena postojećeg stanja, zajedno sa odrednicama planova višeg reda i spomenutim evropskim dokumentima i strategijama, formira ciljeve i strategiju budućeg razvoja.

Sublimirajući analizom dobivene rezultate sa potvrđenim evropskim i drugim smjernicama i zaključcima o prostornom kontinuumu, kao i sa obaveznim inkorporiranjem općih ciljeva planova višeg reda možemo definirati opće i posebne ciljeve razvoja Općine Breza.

1.1. OPĆI CILJEVI RAZVOJA OPĆINE BREZA

Evropska opredjeljenja sadržana u smjernicama Evropskih perspektiva prostornog razvoja (ESDP)² i Vodećim principima za održivi razvoj evropskog kontinenta, moraju biti sadržani u općim ciljevima prostornog uređenja općine Breza.

Osnovne postavke ovih dokumenata skreću nam pažnju na:

- Razvoj uravnoteženog i policentričnog sistema gradova
- Uspostavljanje novog odnosa između urbanih i ruralnih područja
- Osiguranje jednakopravnog pristupa infrastrukturi i znanju
- Osmišljeno upravljanje i očuvanje prirodne i kulturne baštine.

Politički ciljevi i opcije predloženi u Evropskim perspektivama prostornog razvoja, imaju za cilj usmjeravanje prostornog razvoja prostorne strukture država članica EU –a, ali njihov odjek mora biti prihvaćen i u drugim zemljama, posebno u onima kao što je BiH, koja će, nadati se, jednom postati dio evropske porodice.

¹ Službene novine FBiH br. 63/04 (2.11.2004). Uredba o jedinstvenoj metodologiji za izradu planskih dokumenata. Član 14.

² European Commission, Postdam (1999). European Spatial Development Perspective.

Vodeća načela za trajni prostorni razvoj evropske cjeline (Guiding principles for Sustainable Spatial Development of the European Continent, CEMAT, Hannover 2000) odnose se na:

- prostornu strategiju u duhu održivog prostornog razvoja koja se oslanja na prijedloge prostorno razvojnih mjera za urbana područja, poljoprivredno i šumsko zemljište i evropske koridore
- potrebu aktivnog učešća građana u procesu prostornog planiranja, posebno uključivanje mlađih generacija u proces planiranja, čime oni utiču na stvaranje uslova koji oblikuju njihove živote; ovo je preduvjet za prihvaćanje „evropskih ideja“ od strane građana i istovremeno preduvjet za poštivanje planskih rješenja

Kantonalni prostorni plan u to ime nalaže: „Usvajanje znanja, principa i vještina upravljanja i korištenja prostora u skladu sa zemljama članicama, čini nas korak bliže evropskim integracijama, a taj i takav odnos prema prostoru mora se inkorporirati u sve slojeve uprave i procese odlučivanja u okviru prostornog planiranja i razvoja. Kantonalni prostorni plan će tada biti oslonac i primjer općinskim praksama planiranja, za što je krajnji cilj jednak i održiv razvoj na svim nivoima ili postulat ESDP –a:

Opći ciljevi prostornog uređenja:

- I. *Policentričan prostorni razvoj i novi odnos urbane-ruralne sredine*
 - Stepenovano rangiranje gradova, kao osnovni preduslov uravnoteženog razvoja lokalnih regija
 - Međusobno nadopunjavanje gradova i komplementarnost u ekonomskom, obrazovnom, kulturnom i drugom domenu
 - Stvaranje mreža manjih naselja u slabije naseljenim i ekonomski nerazvijenim regijama
 - Ostvarivanje zajedničkih projekata između naselja, posebno u upravljanju lokalnim saobraćajem, detaljnom uređenju prostora, očuvanju kulturnog i prirodnog naslijeđa itd.
 - Kontrola fizičkog širenja gradova i naselja
 - Mješavina funkcija i socijalnih grupa
 - Racionalno i ekonomično upravljanje urbanim ekosistemima (voda, energija, otpad)
 - Bolja dostupnost i komunikacije
 - Očuvanje i razvoj prirodnog i kulturnog naslijeđa
 - Strukturna promjena ruralnih oblasti, u cilju revitalizacije i demografsko – ekonomskog napretka
 - Stvaranje jakih regija, sa malim gradovima, koji su važna čvorišta ruralnih područja, u kojima se stvaraju uslovi za razvoj industrije, uslužnih aktivnosti, tehnologije, turizma itd.
 - Obezbeđivanje održive poljoprivrede, uz adekvatnu primjenu ekoloških mjera
 - Iskorištenje potencijalno obnovljive energije u urbanim i ruralnim oblastima

- Povezivanje ruralnih oblasti sa čvorištima unutar regije i urbanim cjelinama u širem prostornom kontekstu.

II. *Jednakopravan pristup infrastrukturi i znanju*

- Osiguranje pristupa udaljenim oblastima
- Jačanje sekundarnih mreža, kao dio procesa jačanja manjih gradova i njihove funkcije u regionalnom razvoju
- Modernizacija i prilagođavanje transportnih službi lokalnim uslovima
- Poboljšanje pristupa i upotrebe telekomunikacionih sredstava u slabo naseljenim područjima
- Smanjenje negativnih uticaja u područjima koja trpe pritisak od strane saobraćaja, kroz primjenu ekološki prihvatljivih saobraćajnih sredstava
- Usklađivanje i integrisano planiranje i upravljanje infrastrukturom, kako ne bi došlo do „dupliciranja“ transportne infrastrukture
- Osiguranje pristupa infrastrukturi vezanoj za znanje i obrazovanje, u skladu sa socio – ekonomskim potencijalom, na u područjima koja su udaljena i slabije naseljena.

III. *Racionalno upravljanje prirodnim i kulturnim naslijeđem i resursima*

- Uvođenje mjera zaštite i prepoznavanje područja koja trebaju zaštitu
- Prepoznavanje prirodnog i kulturnog naslijeđa, kao važnih ekonomskih faktora, te preduslova za razvoj turizma
- Stvaranje veza i koridora između zaštićenih područja, u cilju nesmetanog protoka i genetske razmjene flore i faune
- Korištenje prostora u kontekstu napretka zaštićenih područja, a ne njihove izolacije
- Donošenje strategija upravljanja zaštićenim područjima, uz intenzivno uključivanje ljudi koji nastanjuju te prostore u procese izrade i odlučivanja
- Inkorporacija zaštićenih i ugroženih područja u urbane i ruralne regije
- Nužnost povezivanja politika upravljanja površinskih i podzemnih voda sa politikama prostornog razvoja
- Jačanje regionalne odgovornosti za upravljanje vodenim resursima
- Očuvanje i kreativni razvoj kulturnih pejzaža
- Povećanje vrijednosti kulturnih pejzaža u okviru strategija integrisanog prostornog razvoja
- Kreativno obnavljanje pejzaža koji su pretrpjeli oštećenja uslijed ljudskog djelovanja
- Očuvanje i kreativno redizajniranje urbanih cjelina i kulturnog naslijeđa, koje se mora posmatrati u širem kontekstu

IV. *Usklađivanje prostornog razvoja sa odrednicama planova višeg reda*

- Prostorno – planska dokumentacija treba biti usaglašena sa planovima i strategijama višeg reda, kako bi se ostvario kontinuitet i integralni pristup planiranju na cijelom prostoru BiH i regije.

Analiza postojećeg stanja, posmatranje područja kroz očekivane okvire razvoja, koje su postavili međunarodni dokumenti u pogledu razvoja prostora, ukazali su na potencijale, ali i na glavne nedostatke posmatranog obuhvata.

Oni se definišu kroz:

- Velike napuštene površine nakon završetka eksploatacije uglja, a koje nisu rekultivisane
- Oslanjanje privrede svojim većim dijelom na rudarstvo, a smanjen intenzitet razvoja svih drugih grana privrede
- Nedovoljan razvoj ruralnih područja
- Nedovoljno iskorištenje prirodnih potencijala u skladu sa ekološkim standardima i potražnjom na tržištu
- Nedovoljno razvijena infrastrukturna mreža, koja onemogućava jednak pristup i razvoj naselja općine
- Manjak urbane i društvene opreme u naseljima van urbanog centra Breza.

Posebni ciljevi razvoja moraju se usredotočiti na raščlanjivanje ovih temeljnih problema.

1.2. POSEBNI CILJEVI RAZVOJA OPĆINE BREZA

Posebni ciljevi prostornog razvoja proizilaze iz analize postojećeg stanja i uslova na koje se nailazi na posmatranom području, konsultacije razvojnih strategija i opredjeljenja koje daju dokumenti višeg reda, te, nezaobilazno, iz kontakta sa korisnicima prostora, koji imaju najbolji uvid u problematiku s kojom se svakodnevno susreću, kao i potrebe u planskom periodu, a čija će realizacija dovesti do podizanja kvaliteta života i očuvanja životne sredine.

Obzirom da su posebni ciljevi razvoja postavljeni u matičnom dokumentu Prostornog plana iz 1987. godine, a čije se Izmjene i dopune rade sada i bile su i predmet obrade u 2003. godini, kada su ti isti posebni ciljevi zadržani, te imajući u vidu da se cjelokupna koncepcija zasniva na njima, to se i oni preuzimaju u ovom dokumentu, uz naravnu nadopunu i promjenu, tamo gdje je to neophodno.

Posebni ciljevi razvoja:

- Skladniji materijalni i društveni razvoj općine, uz brži razvoj područja izvan urbanog područja grada Breza, a naročito ruralnih područja
- Podizanje i unaprijeđenje kvaliteta življenja i zadovoljavanja ekonomskih, socijalnih i drugih potreba stanovništva
- Zaštita i unaprijeđenje životne sredine
- Ostvarenje dinamičnog razvoja privrede, posebno industrije
- Ostvarenje višeg nivoa privredne razvijenosti, u najvećoj mjeri zasnovanog na korištenju sopstvene sirovinske baze i mineralnih sirovina
- Racionalno korištenje zemljišta
- Utvrđivanje granica urbanih područja u skladu sa stvarnim stanjem na terenu, a u cilju zaštite prostora kao vitalnog resursa koji treba koristiti racionalno i planski utemeljno
- Zemljište od posebnog interesa štiti i zakonskim i planskim elementima, posebno detaljnim planovima uređenja

- Na područjima koja su zahvaćena intenzivnim industrijskim razvojem, odnosno, procesima urbanizacije, sprovesti mjere za intenziviranje poljoprivredne proizvodnje, kako pojedinačnog, tako i organizovanog oblika na za to predviđenim površinama
- Sistem naselja sa svim pratećim prostornim sistemima treba omogućiti jednakopravan pristup svim stanovnicima, jednake uslove za život i razvoj
- Uravnoteženi policentrični sistem naselja se mora zasnivati na jasnoj funkcionalnoj diferencijaciji centara različitog nivoa u okviru općine Breza, što podrazumijeva i specijaliziranje sekundarnih i tercijarnih centara
- Sva naselja koja pripadaju određenoj kategoriji, trebaju u skladu sa svojom kategorizacijom biti opremljena odgovarajućom vrstom i količinom tehničke i druge infrastrukture, kako bi mogla funkcionirati u okviru cjelovitog sistema naselja
- Razvoj društvenih djelatnosti usmjeriti u skladu sa policentričnim razvojem sistema naselja, a u cilju što kvalitetnijeg zadovoljenja potreba stanovnika
- Racionalnim korištenjem postojećeg stambenog fonda i kroz razmještaj proizvodnih kapaciteta i prateće urbane opreme, stvoriti uslove za kvalitetno korištenje postojećih infrastrukturnih resursa, te očuvanje slobodnog zemljišta
- Mreža saobraćajnica treba biti koncipirana na način da međusobno poveže sve centre unutar općine Breza, kako bi funkcionalne veze unutar sistema naselja imale svoj fizički oslonac
- Izvršiti efikasnu zaštitu prirodnih resursa, posebno izvorišta vode za piće i njihovih slivnih područja, kako bi se ostvario osnovni uslov osiguranja minimalnih količina kvalitetne vode za sve stanovnike
- Posebnu pažnju posvetiti rješenjima na području van općinskog centra, kako bi se organizovanom aktivnošću smanjile postojeće razlike i obezbjedili bolji uslovi za stabilan rast i razvoj ruralnih područja
- Planskom organizacijom prostora, uz povoljniji raspored zona veće koncentracije stanovništva i privrede, ostvariti uslove za bolju ekonomičnost vodovodnih i sistema odvodnje otpadnih voda, te tako i njihov brži razvoj i zaštitu resursa
- Poduzeti mjere za bolje osposobljavanje komunalnih i drugih službi za preuzimanje zadataka na efikasnom i dugoročnom organizovanom rješenju problema iz ove oblasti
- Razvoj eksploatacije ruda, uz temeljite i stručno utemeljene cost benefit analize svih ekonomskih, socijalni i ekoloških posljedica
- Osigurati zaštitu ležišta mineralnih sirovina, a u toku eksploatacije i nakon njenog završetka, u najvećem stepenu smanjiti štetan uticaj na okolinu, što zahtijeva i rekultivaciju degradiranih površina, kao i primjenu savremenih tehnologija eksploatacije
- U okviru raspoloživih zemljišta, utvrđenih bilansa potreba i mogućnosti, prioritet u namjeni kvalitetnog zemljišta treba biti poljoprivredna proizvodnja, a ostale namjene zadovoljiti prema mogućnostima, lošijim kvalitetom zemljišta
- Utvrditi režim korištenja i zaštite šuma, poboljšati strukturu šumskog fonda i zemljišta, kroz konverziju degradiranih šuma u kvalitetne šume i utvrditi šumske prostore koji predstavljaju ambijentalne vrijednosti i koji će kao rezervati prirodnih ljepota služiti za razvoj kulturnih, sportsko – rekreativnih, turističkih i drugih srodnih namjena
- Osigurati očuvanje i zaštitu prirodnih vrijednosti, uz usklađivanje interesa zaštite sa razvojem drugih djelatnosti, a istovremeno revitalizacijom i uređenjem prirodnih vrijednosti stavljati ih u funkciju ukupnog razvoja duhovnih i fizičkih potreba,

- Osnovni cilj u oblasti elektroenergetske infrastrukture je pouzdano snabdjevanje električnom energijom zahtjevanih količina i definisanog kvaliteta kako stanovništva, tako i privrede, što je preduslov za razvoj određenog područja i normalan rad.
- Usklađenost izgradnje infrastrukture i građevinskog zemljišta koje opslužuje sa budućim razvojem područja, u periodu implementacije plana.
- Rekonstrukcija, modernizacija i proširenje postojećih elektroenergetskih kapaciteta kao i izgradnja novih u cilju kontinuiranog, kvalitetnog i kvantitetnog snabdjevanja postojećih potrošača i obezbjeđenje priključenja novih.
- Razvoj energetike usmjeriti ka korištenju obnovljivih izvora energije kojima raspolaže Općina (voda, vjetar, sunčeva energija).
- Razvoj prenosne i distributivne mreže koja će pratiti izgradnju novih objekata za proizvodnju električne energije.
- Kod razvoja distributivne mreže slijediti cilj dvostepene transformacije i korištenja jednog naponskog nivoa na srednjem naponu, 20 kV.
- Obezbeđenje efikasnog korištenja električne energije (energetska efikasnost).

2. PROJEKCIJA PROSTORNOG RAZVOJA

Na osnovu formuliranih ciljeva prostornog razvoja, koji su iskaz analiza, ocjene stanja i mogućnosti, sagledavanja dostignutog razvoja projiciranog Prostornim planom iz 1987. godine, te Izmjenama i dopunama istog iz 2003. godine, uvažavanja stavova utvrđenih u planovima višeg reda, kao i prioritarnih potreba iskazanih od strane Nosioca pripreme, definiše se projekcija prostornog razvoja Općine Breza do 2029. godine.

Projekcija razvoja se ogleda u propoziciji sastavnih komponenti prostora i prostornih činilaca, koji bi u planskom periodu trebali općini Breza osigurati pripadajuću poziciju u regionalnom okviru, a na lokalnom nivou ponuditi stanovnicima općine potrebne sadržaje.

2.1. STANOVNIŠTVO I STAMBENA IZGRADNJA

Prema preliminarnim rezultatima popisa 2013., u općini Breza, živi 14.564 stanovnika³, što je u odnosu na rezultate popisa iz 1991. godine (17.317 stanovnika) manje za 2.753 stanovnika. Prirodni priraštaj općine Breza je u kontinuitetu od 10 godina negativan. Breza godišnje gubi, u prosjeku, 35 svojih stanovnika. Takvu pretpostavku je iznio i Prostorni plan iz 1987. godine, jer je i tada bila vrlo izražena tendencija opadanja nataliteta – fertiliteta, a s tim u vezi i otpočinjanja procesa starenja stanovništva.

Međutim, razvoj demografske slike se ne zasniva isključivo na prirodnom priraštaju, već se u obzir uzima veći broj ulaznih podataka i faktora, a koji će biti poznati nakon objavljivanja konačnih rezultata Popisa stanovništva 2013. godine. No, i do tada, moguće je dati određene prognoze demografskih kretanja u planskom periodu, koje treba posmatrati kao pragove koji se žele dostići, kako bi se uspostavio zadovoljavajući razvoj općine Breza u planskom periodu.

Proces smanjenja broja stanovnika se javlja gotovo u svim općinama u Bosni i Hercegovini. To je posljedica zbivanja 90-ih godina prošlog vijeka, kada je Bosna i Hercegovina ostala bez velikog broja svojih stanovnika. Klasično povećanje i progres u pogledu brojnosti stanovništva se ne može očekivati, stoga se treba projekciji broja stanovnika pristupiti iz drugog ugla.

Prema opredjeljenjima Prostornog plana Zeničko - dobojskog kantona za period 2009-2029. u smislu projekcije razvoja stanovništva data su varijantna rješenja: varijanta A - smanjenje stanovnika i varijanta B - porast broja stanovnika.

Kako je ovaj dokument zapravo Izmjena i dopuna matičnog dokumenta, te da je kroz isti potrebno izvršiti usklađivanje sa PP ZDK, opredjeljenje je da broj stanovnika u planskom periodu treba dostići broj stanovnika prema varijanti B iskazanoj u PP ZDK, uz reviziju postojeće društvene i druge infrastrukture, koja stanovnicima stoji na usluzi ili manje. To bi značilo da se preispita nivo ostvarenog planskog rješenja, naravno, uz korekcije koje su nužne, kako bi se zadovoljili novonastali socijalni i ekonomski razvojni ciljevi.

Porast stanovništva u planskom periodu do 2029. godine, prema „varijanti B“, treba računati sa godišnjim porastom stanovnika do 2015. godine od 0,4%, odnosno sa porastom od 0,2% godišnje za

³ Preliminarni podaci objavljeni u decembru 2013. godine na zvaničnim stranicama Federalnog zavoda za statistiku.

period do 2029. godine. U skladu sa navedenim, za ukupni planski period očekivani porast stanovništva je 3,6%, što bi značilo da Breza godišnje treba dobiti nova 33 stanovnika.

Druga varijantna pretpostavka je da stanovništvo općine Breza dostigne broj stanovnika iz 1991. godine. U skladu sa navedenim do kraja planskog perioda broj stanovnika se treba uvećati za 16%, što bi značilo da Breza godišnje treba dobiti novih 172 stanovnika.

TABELA 1 - PROJEKCIJA RASTA STANOVNIŠTVA OPĆINE DO KRAJA PLANSKOG PERIODA

1991.	2013. (Preliminarni rezultati)	2029. I varijanta (PP ZDK - varijanta B)		2029. II varijanta (nivo 1991)	
		15.088	porast 3,6%	17.317	porast 16%
17.317	14.564				

Planersko opredjeljenje, u pogledu odabira varijante pretpostavljenog rasta stanovništva, je voditi se preporukama iskazanim kroz PP ZDK, i to osloniti se na „varijantu B“.

U općini Breza zvaničnom statistikom je utvrđeno 28 naseljenih mjesta, a u skladu s tim, u nastavku je dat prostorni raspored stanovnika prema naseljenim mjestima koja pripadaju općini Breza:

TABELA 2 - POSTOJEĆI BROJ STANOVNIKA U 2013. GODINI (PREMA PRELIMINARNIM REZULTATIMA POPISA 2013. GODINE. IZVOR: FEDERALNI ZAVOD ZA STATISTIKU) I PROJEKCIJA ZA PLANSKI PERIOD PREMA NASELJENIM MJESTIMA (PRORAČUN NOSIOCA IZRADE PLANA)

R.b.	Naseljeno mjesto	2013.	2029.
		Broj stanovnika Popis 2013.	Broj stanovnika PP ZDK varijanta B ⁴
1.	Banjevac	597	618
2.	Breza	3.125	3.238
3.	Bukovik	658	682
4.	Bulbušići	496	514
5.	Gornja Breza	396	410
6.	Izbod	394	408
7.	Kamenice	792	821
8.	Koritnik	786	814
9.	Mahala	932	966
10.	Mahmutovića Rijeka	15	16
11.	Nasići	≤10	≤10
12.	Očevlje	0	0
13.	Orahovo	74	77
14.	Podgora	566	586
15.	Potkraj	649	672
16.	Prhinje	103	107
17.	Seoce	≤10	≤10
18.	Slivno	244	253
19.	Smailbegovići	495	513
20.	Smrekovica	469	486
21.	Sutješćica	159	165
22.	Trtorići	202	209

⁴ Prema opredjeljenjima PP ZDK za općinu Breza planirani broj stanovnika do 2015. godine ima godišnji porast od 0,4%, a u razdoblju 2015-2027. stopa godišnjeg rasta je 0,2%. U skladu sa navedenim očekivani porast stanovnika za razdoblje od 2013. godine do kraja planskog perioda iznosi 3,6%.

R.b.	Naseljeno mjesto	2013.	2029.
		Broj stanovnika Popis 2013.	Broj stanovnika PP ZDK varijanta B ⁴
23.	Vardište	272	282
24.	Vijesolići	562	582
25.	Vlahinje	≤10	≤10
26.	Vrbovik	476	493
27.	Založje	601	623
28.	Župča	1.487	1.541
	Ukupno	14.564	15.088

Broj stanovnika Općine Breza kontinuirano će rasti, tako da će u 2029. godini prostor Općine naseljavati ukupno **15.088 stanovnika**, što je za 3,6 % više u odnosu na 2013. godinu.

Ovim Prostornim planom se negativna projekcija pokušava izmijeniti kroz cijeli niz privrednih i drugih mjera, koje će poboljšati ekonomsku klimu, kvalitet života, smanjiti migracije, te u konačnici dovesti do očekivanog povećanja broja stanovnika općine Breza do 2029. godine, od cca 4%.

Uvažavajući izražene kolerativne veze između zona rada, prirodnih uslova, konfiguracije terena, hidrografskih obilježja, urbane opremljenosti, razvijenosti komunalne infrastrukture i demografske koncentracije, jasno je da će i 2029. godine distribuciju stanovništva na prostoru općine u velikoj mjeri odlikovati koncentracija u urbanom središtu Breza i u centrima raspoređenim uz rijeku Stavnju.

Uzimajući u obzir procijenjeni broj stanovnika u 2029. godini, bruto gustina naseljenosti na području općine bi trebala iznositi 2,07 st/ha, a neto gustina naseljenosti, uzimajući u obzir ukupno građevinsko zemljište (ne uzimajući u obzir građevinsko zemljište namijenjeno privrednim zonama i resort naseljima), treba da dostigne vrijednost od 10,25 st/ha.

Stanovanje stacionirano kao funkcija je osnova, koja u velikoj mjeri određuje standard i kvalitet življenja svakog čovjeka. Ovu funkciju će i do 2029. godine pretežno karakterisati vid stanovanja koji proističe iz osobnosti življenja, koji se, u manjoj ili većoj mjeri, veže za djelatnosti u poljoprivredi. Ove osobnosti će se vremenom transformisati, prvenstveno sa podizanjem kulture stanovanja, što se na ovom području odražava kroz potrebe za funkcionalnijom dispozicijom stambenog prostora i većeg prostornog standarda. Iz ovih razloga se na kraju planskog perioda očekuje rast prostornog standarda na 29,0 m²/st. Prosječna veličina stana u individualnim stambenim objektima trebala bi da dostigne vrijednost od (89,5 m²), a u kolektivnim zgradama 65,0 m².

Novi stambeni fond, kao i danas, će se formirati najvećim dijelom putem izgradnje individualnih stambenih objekata, uz prijedlog da se procenat površina realiziranih u okviru kolektivnih stambenih objekata, unutar ukupnog stambenog fonda, povisi.

Sektor stanogradnje će gotovo u potpunosti biti investiran od strane privatnog kapitala. Intenzitet interesa za ulaganje i izgradnju ovisit će o mogućem ublažavanju uticaja recesije na privredna kretanja (posebno građevinarstvo), ali se cijeni da će se pred kraj planskog perioda javiti želja investitora za izgradnjom stanova za tržište i na širem području Općine Breza. Ove aktivnosti treba usmjeriti, u prvom redu, na područje grada, a zatim i na prostore urbanih područja i sekundarnih centara.

2.2. SISTEM NASELJENIH MJESTA I HIJERARHIJA CENTARA

Postojeći organizacioni sistem naseljenih mjesta u Općini podrazumijeva 28 naseljenih mjesta, koje prepoznaju i planovi višeg reda, ali zvanična statistika.

Jedna od bitnih karakteristika dosadašnjeg razvoja sistema naselja općine Breza, jeste relativno povoljna demografska ravnoteža između općinskog centra Breze i ostalih većih naselja u općini, što inače nije slučaj u većini bosanskohercegovačkih općina. Ovo najbolje ilustruje učešće stanovništva općinskog centra u ukupnom stanovništvu općine, koje je prema Preliminarnim rezultatima Popisa stanovništva iz 2013. godine iznosilo 21,45 %.

Povoljna demografska ravnoteža između općinskog centra i ostalih većih naselja u općini, ima za posledicu da Župča, a u određenoj mjeri i Slivno, raspolažu sadržajima koji mogu rasteretiti migracioni priliv stanovništva na općinski centar.

Ta naselja predstavljaju dobar potencijal za razvoj policentričnog sistema naselja, što je jedan od pravaca koji su zacrtani planskom dokumentacijom višeg reda i manje ili više uspješno se implementiraju u cijeloj BiH u posljednjih 20 –ak godina.

2.2.1. VELIČINSKI ASPEKT NASELJENIH MJESTA I MJESNA PODRUČJA

Osnovnu strukturu organizacije prostora čine naseljena mjesta koja su klasificirana po brojnosti stanovništva, odnosno po veličinskim grupama, koje se svrstavaju u klase. Zastupljenost broja naselja u pojedinim klasama je prikazano u tabeli.

TABELA 3 - VELIČINSKA GRUPA NASELJENIH MJESTA (N.M.) PREMA PLANIRANOM BROJU STANOVNIKA

Klasa	Veličinska kategorija n.m. (broj stanovnika)	Broj n.m.	Zastupljenost %
I	≤10	4	14,29
II	10 - 100	2	7,14
III	101 - 500	9	32,14
IV	501 - 1.000	11	39,29
V	1.001 - 3.000	1	3,57
VI	> 3.000	1	3,57
Σ	Ukupno	28	100,00

Stanovništvo naseljenih mjesta organizovano je po mjesnim zajednicama, kojih je u 2016. godini na prostoru Općine bilo 14.

Ako se u odnosu na postojeći broj stanovnika, dođe do podatka da prosječna mjesna zajednica, ako ne uzimamo u obzir grad Brezu, broji svega nešto više od 800 stanovnika, evidentan je nesrazmjer potrebnih funkcija i obuhvaćenog stanovništva. Nekada se smatralo da je donji prag za funkcionalnu mjesnu zajednicu 2000 – 3000 stanovnika, jer se tek za tako brojno stanovništvo u centru mjesne zajednice mogu ekonomski i racionalno locirati sve neophodne funkcije i obezbijediti dobra saobraćajna povezanost sa općinskim centrom.

Formiranje patuljastih mjesnih zajednica, sa svega nekoliko stotina stanovnika, prijeti da devalvira ideju o mjesnoj zajednici kao osnovnoj samoupravnoj jedinici društva. Nepovoljnost takvog stanja leži u

činjenici da razvoj funkcija primjerenih centru mjesne zajednice zahtijeva određeni minimalni broj gravitirajućeg stanovništva.

Međutim, dobro propoziran sistem naseljenih mjesta, koji njeguje policentričan pristup, može ublažiti eventualne negativne posljedice usitnjavanja administrativnih cjelina, naravno, uz punu podršku dobre infrastrukturne opremljenosti prostora.

2.2.2. HIJERARHIJA CENTARA

Analizirajući postojeću hijerarhijsku strukturu, iskazane potrebe kao i opredjeljenja postojeće planske dokumentacije, ovim planom se daje prijedlog prestrukturiranja sistema centara.

Sistem centara bi uvažavao i dalje Brezu, kao primarni centar, Župču i Gornju Brezu kao sekundarne centre, te tercijarne centre Slivno i Vljesoliće.

Prostorni raspored centara ide u korist središnjeg dijela općine, odnosno, uglavnom prati tok rijeke Stavnje, dok samo Slivno se smješta na istočnom dijelu općine. Ovo je uslovljeno i velikim površinama koje su angažirane u svrhu eksploatacije uglja.

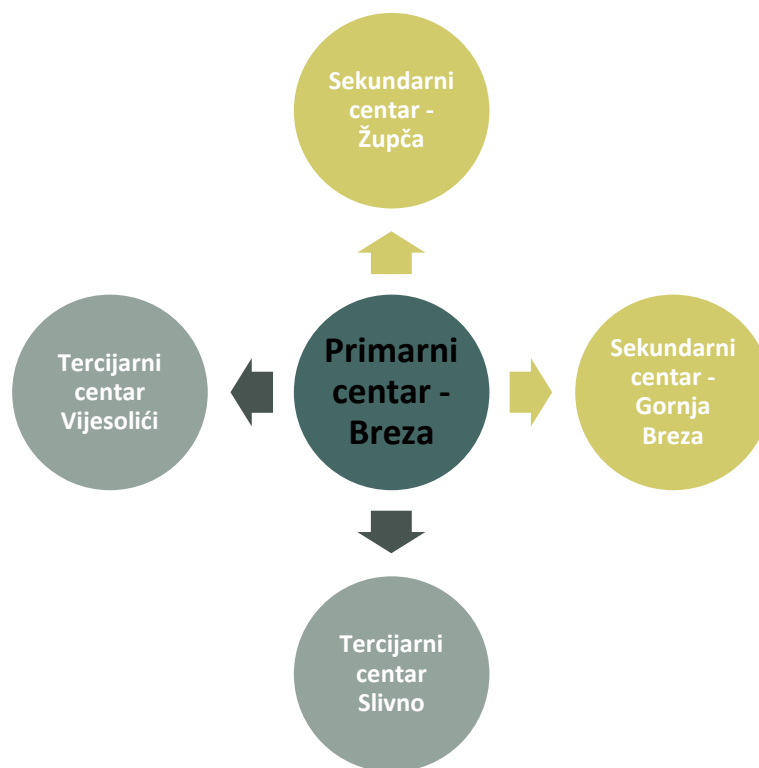
Plan iz 1987. godine je pretpostavio da će se u postplanskom periodu (važenje do 2000. godine), Gornja Breza vjerovatno transformirati u sekundarni centar. Današnje korelacije su takve da obzirom na blizinu urbanog centra Breza, koje je i primarni centar općine, Gornja Breza može doživjeti ili potpunu integraciju u primarni centar, gdje će sve funkcije samostalnog naselja u okviru sistema biti nepotrebne, a s druge strane, uz dobru plansku politiku, može biti i jak sekundarni centar, kojem će prvenstveno težiti sva naselja sjeverozapada općine, u pogledu poslovanja, industrije, te ekonomskog razvoja, dok će se administracija, kulturne djelatnosti i društvena infrastruktura orjentisati na primarni centar u neposrednoj blizini. To će zavisiti od nivoa planiranja sadržaja i ulaganja u predviđena rješenja. Opredjeljenje planera ovog planskog dokumenta je da se naseljeno mjesto Gornja Breza jača i dalje u smislu preuzimanja funkcija sekundarnog centra, u cilju povoljne distribucije sadržaja za stanovnike gravitirajućeg područja.

Župča, kao već uspostavljeni i etablirani sekundarni centar ima takve atribute, jer se nalazi u blizini poslovnih i privrednih zona koje su uspostavljene u proteklih 10–ak godina, ali pruža i svojim stanovnicima potrebne društvene kapacitete.

Slivno je tercijarni centar kojem bi gravitirao veći broj naselja istočnog dijela općine Breza. Opremanje potrebnom infrastrukturom ovog naselja bi u planskom periodu trebalo biti primat, kako bi se ublažile migracije prema općinskom centru, ali i van općine, jer je istočni dio općine lišen djelatnosti vezanih za eksploataciju uglja, a ozbiljniji napredak u drugim granama nije primijetan. Poljoprivredna djelatnost i šumarstvo, u sprezi sa turizmom mogu biti osnova za razvoj ovog dijela općine, a Slivno treba preuzeti ulogu vodećeg naselja u tom planskom rješenju.

Prostorno posmatrajući, naselje Vljesolići ostaje izdvojeno od gravitacionih uticaja ostalih centara u sistemu naselja. Njemu gravitiraju tri okolna naselja, a položaj uz sada regionalni, a planirani magistralni put je povoljan faktor razvoja. Imajući u vidu da je jedan od posebnih ciljeva razvoj poljoprivrede, a ovo naseljeno mjesto je okruženo poljoprivrednim zemljištem, logičan je razvoj naselja u tercijarni centar, a u kontekstu jačanja poljoprivredne djelatnosti na organiziranom nivou i kapaciteta koji su prateća podrška poljoprivredi. Već je primijetan određen broj voćnjaka unutar područja naselja,

pa se poljoprivredna djelatnost može oslanjati i na voćarstvo. Hijerarhija centara bi u tom slučaju bila sljedeća:

ILUSTRACIJA 1 - HIJERARHIJA CENTARA OPĆINE BREZA

Opredjeljenje da se razvija ravnomjerno i proporcionalno svojim mogućnostima svako naselje, uz maksimalno očuvanje postojećeg fonda i racionalnu upotrebu prirodnih resursa, ideja vodilja je u predloženim promjenama u daljnjoj razradi Plana. Svako naselje treba u planskom periodu postići zadovoljavajući nivo samoodrživosti, te ojačati unutar cjelokupnog „konstruktivnog sklopa“ općine Breza. Taj nivo samoodrživosti se može postići uz jačanje lokalne zajednice i razvijanje djelatnosti koje imaju uporište u prisutnim resursima, a što mora pratiti i odgovarajući nivo infrastrukturne opremljenosti, kako bi se postigla konkurentnost naselja u odnosu na svoje šire i uže okruženje, a samim tim, i cjelokupnu općinu u regionalnom kontekstu.

Prostorna raspoređenost naselja potpomaže opredjeljenje planera da se razvoj usmjerava ka policentričnoj formi, kako bi se što ravnomjernije razvijala sama općina i podizao kvalitet života, što je i osnovni cilj prostornog planiranja.

2.2.3. TIPOLOGIJA NASELJENIH MJESTA

Tipologija naselja općine Breza se u narednom periodu neće značajno mijenjati, jer se ne očekuje veći porast broja stanovnika, osim u već prepoznatim centrima razvoja. To svakako ne umanjuje potrebu za adekvatnim nivoom opremanja centara potrebnom infrastrukturom i sadržajima.

TABELA 4 - TIPOLOGIJA NASELJENIH MJESTA (N.M.)

Naseljeno mjesto	Tipologija n.m. (2013.)	Tipologija n.m. (2029.)
Banjevac	Mješovito	Mješovito
Breza	Urbano	Urbano
Bukovik	Ruralno	Ruralno
Bulbušići	Mješovito	Mješovito
Gornja Breza	Mješovito	Mješovito
Izbod	Mješovito	Mješovito
Kamenice	Mješovito	Mješovito
Koritnik	Mješovito	Mješovito
Mahala	Mješovito	Mješovito
Mahmutovića Rijeka	Ruralno	Ruralno
Nasići	Ruralno	Ruralno
Očevlje	Ruralno	Ruralno
Orahovo	Ruralno	Ruralno
Podgora	Mješovito	Mješovito
Potkraj	Mješovito	Mješovito
Prhinje	Mješovito	Mješovito
Seoce	Ruralno	Ruralno
Slivno	Ruralno	Ruralno
Smailbegovići	Mješovito	Mješovito
Smrekovica	Mješovito	Mješovito
Sutješćica	Ruralno	Ruralno
Trtorići	Ruralno	Ruralno
Vardište	Ruralno	Ruralno
Vijesolići	Mješovito	Mješovito
Vlahinje	Ruralno	Ruralno
Vrbovik	Mješovito	Mješovito
Založje	Mješovito	Mješovito
Župča	Mješovito	Mješovito

Od 28 statistički registriranih naseljenih mjesta u općini Breza, samo je jedno naselje tipološki klasificirano kao urbano naselje, 16 naselja su mješovita, dok je 11 naselja ruralnog tipa.

U općini postoji veći broj naselja, koja se nisu našla u zvaničnoj statistici. Obzirom na potrebu Nosioca pripreme Plana, zbog svakodnevnog rada na terenu i prakse da se ta naselja imenuju i koriste u provođenju planskih dokumenata, nužno ih je na određen način uključiti u sistem naseljenih mjesta općine Breza. Iako nema osnove za njihovo proglašenje naseljenim mjestom u zvaničnoj statistici, ta naselja se prepoznaju i prikazuju u ukupnom sistemu naselja općine Breza. Stoga se uvodi terminologija „pridruženog naselja“, tipologije određene prema matičnom naselju, kojem i gravitira, a ta se naselja prikazuju kao dio ukupnog sistema. Ta naselja nemaju pravnu niti administrativnu ulogu, već su dijelom naseljenog mjesta kojem pripadaju. Na grafičkim priložima su prikazana kao „ostala naselja“.

TABELA 5 - PRIJEDLOG NASELJA U PLANSKOM PERIODU

Status	Naselje
--------	---------

Pridruženo urbano	Bate	
Pridruženo mješovito	Kolovaj	Borak
	Subotići	Jasike
	Bašići	Ploče
	Ristići	Dužine
	Frljci	Šaš
	Košare	Novo Naselje
	Herce	Kahve
	Erići	Podžupča
Pridruženo ruralno	Danovina	Laze
	Pajinkuća	Rijeka
	Zaputje	Dolovčići
	Gajevi	Jankovići
	Košćana	Radinja II
	Dubica	Radovanovići
	Sančilovići	Radinja I
	Crema II	Crema I
	Mujići	Nedići
	Vrankamen	Maljević
	Opreč	Hrasno
	Kujave	Čiste Njive

2.3. URBANA I VANURBANA PODRUČJA

Težnja da se naselje „ograniči“ prostornom i funkcionalnom definicijom urbanog područja leži i u potrebi da se spriječi sveprisutna bespravna gradnja na području, te da se korisnike prostora adekvatno usmjeri ka gradnji koja je funkcionalno i estetski prihvatljiva. Urbano područje ne znači prostor koji treba apsolutno biti zaposjednut izgradnjom. To je površinski rezervat za buduću plansku izgradnju i u tom smislu se i štiti prema pretpostavljenoj namjeni.

Urbana područja su obuhvatila izgrađeno, planirano građevinsko, šumsko, poljoprivredno, vodno i druga zemljišta određena ovim Planom. Na osnovu orto – foto snimaka su utvrđene izgrađene površine, koje se smatraju postojećim građevinskim fondom – izgrađenim zemljištem. Nosilac izrade Plana je izvršio interpolaciju planiranih građevinskih površina između već izgrađenih površina, dok je smjernicom Nocioca pripreme Plana, dobiven konačan prijedlog granica planiranog građevinskog zemljišta urbanih i vanurbanih područja. Za urbana područja su utvrđeni režimi gradnje.

Mreža urbanih područja je rezultat historijskog razvoja, topografskih karakteristika, demografske slike, privrednog razvoja, komunikacione mreže. Jasno je onda da gustina naseljenosti i izgrađenosti ovisi o mnogo faktora, pa onda i pokazuju lokalne i regionalne varijetete.

Odlukom o prostornom uređenju područja općine Breza (novembar 1984. godine), na teritoriji općine je utvrđeno 17 osnovnih urbanih područja, te još 23 manja koja im gravitiraju.

Ostala urbana područja formirala su se u neposrednoj blizini Breze, širila i gotovo spajala sa Brezom, stvarajući tako jednu centralnu aglomeraciju. Idući prema periferiji općine, broj i veličina urbanih područja se bitno smanjuje, pa se može govoriti o dosta nepovoljnoj mreži naselja u tom smislu.

Ono što se Planom iz 1987. godine navodi kao ozbiljan problem i činjenica u prostoru, jeste da su urbane površine predimenzionirane, na što svakako utiče i eksploatacija uglja na prostoru Breze, jer velike napuštene površine od strane Rudnika ulaze u urbana područja.

Iako je rudarstvo i dalje primarna privredna grana u općini, treba biti svjestan prostornih ograničenja koje eksploatacija uglja nameće, te se i dalje treba raditi na rekultivaciji napuštenih površina i dati im povoljniju namjenu, kako je to predviđeno i prošlim Planom.

Imajući sve to u vidu, a težeći racionalizirati sistem urbanih područja i približiti ga stvarnim mogućnostima prostora, u sklopu planskog rješenja definisano je 7 urbanih područja općine Breza. Unutar urbanih područja nalazi se više naselja.

Užim obuhvatom urbanog područja smatra se granica Regulacionog plana Centar Breza, koja iznosi P = 37,46 ha.

Zbog prisutne prakse u planiranju korištenja prostora općine Breza, odnosno, provođenja planova koji su izrađeni i primjenjivani dugi niz godina, pojedina urbana područja se sastoje iz više omeđenih, kontinuiranih cjelina, koje odgovaraju pojedinim naseljima unutar općine Breza, odnosno, njihovim dijelovima koji ulaze u granicu pojedinog urbanog područja. Ovo je vidljivo na grafičkim prilogima Plana, ali se svakako radi o jedinstvenim urbanim područjima pod jednim nazivom i kao takve ih treba posmatrati. Zaključno, sedam je urbanih područja općine Breza sa pripadajućim dijelovima naselja, kako je i prikazano u narednoj tabeli:

TABELA 6 - URBANA PODRUČJA OPĆINE BREZA

R.b.	Urbano područje	Naselja	Površina (ha)	Granice urbanog područja	
				X –koo	Y – koo
1.	Breza	Breza	119,70	6521277,22	4875266,72
		Založje	29,36	6520709,47	4874851,05
		Banjevac	33,12	6520387,23	4875567,22
		Novo Naselje	10,96	6520730,80	4874135,59
		Mahala	46,36	6520983,64	4874130,25
		Bate	14,16	6522124,36	4875568,91
		Herce	3,75	6520050,21	4874573,96
		Bulbušići	35,98	6521507,72	4874208,175
2.	Gornja Breza	Gornja Breza	39,46	6520124,52	4876772,50
		Vardište	12,00	6523131,06	4878680,27
		Prhinje	11,75	6518638,61	4875231,19
		Vijesolići	19,34	6518513,63	4876733,79
3.	Slivno	Slivno	24,94	6526580,56	4875976,85
		Orahovo	11,50	6528083,08	4878111,19
		Mahmutovića Rijeka	4,07	6528738,18	4877794,19
		Trtorići	16,68	6523985,56	4877226,37
4.	Župča	Župča	87,25	6522339,47	4871931,34
		Izbod	17,07	6522933,54	4872781,88
		Vlahinje	14,85	6524701,64	4873733,30
5.	Bukovik	Bukovik	21,29	6522827,15	4875080,04
		Koritnik	56,84	6522642,26	4874220,26
6.	Kamenice	Kamenice	49,97	6521630,16	4873159,73
7.	Potkraj	Potkraj	19,55	6521001,93	4872542,01
		Smailbegovići	9,24	6520558,34	4873707,44

R.b.	Urbano područje	Naselja	Površina (ha)	Granice urbanog područja	
				X – koo	Y – koo
		Kahve	10,88	6521133,46	4873101,10
		Vrbovik	25,51	6520595,63	4871430,09
		Podžupča	21,00	6521006,19	4871614,40
		Potkraj 2	63,47	6520785,83	4872755,20
	UKUPNO		668,30		

Vanurbana područja su sva područja koja nisu obuhvaćena granicama urbanih i užih urbanih područja ili granicama u kojima je utvrđen režim građenja I stepena. U vanurbanim područjima se definišu namjene površina: izgrađenog zemljišta, planiranog građevinskog zemljišta, šuma i šumskog zemljišta, poljoprivrednog zemljišta, privrednih zona, vodnih površina, aktivnih eksploatacionih površina, deponija, odlagališta i svih drugih namjena utvrđenih ovim Planom, ako one postoje. Vanurbana područja se ne omeđuju granicama, ali se u njima, kao što je navedeno, definišu namjene zemljišta, što će biti posebno obrađeno u sljedećem poglavlju.

2.3.1. GRAĐEVINSKO ZEMLJIŠTE URBANIH I VANURBANIH PODRUČJA

Građevinsko zemljište općine Breza se posmatra kroz:

- Postojeće građevinsko zemljište, koje je dobiveno na osnovu orto – foto snimaka, katastarskih planova i uvida u stanje na terenu, te razvojnih i detaljnih provedbenih planskih dokumenata koji su dio analitičko – dokumentacione osnove,
- Planirano građevinsko zemljište, koje je dobiveno u odnosu na potrebe proširenja površina za građenje u planskom periodu.

Građevinsko zemljište predstavljaju i sve površine namijenjene privredi, saobraćaju, sportu i rekreaciji, groblja, aktivne eksploatacione površine i planirane eksploatacione površine, prostori namijenjeni rekultivaciji, kao i resort naselja, a gradnja se obavlja u skladu sa uslovima ovog Plana, Odlukom o provođenju i specifičnim zahtjevima pojedinih namjena građevinskog zemljišta općine Breza.

Odlika građevinskih zemljišta je da pored pretežne buduće namjene, kako je opisano u pasusu iznad, imaju i karakteristiku pripadnosti urbanom ili vanurbanom području. Također, za građevinska zemljišta, u ovisnosti o svim navedenim faktorima, kao i zakonskoj regulativi, određuju se režimi građenja.

Režimi građenja utvrđuju potrebu planiranja korištenja prostora na detaljnijem nivou, tamo gdje se očekuje intenzivan urbani, privredni ili drugi vid razvoja općine Breza.

Građevinska zemljišta urbanih i vanurbanih područja se formiraju na način da se maksimalno iskoristi već postojeći građevinski fond, uz planske intervencije u skladu sa očekivanim razvojnim potrebama.

Formiranje novih građevinskih površina treba se usmjeriti na površine koje su slabije bonitetne kategorije unutar utvrđenih agrozona, kao interpolacije u već izgrađenim područjima, a unutar urbanih područja općine, te na napuštene eksploatacione površine, tzv.haldije, čime bi se rekultivirala te površine i uz pravilne tehničke mjere osposobile za ponovnu upotrebu. Na taj način se stvara kontinuitet u korištenju i izgradnji naselja, jer su najčešće sve navedene površine u blizini već formiranih naselja.

Korištenje površina u ruralnim područjima treba u što većoj mjeri usmjeriti ka postojećem građevinskom fondu, koji iskazuje suficit, a nove površine namijenjene izgradnji, formirati kao interpolacije između već izgrađenih površina.

Tako je dobiven fond građevinskog zemljišta za koji se u planskom, ali i postplanskom periodu, očekuje da zadovolji sve potrebe za razvojem i izgradnjom. Cilj proširenja planiranog građevinskog zemljišta, pored očekivane izgradnje, jeste i smanjenje izražene problematike bespravne izgradnje.

Ukupno građevinsko zemljište općine Breza iznosi 1.409,65 ha, od čega je utvrđeno zemljišta (postojeće stanje) $P = 1.099,33$ ha, a planiranog proširenja građevinskog zemljišta $P = 310,32$ ha.

Građevinsko zemljište je prošireno u odnosu na postojeće stanje za cca 35%. Proširenje građevinskog zemljišta svoje uporište ima u planiranim resort naseljima, obzirom da su značajne površine planiranog građevinskog zemljišta namijenjene upravo za ove cjeline. U osnovi, za povećanje građevinskog zemljišta za cca 35% razlog se ne može tražiti u projiciranom broju stanog stanovništva, jer su time potrebe u planskom periodu višestruko nadmašene, već u očekivanim strateškim ulaganjima u sektor turizma i rekreacije, koji su podržani od strane lokalne zajednice.

Građevinsko zemljište koje je planirano za resort naselja posebno će biti tretirano i opisano u nastavku dokumenta, u tematskom poglavlju i Odluci o provođenju Plana, gdje se pod vrlo jasnim uslovima koji se prethodno trebaju ispuniti, može pristupiti izgradnji unutar tih područja.

U sklopu iskazanih površina ukupnog građevinskog zemljišta obuhvaćene su površine: zone razvoja naselja i stambene izgradnje, saobraćajne infrastrukture, privrednih/poslovnih zona, zone razvoja sporta, rekreacije i turizma, resort naselja i groblja.

Građevinsko zemljište vanurbanih područja je disperzno raspoređeno unutar granica općine, formira se na način da se naslanja na definisana urbana područja ili je potpuno odvojeno od urbanih područja i javlja se kao samostalna cjelina u prostoru. Ukupno građevinsko zemljište vanurbanih područja iznosi 41,08 % od ukupno utvrđenog zemljišta namijenjenog gradnji ili 8,29 % površine općine Breza.

Građevinsko zemljište urbanih i vanurbanih područja, prema svojoj namjeni, očekuje se da bude mješovito, odnosno, namijenjeno različitim funkcijama: stanovanju, poslovanju, društvenoj infrastrukturi - sportu, kulturi, obrazovanju, socijalnoj zaštiti, turizmu, ugostiteljstvu i drugim sadržajima, u skladu sa sistemom naselja i projiciranim potrebama u planskom periodu.

Detaljna namjena zemljišta se treba utvrditi kroz planove nižeg reda, tamo gdje je to ovim Planom utvrđeno za potrebno, kao i na prostorima za koje se takva potreba ukaže u toku procesa implementacije ovog Plana.

Za sva zemljišta su, u skladu sa njihovim razvojnim mogućnostima i očekivanim pravcima, utvrđeni režimi gradnje.

2.3.2. GRAĐEVINSKO ZEMLJIŠTE RESORT NASELJA

Resort naselja javljaju se na području cijele općine Breza i zauzimaju značajne površine namijenjene budućem smještaju i izgradnji ovih kapaciteta. Površina namijenjena resort naseljima iznosi $P = 91,88$ ha ili 1,26 % općine Breza, odnosno, 15,72 % od ukupne površine planiranog građevinskog zemljišta.

Resort naselja, kojih je predviđeno 32, su grupisana u komplekse prema svojoj lokaciji na ukupno 12 kompleksa. Unutar svakog kompleksa nalazi se, kako je naglašeno, više cjelina (32), koje se mogu fazno, tj., etapno realizirati, u skladu sa uslovima ovog Plana, koji će biti dati u nastavku i u Odluci o provođenju.

Obuhvati namijenjeni resort naseljima moraju osim izgrađenog zemljišta (objekti, infrastruktura, prateći sadržaji), imati i površine namijenjene rekreaciji, sportu, zelenilu, odnosno, imati neizgrađene, uređene površine.

Resort naselja se planiraju na lokalitetima:

Resort naselje/kompleks	Lokalitet/naziv (okvirni naziv prema toponimu)	Katastarska općina	Površina (ha)
Bašići	Bašići	Gornja Breza	1,88
Erići	Erići I	Župča	1,86
	Erići II	Župča	1,22
	Erići III	Župča	1,52
	Erići IV	Župča	0,67
	Erići V	Župča	0,81
Jasike	Jasike	Gornja Breza	20,64
Haldija	RP Haldija	Gornja Breza	12,12
Smrekovica	RP Smrekovica	Sutješćica	7,56
	Smrekovica I	Sutješćica	2,78
	Smrekovica II	Sutješćica	4,25
	Smrekovica III	Sutješćica	2,36
	Smrekovica IV	Sutješćica	2,15
	Smrekovica V	Sutješćica	4,01
	Smrekovica VI	Sutješćica	0,60
	Smrekovica VI	Sutješćica	1,39
Strugač	Strugač	Vardište	14,42
Vardište	Vardište I	Gornja Breza	1,46
Vijesolići	Vijesolići	Vijesolići	12,17
	UKUPNO		91,88

Osnovni preduslov za realizaciju izgradnje na područjima resort naselja je izrada i usvajanje detaljne provedbene dokumentacije. Naime, za sva resort naselja je utvrđen režim gradnje I stepena, te je nužno za sva resort naselja izraditi i usvojiti regulacione planove, u skladu sa osnovnim propozicijama i urbanističko – tehničkim uslovima koji su dati ovim planskim dokumentom. Regulacioni planovi se rade za sve pojedinačne cjeline, a ne komplekse, ali se mora ostvariti kontinuitet u planiranju korištenja prostora i racionalizirati njegova upotreba i infrastrukturno opremanje.

Osim izrade detaljne provedbene dokumentacije za sva resort naselja, obavezno je za sva resort naselja izraditi Elaborat o inženjersko – geološkim i geotehničkim osobinama terena, a za potrebe izrade detaljnog provedbenog plana, bez čega se ne može pristupiti Odluci o izradi detaljne provedbene dokumentacije.

Preduslov za izgradnju svih resort naselja je opremanje građevinskog zemljišta svom potrebnom infrastrukturom, bez čega se ne može započeti izgradnja objekata.

Resort naselja trebaju u sebi sadržajno smjestiti objekte za povremeno stanovanje ili stalno stanovanje, ugostiteljske objekte, turističke kapacitete, objekte zabave i kulture, hotele, sportske i rekreativne površine i objekte, poslovne objekte, servisne objekte, javne i zelene površine, saobraćajne površine za stacionarni i dinamički saobraćaj, te svu potrebnu infrastrukturu.

Međutim, zbog kontinuiteta u planiranju prostora, kao i zbog elemenata ekonomičnosti, ekološke opravdanosti, infrastrukturnog opremanja i programiranja sadržaja, ovim Planom su utvrđeni centri resort naselja, koji će svojim elementima i sadržajima biti opremljeni i drugim sadržajima, osim stanovanja i rekreacije, odnosno, kojima će gravitirati ostala resort naselja u neposrednoj blizini i u kojima trebaju biti smješteni ugostiteljski objekti, objekti zabave i kulture, poslovni objekti, servisni objekti, odnosno, potpora pretežnom stanovanju unutar resort naselja.

Ovo je posebno važno prilikom izrade detaljne provedbene dokumentacije, odnosno, regulacionih planova, koji su obavezni za sve utvrđene cjeline resort naselja.

U cilju stvaranja racionalne i prostorno opravdane distribucije ovih sadržaja, centri resort naselja su:

- Jasike,
- Vijesolići,
- Smrekovica.

Unutar ovih resort naselja, na površinama koje se detaljnom provedbenom dokumentacijom pokažu kao adekvatne, mogu se smjestiti sadržaji trgovine, zanatstva, ugostiteljstva, zdravstva, odnosno, potpora pretežnom stanovanju. Površine namijenjene ovim sadržajima se smještaju centralno, na prostoru koji će imati funkciju pružanja usluga korisnicima resort naselja cijelog gravitacionog područja. Ukupna površina ovih sadržaja ne može premašiti 1/3 od ukupne površine namijenjene stanovanju unutar ukupnog kompleksa resort naselja. Prilikom infrastrukturnog opremanja prostora resort naselja, potrebno je maksimalno racionalno i ekonomično opreмати resort naselja, koristiti zajedničke trase infrastrukture, alternativne izvore energije itd.

Vjerski objekti se ne smještaju unutar resort naselja, već se potrebe vjernika zadovoljavaju u naseljima općine Breza kojima resort naselja gravitiraju. U slučaju potrebe povećanja broja vjerskih objekata, oni se smještaju u naseljenim mjestima općine Breza izvan obuhvata resort naselja.

Prilikom izrade regulacionog plana, treba se voditi urbanističko – tehničkim uslovima, koji se daju u nastavku ovog dokumenta.

Stoga se za predložene zone resort naselja u Očevlju, K.O.Podgora, ne može predvidjeti izgradnja bez posebnog odobrenja resornog federalnog ministarstva za zaštitu okoliša i ministarstva za prostorno planiranje, a na osnovu opsežnih studija uticaja na okoliš, geoloških, hidrogeoloških, geomehaničkih i geotektonskih elaborata izrađenih od strane stručne, ovjerene insitucije, pod uslovom da svi nalazi budu pozitivni i da se njima dokazuje mogućnost gradnje, uz posebne mjere i uslove, što je sve obaveza potencijalnog investitora.

URBANISTIČKO – TEHNIČKI USLOVI ZA RESORT NASELJA

Resort naselja se smještaju unutar 12 kompleksa/cjelina, koje su prikazane ovim dokumentom. Resort naselja izvan omeđenih kompleksa nisu dozvoljena. Resort naselja imaju utvrđen I režim gradnje.

Preduslov za započinjanje izgradnje resort naselja je izrađena i usvojena planska dokumentacija i Elaborat o inženjersko – geološkim i geotehničkim osobinama terena.

Unutar resort naselja je dozvoljeno smještanje objekata:

- Stanovanja i povremenog stanovanja,
- Hotela i motela,
- Ugostiteljskih objekata,
- Objekata sporta i rekreacije,
- Poslovnih i zanatskih objekata,
- Trgovina,
- Uslužnih objekata,
- Javnih objekata,
- Objekata kulture i zabave.

Unutar resort naselja nije dozvoljeno smještanje vjerskih objekata.

Sva resort naselja moraju biti opremljena potrebnom infrastrukturom: saobraćajnicama, vodovodnom infrastrukturom i odvođenjem otpadnih i oborinskih voda, elektroenergetskom infrastrukturom, telekomunikacijskom infrastrukturom, odvođenje otpada, a na način da ni u kom slučaju ne ugrožava prirodnu sredinu i u skladu sa dimenzioniranim opterećenjem broja korisnika u maksimalnom obimu.

Resort naselja, osim izgrađenog prostora, moraju imati slobodne, javne, zelene površine, površine namijenjene za sport i rekreaciju na otvorenom, zelene pojaseve i zelenilo javnog karaktera.

Resort naselja se ne smiju ograđivati od okolnog prostora, a komunikacija javnim saobraćajnicama mora biti omogućena u svakom trenutku.

Objekti stanovanja, povremenog stanovanja i objekti hotela i motela, odnosno, objekti u kojima se pružaju usluge turizma i boravka gostiju, moraju biti smješteni na zasebnim parcelama.

Veličina parcele za objekte stanovanja i povremenog stanovanja ne može biti manja od 800 m², niti veća od 2000 m². Koeficijent izgrađenosti objekata stanovanja i povremenog stanovanja ne može biti veći od 1,0, a procenat izgrađenosti ne može biti veći od 60%.

Veličina parcele za objekte hotela i motela, odnosno, objekata u kojima se pružaju usluge turizma i smještaja gostiju, ne može biti manja od 1500 m², niti veća od 4000 m². Koeficijent izgrađenosti za ove objekte ne može biti veći od 2,0, a procenat izgrađenosti veći od 80%.

Parcele objekata namijenjenih stanovanju i povremenom stanovanju se mogu ograditi transparentnim ogradama. Prilaz svakoj parceli mora biti omogućen kolskim i pješačkim putem.

Objekti stanovanja i povremenog stanovanja ne mogu biti spratnosti veće od P + 1 ili P + Ptk. Objekti mogu imati podrumku etažu ili suteren, ukoliko uslovi terena to dozvoljavaju.

Svi ostali objekti ne mogu biti spratnosti veće od P + 1 + Ptk ili P + 2. Dozvoljena je podrumaska etaža ili suteren, ukoliko uslovi terena to dozvoljavaju.

Izgradnja objekata namijenjenih stanovanju i povremenom stanovanju mora zadovoljiti i uslove:

- udaljenost građevinske linije od regulacione linije susjedne parcele, treba da iznosi minimalno 2,0 m za objekte, koji na fasadi rema susjednom objektu nemaju otvore prozora ili imaju otvore pomoćnih prostorija,
- udaljenost građevinske linije od regulacione linije susjedne parcele, treba da iznosi minimalno 2,5 m za objekte, od kojih jedan ima otvore soba na fasadi prema susjednom objektu,
- udaljenost građevinske linije od regulacione linije susjedne pacele, treba da iznosi minimalno 3,0 m za objekte, kod kojih svaki objekat ima na susjednim fasadama otvore soba,
- otvorima se ne smatraju dijelovi zida sagrađeni od staklene opeke i otvori s neprozirnim staklom veličine 60 x 60 cm
- balkoni, istaci, terase i otvorena stubišta ne mogu se graditi na udaljenosti manjoj
- od 3,0 m od međe susjedne građevinske parcele.

Prilikom izgradnje objekata ostalih namjena, po pitanju udaljenosti građevinske linije od regulacione linije susjedne parcele trebaju se, u zavisnosti od vrste djelatnosti i dr. uslova, zadovoljiti osnovni urbani standardi (prostorna organizacija, orijentacija, osvjetljenje, protivpožarni uvjeti, uvjeti sigurnosti i dr.).

Arhitektonsko oblikovanje objekata, izbor materijala, boja fasade i pokrov, prilagoditi ambijentu i tradiciji podneblja uz savremen arhitektonski izraz.

2.3.3. STEPEN UGROŽENOSTI URBANIH PODRUČJA OPĆINE BREZA

Prilikom procesa planiranja i definisanja urbanih područja, osim osnovne pretpostavke da su to prostori kojima predstoji intenzivan urbani razvoj i koja iskazuju u svom postojećem stanju jasno usmjerenju ka pojačanoj izgradnji i urbanom opremanju u narednom periodu, vodilo se računa i o ograničavajućim faktorima razvoja.

Ograničenja koja se javljaju u prostoru, a uglavnom se tiču uticaja na sigurnost struktura i stanovnika, odnose se na:

- Stabilnost terena
- Minirana područja
- Eksploataciona područja
- Poplavna područja.

Kako su minirana područja općine, uglavnom detektovana na rubnim dijelovima općine, a poplavna područja u centralnom dijelu, tj., u aluvijumu rijeke Stavnje, kao najveći problem koji predstavlja ograničenje u razvoju prostora je rudarska aktivnost i ograničenja koja defniše RMU Breza. Podzemna eksploatacija mrkog uglja u sklopu RMU Breza zauzima značajnu površinu općine Breza, i to cca 30% njene ukupne teritorije. Obzirom da je na području općine evidentiran deficit površina namijenjenih za građenje, a najvećim dijelom zbog uslovljenosti rudarskom aktivnosšću, RMU je definisao zaštitne studobe u sklopu kojih se dozvoljava nesmetana izgradnja. Izgradnju izvan zaštitnih studbova moguća je isključivo uz pristanak i saglasnost RMU.

Podaci prikupljeni od strane Nosioca pripreme govore da je na prostoru općine prisutno 44 klizišta, od čega je njih 27 aktivno, a 17 je trenutno u stanju mirovanja. Sva klizišta su evidentirana u prilogu Karta ugroženih područja, te su ista nabrojna i opisana u tekstu što slijedi. U što kraćem roku, potrebno je izvršiti detekciju svih klizišta, odnosno, načiniti katastar klizišta sa prijedlogom sanacije.

Detektirana klizišta na području Općine Breza:

1. **Župča**, klizište koje je locirano u jugoistočnom dijelu općine Breza, cca 100 m sjeverno od lokalne saobraćajnice LC-8, na oko 350 m istočno od naseljenog mjesta Podžupča. Klizište je u stanju mirovanja.
2. **Opreć 1**, aktivno klizište koje se nalazi cca 270 m južno od naselja Opreć, sa istočne strane lokalne saobraćajnice LC-8.
3. **Opreć 2**, aktivno klizište locirano na lokalnoj saobraćajnici LC-3, na cca 400 sjeverno od naselja Opreć.
4. **Sutješćica**, klizište registrovano kao aktivno, cca 160 m istočno od lokalne saobraćajnice LC-1 i 260 m sjevero-zapadno od naseljenog mjesta Sutješćica.
5. **Potok (Smrekovica)**, aktivno klizište, koje se nalazi uz desnu obalu potoka, u mjesnoj zajednici Sutješćica.
6. **R-444 (Vrankamen)**, aktivno klizište na desnoj obali rijeke Stavnje, odnosno na mjestu tangiranja planirane gradske saobraćajnice sa rijekom Stavnjom, u naselju Bate.
7. **Vrankamen ST G. Ibra**, klizište locirano na desnoj obali rijeke Savnje, u naselju Vrankamen, cca 50 m od mjesta gdje rijeka Stavnja meandrira ka zapadu. Prema aktivnosti spada u aktivna klizišta.
8. **G.Breza (B.Ibrahim)**, aktivno klizište, locirano cca 20 m istočno od lokalne saobraćajnice LC-2, i cca 100 m sjeverno od naseljenog mjesta Frljci.
9. **Dužice (K.Mujo)**, je klizište koje je locirano cca 450 m istočno od naseljenog mjesta Banjevac, neposredno uz lokalnu saobraćajnicu LC-2. Trenutno je u fazi mirovanja.
10. **G.Breza (Zuko)**, aktivno klizište koje se nalazi cca 100 m sjeverno od naselja Frljci, neposredno uz lokalnu saobraćajnicu LC-2.
11. **Kolonije**, aktivno klizište, cca 700 m sjevero-zapadno od općinskog centra Breza.
12. **Stare Jame**, je aktivno klizište, cca 500 m sjevero-istočno od naselja Banjevac.
13. **Mahala (Ahmedovica)**, klizište u stanju mirovanja, u novom Naselju, cca 430 m zapadno od naselja Mahala.
14. **Mahala (Ahmedovica)**, klizište u stanju mirovanja, u novom Naselju, cca 430 m zapadno od naselja Mahala.
15. **Mahala (Ahmedovica)**, klizište u stanju mirovanja, u novom Naselju, cca 440 m zapadno od naselja Mahala i cca 230 m zapadno od lokalne saobraćajnice LC-13.
16. **Smailbegovići (put)**, sanirano klizište, koje se nalazi cca 450 m jugo-zapadno od Smailbegovića, neposredno uz nekategorisanu saobraćajnicu.
17. **Trtorići (kod Džam)**, je aktivno klizište locirano cca 170 m jugoistočno od naseljenog mjesta Trtorići, neposredno uz nekategorisanu saobraćajnicu.
18. **Krčevine (karović)**, je klizište u stanju mirovanja, koje se nalazi cca 150 m od naselja Herce.
19. **Opreć 3**, aktivno klizište locirano cca 300 m južno od naselja Opreć, neposredno uz lokalnu saobraćajnicu LC-3.
20. **Orahovo (ravni)**, aktivno klizište, cca 150 m južno od naselja Orahovo, uz saobraćajnicu.
21. **Krčevine (B. Hajr 1)**, klizište u stanju mirovanja, koje se nalazi cca 500 m sjevero-zapadno od naselja Herce i cca 300 m južno od lokalne saobraćajnice LC-13.
22. **Batara-izbod**, klizište u stanju mirovanja, koje se nalazi u Krčevinama, cca 250 m južno od lokalne saobraćajnice LC-9, uz nekategorisani put.

23. **Batara-izbod**, klizište u stanju mirovanja, locirano cca 200 m južno od lokalne saobraćajnice LC-9.
24. **Batara-izbod**, klizište u stanju mirovanja, u naselju Rahmanovići. nalazi se cca 130 m južno od lokalne saobraćajnice LC—9, i cca 150 m zapadno od lokalne saobraćajnice LC-6.
25. **Vijesolići (L.Muh)**, aktivno klizište u Vijesolicima, cca 50 m istočno od lokalne saobraćajnice LC-14.
26. **Vijesolići (Ploče)**, aktivno klizište, locirano cca 200 m sjeverno od naselja Ploče.
27. **Kula**, aktivno klizište u Brezi, cca 500 m od opštinskog centra, uz lokalnu saobraćajnicu LC-1.
28. **Mahala (Z. Enisa)**, klizište u stanju mirovanja, koje je nalazi cca 250 m od Novog Naselja, te cca 80 m zapadno od lokalne saobraćajnice LC-13.
29. **Orahovo (Potkoš)**, aktivno klizište locirano cca 250 m jugo-istočno od naselja Orahovo, te cca 400 m sjeveroistočno od lokalne saobraćajnice LC-3.
30. **Seoce (Muhić H.)**, aktivno klizište, locirano cca 200 m zapadno od naselja Seoce, duž nekategorisane saobraćajnice.
31. **Vrankamen (M. Edin)**, aktivno klizište u naselju Vrankamen, cca 100 m od planirane magistralne saobraćajnice M214.
32. **Podgora (Morava)**, aktivno klizište locirano na padinama Šiljka, cca 400 m sjeverno od naselja Podgora.
33. **Borak**, klizište u stanju mirovanja, koje se nalazi cca 200 m južno od naselja Borak, u mjesnoj zajednici Koritnik i cca 100 m sjeverno od lokalne saobraćajnice LC-3.
34. **Borak**, klizište u stanju mirovanja, koje se nalazi cca 200 m južno od naselja Borak, u mjesnoj zajednici Koritnik i cca 100 m sjeverno od lokalne saobraćajnice LC-3.
35. **Borak**, klizište u stanju mirovanja, koje se nalazi cca 200 m južno od naselja Borak, u mjesnoj zajednici Koritnik i cca 100 m sjeverno od lokalne saobraćajnice LC-3.
36. **Krčevine (F. Omer 1)**, klizište u stanju mirovanja, koje se nalazi u mjesnoj zajednici Gornja Breza, cca 30 m zapadno od lokalne saobraćajnice LC-13.
37. **Bulbulšići**, klizište u mjesnoj zajednici Mahala, locirano cca 50 m sjeverno od lokalne saobraćajnice LC-3 i cca 100 m istočno od planirane magistralne saobraćajnice M-214. Klizište je u stanju mirovanja.
38. **Smrekovica (Kraišni)**, aktivno klizište, locirano cca 300 m sjeverno od naselja Smrekovica, u mjesnoj zajednici Sutješćica, duž nekategorisanog puta.
39. **Smrekovica (Kraišni)**, aktivno klizište, locirano cca 250 m sjeverno od naselja Smrekovica, u mjesnoj zajednici Sutješćica, duž nekategorisanog puta.
40. **Smrekovica (Kraišni)**, aktivno klizište, locirano cca 200 m sjeverno od naselja Smrekovica, u mjesnoj zajednici Sutješćica, duž nekategorisanog puta.
41. **Banjevac (Luke)**, aktivno klizište u mjesnoj zajednici Banjevac, uz lokalnu saobraćajnicu LC-2.
42. **Banjevac (Luke)**, aktivno klizište u mjesnoj zajednici Banjevac, uz lokalnu saobraćajnicu LC-2.
43. **Potok (Smrekovica)**, aktivno klizište u mjesnoj zajednici Sutješćica, uz lokalnu saobraćajnicu LC-1.
44. **Bukovik (Mezarje)**, aktivno klizište u mjesnoj zajednici Bukovik, cca 70 m sjeverno od lokalne saobraćajnice LC-3.

Na površinama koje su utvrđene kao klizišta ili koja se u planskom periodu pokažu kao potencijalna klizišta i aktivna klizišta, nije dozvoljena gradnja, sve do otklanjanja opasnosti, odnosno, sanacije

klizišta. Gradnja je tada moguća samo pod uslovom da se dobije nalaz stručnog, ovlaštenog subjekta o uspješnoj sanaciji i otklanjanju prepreka za gradnju.

Sama klizišta nisu dovoljan podatak o ograničavajućim faktorima razvoja, odnosno, pogodnostima nekog prostora za gradnju. Na to utječu i prirodna stabilnost terena, a koja je utvrđena na osnovu analize brojnih prirodnih i antropogenih faktora koji mogu uticati na iniciranje i dalji razvoj egzogenogeoloških procesa i pojava.

Uslovno stabilni tereni zauzimaju procentualno značajne površine i nalaze se na južnom i centralnom dijelu područja općine. Tereni ove kategorije su najčešće stabilni, ali neadekvatno građenje na ovim terenima, može ih oslabiti u pogledu stabilnosti. Sa aspekta izgradnje objekata, ovi tereni su djelomično pogodni, jer su građeni od litološko vrlo heterogenih sredina sa vrlo čestim smjenama pojedinih vrsta stijena u vertikalnom i bočnom profilu.

2.3.4. KORIŠTENJE POVRŠINA URBANIH PODRUČJA – BILANSI

U općini Breza javljaju se različiti vidovi korištenja površina. Najveće površine zauzima šumsko zemljište. Slijedi ga poljoprivredno zemljište, potom površine namijenjene gradnji, vodne površine, aktivne površinske eksploatacije i planirane površine za eksploataciju mineralnih sirovina na površinskim kopovima, tenaposljedku, ostala zemljišta.

Razvoj načina korištenja zemljišta je posljedica i dugogodišnje podzemne eksploatacije uglja u općini Breza, koja utiče na mogućnost korištenja površinskog sloja za druge namjene.

Prilikom utvrđivanja površina građevinskog zemljišta u cjelosti, vodilo se računa o podzemnim eksploatacionim poljima i zaštitnim stubovima RMU Breza.

Građevinsko zemljište zauzima ukupnu površinu od $P = 1.493,05$ ili cca 20 % ukupne površine općine Breza. Postojeće, utvrđeno građevinsko zemljište zauzima površinu od $P = 1110,12$ ha ili 75 % ukupne površine namijenjene gradnji, dok planirana proširenja zauzimaju površinu od $P = 382,93$ ha ili 25 %.

U površine namijenjene gradnji ulaze i područja predviđena za razvoj privrede i poslovanja, groblja, kako postojeća, tako i planirana, potom saobraćajne površine, površine namijenjene izgradnji resort naselja.

Građevinsko zemljište unutar urbanih područja zauzima ukupnu površinu od $P = 866,52$ ha.

TABELA 7 - PREGLED POSTOJEĆEG I PLANIRANOG GRAĐEVINSKOG ZEMLJIŠTA UNUTAR I IZVAN URBANIH PODRUČJA

Građevinsko zemljište	Unutar UP (ha)	Izvan UP (ha)	Ukupno (ha)
Postojeće	805,34	293,99	1.099,33
Planirano	61,21	249,11	310,32
Σ	866,55	543,1	1.409,65

U urbanim područjima se javljaju uglavnom površine namijenjene za izgradnju, kako stambenih, poslovnih, privrednih, ali i drugih objekata i sadržaja koji su potrebni za razvoj općine i naseljenih mjesta.

Unutar 7 urbanih područja općine Breza, utvrđeni su različiti osnovni bilansi i planirana je namjena korištenja zemljišta kako je dato u narednim tabelama:

URBANO PODRUČJE BREZA

Namjena površina	Površina (ha)	Procentualna zauzetost (%)
Građevinsko zemljište – postojeće	293,15	98,55
Građevinsko zemljište – planirano proširenje	3,25	1,09
Poljoprivredno zemljište	0,25	0,08
Državne šume	0,04	0,01
Privatne šume	0,08	0,03
Vodno zemljište	0,70	0,24
Namjene koje se preklapaju sa osnovnom namjenom		
Privredne zone	5,00	29,15
Rekultivacije	0,04	0,23
Resort naselja	12,11	70,61
Sport i rekreacija	-	

URBANO PODRUČJE BUKOVIK

Namjena površina	Površina (ha)	Procentualna zauzetost (%)
Građevinsko zemljište – postojeće	68,35	84,17
Građevinsko zemljište – planirano proširenje	10,87	13,39
Poljoprivredno zemljište	1,84	2,27
Državne šume	0,11	0,14
Privatne šume	-	0,00
Vodno zemljište	0,03	0,04
Namjene koje se preklapaju sa osnovnom namjenom		
Privredne zone	-	
Rekultivacije	2,35	100
Resort naselja	-	
Sport i rekreacija	-	

URBANO PODRUČJE GORNJA BREZA

Namjena površina	Površina (ha)	Procentualna zauzetost (%)
Građevinsko zemljište – postojeće	70,72	83,65
Građevinsko zemljište – planirano proširenje	13,69	16,19
Poljoprivredno zemljište	0,03	0,04
Državne šume	-	0,00
Privatne šume	-	0,00
Vodno zemljište	0,10	0,12
Namjene koje se preklapaju sa osnovnom namjenom		

Privredne zone	-	
Rekultivacije	0,14	6,93
Resort naselja	1,88	93,07
Sport i rekreacija	-	

URBANO PODRUČJE KAMENICE

Namjena površina	Površina (ha)	Procentualna zauzetost (%)
Građevinsko zemljište – postojeće	48,18	96,03
Građevinsko zemljište – planirano proširenje	1,57	3,13
Poljoprivredno zemljište	0,34	0,68
Državne šume	-	0,00
Privatne šume	-	0,00
Vodno zemljište	0,08	0,16
Namjene koje se preklapaju sa osnovnom namjenom		
Privredne zone	-	
Rekultivacije	-	
Resort naselja	-	
Sport i rekreacija	-	

URBANO PODRUČJE POTKRAJ

Namjena površina	Površina (ha)	Procentualna zauzetost (%)
Građevinsko zemljište – postojeće	149,86	99,95
Građevinsko zemljište – planirano proširenje	-	
Poljoprivredno zemljište	0,07	0,05
Državne šume	-	
Privatne šume	-	
Vodno zemljište	-	
Namjene koje se preklapaju sa osnovnom namjenom		
Privredne zone	69,75	
Rekultivacije	-	
Resort naselja	-	
Sport i rekreacija	-	

URBANO PODRUČJE SLIVNO

Namjena površina	Površina (ha)	Procentualna zauzetost (%)
Građevinsko zemljište – postojeće	52,49	88,77
Građevinsko zemljište – planirano proširenje	6,59	11,14
Poljoprivredno zemljište	0,01	0,02
Državne šume	-	0,00
Privatne šume	0,04	0,07
Vodno zemljište	-	0,00
Namjene koje se preklapaju sa osnovnom namjenom		
Privredne zone	-	

Rekultivacije	-	
Resort naselja	-	
Sport i rekreacija	1,52	100

URBANO PODRUČJE ŽUPČA

Namjena površina	Površina (ha)	Procentualna zauzetost (%)
Građevinsko zemljište – postojeće	96,58	79,71
Građevinsko zemljište – planirano proširenje	21,91	18,08
Poljoprivredno zemljište	2,34	1,93
Državne šume	-	0,00
Privatne šume	0,15	0,12
Vodno zemljište	0,19	0,16
Namjene koje se preklapaju sa osnovnom namjenom		
Privredne zone	-	
Rekultivacije	-	
Resort naselja	-	
Sport i rekreacija	-	

2.3.5. KORIŠTENJE POVRŠINA VANURBANIH PODRUČJA – BILANSI

Vanurbana područja, odnosno, građevinsko zemljište koje nije obuhvaćeno granicama urbanih područja je disperzno raspoređeno unutar općine Breza. Ponekad se javlja kao nastavak struktura koje su obuhvaćene unutar nekog urbanog područja, a ponekad se javljaju kao pojedinačne enklave i ostrva građevinskog zemljišta u naseljima koja su udaljena od urbanih područja, kojima, nerijetko gravitiraju u sistemu naselja.

TABELA 8 - GRAĐEVINSKO ZEMLJIŠTE IZVAN URBANIH PODRUČJA

Građevinsko zemljište izvan UP	Površina (ha)
Grupacije	390,31
Tačkasto ⁵	152,79
Σ	543,1

Građevinsko zemljište vanurbanih područja je metodološki dobiveno na isti način kao što je to slučaj sa građevinskim zemljištem unutar urbanih područja: na osnovu orto – foto snimaka, katastarskog operata i uvidom u stanje na terenu (pri čemu je od velike pomoći bio i Nosić pripreme), dobiveni su bilanski izgrađenog zemljišta, dok je planirano građevinsko zemljište vršeno kao interpolacija između već postojećih struktura, te je smjernicom Nosića pripreme Plana.

Obzirom da se vanurbana građevinska zemljišta ne mogu zbog svoje brojnosti i disperznosti tek pobrojati, Nosić izrade Plana odlučuje da ih prikaže u sklopu mjesnih zajednica u kojima se javljaju, sa površinom koju zauzimaju i koordinatama u koordinatnom sistemu u kojem je Plan i izrađen, što sve skupa predstavlja opise granica građevinskog zemljišta vanurbanih područja.

⁵ U ove površine ulaze saobraćajnice izvan urbanih područja, pojedinačni objekti koji nisu dio grupacije građevinskog zemljišta, površine za sahranjivanje koje nisu unutar urbanih područja i grupacija građevinskog zemljišta vanurbanih područja i sl.

Ukupna površina vanurbanog građevinskog zemljišta iznosi $P = 566,51$ ha, što uključuje postojeće izgrađene površine, kao i zemljište namijenjeno novim objektima, izgradnji saobraćajne infrastrukture, i druge površine koje se u namjeni površina karakterišu kao građevinsko zemljište, a nalaze se izvan utvrđenih urbanih područja. Za građevinska zemljišta izvan granica urbanih područja utvrđuje se režim gradnje IV stepena, osim ako to ovim Planom nije drugačije utvrđeno.

Područja vanurbanih građevinskih zemljišta, na kojima je dozvoljena individualna izgradnja:

- Naselje Kolovaj,
- Dio naselja Breza (Subotići i Dužica)
- Dio naselja Smrekovica (I, II, III....)
- Zaseok Vrankamen
- Zaseok Košare sa Jasikama
- Zaseok Ploče
- Zaseok Opreć
- Zaseok Crema
- Zaseok Seoce
- Zaseok Kujave
- Dio naselja Vardište (zapatje)
- Zaseok Radina I, II
- Zaseok Nasiči
- Zaseok Dolovčići
- Zaseok Očevlje
- Zaseok Čalije
- Dio naselja Podgora
- Zaseok Erić
- Zaseok Gaj
- Dio naselja Župča (Morava)
- Dio naselja Župča (Zagrebljača)
- Dio naselja Izbod.

Površine za razvoj privrede:

- Zona male privrede Kahve,
- Zona male privrede Gornja Breza,
- Područje za razvoj poljoprivrede i lake industrije PK Koritnik.

Površine za sport i rekreaciju:

- Zona Hrasno,
- Zona Župča.

Stambeno – poslovne zone:

- PK Smrekovica I,
- PK Smrekovica II,
- Dio naselja Koritnik uz lokalni put Breza – Koritnik.

Građevinsko zemljište vanurbanih područja je dato na grafičkim priložima Plana, a pozicije su definisane u sljedećoj tabeli, kroz centroide poligona koji čine grupacije vanurbanog građevinskog zemljišta u odnosu na katastarsku općinu kojoj pripadaju:

TABELA 9 - KOORDINATE GRUPACIJA GRAĐEVINSKOG ZEMLJIŠTA VANURBANIH PODRUČJA

Zona	Namjena	X – koo	Y – koo	Katastarska općina
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6520649,3806	4876119,1539	Breza
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6522225,8376	4875968,5169	Breza
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6520999,6630	4876314,7037	Breza
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6521672,6166	4874890,5984	Breza
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6521667,5249	4874876,4230	Breza
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6519193,9082	4875924,7029	Gornja Breza
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6519121,9595	4876611,3153	Gornja Breza
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6519715,3156	4875981,6591	Gornja Breza
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6519656,9802	4876786,3657	Gornja Breza
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6522504,3226	4875998,6793	Koritnik
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6523085,1480	4876108,5787	Koritnik
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6520357,2615	4873988,3219	Mahala
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6520552,1025	4873351,9790	Mahala
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6520476,6900	4872973,2558	Mahala
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6528835,5877	4879011,2956	Orahovo
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6528322,6245	4874063,3982	Orahovo
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6528218,6225	4875598,0030	Orahovo
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6529275,3431	4876720,5600	Orahovo
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6529303,9936	4876913,8991	Orahovo
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6528090,0245	4875889,2087	Orahovo
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6525560,5090	4872160,9094	Podgora
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6523849,5081	4871156,8359	Podgora
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6523751,9605	4876708,4592	Slivno
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6525988,0009	4875962,6828	Slivno
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6525710,7638	4876191,5227	Slivno
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6521400,7192	4875843,8620	Sutjescica
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6521466,9275	4876455,8311	Sutjescica
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6521669,5330	4877037,8848	Sutjescica
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6521256,9320	4876479,9504	Sutjescica
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6522075,8317	4876450,3201	Sutjescica
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6522110,1685	4876955,3140	Sutjescica
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6522275,8822	4879360,9800	Vardiste
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6521316,4484	4878856,1761	Vardište
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6518674,5126	4875996,4724	Vijesolići
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6518713,0893	4877136,1245	Vijesolići
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6517527,1437	4876912,8768	Vijesolići
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6523977,6450	4875254,1904	Vlahinje
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6525170,1019	4873158,4477	Vlahinje

Zona	Namjena	X – koo	Y – koo	Katastarska općina
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6524262,87173	873940,22511	Vlahinje
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6523427,4114	4872621,7335	Župča
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6522901,2373	4873170,0219	Župča
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6521429,4246	4871828,7728	Župča
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6520198,3011	4871091,5097	Župča

2.3.6. URBANO – RURALNI ODNOSI

Prostornim planom višeg reda, ali i pozitivnom planerskom praksom, utvrđena je neosporna korelacija urbanog i ruralnog prostora, odnosno, naselja koja tipološki pripadaju jednom ili drugom tipu.

Projekcijom prostornog razvoja u pogledu tipologije naselja, pretpostavlja se da će i dalje naselja ruralnog tipa imati primat (24 naselja se projekcijom razvoja tipološki karakterizira kao ruralna naselja).

To nipošto ne znači da se umanjuje njihova važnost u sistemu naselja i cjelokupnom razvojnom potencijalu općine, dapače, ova naselja mogu uz kvalitetnu infrastrukturu i suprastrukturu biti polovima razvoja svog gravitacionog područja i cijele općine.

Urbana područja, u svojoj srži, trebaju biti inkubatorima sadržaja koji su potrebni za kulturni, socijalni, obrazovni i ekonomski napredak općine Breza. Unutar urbanih područja se smješta glavina matičnih sadržaja, dok se u ruralnim područjima naglasak stavlja na razvoj poljoprivrednih djelatnosti i onih djelatnosti koje čuvaju i racionalno koriste prirodne resurse. Ruralna područja također trebaju imati određen vid opremljenosti društvenim i ekonomskim sadržajima, kako bi se mogle zadovoljiti osnovne potrebe stanovnika, bez stalnog oslanjanja na urbana područja i njihove centre. Time se stvara jaka, zdrava i socijalno – ekonomski nezavisna i stabilna cjelina, što za osnovni produkt ima policentrično jačanje i očuvanje cjelokupnog prostora, bez opterećenja urbanih centara i maksimizacije eksploatacije njihovih mogućnosti.

Razvojni potencijal urbanog i ruralnog prostora u velikoj mjeri ovisi o ravnomjernoj i ekonomičnoj distribuciji infrastrukturnog aparata, posebice saobraćajne mreže, sa naglaskom na javni saobraćaj i prevoz. Komunikacije u općini Breza, što je i moguće obzirom da se radi o relativno maloj općini, trebaju biti isplanirane u svom režimu rada i samoj kvaliteti, da je dostupnost svih naseljenih mjesta u općini ka centrima razvoja jednakopravna u odnosu na njihov položaj i značaj u ukupnom sistemu naselja općine.

Time će se odnosi ruralnog i urbanog prostora očuvati i učvrstiti, potencijal za razvoj različitih privrednih grana povećati, a kvalitet života stanovnika podići na viši nivo.

2.3.7. REŽIMI GRAĐENJA

Intenzitet i karakter građenja na pojedinim područjima Općine Breza, određuje se kroz izradu planskih dokumenata, kojim se određuju režimi građenja u skladu sa zakonskom regulativom. Režimi građenja su osnova daljnjeg postupanja u prostoru i smjernica Nosiocu pripreme Plana, odnosno, provoditelju planskih rješenja, u kojem smjeru treba dalje razvijati potrebnu dokumentaciju, te na osnovu kojih planskih dokumenata i utvrđenih uslova, će izdavati potrebne dozvole za izgradnju.

- Režim građenja I stepena – predviđa se na užem urbanom području na kojem se planira građenje, rekonstrukcija ili sanacija, na dijelovima područja sa zaštićenim kulturno – historijskim i prirodnim naslijeđem, turističkim naseljima, sportskim, rekreacijskim i zdravstvenim područjima na kojima se planira građenje, na privrednim zonama većim od 5 ha, za koje se uvjeti za odobravanje građenja utvrđuju na temelju zoning plana, regulacionog plana, odnosno, urbanističkog projekta izrađenog na temelju regulacionog plana, te na manjim dijelovima užeg urbanog područja koje je već građeno i na kome ne predstoji intenzivno građenje, rekonstrukcija ili sanacija za koje se uvjeti za odobravanje građenja utvrđuju na temelju urbanističkog projekta, ako nije donesen regulacioni plan.
- Režim građenja II stepena – predviđa se na područjima za koje se donosi urbanistički plan, a za koja se uvjeti za odobravanje građenja utvrđuju na temelju prostornog plana, urbanističkog plana i plana parcelacije.
- Režim građenja III stepena – predviđa se na urbanim područjima za koja se uvjeti za odobravanje građenja utvrđuju na osnovu prostornog plana i plana parcelacije.
- Režim građenja IV stepena – predviđa se na urbanim i drugim područjima za koja nije utvrđena obaveza donošenja plana parcelacije, a za koja se uvjeti za odobravanje građenja vrše po postupku koji je utvrđen zakonom.
- Režim zabrane građenja – predviđa se na područjima od značaja za budući razvoj na kojima se ne dozvoljava nikakva izgradnja, osim tekućeg održavanja i građevinskih zahvata, a s ciljem osiguranja osnovnih higijenskih uvjeta, promjene namjene unutar postojećih gabarita građevina, a samo izuzetno se dozvoljava podizanje novih građevina i uređaja koji podržavaju postojeću funkciju tih područja, kao što su objekti neophodne infrastrukture, neophodni javni objekti, objekti za opskrbu itd.

U skladu sa navedenim zakonskim odredbama, u općini Breza, određeni su režimi građenja kako slijedi:

Režim građenja prvog stepena se utvrđuje na:

- Užem urbanom području Breze,
 - Cjelinama koje imaju kulturno – istorijski značaj unutar urbanog područja Breza,
 - Privrednim zonama iznad površine od $P = 5$ ha,
 - Industrijsko – privrednoj zoni Koritnik,
 - Sportsko – rekreativnim kompleksima,
 - Svim resort naseljima
 - Industrijsko – privrednoj zoni Koritnik.
- Režim građenja II stepena se utvrđuje na urbanom području Breza (naselja: Breza, Banjevac, Bate, Mahala, Založje) urbanom području Potkraj (naselje Kahve, Potkraj), kao i na urbanom području Župča (naselje: Župča), osim na cjelinama za koje je utvrđen režim građenja I stepena.
 - Režim građenja III stepena se utvrđuje na urbanom području Gornja Breza (naselje Gornja Breza, na urbanom području Bukovik (naselja Bukovik i Koritnik), na urbanom području Breza (naselje Bulbulušići), na urbanom području Kamenice (naselje Kamenice i Grabovik), na urbanom području Župča (naselje Podgora i Izbod), a na urbanom području Slivno (naselje Slivno), na urbanom području Potkraj (naselje Potkraj, Podžupča i Vrbovik).

- Režim građenja IV stepena se utvrđuje na svim građevinskim zemljištima urbanih područja i vanurbanih područja za koja nije utvrđen režim gradnje I, II ili III stepena.

U skladu sa navedenim, a u cilju adekvatne organizacije prostora i uslova korištenja u planskom periodu, utvrđuje se obaveza izrade nižeg nivoa planske dokumentacije:

- Izrada regulacionog plana, zoning plana ili urbanističkog projekta za uže urbano područje Breza ili provođenje postojećih, važećih regulacionih planova do isteka njihove važnosti, i to za područje grada Breza,
- Izrada regulacionog plana ili zoning plana za sve privredne zone veće od 5 ha, bilo da se nalaze unutar ili izvan granica urbanih područja, te obaveznu izradu regulacionog plana ili zoning plana za privredne zone unutar urbanog područja Breza, ako isti nisu izrađeni ili njihovo noveliranje, u slučaju prestanka perioda važenja dokumenta
- Izrada regulacionog plana za sportsko – rekreativne zone, ako isti nije izrađen ili njegovo noveliranje, u slučaju prestanka perioda važenja dokumenta
- Izrada regulacionog plana za planirana resort naselja, ako isti nije izrađen ili njegovo noveliranje, u slučaju prestanka perioda važenja dokumenta.

Građevinska zemljišta tamo gdje su utvrđena klizišta, ne mogu se koristiti za izgradnju, sve dok se ne izvrši potpuna sanacija, a kroz tehničko – tehnološka rješenja koja će omogućiti sigurnu gradnju. Sanacija takvih područja mora biti urađena u skladu sa izrađenom studijskom i projektnom dokumentacijom, od strane ovlaštenih stručnih subjekata. U narednom periodu će od ključne važnosti biti uspostavljanje katastra klizišta, sa svim neophodnim podacima o stanju, uslovima koji vladaju na terenu i mogućnostima sanacije ovih prostora, kako bi se načinila procjena prioriteta i mogućnosti sanacije klizišta.

Režim zabrane građenja vrijedi unutar infrastrukturnih pojaseva, postojećih i planiranih – saobraćajnica, dalekovoda, a unutar kojih se tretman postojećih objekata vrši prema zakonskoj regulativi. Zabrana građenja vrijedi i unutar zaštitnih pojaseva vodotoka, prema zakonom utvrđenim širinama zaštitnog pojasa.

Unutar poplavnog područja najvećeg vodotoka općine, rijeke Stavnje, utvrđuje se obaveza regulacije vodotoka, čime će se riješiti problematike vrlo čestog plavljenja okolnog područja.

2.3.8. KOMUNALNA OPREMLJENOST I DRUŠTVENA INFRASTRUKTURA URBANIH I VANURBANIH PODRUČJA

Potrebe za opremanjem urbanih područja ovise u velikoj mjeri od postojeće infrastrukture i stanja u kojem se nalazi, projiciranog broja stanovnika i položajem naselja u sistemu naselja općine Breza.

U skladu sa metodologijom za izradu planskih dokumenata, obrađena je i planirana potrebna infrastruktura i suprastruktura, koja se detaljno opisuje u tematskim cjelinama ovog Plana, grafički i tekstualno.

Na površinama namijenjenim za razvoj i uređenje naselja predviđene su namjene stanovanja, te javnih i društvenih sadržaja. U sastavu tih površina moguća je i poslovna namjena, turistička namjena, sportska i rekreativna namjena, kao i sve one namjene koje se planiraju u urbanim područjima, a koje nisu u suprotnosti s funkcijom stanovanja.

U urbanim područjima iskazane su i površine koje ostaju kao neizgrađeni dio zemljišta, kao što su poljoprivredno zemljište, šumske površine, aktivne eksploatacije, vodne površine itd. Razgraničenje će se po namjeni, unutar naselja, vršiti urbanističkim planom uređenje za šire područje Breze, a za ostala naselja temeljem provedbenih odredbi iz Odluke o provođenju plana o funkcijama koje mogu biti unutar mješovite namjene.

Komunalna opremljenost urbanih područja podrazumijeva održavanje, rekonstrukciju i izgradnju novih vodoprivrednih kapaciteta, tamo gdje je to kroz ovaj Plan ili druge razvojne dokumente utvrđeno kao potreba, potom uvođenje što većeg broja korisnika u sistem organiziranog prikupljanja i odlaganja otpada, što je posebno bitno provesti u najvećem mogućem obimu na cijelom prostoru općine Breza.

Osim komunalnog opremanja urbanih područja, u planskom periodu se treba sistematski i planski djelovati na polju poboljšanja i ostalih vidova infrastrukture, kao što su energetska infrastruktura, gdje se planira jačanje postojeće dalekovodne mreže i izgradnje novih transformatorskih stanica, u skladu sa planiranom izgradnjom prostora i potrebama potrošača, potom, promoviranja i implementacije sistema zagrijavanja, koji imaju manji negativni uticaj na okoliš, kroz ukрупnjavanje individualnih ložišta, izgradnju mini kotlovnica u naseljima, te korištenje ekološki prihvatljivih energenata.

Saobraćajni sistem je predviđen tako da urbana područja imaju dovoljan stepen saobraćajne povezanosti ne samo sa centrom općine, već i međusobno, a u skladu sa predloženim sistemom naselja u okviru ovog Plana.

U urbanim područjima se nalazi i glavnina postojećih društvenih infrastrukturnih objekata, čiji je nivo opremljenosti i stanje u kojem se nalaze različito. Planom su predviđena proširenja postojećih kapaciteta, kao i izgradnja novih, gdje se prvenstveno misli na objekte zdravstva, obrazovanja, socijalne zaštite, kulture, a u skladu sa položajem urbanog područja, tj., njegovog neposrednog gravitacionog centra u hijerarhiji naseljenih mjesta općine Breza.

Sva građevinska zemljišta općine Breza su označena pripadajućim režimom građenja, uz koji se vežu i uslovi izgradnje, prema zakonom utvrđenom postupku izrade potrebne dokumentacije za izdavanje dozvola za gradnju. Odluka o provođenju Prostornog plana općine Breza daje precizne uslove koji se trebaju poštovati unutar urbanih i vanurbanih područja, kada je riječ o izgradnji objekata.

Na građevinskim zemljištima izvan urbanih područja, kao površine namjenski određene, predviđaju se područja ili zone sa izgradnjom proizvodnih, prerađivačkih i servisnih funkcija ili rekreacijskih namjena na neizgrađenim građevinskim zemljištima (sportovi na vodi, zone za zimske sportove, javne plaže i kupališta). Ostalo građevinsko zemljište vanurbanih područja se tretira kao građevinsko zemljište mješovite namjene, koje je namijenjeno stanovanju, poslovanju, društvenoj infrastrukturi itd.

U područjima koja nisu predviđena kao građevinska zemljišta, zadržavaju se izvorne kategorije namjena: poljoprivredno tlo i šumsko zemljište, a izgradnja je moguća samo u funkciji osnovne namjene prostora.

Vanurbana područja se trebaju opremiti osnovnom infrastrukturom, u skladu sa postavkama ovog Plana, pri čemu se prvenstveno misli na saobraćaj, te vodoprivrednu i energetska infrastrukturu.

2.4. ŠUME I ŠUMSKA PODRUČJA

2.4.1. BILANSI I KULTURE ŠUMSKOG ZEMLJIŠTA

Šume i šumska zemljišta općine Breza pripadaju ŠGP Gornjebosanskom, te zauzimaju površinu od P = 3484,73 ha, sa većinskim državnim vlasništvom.

Prema široj kategorizaciji, u okviru šumsko – gospodarskog područja u općini Breza, državne šume obuhvataju ukupno 3.041,09 ha ili 87 % zemljišta pod ovom namjenom zemljišta. Kategorizacija je izvršena prema širim kategorijama šumskih kultura koje se nalaze unutar ukupnog šumskog fonda:

TABELA 10 - ŠIRA KLASIFIKACIJA DRŽAVNIH ŠUMA

Oznaka	Sastojine	Površina (ha)	Učešće u ukupnoj površini državnih šuma (%)
1000	Visoke šume sa prirodnom obnovom	730,13	24,15
1000m	Minirane visoke šume sa prirodnom obnovom	68,64	2,25
2000	Visoke degradirane šume	209,62	6,86
2000m	Minirane visoke degradirane šume	13,49	0,44
3000	Šumske kulture	521,08	17,14
3000m	Minirane šumske kulture	43,04	1,41
4000	Izdanačke šume	1001,24	32,97
4000m	Minirane izdanačke šume	275,96	8,72
5000	Šibljac i goleti ispod gornje granice šume	95,12	3,15
5000m	Minirani šibljac i goleti ispod gornje granice šume	1,27	0,04
6000	Neproductivne šume	50,30	1,64
6000m	Minirane neproductivne šume	35,28	1,16
	Nije utvrđena kategorija	0,25	0,07
UKUPNO		3045,4	100,00

Privatne šume zauzimaju površinu od P = 443,64 ha i čine 13 % površina pod šumama i šumskim zemljištem općine Breza. Za privatne šume nije bila dostupna šumsko – gospodarska osnova, tako da nije bilo moguće izvršiti kategorizaciju prema šumskim kulturama koje su zastupljene unutar ovog fundusa.

TABELA 11 - ŠIRA KLASIFIKACIJA PRIVATNIH ŠUMA

Oznaka	Sastojine	Površina (ha)	Učešće u ukupnoj površini privatnih šuma (%)
1000	Visoke šume sa prirodnom obnovom	68,71	15,71
3000	Šumske kulture	10,53	2,37
4000	Izdanačke šume	363,69	77,69
5000	Šibljac i goleti ispod gornje granice šume	4,62	1,04
6000	Neproductivne šume	12,70	3,01
	Nije utvrđena kategorija	0,41	0,18
UKUPNO		443,64	100,00

Minirane površine unutar šumskih područja zauzimaju ukupno P = 437,68 ha ili 14% od ukupnih površina pod šumama i šumskim zemljištem.

Za ŠGP Gornjebosansko, koje zahvata i područje općine Breza, ima vrlo malo dostupnih podataka. Nosiocu izrade Plana nije stavljena na raspolaganje usvojena šumskogospodarska osnova, te se tek na osnovu planova višeg reda, moglo razmatrati predmetno područje i klasifikacija šuma. Podaci o drvnim zalihama i etatu nisu poznati, kao niti obim sječa u proteklom periodu.

Nadalje, nisu poznati podaci o ugroženim, zaštitnim i zaštićenim šumama, kao niti šumama sa posebnom namjenom, ako takve egzistiraju na području općine Breza.

Posljedično, nikakvi planovi gazdovanja za naredni period nisu poznati u toku izrade II faze Izmjena i dopuna Prostornog plana općine Breza.

Planska dokumentacija višeg reda, PP ZDK, utvrđuje ciljeve gospodarenja šumama u planskom periodu koji su usmjereni se u dva odvojena segmenta sa jasnim sinergističkim djelovanjem. Aktivnosti i djelovanja se težišno usmjeravaju kroz opće i tehničke ciljeve ozakonjenih principa trajnog gospodarenja.

Opći ciljevi se postižu:

- formiranjem strukture šume iz koje će se dobivati ujednačeni prinosi po količini i kvalitetu
- ostvarivanjem što većeg prinosa šuma usklađenog sa potrebama tržišta za vrstama drveća i asortimanom glavnih šumskih proizvoda
- očuvanjem i jačanjem općekorisnih funkcija šume u svrhu ostvarivanja što boljih finansijskih rezultata rada i tehničkih ciljeva gospodarenja šumama kroz veoma uske ekološko proizvodne amplitude tj. za pojedine gospodarske klase.

Tehnički ciljevi su određeni ukoliko je:

- odabrana vrsta ili vrste drveća, takve da odgovaraju ekološkim uslovima staništa i odabranom omjeru smjese vrsta drveća
- odabran sistem gospodarenja
- utvrđena dužina planskog produkcionog perioda po vrstama drveća, te način prorjeđivanja, ako se radi o šumama sastavljenim od jednodobnih sastojina
- utvrđena optimalna struktura i veličina drvene zalihe po debljinskim stepenima /klasama/, za šume kojima se gospodari sistemom skupinasto prebornih i prebornih šuma.

2.5. POLJOPRIVREDNO ZEMLJIŠTE

Poljoprivredno zemljište općine Breza iznosi P = 2.307,12 ha, što čini cca 30 % od ukupne površine općine. Naravno, svo zemljište nije jednakog kvaliteta, te nema iste karakteristike za korištenje u poljoprivredne svrhe.

Podaci kojima se potkrijepio ovaj segment su bili parcijalni i nisu mogli biti analizirani u postojećim software-skim programima, te je njihova interpretacija za bonitetne klase zemljišta izostala.

Poljoprivredno zemljište je u skladu sa gore opisanom metodologijom grupisano je po agrozonama, na način da su:

- Zemljišta od I do IVa kategorije boniteta svrstana u agrozonu „A“ ili „1“,
- Zemljišta od IVb do VI kategorije boniteta svrstana u agrozonu „B“ ili „2“,
- Zemljišta od VII do VIII kategorije boniteta svrstana u agrozonu „C“ ili „3“.

Prema preporukama način korištenja i sadnje unutar pojedinih agrozona, trebao bi se odvijati na slijedeći način:

Agrozona I: uz tehničko- tehnološko uređenje predstavlja potencijal za organizovanje intenzivne poljoprivredne proizvodnje. Korištenje zemljišta u ovoj agrozonu bi se usmjerilo na intenzivno ratarstvo, a to su, prije svega, proizvodnja krmnih kultura za proizvodnju mlijeka, intenzivna proizvodnja povrća, te proizvodnja industrijskog bilja.

Agrozona II: S obzirom na prirodni brdsko brežuljkasti ambijent otežano je korištenje mehanizacije za intenzivnu ratarsku proizvodnju, tako da je agrozona II namijenjena za poluintenzivnu poljoprivrednu proizvodnju. Na ovim površinama zemljišta organizovala bi se proizvodnja intenzivnih zasada voća visokostablašica i jagodastog voća, zatim uzgoj povrća i to pogotovu za industrijsku preradu. Također, u ovoj agrozonu korištenje zemljišta bi bilo usmjereno i za proizvodnju krme i sijena, kako bi se organizovala proizvodnja mlijeka i mesa.

Agrozona III: S obzirom da agrozona III zauzima planinsko podneblje, struktura proizvodnje ograničena je na dosta uzak izbor poljoprivrednih kultura. Struktura proizvodnje u ovoj agrozonu namijenjena je paši, te proizvodnji sijena i krme, zatim ljekovitog bilja i jagodastog voća.

Prva agrozona zemljišta, kako je utvrđeno ovim Planom, ne smije se ugrožavati gradnjom ili destrukcijom kvalitetnog poljoprivrednog zemljišta, već se treba koristiti za razvoj poljoprivredne proizvodnje. Slabije bonitetne kategorije, kao i kategorije III agrozone, treba koristiti za razvoj stočarstva, ali i onih kultura, koje ne zahtijevaju visokokvalitetne kategorije zemljišta za svoj uzgoj.

Površine koje su Planom definisane kao poljoprivredno zemljište, potrebno je racionalno koristiti i podizati njegov kvalitet različitim oblicima unaprijeđenja (meliorativnim, agrotehničkim i hidrotehničkim mjerama, arondacijama i drugim). Također je potrebno:

- Strukturu sjetvenih površina na oranicama i baštama prilagoditi agroekološkim, tržišnim i ekonomskim uslovima
- Kvalitetno poljoprivredno zemljište, koje nije bilo u upotrebi (16 i više godina) opredjeliti za ekološku proizvodnju hrane
- Obezbjediti rekultivaciju devastiranog zemljišta u poljoprivredno ili šumsko ovisno o mogućnostima i potrebama i sl.

2.5.1. OBRADIVA ZEMLJIŠTA PO NAMJENI

Prema navedenim pokazateljima, površina poljoprivrednog zemljišta po stanovniku je dosta niska, te iznosi 0,16 ha/st. Prezentovani indikatori sugerišu da se ishrana stanovništva sa vlastitog prostora može očekivati jedino ukoliko se preduzmu urgentne mjere u cilju zaštite resursa i unapređenja proizvodnje.

Prema dostupnim podacima, poljoprivredno zemljište se nalazi skoro u cjelini u privatnom vlasništvu. To znači da je podložno usitnjavanju posjeda, prometu za račun stambene i druge izgradnje, te nedovoljnom stepenu obrađenosti, jer su vlasnici svoju egzistenciju potražili u nepoljoprivrednim zanimanjima.

Rješavanje problematike niske zainteresiranosti za poljoprivrednu proizvodnju leži u reorganizaciji politike poticaja i otkupa, pomoći za podizanje kvaliteta zemljišta, regulaciji korita rijeka koje nerijetko plave najbolja poljoprivredna zemljišta, te ukрупnjivanju posjeda, u cilju organizovane proizvodnje.

Preporuke Prostronog plana Zeničko - dobojskog kantona se odnose na savremeni koncept proizvodnje hrane i održivi razvoj:

- Raspoloživi resursi nude veliku razvojnu šansu u proizvodnji zdrave hrane, što znači da savremeni koncept proizvodnje treba tražiti šansu u ponudi proizvoda iz programa ekološki održive poljoprivrede.
- Uz konvencionalnu poljoprivrednu proizvodnju, potrebno je afirmirati i integralnu proizvodnju koja se zasniva na načelima prilagođavanja uzgoja bilja u stanišnim uslovima i optimalnom korištenju agroekosistema (organo biološko ratarstvo i povrtlarstvo, uzgoj voća i povrća prirodne kvalitete).
- U razvijenom svijetu izražen je trend povećanja ekološke-organske proizvodnje i povećava se potražnja za zdravom hranom (posebno u urbanim sredinama), narasta svijest o potrebi napuštanja intenzivne tradicionalne proizvodnje koja ima negativne posljedice na životnu sredinu (zagađenje, degradacija zemljišta, onečišćenje voda, poremećaj bioceneze i sl.).

2.6. VODE I VODNE POVRŠINE

2.6.1. VODENI TOKOVI

Područje općine Breza, sa svojim vodnim pojavnostima i vodnim kapacitetima, pripada riječnom slivu rijeke Bosne.

Hidrološka mreža općine Breza je relativno dobro razvijena. Pored padavinskih voda, veći vodotoci se prihranjuju i vodama iz brojnih izvora i vrela, koji se nalaze u brdskim predjelima i javljaju se na kontaktu sa vodonepropusnim slojevima.

Veći vodotoci koji protiču općinom su rijeke Stavnja i Misoča, koje pripadaju slivu rijeke Bosne, a koja se ulijeva u Savu i posljedično u Crno more.

Pored rijeka Stavnje i Misoče, prostor Breze ima razvijenu hidrografsku mrežu, u kojoj učestvuju vodotoci različitog kapaciteta i pojavnosti. Ukupno na području općine Breza ima cca 59 km stalnih vodotoka, te cca 77 km povremenih vodotoka.

Najznačajniji su prikazani u sljedećoj tabeli:

TABELA 12 - HIDROGRAFSKA MREŽA

Naziv segmenta	Pojavnost	Dužina segmenta (m)
Gigulja	Stalni	2569
Gigulja	Povremeni	1378
Glibe	Stalni	1159
Glibe	Povremeni	351
Goruša	Stalni	423
Gušad	Stalni	1682
Hovački potok	Povremeni	1212
Ilijaški potok	Stalni	2262
Krivodo	Povremeni	654
Misoča	Stalni	11628
Muhaševac	Stalni	5572
Muhaševac	Povremeni	472
Nijenica	Povremeni	1892
Palež	Povremeni	1869
Pioč	Stalni	1842
Pioč	Povremeni	247
Rajvača	Stalni	1564
Stavnja	Stalni	11944
Strugač	Stalni	184
Strugač	Povremeni	618

RIJEKA STAVNJA

Rijeka Stavnja nastaje od nekoliko bujičarskih potoka na sjeverozapadnim podgorinama planine Zvijezde. Kroz područje Breze protiče svojim donjim dijelom toka u dužini 8,6 km, a u nju se ulijevaju rječice i potoci koji su privremenog i sezonskog karaktera, odnosno, koji se javljaju za vrijeme većih padavina i topljenja snijega. To su: Trtorički potok, Gušad, Crema, Koščanski potok, potok Jasike itd.

Stavnja se u Bosnu, kao njena desna pritoka, ulijeva u Podlugovima u općini Ilijaš.

Od izvora do ušća uglavnom teče južnim i jugozapadnim smjerom, a dužina toka joj je sveukupno 34 km. Na prostoru brezanske općine, Stavnja je pretežno mirna rijeka, koja za vrijeme visokih vodostaja plavi i erodira ravnice uz rijeku.

U gornjem i srednjem toku, do naselja Vrankamen, 1 km sjeverno od Breze, Stavnja teče uskom i dubokom klisurom kroz krečnjačke terene. Od Vrankamena nizvodno, dolina se u mekšim oligomiocenskim laporima i pješčenjacima počinje širiti.

Samo donji dio toka Stavnje protiče kroz fluvisolna tla, dok je ostatak toka na luvisolnim tlima. Vegetacija je predstavljena u najvećoj mjeri hrastom lužnjakom, običnim grabom, a veliki dio toka je antropogeniziran.

RIJEKA MISOČA

Rijeka Misoča protiče krajnjim zapadnim dijelom općine i jednim dijelom čini prirodnu granicu prema susjednoj općini Ilijaš. Rijeka Misoča je i Odlukom Vlade FBiH stavljena pod zaštitu, zbog svoje uloge u vodosnabdjevanju Ilijaša.

Sve površinske vode područja, obzirom da pripadaju Crnomorskom slivu, nose i njegova obilježja, pa se maksimalni vodostaji javljaju u proljeće i jesen. Vode sa ovog područja imaju uglavnom bujični karakter, tako da u kišnim periodima dolazi do snažnog erodiranja i snošenja zemljišnog materijala. Kako vodotoci nisu regulisani, dolazi do njihovog izlivanja i plavljenja okolnog područja.

2.6.2. BILANSI UKUPNIH KOLIČINA VODA

Vodni resursi općine Breza pripadaju slivu rijeke Bosne, pa posljedično, slivu rijeke Save. Prosječne padavine mjerene za višegodišnji niz, na nivou Kantona iznose $P_{sr} = 800$ mm/god. Koeficijent oticanja za teritoriju BiH je usvojen kao $k = 0,57$ (Okvirna vodoprivredna osnova BiH), a na osnovu toga su procijenjene količine oticanja za Kanton, od $K = 49,9$ m³/s.

Osnovne karakteristike sliva rijeke Bosne unutar Kantona i na izlazu iz njegovih granica date su u tabeli:

TABELA 13 - OSNOVNE KARAKTERISTIKE SLIVA RIJEKE BOSNE NA PODRUČJU KANTONA

Sliv	Površina sliva (km ²)	Broj stanovnika 2006. godine	Prosječan proticaj Q (m ³ /s)	Minimalni srednji mjesečni proticaj Q _{sr} (m ³ /s)
Ukupno Kanton, sa slivovima Lašve i Fojničke rijeke	7672	401590	139	19,8
Površina sliva na području Kantona	3448	401590	51,9	11

Rijeka Bosna je recipijent svih voda koje otiču sa područja Kantona, pa tako i hidrografske mreže koja se javlja na području Breze. Slivu rijeke Stavnje pripadaju gotovo sve vode na području općine Breza, sa manjim udjelom koji nosi rijeka Misoča.

Gornja tabela pak ne može biti indikator vodnog bogatstva, jer vode rijeke Bosne se ne mogu uvijek i u svim područjima koristiti u svrhe vodosnabdjevanja.

Stoga se trebaju analizirati raspoložive količine vode pritoka rijeke Bosne u pojedinim područjima Kantona.

Zbog nepostojanja raspoloživih podataka samo za općinu Breza, ova procjena se daje za rijeku Stavnju, ali njeno slivno područje koje obuhvata općine Breza i Vareš.

TABELA 14 - OSNOVNE KARAKTERISTIKE SLIVA RIJEKE STAVNJE

Sliv	Površina sliva do izlaza sa područja općine (km ²)	Broj stanovnika 2006. godine	Prosječan proticaj Q (m ³ /s)	Minimalni srednji mjesečni proticaj Q _{sr} (m ³ /s)
Stavnja (Vareš i Breza)	176	25980	5,05	0,69

Kako bi se sagledala raspoloživost vodnih resursa, potrebno je uporediti ukupnu raspoloživu količinu voda koje teku rijekom Bosnom, te raspoloživu količinu koja dotiče sa prostora Kantona.

TABELA 15 - RASPOLOŽIVOST VODNIH RESURSA I SPECIFIČNI POKAZATELJI ZA OSNOVNA SLIVNA PODRUČJA

Sliv	Specifični srednji proticaj		Specifični minimalni proticaj		Raspoložive količine vode po stanovniku dnevno	
	Po površini Q_{sr}/F (l/s/km ²)	Po stanovniku $Q_{sr}/stan$ (l/s/st)	Po površini Q_{sr}/F (l/s/km ²)	Po stanovniku $Q_{sr}/stan$ (l/s/st)	Srednje (l/dan/stan)	Minimalne (l/dan/stan)
Ukupno za cijeli sliv rijeke Bosne, uključujući i Kanton i sliv rijeke Usore	18,1	0,35	2,58	0,0493	30240	4259
Ze-do kanton	15,05	0,129	3,2	0,0274	11145	2367

Raspoloživost vodnih resursa i specifični pokazatelji su također dati zbirno za dvije općine, Vareš i Brezu, a u slivnom području rijeke Stavnje:

TABELA 16 - RASPOLOŽIVOST VODNIH RESURSA I SPECIFIČNI POKAZATELJI ZA SLIV RIJEKE STAVNJE

Sliv	Specifični srednji proticaj		Specifični minimalni proticaj		Raspoložive količine vode po stanovniku dnevno	
	Po površini Q_{sr}/F (l/s/km ²)	Po stanovniku $Q_{sr}/stan$ (l/s/st)	Po površini Q_{sr}/F (l/s/km ²)	Po stanovniku $Q_{sr}/stan$ (l/s/st)	Srednje (l/dan/stan)	Minimalne (l/dan/stan)
Stavnja (Vareš i Breza)	28,7	0,19	3,86	0,026	16416	2246

Prema navedenim podacima, općina Breza je kada je riječ o raspoloživosti vode po stanovniku, ispod prosjeka Zeničko – dobojskog kantona, ali i Bosne i Hercegovine.

Raspoloživost je vjerovatno i manja, kada bi se analizirao kvalitet voda, a ne samo kvantitet, što je slučaj sa predstavljanim podacima.

Vode u gornjim tokovima (analize vršene na donjim profilima), zasigurno iskazuju veći kvalitet, ali količine tih voda su upitne, obzirom da je oticanje u cijelom Zeničko – dobojskom kantonu dominantno površinsko.⁶

2.6.3. ZAŠTITNE ZONE I POJASEVI

Zaštita izvorišta, riječnih tokova i akumulacija, osnovni je preduslov normalnog funkcioniranja i dugotrajnosti ovih kapaciteta.

Za izvorišta Mahmutovića rijeka i rijeka Misoča donesena je Odluka Vlade F BiH o zaštiti izvorišta, a kojom su utvrđene zone sanitarne zaštite, veličina i granice zona, mjere i režimi zaštite.

⁶ Izvor podataka: Prostorni plan Zeničko – dobojskog kantona

Izvorište Mahmutovića rijeka se nalazi na tromedi općina Breza, Vareš i Ilijaš, a vodozahvat rijeke Misoče se nalazi na području općine Ilijaš, međutim, utvrđene zone sanitarne zaštite ovog izvorišta su na području općine Breza.

Za druga izvorišta nisu načinjeni adekvatni elaborati koji bi utvrdili precizne zone zaštite, ali su donesene odluke o proglašenju zaštitnih zona:

TABELA 17 - DONESENE ODLUKE O PROGLAŠENJU ZAŠTITNIH ZONA IZVORIŠTA ZA VODOSNABDIJEVANJE BREZE

Br.	Naziv	Broj akta	Datum donošenja
1	Odluka o zaštiti izvorišta vode za piće Izbod - Općina Breza.	01/1-02-2679/10	30.12.2010.god
2	Odluka o zaštiti izvorišta vode za piće Laz - Općina Breza	01/1-02-2621/10	30.12.2010.god
3	Odluka o zaštiti izvorišta vode za piće Dadjevac - Općina Breza	01/1-02-1990/14	31.07.2014.god
4	Odluka o zaštiti izvorišta vode za piće "Mala rijeka" Brezanskog vodovoda	Službene novine Zeničko-dobojskog kantona», broj 6/05	-

Ostala izvorišta se u ovom trenutku mogu štititi na osnovu površine koja se dobiva formulom

$$d = 24,06 \sqrt{Q^7}$$

Obuhvat koji se dobije ovim proračunom, gdje je Q – izdašnost, posmatra ne samo izvorište, već i neposrednu površinu oko izvorišta, što je iznimno važno.

Za izvorišta za koja nije poznata izdašnost, zaštita se vrši u radijusu od $r = 100$ m.

Za adekvatnu izradu elaborata potrebno je detaljno posmatrati površinu sa aspekta hidrogeologije, šuma i šumskog zemljišta, postojeće i planirane namjene zemljišta, potencijalnih zagađivača, pedologije i svih ostalih potrebnih parametara.

Zaštitni pojas vodotoka je u direktnoj ovisnosti o kategoriji vodotoka i regulisan je Zakonom o vodama FBiH.

Obzirom da rijeka Stavnja pripada vodotocima II kategorije, usvaja se zaštitni pojas od 5m.

ODLUKA VLADE F BiH O ZAŠTITI IZVORIŠTA MAHMUTOVIĆA RIJEKA I RIJEKA MISOČA

Izvorište Mahmutovića rijeka predstavlja izvorište podzemnih voda u izdanima intergranularne poroznosti, a izvorište rijeka Misoča predstavlja izvorište sa zahvatom površinskih voda.

Za izvorišta se utvrđuju tri zone sanitarne zaštite:

- I zaštitna zona – zona najstrožijeg režima zaštite (rijeka Misoča), odnosno, Ia i Ib zaštitna zona (Mahmutovića rijeka)
- II zaštitna zona – zona ograničenog režima zaštite
- III zaštitna zona – zona blagog režima zaštite.

⁷ Studija ranjivosti prostora FBiH

Područje I zaštitne zone Mahmutovića rijeke dijeli se na Ia i Ib zaštitnu zonu, dok izvorište Misoča ima samo I zaštitnu zonu.

Područje Ia zaštitne zone izvorišta obuhvata neposredni prostor oko vodozahvatnog objekta izvorišta Mahmutovića rijeka, čime se objekat štiti od slučajnog ili namjernog zagađenja ili oštećenja na udaljenosti od 50 m. Mjerama zaštite Ia zone štite se i tri ponora koja se nalaze u direktnoj vezi sa izvorištem Mahmutovića rijeka, dok sama zona se prostorno pruža na područja općina Breza i Ilijaš. Područje Ib zaštitne zone izvorišta Mahmutovića rijeka proteže se na području općina Ilijaš, Vareš i Breza, dok je područje II vodozaštitne zone u potpunosti na području općine Ilijaš. III vodozaštitna zona obuhvata prostor od vanjske granice II zaštitne zone, do granice pripadajućeg orografskog sliva i proteže se na teritoriji općina Ilijaš, Vareš i Breza.

I vodozaštitna zona vodozahvata rijeke Misoče nalazi se na području općine Ilijaš, proteže se na obje obale rijeke Misoče. Na području I zaštitne zone oba izvorišta nalaze se vodozahvatni objekat i postrojenje za tretman voda. II vodozaštitna zona rijeke Misoče proteže se na području općina Ilijaš i Breza, a zona koja se štiti je zona oko same rijeke Misoče, sa pritokom Ženik, koja je nastala od potoka Rupe i Gorjanski potok. Površina III zaštitne zone vodozahvata rijeke Misoče proteže se istočnim dijelom općine i preklapa se sa vodozaštitnim zonama Mahmutovića rijeke.

2.6.4. ZAŠTITA OD VODA

Najznačajniji vodotok na području Breze je rijeka Stavnja i njene pritoke Jurjevića i Kosanovića potok. Stavnja nije regulisana i plavi okolni teren za vrijeme intenzivnih padavina. Jurjevića potok i Kosanovića potok djelimično su zacijevljeni, a djelimično se radi na njihovom zacijevljenju.

U dokumentu Preliminarna procjena poplavnog rizika na vodotocima II kategorije u F BiH, Knjiga 3 (Institut za hidrotehniku Građevinskog fakulteta u Sarajevu, april 2013. godine) na području općine Breza nisu identifikovani poplavni poligoni na vodotocima II kategorije, u koje spada i rijeka Stavnja, jer u vrijeme izrade nisu bili dostupni podaci o prošlim poplavnim događajima.

Ipak, u dokumentu Kantonalni operativni plan odbrane od poplava Zeničko – dobojskog kantona iz februara 2012. godine preuzeti su podaci iz Prostornog plana Zeničko-dobojskog kantona (karta M1:100 000 – Ugroženost prostora) i identifikovan poplavni poligon uz rijeku Stavnju: plavljena površina oko 55 ha.

Prema raspoloživim informacijama važećim Kantonalnim operativnim planom odbrane od poplava Zeničko – dobojskog kantona iz februara 2012. godine nisu obuhvaćena sva poplavna područja na području općine Breza, te se u narednom periodu planira izmjena i dopuna istog.

Posljednje velike poplave 2014. godine su ukazale na nedostatke u ovoj oblasti, jer su se vodotoci izlili, poplavili veliki broj objekata, te su pokrenuta brojna klizišta na području općine.

Posebno su nastradali objekti u naseljima Vrbovik, Kahve, Mahala, Bulbušići, Bate, Smailbegovići, Podžupča i Banjevac, odnosno, unutar urbanog područja grada Breza, koje je i smješteno u dolini rijeke Stavnje.

Prilikom plavljenja, ali i povećanog vodostaja rijeke Stavnje, veoma je izraženo njeno eroziono dejstvo na obale, kao što je to slučaj u Bati i Vrboviku.

Obzirom da su poplave u 2014. godini ukazale da trenutno stanje zaštite od poplava nije na zadovoljavajućem nivou, potrebno je prvenstveno detaljno analizirati stanje vodotoka, utvrditi hidrološke i definisati sve ulazne parametre kako bi se na adekvatan način mogao implemetirati optimalan sistem zaštite od voda. U ovom kontekstu, planira se regulacija rijeke Stavnje koja je najznačajniji vodotok na području općine Breza. Potrebno je početi sa aktivnostima na izradi projektne dokumentacije zaštite od poplava i analizirati korito rijeke Stavnje u kontekstu vodostaja iz 2014. godine.

Kada se govori o iskorištavanju vode sa aspekta energetike, postoji mogućnost za iskorištenje hidro potencijala na lokacijama uzvodno od Milkinog vrela, prema općini Ilijaš.

Okvirna površina u kojoj postoji potencijal za istraživanje mogućeg korištenja hidropotencijala rijeke Stavnje, prikazana je na grafičkim priložima ovog Plana.

Na pripadajućoj karti energetske infrastrukture prikazano je područje za istraživanje hidroenergetskog potencijala. Ukoliko se istraživanjem pokaže da postoji mogućnost iskorištenja hidroenergetskog potencijala i izgradnju malih hidroelektrana, na ovaj način bi se nizvodno građevinsko zemljište moglo štititi od poplava. Izgradnjom malih hidroelektrana sa akumulacijom, značajno bi se smanjilo poplavno područje nizvodno od hidroelektrane, odnosno na ovaj način bi se mogao kontrolisati protok i tako zaštititi od vode.

Područje za istraživanje hidroenergetskog potencijala je planirano uzvodno od naselja Breza, prema općini Ilijaš, gdje je namjena zemljišta većinom poljoprivredno i šumsko. Pri planiranju malih hidroelektrana sa akumulacijom, potrebno je akumulaciju uvijek posmatrati kao višenamjensku. U ovom kontekstu ona bi se mogla pored zaštite naselja od vode, što je već predloženo, koristiti i za vodosnabdjevanje okolnog poljoprivrednog zemljišta, potencijalni uzgoj ribe itd.

2.7. VODNA INFRASTRUKTURA

Nepostojanje sveobuhvatne analize stanja vodnih resursa na nivou Zeničko – dobojskog kantona, pa tako i općine Breza, utiče na mogućnosti prezentacije i sagledavanja stanja ove tematske cjeline.

Oslanjajući se na planove višeg reda, te parcijalne podatke o stanju vodnih resursa i vodosnabdjevanja Breze, može se dobiti okvirna slika.

2.7.1. BILANS VODA I SISTEMI SNABDIJEVANJA VODOM

Vodosnabdijevanje pitkom vodom u Brezi karakterišu problemi nedovoljnog kapaciteta izvorišta, nedovoljnog rezervoarskog prostora i nedovoljno razvijene vodovodne mreže sa velikim prosječnim gubicima od oko 70%. Godišnje se zahvati prosječno oko 2 miliona m³, a fakturiše oko 600.000 m³ vode.

Glavni izvori pitke vode u Brezi su vrela i otvoreni vodotoci, dok se ne vrši zahvatanje podzemnih voda bunarima. Glavna izvorišta vodosnabdijevanja u Brezi su izvor Milkino Vrelo, vrela Izbod, Laz i Mahmutovića rijeka, te zahvat na vodotoku Mala Rijeka u općini Vareš.

Prema podacima JP „Komunalno d.o.o. Breza minimalne i maksimalne izdašnosti ovih izvorišta su kako slijedi:

TABELA 18 - IZDAŠNOST IZVORIŠTA U SISTEMU VODOSNABDIJEVANJA

Izvorište	Qmin (l/s)	Qmax (l/s)
Milkino vrelo	12	80
Mahmutovića rijeka	3	40
Otvoreni vodozahvat Mala rijeka	20	100
Ramina pumpa	5	10
Laz	1	5
Vrela Izbod	0,5	5
Ukupno:	41,5	240

Izdašnost otvorenog vodozahvata Mala rijeka ograničena je kapacitetom filterskog postrojenja Hodžići na 40 l/s.

Sistem vodosnabdijevanja urbanog područja Breze sastoji se od pet kaptaža vrela, jednog otvorenog vodozahvata, 11 rezervoara, 6 pumpnih stanica ukupnog pogonske snage 212 kW i jednog filterskog postrojenja. Svi navedeni objekti su u funkciji.

Prema podacima JP „Komunalno d.o.o. Breza vodovodni sistem Breza snabdijeva vodom 4.450 domaćinstava, te 224 privredna korisnika.

Radi poboljšanja vodosnabdijevanja planirani su radovi na proširenju distributivne mreže na naselja Bukovik i Opreć. U planu je i izrada projektne dokumentacije za rekonstrukciju dijelova vodovodne mreže koji su u najlošijem stanju. Prioritet za rekonstrukciju predstavlja i transportni vod sa izvorišta Mahmutovića rijeka u dužini od 9,0 km.

Osim izvorišta koja se koriste u vodosnabdijevanju, na području Breze postoji veliki broj stalnih i povremenih vrela i izvora, koji čine razvijenost hidrografske mreže još većom. Na osnovu topografskih karata, kao i podataka korištenih u izradi planova višeg reda, detektovano je više izvora, čija pojavnost i izdašnost nisu utvrđeni. Neki od izvora su i kaptirani i koriste se za mjesne vodovode.

Također, za područje općine Breza značajna je i pojava termomineralne vode, a koje dolazi od izvorišta smještenog u dolini rijeke Stavnje, udaljeno cca 3 km od centra grada. Voda je sistemski dovedena do bazena Ada. Izvor izbija na kontaktu dvije veće pukotine krečnjačkih stijena kredne starosti, izdašnost mu je Q = 32l/s, temperatura t = 20 °C, a mineralizacija 1,5 gr/l.

Postojeći sistem vodosnabdjevanja konceptualno je riješen zahvatanjem vode na Mahmutagića rijeci gravitaciono do uređaja za tretman pitke vode Milkino vrelo. Ovaj uređaj je pozicioniran uzvodno od Milkinog vrela, sa kojeg se takođe zahvataju vode i uvode u sistem. Nakon zahvatanja vode na Milkinom vrenu, voda se gravitaciono vodi do uređaja za tretman Medića pumpa koji se nalazi u gradu. Sa Medića pumpe, voda se pumpa do rezervoarskih prostora i dalje odvodi do potrošača.

Generalno posmatrajući, stanje vodosnabdjevanja u općini Breza nije zadovoljavajuće. U pojedinim mjesnim zajednicama, situacija je složenija u odnosu na druge, ali podatak koji kaže da je potrebna rekonstrukcija 210 km vodovodne mreže, nije ohrabrujući.

Kako ne postoji Studija vodosnabdjevanja općine Breza, koja bi sistematski pokazala trenutno stanje, potrebe i problematiku sektora, tako se ova oblast sagledava tek na osnovu pojedinačnih, parcijalnih podataka, koji su ustupljeni Nosiocu izrade Plana, za potrebe formiranja analitičko – dokumentacione osnove, te pojedinačnih informacija koje su dostupne široj javnosti.

Tako se nailazi na podatak o problematici vodosnabdjevanja pojedinačno za svaku mjesnu zajednicu:

TABELA 19 - STANJE VODOSNABDJEVANJA PO MJESNIM ZAJEDNICAMA

Mjesna zajednica	Stanje vodosnabdjevanja
MZ Breza Grad	Potrebna cjelovita rekonstrukcija primarne i sekundarne vodovodne mreže
MZ Gornja Breza	Neophodna rekonstrukcija kompletnog primarnog i sekundarnog vodovoda u dužini od l = 20 km
MZ Župča	Vodosnabdjevanje se u cjelosti vrši sa izvorišta Mahmutović rijeka, koje je udaljeno 14 km i to je primarni vodovod. Cijevi su dotrajale i prisutni su veliki gubici vode. Sekundarni vod je dužine 21 km, star je više od 30 g, potrebna rekonstrukcija
MZ Koritnik	Područje ima veoma loš sistem vodosnabdjevanja, neophodna je rekonstrukcija primarne i sekundarne vodovodne mreže u dužini od 31 km
MZ Sutješćica	Dio sela Gornja Smrekovica ima otežano vodosnabdjevanje
MZ Vardište	Rekonstrukcija vodovodne mreže u dužini od 10 km
MZ Bukovik	Rekonstrukcija vodovodne mreže u dužini od 13 km
MZ Baljevac	Sanacija vodovodne mreže u dužini od 17 km
MZ Vijesolići	Rekonstrukcija mjesnog vodovoda u dužini od 3 km
MZ Prhinje	Rekonstrukcija mjesnog vodovoda u dužini od 3 km
MZ Slivno	Rekonstrukcija 15 km mjesnog vodovoda
MZ Mahala	Neophodna rekonstrukcija vodovodne mreže u dužini od 17 km
MZ Mahmutović Rijeka	Nisu evidentirani veći problemi

U planskom periodu na prostoru općine Breza potrebno je uspostaviti jedinstven sistem vodosnabdjevanja. Kao inicialni korak u osvarivanju optimalnog sistema potrebno je uraditi analizu postojećeg stanja sa aspekta stanja cjelokupne vodovodne mreže, cjevovoda, raspoloživih i potrebnih količina vode i rezervoarskog prostora kao i identifikacije lokalnih vodovoda i definisanja njihovog odnosa prema cjelokupnom sistemu. Moguće varijante su da se lokalni vodovodi uvežu u sveobuhvatni sistem ili da ostanu kao zasebne cjeline. Ovo je važno u smislu upravljanja ovih sistema, obzirom da je najoptimalniji način da sistemom upravlja jedno preduzeće.

U nastavku su tabelarno prikazane raspoložive i potrebne količine vode za planski period.

TABELA 20 - RASPOLOŽIVE I POTREBNE KOLIČINE VODE ZA PLANSKI PERIOD

Izvorište	Raspoložive količine		Broj stanovnika		Potrebne količine vode	
	Qmin (l/s)	Qmax (l/s)	2013.	2029.	2013.	2029.
Milkino vrelo	12	80	14.564	15.088	64,5	66,8
Mahmutovića rijeka	3	40				
Otvoreni vodozahvat Mala rijeka	20	100				
Ramina pumpa	5	10				
Laz	1	5				
Vrela Izbod	0,5	5				
Ukupno:	41,5	240				

Na osnovu prethodne tabele možemo zaključiti da trenutno stanje zahvaćenih količina vode ne zadovoljava potrebe stanovnika. Prilikom izračuna uzeti su u obzir koeficijet za dnevnu i satnu neravnomjernost. U proračunu nisu uzeti u obzir gubici u vodovodnoj mreži koji iznose i do 70% što značajno utiče na kompletnu sliku.

Kada uzmemo u obzir gubitke, stanje raspoloživih količina vode i potreba stanovnika je znatno nepovoljnije. Uzimajući u obzir gubitke, deficit u sistemu vodosnabdijevanja iznosi 52 L/s, dok bez gubitaka vodni deficit iznosi 23 L/s. Stoga, u planskom periodu, prvi korak treba biti sanacija i rekonstrukcija postojeće vodovodne mreže i smanjenje gubitaka na minimum. Za zadovoljenje potreba stanovništva u planskom periodu potrebno je iznaći nove izvore zahvatanja vode za piće, adekvatno ih zaštititi i integrisati u sistem. Ovo bi podrazumijevalo izradu potrebne projektne dokumentacije sa prethodnim detaljnim istražnim radovima, kako bi se osigurala deficitarne količine vode i iznašli najoptimalniji izvori snabdijevanja.

2.7.2. SISTEMI ODVOĐENJA OTPADNIH VODA

Odvodnja i tretman otpadnih voda na području Breze nije na zadovoljavajućem nivou.

Postojeći kanalizacioni sistem je mješovitog tipa sa ispuštanjem otpadnih voda direktno u rijeku Stavnju i njene pritoke bez prethodnog tretmana. Procjenjuje se da je ukupna dužina postojeće kanalizacione mreže nešto veća od 25 km vodova. Rasprostranjen je unutar urbanih područja grad Breza, Župča, Gornja Breza.

Sistem se sastoji od mješovitih kolektora i prihvata fekalne vode stanovništva i oborinske otpadne vode, te otpadne vode industrija (Viteks, TAS, Žica, Elektroterma, Strojna, GKP Sretno itd.). Procjenjuje se da je doprinos otpadnih voda industrija oko 50% od ukupnih količina otpadnih voda.

Opasnost od zagađenja podzemnih voda i okoline uopće predstavlja i značajan broj septičkih jama koje se redovno ne održavaju.

U toku je izrada projektne dokumentacije za izgradnju zajedničke kolektorske mreže i postrojenja za tretman otpadnih voda na području općina Breza, Ilijaš i Vogošća.

Sa aspekta zaštite okoliša i prema savremenim sistemima odvodnje otpadnih voda, potrebno je prvenstveno osigurati separatan sistem odvodnje oborinskih i otpadnih voda. Otpadne vode će se

prema projektnoj dokumentaciji koja je u procesu izrade, voditi na centralni uređaj za tretman otpadnih voda kako bi se zadovoljio njen kvalitet za ispuštanje u recipijent. Oborinske vode je potrebno posmatrati sa dva stanovišta i to:

- Oborinske vode sa asfaltnih površina i
- Oborinske vode sa krovova i ostalih površina

Oborinske vode sa asfaltnih površina je potrebno tretirati na separatoru ulja i masti prije ispuštanja u recipijent. Oborinske vode sa krovova i ostalih površina se smatraju „čiste“, te ih je moguće najkraćim putem ispustiti u najbliži recipijent.

2.8. MINERALNE SIROVINE

Područje općine Breza, geološki posmatrano, predstavlja vrlo heterogenu sredinu. U gradnji terena, kao što je već obrazlagano, učestvuju sedimenti donje krede (neraščlanjena rožnjačko – karbonatno – klastična serija), gornje krede (fliš, krečnjačke breče, krečnjaci, glinci, pješčari i rožnjaci, zatim karbonatni fliš, konglobreče, krečnjaci i laporci), tercijara (pješčari, konglomerati, krečnjaci sa ugljenim slojem, zatim sedrasti krečnjaci, te šarena serija, konglomerati, pješčari, lapori i gline), i na posljetku,

miocenske formacije (povlatna krečnjačka zona, pjeskoviti krečnjaci sa povlatnim ugljenim slojem i prelazna zona tanko slojevitih lapora i pješčara.

Prema svom stanju i stepenu izučenosti, mineralna nalazišta možemo podijeliti na:

- Istražna polja i ležišta
- Eksploaciona polja
- Potencijalne prostore za istraživanje.

Tipološki posmatrano, na području općine Breza javljaju se energetske i nemetalične mineralne sirovine.

2.8.1. ENERGETSKE MINERALNE SIROVINE

MRKI UGALJ

Područje općine Breza pripada srednjobosanskom ugljenom bazenu, koji se rasprostire na površini od cca $P = 900 \text{ km}^2$. Obuhvata područje gornjeg toka rijeke Bosne, od Sarajevskog polja na istoku, do područja planine Vlašić na sjeverozapadu.

U bazenu su razvijene tri serije ugljenih slojeva, od kojih su se, kao ekonomski najznačajniji, pokazali slojevi mrkog uglja u okviru glavne ugljene serije. Pored jamske eksploatacije mrkog uglja, na ovom području otvoreno je više površinskih kopova uglja i to u periodu 1978 – 1982.godine.

Eksploacioni radovi u RMU Breza odvijaju se na dubini od 100 – 500 metara, a uticaj na površinu je obrnuto proporcionalan dubini. Površina iznad sadašnjih eksploacionih radova se uglavnom sliježe bez većih pukotina i deformacija.

RMU "Breza" vrši podzemnu i nadzemnu eksploataciju mrkog uglja na lokalitetima, 'Kamenice', 'Sretno', 'Podgora - Popovići' i 'Koritnik'.

LOKALITET SRETNO I KAMENICE

Stepen istraženosti lokaliteta je visok, eksploatacija se vrši jamski.

TABELA 21 - BILANSNE REZERVE „SRETNO“ I „KAMENICE“

Bilansne rezerve (t)			
B	B1	R 1	Σ R B
3 065 734	26 660 017	21 287 926	51 012 677
V B	R 2	R 3	Σ R V
3 534 200	6 742 464	17 253 801	27 530 465

LOKALITET PODGORA – POPOVIĆI

Stepen istraženosti je srednji, eksploatacija se vrši jamski.

TABELA 22 - BILANSNE REZERVE „PODGORA - POPOVIĆI“

Bilansne rezerve (t)			
B	B1	R 1	Σ R B

276 773	627 268	419 614	1 323 655
V B	R 2	R 3	Σ R V
-	3 698 240	3 485 916	7 184 156

LOKALITET KORITNIK

Stepen istraženosti je visok, eksploatacija se vrši površinski.

TABELA 23 - BILANSNE REZERVE „KORITNIK“

Bilansne rezerve (t)			
B	B1	R 1	Σ R B
887 057	589 271	-	1 889 873
V B	R 2	R 3	Σ R V
54 466	72 508	126 974	1 827 000

LOKALITET GORUŠA

Stepen istraženosti je visok, eksploatacija se ne vrši.

Sve do 1970. godine RMU "Breza" radio je i sa podzemnim rudnikom 'Goruša'. Pored toga u skorijoj prošlosti RMU "Breza" je radio i sa dva mala površinska kopa. Jedan od ovih kopova nalazio se sjeveroistočno od glavnog kompleksa i nije rekultiviran jer je predviđeno da se ovaj kop koristiti za deponiju grada Breze. Rudnik sada odlaže otpad iz separacije u ovaj napušteni kop.⁸

TABELA 24 - BILANSNE REZERVE „GORUŠA“

Bilansne rezerve (t)			
B	B1	R 1	Σ R B
139 982	-	3 569 480	3 709 462

NAFTA I PLIN

Područje općine Breza prema podacima koje donosi Studija ranjivosti prostora FBiH ukazuje na potencijal za istraživanje nafte i plina, a koji zahvata cijeli Sarajevsko – zenički bazen.

2.8.2. NEMETALIČNE MINERALNE SIROVINE

Nemetalične sirovine su u cijelom Zeničko – dobojskom kantonu imale mnogo manji značaj, u odnosu na energetske sirovine, ali se zadnjih nekoliko decenija eksploatacija ovih resursa počinje intenzivirati.

Istraživanja nemetala su vršena na brojnim lokalitetima, a u općini Breza se danas vrši eksploatacija krečnjaka i kvarcnog pijeska.

KREČNJAK

LOKALITET NEDIĆI

Površinski kop RKB – Rudnik krečnjaka Breza nalazi se na udaljenosti od cca 2 km sjeveroistočno od grada Breze, u blizini regionalnog puta Breza – Vareš. Rijeka Stavnja predstavlja prirodnu granicu rudnika. Ukupna površina eksploatacionog polja iznosi oko P = 10,39 ha, od čega je 9,7 ha prostor koji

⁸ http://www.rmubreza.ba/index.php?option=com_content&view=article&id=1&Itemid=5

je projektovan za eksploataciju, a preostali prostor služi za smještaj opreme za preradu, deponovanje i transport prerađene sirovine.⁹

Nedići su površinski kop, a na njemu se aktivno vrši eksploatacija.

TABELA 25 - BILANSNE REZERVE „NEDIĆI“

Bilansne rezerve (m ³)			
A	B	C1	C2
453 500	2 234 000	1 803 000	1 800 000
A+B	4 490 500		

LOKALITET MORAVA, KRIVODOL

Ležište krečnjaka - PK "Morava" nalazi se u ataru sela Župča u općini Breza. Ležište je otvoreno lokalnim seoskim putem ukupne dužine od cca 4 km, iznad sela Župče, gdje se priključuje na regionalni put Podlugovi - Breza – Vareš. Pored cestovnog saobraćaja, ležište krečnjaka "Morava" u Župči, povezano je željezničkom industrijskom prugom Vareš - Podlugovi i dalje sa željezničkom prugom Sarajevo - Zenica - Doboj.

Krivodol Morava je površinski kop, a na njemu se aktivno vrši eksploatacija.

TABELA 26 - BILANSNE REZERVE KRIVODOL MORAVA

Bilansne rezerve (m ³)			
A	B	C1	C2
371 600	2 230 279	359 764	-
A+B	2 961 461		

KVARCNI PIJESAK

LOKALITET NEZIROV GAJ

TABELA 27 - BILANSNE REZERVE „NEZIROV GAJ“

Bilansne rezerve (m ³)			
A	B	C1	C2
-	197 213	473 656	-
B+C	1 022 833		

2.8.3. EKSPLOATACIONE POVRŠINE

Na području općine Breza, eksploatacija mineralnih sirovina se vrši na površini od P = 13,12 ha, a eksploatiše se mrki ugalj, kvarcni pijesak, te krečnjak.

⁹ Rješenje o vodnoj dozvoli, Agencija za vodno područje rijeke Save, Sarajevo

Eksploatacija mineralnih sirovina se vrši nadzemno i podzemno. Aktivne eksploatacione površine uglja se uglavnom iskopavaju podzemnim putem, sa jednim površinskim kopom Kamenice.

TABELA 28 - AKTIVNE EKSPLOATACIONE POVRŠINE

Lokacija	Mineralna sirovina	Površina (ha)	Aktivno
Krčane (Morava, Krivodol)	Krečnjak	4,35	Da
Crvena zemlja (Nezirov gaj)	Kvarcni pijesak	0,63	Da
Dobra strana (Nedići)	Krečnjak	8,31	Da
Sretno Breza	Mrki ugalj		Da
Površinski kop Kamenice	Mrki ugalj	68,48	Da
Podgora – Popovići	Mrki ugalj	74,48	Da
Koritnik	Mrki ugalj	8,13	Da
Termobeton Haldija	Jalovina	4,79	Da
UKUPNO:			

Podzemna eksploataciona polja energetske sirovine zahvataju velike površine, koje prelaze granice općine Breza. Ukupna površina tih eksploatacija, koje podrazumijevaju polja namijenjena i budućoj eksploataciji sirovine mrkog uglja, procjenjuje se na $P = 2113,08$ ha.

Postojeći podzemni kopovi, prema podacima RMU Breza, zauzimaju površinu od $P = 744,12$ ha. Starost podzemnih kopova datira do 1921. godine, pa sve do današnjih dana, sa stalnom tendencijom širenja.

Generalno, gotovo cijela zapadna strana općine Breza je predviđena ili se trenutno koristi kao podzemna eksploatacija mrkog uglja.

Eksploatacija mineralnih sirovina ne može biti vršena ako za to ne postoje zakonom utvrđeni uslovi, izdate koncesije i pripremljena sva prateća dokumentacija, koja nalaže rekultivaciju eksploatacionih polja nakon završetka perioda eksploatacije.

Planirana je površina za eksploataciju krečnjaka od $P = 5,81$ ha, te površina za nadzemnu eksploataciju uglja od $P = 6,11$ ha.

2.9. ENERGETSKA INFRASTRUKTURA

2.9.1. ELEKTROENERGETIKA

Potrebe za razvojem, pojačanjima i proširenjima elektroenergetskog sistema u planskom periodu određuju:

- Zahtjevi postojećih korisnika za isporukom zahtjevanih količina električne energije definisanog kvaliteta,
- Zahtjevi novih korisnika za priključenjem i isporukom električne energije zahtjevane količine i kvaliteta,
- Zahtjevi postojećih i novih proizvođača za priključenje na elektroenergetski sistem i siguran plasman proizvedene električne energije.

Da bi se sagledale potrebe postojećih i budućih potrošača neophodno je, uz otklanjanje već uočenih problema i nesigurnosti u snabdjevanju kroz analizu postojećeg stanja, poznavati:

- postojeću potrošnju i stepen planiranog porasta,
- nove potrošače, broj i vrstu te njihove lokacije.

Za nove proizvođače kao i za postojeće u slučaju povećanja instalisane snage, neophodno je poznavati maksimalnu instalisanu snagu i lokaciju.

Uz što bolju procjenu ovih podataka i uz primjenu tipizacija usvojenih na nivou nadležne Elektroprivrede, bit će precizniji i bolji i planirani elektroenergetski sistem.

PLAN RAZVOJA POTROŠNJE

Predviđanje potrošnje je jedna od najvažnijih komponenti u analizi rada i razvoja EES. Protekli period je karakterisan blagim porastom potrošnje električne energije te je i potreba za električnom energijom za zadovoljenje potrošača u porastu. Stoga je neophodno postojeću i buduću mrežu koncipirati tako da potrošači u normalnom pogonskom stanju budu snabdjevani električnom energijom u zahtjevanim količinama i zahtjevanog kvaliteta, a proizvođači da imaju siguran plasman proizvedene energije.

JP EP BiH je za Indikativni plan dostavila podatke o potrošnji TS 110/x kV za period 2017.-2026. godina sa prosječnim rastom od 2,2 % za bazni scenario do 2025. godine i 1,55 % u 2026. godini, za optimistički (viši) scenario 4 %, a za pesimistički scenario oko 2 %, što su nešto niži procenti porasta nego u prethodnim predviđanjima. Porast vršnog opterećenja je računat sa 4% na početku razmatranog perioda do 3% na kraju razmatranog perioda, dok je Elektroprenos BiH u svom razvojnom planu računao sa porastom potrošnje od 3%.

TABELA 29 - PREDVIĐENI RAST POTROŠNJE U TS BREZA (IZVOR: INDIKATIVNI PLAN RAZVOJA PROIZVODNJE 2017-2026.)

Naziv mrežnog čvorišta TS Breza	Instalisana snaga Transformatora (MVA)									
	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
Godina	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
Maksimalna snaga na mreži prenosa MW	21,35	22,27	23,18	24,10	25,02	25,94	26,86	27,78	28,70	29,61
Ukupna potrošnja – bazni scenario (MWh)	84268	86122	88016	89953	91932	93954	96021	98134	100293	101851
Stopa rasta – viši scenario (%)	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Stopa rasta – niži scenario (%)	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Instalisana snaga obnovljivih izvora (MW)										
Proizvodnja iz obnovljivih izvora (MWh)										
Industrijska potrošnja (%)	Struktura potrošnje JP Elektroprivreda BiH d.d. Sarajevo u 2014. godini bila je: Industrijska potrošnja (35 i 10 kV) 26,37 %, domaćinstva 52,24 %, ostala potrošnja (0,4 kV) 19,47% i javna rasvjeta 1,92 %. Prognoza energije je urađena na osnovu Dugoročnog plana razvoja JP EP BIH do 2030. godine. Prognoze snaga su urađene na osnovu raspoloživih podataka, a vršna vrijednost opterećenja ove TS u 2014. godini je iznosila 17,44 MW .									
Transport (%) X X										
Ostala potrošnja (%)										
Domaćinstva (%)										
Javna rasvjeta (%)										

Iz tabele je vidljivo da nije prijavljeno puštanje u pogon novih obnovljivih izvora energije značajnije instalisane snage.

TABELA 30 - DOSTIGNUTO I PROGNOZIRANO OPTEREĆENJE POSTOJEĆIH TS (IZVOR: PLAN RAZVOJA PRENOSNE MREŽE 2015-2024.)

br.	Naziv objekta TS/RP	Oznaka trafoa u TS	Instalisan a snaga transf.	Registrovano vršno opterećenje TS Pmax (MW)			Prosjek trogodišnji (MW)	Prognozirano vršno opterećenje Pmax (MW)									
				2011.	2012.	2013.		2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
			S (MVA)														
25	Breza	T1	20	14,29	14,52	15,16	14,66	15,55	16,02	16,50	16,99	17,50	18,03	18,57	19,13	19,70	20,29

Iz iskustva prethodnog perioda ostvarenog blažeg rasta potrošnje, do kraja planskog perioda (2027-2030.), planer se odlučuje na porast potrošnje od 2% uz preuzimanje podataka iz Indikativnog razvoja proizvodnje.

TABELA 31 - PLANIRANI RAST POTROŠNJE U TS BREZA

	Pmax MW	Prognozirano vršno opterećenje Pmax (MW)														
		2014.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	2030.
TS Breza	17,44	21,35	22,27	23,18	24,10	25,02	25,94	26,86	27,78	28,70	29,61	30,20	30,80	31,42	32,05	

Planirani prosječni rast potrošnje sveden na ovu primarnu trafostanicu ukazuje na neophodnost povećanja instalisane snage postojeće trafostanice TS 110/35/10(20) kV ili izgradnju nove TS 110/x kV. Već sada postojeća primarna trafostanica ne zadovoljava u pogledu zahtjevane snage (instalirana snaga 20 MVA, a dostignuta u 2014. godini 17, 44 MW). Takođe, kriterij sigurnosti n-1 u ovoj trafostanici nije zadovoljen.

Posmatrano do kraja planskog perioda i sa dodatnim transformatorom ova trafostanica neće moći osigurati osnovni cilj (Osnovni cilj u oblasti elektroenergetske infrastrukture je pouzdano snabdjevanje električnom energijom zahtjevanih količina i definisanog kvaliteta kako stanovništva, tako i privrede, što je preduslov za razvoj određenog područja i normalan rad).

TABELA 32 - PROJEKCIJA BROJA STANOVNIŠTVA I BROJA DOMAĆINSTAVA RELEVANTNA ZA PLAN RAZVOJA POTROŠNJE

Broj stanovnika		Porast broja stanovnika %	Broj domaćinstava postojeće	Broj domaćinstava planirani
2013.	2029.			
14.564	15.088	3,60	4.161	4.310

Broj stanovnika Općine Breza kontinuirano će rasti, tako da će u 2029. godini prostor Općine naseljavati ukupno 15.088 stanovnika, što je za 3,6 % više u odnosu na 2013. godinu.

Uz predviđeni porast potrošnje, na kraju planskog perioda može se računati sa 1,4 kVA maksimalne jednovremene snage na nivou distributivne mreže SN/NN stanica (275 priključaka) po priključku domaćinstva:

Instalisana snaga /domaćinstvu	1,4 kVA
Trenutni broj domaćinstava	4.161
Planirani broj domaćinstava	4.310
Ukupno potrebna maksimalna jednovremena snaga	6.035 kVA

U 88 postojećih transformatorskih stanica 10(20)/0,4 kV ukupno instalisana snaga iznosi 20.500 kVA što u potpunosti zadovoljava planske potrebe u pogledu zahtjevane snage.

Na području Općine Breza planirana je izgradnja velikog broja rezidencijalnih naselja na nekoliko lokaliteta: (Očevlje, Erići, Smrekovica, Gajevi, Subotići...). Za potrebe proračuna, računat će se sa 2000 priključaka uz maksimalnu jednovremenu snagu od 5 kVA po priključku na nivou distributivne mreže SN/NN stanica (275 priključaka).

Ukupno potrebna maksimalna jednovremena snaga novih potrošača u rezidencijalnim naseljima iznosi 10.000 kVA.

Planirani smještaj naselja je na oko 30 različitih lokacija što će zahtjevati značajno širenje distributivne mreže.

U primarnoj trafostanici planirani porast potrošnje u razmatranom periodu je 76,70%. To obuhvata porast potrošnje postojećih potrošača (na 35 kV naponu, 10(20) kV naponu, domaćinstva, javna rasvjeta i ostala potrošnja), potrošnju planiranih novih potrošača (na 35 kV naponu, 10(20) kV naponu, domaćinstva, javna rasvjeta i ostala potrošnja).

Nova privredna područja: Na području općine Breza evidentirane su 3 poslovne zone. Sve tri postojeće poslovne zone su tzv. smeđe zone ili brownfield –i, što znači da su nastale na prostoru koji je nekada korišten za različite oblike industrije, a koja je u proteklom periodu ugašena i za sobom ostavila infrastrukturu i objekte, koji se mogu ponovno koristiti, ali za drugačije namjene. To su: Poslovna zona Potkraj – Bretex, Rudnik mrkog uglja, Unis i ostale pojedinačne manje zone. Postojeće površine namijenjene razvoju privrede zauzimaju P = 41,60 ha prostora općine Breza. Na ovom području planirana je sanacija i rekonstrukcija postojeće elektroenergetske mreže u okviru redovnog održavanja i planiranog razvoja ED mreže za područje Breze.

PLAN RAZVOJA PROIZVODNJE

U skladu s planom višeg reda i sve jasnijim činjenicama da se snabdijevanje električnom energijom kao i njenom potrošnjom mora drastično promijeniti, potrebno je poticati izgradnju obnovljivih izvora energije (OIE). Građevine koje služe iskorištavanju obnovljivih izvora energije smiju se smještati unutar građevnog područja pod uvjetom da ne ugrožavaju okoliš, te vrijednosti kulturne baštine i pejzaža.

Proizvodnjom električne energije iz obnovljivih izvora bitno se smanjuje emisija stakleničkih plinova, jer svaki kWh električne energije proizveden u mHE ima za posljedicu smanjenje emisije CO₂ u odnosu na proizvodnju kWh električne energije u termoelektrani, a što je i obaveza BiH prema Direktivi Europskog parlamenta 2001/77/EC.

Kod planiranja novih izvora električne energije treba imati u vidu da se preferiraju i dodatno stimulišu obnovljivi izvori koji koriste hidroenergiju, snagu vjetra, sunčevu energiju, biomasu. Osnovni potencijali u primarnoj energiji koji se mogu koristiti za pretvorbu u električnu energiju na području Općine nalazi se u potencijalu uglja, vjetra, sunčeve energije i biomase.

Široka implementacija OIE u postojećim distributivnim mrežama dovodi do potrebe posebnog razmatranja utjecaja i davanja smjernica u vezi snage, mjesta i vremena priključenja OIE, a sve u cilju što efikasnijih i ekonomski opravdanih rješenja mreže.

Analizom postojećeg stanja, posmatranje područja kroz očekivane okvire razvoja konstatovano je nedovoljno iskorištenje prirodnih potencijala te se za Prostorni plan Općine Breza za period do 2029. godine predlaže ispitivanje obnovljivog potencijala za proizvodnju električne energije te rezerviše prostor za navedena ispitivanja i buduću izgradnju. Izgradnjom obnovljivih izvora energije čija se proizvodnja stimuliše i subvencira, povećavaju se razvojne mogućnosti Općine kroz očekivani prihod, otvaranje novih radnih mjesta, a istovremeno se postiže i veća energetska efikasnost i unaprjeđenje i zaštita okoline.

HIDROELEKTRANE

Prema dosadašnjim iskustvima mHE imaju niz različitih prednosti:

1. Minimalni negativni utjecaji na ekosistem
2. Nema potapanja plodnog zemljišta i izmiještanja stanovništva
3. Imaju značajan doprinos razvitku privredne djelatnosti u nerazvijenim i udaljenim područjima
4. Sigurnost napajanja električnom energijom u lokalnim okvirima
5. Kratko vrijeme izgradnje mHE

Negativni utjecaji mogu se očitovati na vode, vegetaciju i zemljište, i mogu nastupiti kao posljedica pripreme lokacije za gradnju, kao i radova tokom same gradnje i to:

1. sječa šuma i uklanjanje vegetacije duž planirane trase cjevovoda
2. izvođenje zemljanih, te građevinskih radova na objektima i svom pratećom infrastrukturom i instalacijama
3. izgradnja pristupnih puteva.

Područjem Općine protiču rijeke Stavnja i Misoča. Prostornim planom Zeničko-dobojskog kantona prepoznat je hidroenergetski potencijal rijeke Misoče, ali nije razmatrana mogućnost izgradnje mHE iz razloga što je Odlukom Vlade FBiH o zaštiti izvorišta rijeka Misoča stavljena pod zaštitu.

TABELA 33 - PREGLED HIDROENERGETSKOG POTENCIJALA NA VODOTOCIMA OPĆINE BREZA (IZVOR: PP ZDK)

Vodotok	Brutoenergetski potencijal (GWh/god)	Maksimalno iskoristivi energetski potencijal (GWh/god.)	Stepen iskoristivosti (%)	Realno iskoristivi energetski potencijal (GWh/god.)	Stepen isplativosti (%)
Misoča	44,77	24,62	55	13,43	30
Stavnja					

Ako se na ovim vodotocima bude planirala vodna akumulacija ili retenzija sa ciljem regulisanja protoka vode, razmotriti mogućnost korištenja akumulacije i u svrhu proizvodnje električne energije.

Hidropotencijal rijeke Stavnje moguće je koristiti za proizvodnju električne energije radnjom malih hidroelektrana na dijelu uzvodno od gradskog područja Breze. Da bi se odredile potencijalne lokacije, instalisana snaga i očekivana godišnja proizvodnja kao i vrstu postrojenja neophodno je istražiti iskorištenje potencijala rijeke Stavnje sa pritokama, a sa ciljem daljnjeg razvoja i unaprijeđenja Općine.

Pod samim pojmom mala hidroelektrana, sa ciljem zaštite okoliša, se podrazumjevaju energetski objekti instalisane snage manje od 10 MW, koji iskorištavaju hidropotencijal, a istovremeno imaju sljedeća svojstva:

- karakterizira ih protočni rad ili iznimno mala akumulacija (minimiziran utjecaj na vodotok)
- paralelan rad sa mrežom i ugradnja asinhronih generatora
- postrojenje se sastoji od brane (niskog preljevnog praga), dovodnog kanala i/ili cjevovoda, zgrade strojarnice i odvodnog kanala
- preljevni prag služi samo zato da uspori vodotok prije ulaska u dovodni kanal
- umjesto niskog preljevnog kanala može se upotrijebiti tzv. tirolski zahvat
- dovodni kanal zatvorenog tipa predviđen je samo za vođenje zahvaćene vode po strmim obroncima i većim dijelom je ukopan (može biti i potpuno ukopan)
- dovodni kanal otvorenog tipa predviđen je za veće količine vode i u pravilu se nalazi na manje strmim terenima
- tlačni cjevovod treba biti što manjih dimenzija i predviđen je da vodu najkraćim putem dovede do strojarnice
- zgrada strojarnice je što manjih gabarita i operacija je u potpunosti automatizirana
- odvodni kanal je otvoren i kratak i njime se voda vraća iz strojarnice u vodotok (ova voda je gotovo redovito jako obogaćena kisikom, tako da se ribe rado zadržavaju u ovom području).

Ako se pri kategorizaciji i projektiranju malih hidroelektrana drži ovih načela utjecaji na okoliš su svedeni na minimum.

ILUSTRACIJA 2 - PRIMJERI MHE

Stoga je neophodna Studija iskorištenja hidropotencijala na području Općine Breza koja bi rezultirala mogućom izgradnjom određenog broja mHE sa utvrđenom lokacijom, kotom uspora, režimima ispuštanja vode iz akumulacije, mogućom instalisanom snagom i očekivanom godišnjom proizvodnjom.

SOLARNE ELEKTRANE

Prema podacima o sunčevom zračenju na Balkanu, Bosna i Hercegovina raspolaže značajnim resursima energijesunčevog zračenja i to iznad evropskog prosjeka uz izuzetno povoljan sezonski raspored, što daje mogućnost za njeno efikasno i dugoročno korištenje. Prema bazi podataka PVGIS (Photovoltaic Geographical Information System), sunčeva iradijacija na pojedinim područjima Općine Breza dostiže vrijednosti iznad 1400 kWh/m^2 , te je moguće i ekonomski isplativo na tim područjima graditi solarne elektrane (solarne elektrane se grade u velikom rasponu instalisanih snaga, od nekoliko kW do stotine MW). Poticajne mjere za proizvodnju električne energije iz ovih izvora već postoje na nivou distribucije, te su pojedini investitori već prepoznali svoj interes.

ILUSTRACIJA 3 - PRIMJERI SOLARNIH ELEKTRANA NA INDIVIDUALNIM STAMBENIM OBJEKTIMA I SOLARNI PARKOVI

Na području Općine Breza u toku su aktivnosti na ispitivanju i izgradnji solarnih elektrana, a što se vidi iz Registra projekata u fazi ispitivanja i u fazi izgradnje koje vodi Operator OIE iK. U svrhu ispitivanja i izgradnje solarnih elektrana rezerviše se prostor za ispitivanje i potencijalnu izgradnju na području visoravni Hrasno. Posebno je potrebno razmotriti korištenje devastiranih površina nastalih eksploatacijom uglja i ostalih mineralnih sirovina kao potencijalnih lokacija za izgradnju solarnih elektrana.

TABELA 34 - REGISTAR PROJEKATA OOIEIK

Rb.	Naziv solarne elektrane	Pins MW	Wn/god MWh	Potrebna površina m ²	Status
1.	SE Breza	4,998		cca 120.000	Faza ispitivanja
2.	Ahmetspahić d.o.o.	0,1498	218		Faza izgradnje

VJETROELEKTRANE

Postoje različiti podaci o vjetro potencijalu na području BiH. Prema vjetroatlasu ukupna snaga vjetro potencijala koji se danas istražuje u BiH je oko 3.000 MW, od čega je 900 MW – 1.300 MW procijenjeno kao izvodljivo. O stvarnom, a ujedno i isplativom vjetro potencijalu na području BiH moguće je govoriti samo kao rezultatima proračuna i analiza baziranim na realnim mjernim vrijednostima karakteristika vjetra na raznim lokacijama. Da bi se planirale određene vjetroelektrane kao izvori električne energije, neophodna je izrada Studije koja bi predložila lokacije za izgradnju VE kao i tehno-ekonomsku analizu isplativosti njihove izgradnje. Ista Studija bi trebala da obuhvati i mogućnosti i lokacije za izgradnju solarnih elektrana.

Uobičajena mjesta za postavljanje vjetro turbina su uzvišenja, brda ili planine te se za potrebe ispitivanja potencijala vjetra u svrhu pretvaranja u električnu energiju rezerviše prostor za ispitivanje na visoravnio Hrasno.

ILUSTRACIJA 4 - PRIMJERI VJETROPARKA

PLAN RAZVOJA PRENOSNE MREŽE

Osnovni kriteriji razvoja i prenosne i distributivne mreže se svode na pouzdano snabdjevanje korisnika kvalitetnom električnom energijom i u zahtjevanom obimu tokom promatranog razdoblja planiranja, kao i mogućnost priključenja novih korisnika kako potrošača tako i proizvođača električnom energijom.

Analizom postojećeg stanja utvrđeno je da u TS 110/35/10(20) kV Breza kriterij (n-1) nije zadovoljen i da je raspoloživ jedan energetski transformator, te je istu potrebno proširiti ugradnjom dodatnog transformatora 110/10(20) kV i pripadajućih polja. Obzirom na osjetljivost snabdjevanja rudnika RMU Breza i zahtjevima za pouzdanost i sigurnost snabdjevanja, kao i činjenice da potrošačima na području općine Breza kroz rezervno napajanje nije obezbjeđeno 100% napajanje zahtjevanom snagom i količinama električne energije, ugradnja drugog transformatora je hitna. Problem narastanja struja zemljospoja riješiti uzemljavanjem neutralne tačke u TS 110/35/10(20) kV „Breza“, a priključenje novih korisnika proširenjem SN postrojenja.

Obzirom na procjenu povećanja broja stanovnika u narednom periodu te planiranim razvojem privrede, doći će do znatnijeg porasta potrošnje električne energije što će zahtjevati i izgradnju novih objekata kao i proširenje postojećih. Tako je RMU Breza već planirao aktiviranje rezervnog transformatora od 2,5 MVA. Opterećenje postojeće trafostanice TS 110/35/10(20) kV Breza je već dostiglo instalisanu snagu, a što će se riješiti ugradnjom drugog transformatora. Međutim, na kraju planskog perioda, narastanje potrošnje će zahtjevati ili povećanje instalisane snage u ovoj trafostanici ili izgradnju nove TS 110/x kV. Pouzdanije i za distribuciju električne energije je povoljnije izgradnja nove, još jedne napojne tačke koja bi se približila potrošačima i centru potrošnje. Sa prostornog aspekta bit će potrebno rezervisati lokaciju za buduću trafostanicu i priključne vodove 110 kV. Kako se sa distributivne mreže PJD Breza napajaju dijelom i potrošači susjednih općina, izgradnja novih napojnih tačaka u tim općinama može usporiti rast potrošnje, a time i odložiti izgradnju nove trafostanice TS 110/x/y kV.

PLAN RAZVOJA DISTRIBUTIVNE MREŽE

Osnovu za određivanje perspektivnog (budućeg) elektroenergetskog sistema, predstavlja prognoza vršnog opterećenja na konceptu planirane izgradnje prostora i urbanističkih kapaciteta i normativima jediničnog opterećenja za pojedine sadržaje, odnosno kategorije potrošača. To će rezultirati određenim brojem potrebnih trafostanica i njihovim razmještajem te vodovima kojima će biti uvezane u elektroenergetski sistem. Obzirom na procjenu povećanja broja stanovnika u narednom periodu te planiranim razvojem privrede, doći će do znatnijeg porasta potrošnje električne energije što će, osim obnove distributivne mreže radi starenje postojećih objekata, zahtjevati i izgradnju novih objekata kao i proširenje postojećih.

Takođe, izgradnja novih izvora električne energije, zahtjeva širenje mreže (za sada distributivne) i proširenje/rekonstrukciju srednjenaponskih postrojenja u transformatorskim stanicama.

Pri planiranju razvoja distribucijske mreže nužno je kroz detaljnu analizu usvojiti ona rješenja koja će sigurno dovesti do poboljšanja na polju kvalitete električne energije, sigurnosti napajanja, ekonomičnosti mreže, zaštite životne sredine, jednostavnosti, fleksibilnosti, upravljivosti i mogućnosti uklapanja u postojeću mrežu. Osnovna rješenja pojačanja distribucijske mreže srednjeg napona su:

- izgradnja novog voda,
- izgradnja nove transformatorske stanice za napajanje mreže srednjeg napona,
- povećavanje prijenosne moći postojećih vodova ili transformatora kroz prijevremenu ili nužnu rekonstrukciju,
- prijelaz dijela mreže na pogon na višoj naponskoj razini,

- korištenje posebnih uređaja (daljinski upravljive linijske sklopke ili prekidači, linijski regulatori napona i dr.),
- promjena uklopnog stanja mreže u kombinaciji s odlaganjem nekog od gore navedenih rješenja.

Projekcija razvoja elektrodistributivne mreže za područje Breze za period 2015-2025. Godine ED Zenica usmjerena je ka rješavanju svih identifikovanih problema u mreži i ogleda se kroz realizaciju sljedećih projekata:

- Rekonstrukcija TS 110/35/10(20) kV Breza uz ugradnju drugog energetskog transformatora 110/10(20) kV, uzemljenje neutralne tačke i rekonstrukcija SN postrojenja
- Prelazak na 20 kV napon TS 35/10 kV „Breza“
- Izgradnja novih KB 20 kV vodova za priključenje rezidencijalnog naselja
- Interpolacije novih TS 10(20)/0,4 kV i rekonstrukcija postojećih NN mreža
- Elektrifikacija povratničkih lokacija
- Ugradnja daljinski upravljivih sklopki, rastavljača, prekidača, indikatora kvara i sl.

Prema smjernicama dugoročnog razvoja elektrodistributivne mreže, u budućnosti je planirana primjena isključivo tronaponske transformacije 110/20/0,4 kV, odnosno jednog naponskog nivoa (20 kV) na srednjem naponu. Stoga je u primarnim trafostanicama neophodno obezbjediti uslove za postepeni prelazak sa 10 kV na 20 kV napajanje, a što podrazumjeva postojanje i 10 kV i 20 kV napona istovremeno i na energetskim transformatorima i u SN postrojenju.

Rekonstrukcija postojeće TS 110/35/10(20) kV „Breza“ podrazumijeva i provođenje svih neophodnih aktivnosti radi uzemljavanja neutralne tačke postrojenja u TS 110/35/10(20) kV „Breza“, a u cilju stvaranja tehničkih uslova za pouzdan i siguran pogon mreže, za realizaciju novih elektroenergetskih rješenja i priključenje novih kupaca, odnosno realizaciju drugih projekata na navedenom području. Realizacijom navedenih projekata riješio bi se problem narušene sigurnosti u postojećoj SN mreži zbog značajne vrijednosti struje zemljospoja u mreži sa izolovanim zvjezdištem. Naime, realizacijom projekta prelaska kompletne 10 kV mreže na rad pod 20 kV naponom na nivou napojne TS 110/35/10(20) kV „Breza“ došlo bi do značajnog povećanja struje zemljospoja u 20 kV mreži, što bi dovelo do narušavanja pouzdanosti i sigurnosti u pripadajućoj SN mreži.

Realizacijom projekta ugradnje dodatnog transformatora u TS 110/35/10(20) kV „Breza“, između ostalog, stekli bi se i preduslovi za prelazak na 20 kV mrežu užeg područja grada Breza. Za ove potrebe, a i za potrebe priključenja novih korisnika neophodan je i rekonstrukcija sredjenaponskog postrojenja.

TABELA 35 - TS 110/35/10(20) kV „BREZA“ - PRELAZAK NA 20 KV NAPON I POVEĆANJE INSTALISANE SNAGE

Oznaka projekta	Vrsta/tip EEO	Zahvat (R/I/S)	Naziv EEO	Jedinica mjere	Efekat (km, kVA, kom)	Iznos (KM)	Ukupno (KM)
Projekat IV-1	TS 110/35/10(20) kV	R	Breza, ugradnja dodatnog TR 110/20/10kV; 20 MVA	komplet	Osiguranje n-1, Obezbeđenje zahtjevane snage	800.000	2.000.000
		R	Breza, uzemljenje neutralne tačke	komplet	Prelazak na 20kV napon	250.000	
			Breza, rekonstrukcija i proširenje SN postrojenja	komplet	Prelazak na 20kV napon i priključenje novih korisnika	750.000	

TS 35/10 kV „Breza“ instalisane snage 8 MVA nalazi se u dijelu grada Breza koji je položajem prihvatljiviji za napajanje vangradskog područja. Navedena trafostanica je napojena iz TS 110/35/10(20) kV „Breza“ sa jedne strane odnosno preko 35 kV dalekovoda iz TS 35/10 kV „Čatići“.

Prelazak na 20 kV napon TS 35/10 kV „Breza“ podrazumjeva realizaciju svih neophodnih aktivnosti u postojećoj TS 35/10 kV Breza i pripadajućoj SN mreži sa ciljem prelaska sa napona 10 kV na napon 20 kV. Realizacijom navedenog projekta :

- Došlo bi do značajnog smanjenja tehničkih gubitaka električne energije jer bi se vangradski dio Općine Breza napajao iz date trafostanice a ne iz udaljenije TS 110/35/10(20) kV „Breza“ odnosno data trafostanica 35/20 kV „Breza“ bi služila kao alternativa napajanja i užeg dijela grada Breza u vandrednim uklopnim stanjima
- Odvojilo bi se napajanje užeg gradskog jezgra od prigradskih naselja.

U samoj trafostanici, realizacija projekta podrazumjeva zamjenu postojećeg SN postrojenja u TS 35/10 kV „Breza“ sa potpuno novim SN SF6 postrojenjem i ugradnjom drugog transformatora 35/10(20) kV, 8 MVA .

TABELA 36 - TS 35/10 KV „BREZA“ - PRELAZAK NA 20 KV NAPON

Oznaka projekta	Vrsta/tip EEO	Zahvat (R/I/S)	Naziv EEO	Jedinica mjere	Efekat (km, kom)	kVA,	Iznos (KM)	Ukupno (KM)	Godina realizacije
Projekat IV-2	TS 35/10kV	R	Nabavka i ugradnja daljinski upravljivog SN bloka (6V+ 1T)	komplet	1 (6)		242.000	472.000	2017.
		R	Nabavka i ugradnja transformatora 35/10(20)kV,8MVA	komplet	1		230.000		

Na srednjenaponskoj mreži, planiran je:

1. Prelazak na 20 kV napon KO „Fider“
2. Prelazak na 20 kV napon KO „Založje“
3. Prelazak na 20 kV napon KO „Bukovik“
4. Prelazak na 20 kV napon KO „Vitex“
5. Prelazak na 20 kV napon KO „Borovi“
6. Prelazak na 20 kV napon KO „Mahala“
7. Prelazak na 20 kV napon KO „Smailbegovići“
8. Prelazak na 20 kV napon KO „Dom Zdravlja“

Prelazak na 20 kV napon KO „Fider“

KO 10 kV „Fider“ predstavlja mješoviti podzemno nadzemni SN vod koji iz TS 35/10 kV „Breza“ napaja električnom energijom prigradska naselja prema općinei Breza i neka naselja općine Vareš. Na ovako koncipiranom vodu KO 10 kV „Fider“ je instalisano 8 transformatorskih stanica. Ukupna dužina SN mreže na KO 10 kV „Fider“ iznosi 10,57 km , od čega 3,48 km podzemne a 6,7 km zračne mreže. Realizacija projekta podrazumjeva zamjenu postojećih 10 kV podzemnih kablova i dalekovoda sa odgovarajućim kablovima nazivnog napona 24 kV.

Prelazak na 20 kV napon KO „Založje“

KO 10 kV „Založje“ predstavlja mješoviti podzemno nadzemni SN vod koji podzemnim kablovima iz TS 110/35/10(20) kV „Breza“ napaja električnom energijom prigradska naselja Općine Breza i dijela Općine Visoko. Na ovako koncipiranom mješovito podzemno - nadzemnom vodu KO 10 kV „Založje“ je instalirano 18 transformatorskih stanica. Ukupna dužina SN mreže na KO 10 kV „Založje“ iznosi 18,5 km, od čega 16,0 km nadzemne a 2,5 km podzemne mreže.

Realizacija projekta podrazumjeva zamjenu postojećih 10 kV podzemnih kablova i dalekovoda sa odgovarajućim kablovima nazivnog napona 24 kV

Prelazak na 20 kV napon KO „Bukovik“

KO 10 kV „Bukovik“ predstavlja mješoviti podzemno nadzemni SN vod koji iz TS 110/35/10(20) kV „Breza“ napaja električnom energijom prigradska naselja Općine Breza. Na ovako koncipiranom mješovito podzemno - nadzemnom vodu KO 10 kV „Bukovik“ je instalirano 17 transformatorskih stanica. Ukupna dužina SN mreže na KO 10 kV „Bukovik“ iznosi 18,1 km, od čega 16,9 km nadzemne a 1,2 km podzemne mreže.

Realizacija projekta podrazumjeva zamjenu postojećih 10 kV podzemnih kablova i dalekovoda sa odgovarajućim kablovima nazivnog napona 24 kV

Prelazak na 20 kV napon KO „Vitex“

KO 10 kV „Vitex“ predstavlja mješoviti podzemno nadzemni SN vod koji iz TS 110/35/10(20) kV „Breza“ napaja električnom energijom prigradska naselja Općine Breza. Na ovako koncipiranom mješovito podzemno - nadzemnom vodu KO 10 kV „Vitex“ je instalirano 8 transformatorskih stanica. Ukupna dužina SN mreže na KO 10 kV „Vitex“ iznosi 8,7 km, od čega 2,2 km nadzemne a 6,5 km podzemne mreže.

Realizacija projekta podrazumjeva zamjenu postojećih 10 kV podzemnih kablova i dalekovoda sa odgovarajućim kablovima nazivnog napona 24 kV.

Prelazak na 20 kV napon KO „Borovi“

KO 10 kV „Borovi“ predstavlja mješoviti podzemno nadzemni SN vod koji iz TS 110/35/10(20) kV „Breza“ napaja električnom energijom prigradska naselja Općine Breza i dijela Općine Visoko. Na ovako koncipiranom mješovito podzemno - nadzemnom vodu KO 10 kV „Borovi“ je instalirano 6 transformatorskih stanica. Ukupna dužina SN mreže na KO 10 kV „Borovi“ iznosi 8,2 km, od čega 5,6 km nadzemne a 2,6 km podzemne mreže.

Realizacija projekta podrazumjeva zamjenu postojećih 10 kV podzemnih kablova i dalekovoda sa odgovarajućim kablovima nazivnog napona 24 kV.

Prelazak na 20 kV napon KO „Mahala“

KO 10 kV „Mahala“ predstavlja podzemni SN vod koji iz TS 110/35/10(20) kV „Breza“ napaja električnom energijom gradska naselja Općine Breza. Na ovom podzemnom vodu KO 10 kV „Mahala“ je instalirano 7 transformatorske stanice. Ukupna dužina SN podzemne mreže na KO 10 kV „Mahala“ iznosi 1,8 km.

Realizacija projekta podrazumjeva zamjenu postojećih 10 kV podzemnih kablova sa odgovarajućim kablovima nazivnog napona 24 kV.

Prelazak na 20 kV napon KO „Smailbegovići“

KO 10 kV „Smailbegovići“ predstavlja mješoviti podzemno nadzemni SN vod koji iz TS 110/35/10(20) kV „Breza“ napaja električnom energijom prigradska naselja Općine Breza. Na ovako koncipiranom mješovito podzemno - nadzemnom vodu KO 10 kV „Smailbegovići“ je instalisano 14 transformatorskih stanica. Ukupna dužina SN mreže na KO 10 kV „Smailbegovići“ iznosi 10,7 km , od čega 7,7 km nadzemne a 3,0 km podzemne mreže.

Realizacija projekta podrazumjeva zamjenu postojećih 10 kV podzemnih kablova i dalekovoda sa odgovarajućim kablovima nazivnog napona 24 kV.

Prelazak na 20 kV napon KO „Dom Zdravlja“

KO 10 kV „Dom Zdravlja“ predstavlja podzemni SN vod koji iz TS 35/10 kV „Breza“ napaja električnom energijom gradska naselja Općine Breza. Na ovom podzemnom vodu KO 10 kV „Dom Zdravlja“ su instalisane 4 transformatorske stanice. Ukupna dužina SN podzemne mreže na KO 10 kV „Dom Zdravlja“ iznosi 1,9 km.

Realizacija projekta podrazumjeva zamjenu postojećih 10 kV podzemnih kablova sa odgovarajućim kablovima nazivnog napona 24 kV. Preporukom Studije energetskog sektora u BiH novi magistralni vodovi 10(20) kV trebaju imati vodiče AL/Fe 95 mm², a na kablovskim dionicama vodiče Al 150 mm². Nivo izolacije novih elemenata mreže treba biti 24 kV. Takođe, prema smjernicama razvoja, sve veći dio srednjenaponske distributivne mreže će se snabdjevati iz primarnih trafostanica sa transformacijom 110/x kV, a postepeno će se smanjivati broj primarnih trafostanica transformacije 35/x kV.

Prema Općim uslovima za isporuku električne energije definisane su granice odstupanja od nazivnog napona na mjestu isporuke, za kupce priključene na NN - odstupanje u granicama od +5% do -10%, odnosno (198-231 V), Evropske Norme EN 50160 (207-253V).

Usljed narušavanja kvaliteta isporučene električne energije i/ili ugrožene sigurnosti u mreži, planovima razvoja ED Zenica planirana je interpolacija slijedećih trafostanica sa priključnim vodovima:

TABELA 37 - LISTA INTERPOLACIJA NOVIH TS 10(20)/0,4 KV SA PRIKLJUČNIM VODOVIMA

Rb.	Energ. regija	Vrsta rada	Kod	PJ distribucije	Naziv elektroenerg. objekta	Kapacitet (km, kVA, kom)	Ukupna vrijednost (KM)	Godina realizacije
1.	ZDK Jug	I	DV/UKB 10(20) kV	Breza	Bare - Bukovik	0,05	5.000,00	2016.
2.	ZDK Jug	I	STS 10(20)/0.4 kV	Breza	Bare - Bukovik	160	23.000,00	2016.
3.	ZDK Jug	I	DV 10(20) kV	Breza	Trtorići	0,6	16.000,00	2016.
4.	ZDK Jug	I	STS 10(20)/0.4 kV	Breza	Trtorići	160	23.000,00	2016.
5.	ZDK Jug	I	KBTS 10(20)/0.4 kV	Breza	Bare - Bukovik	400 kVA	49.800,00	
6.	ZDK Jug	I	KB 10(20) kV	Breza	Bare - Bukovik	0,60	60.660,00	
7.	ZDK Jug	I	KBTS 10(20)/0.4 kV	Breza	Podgora - Stara džamija	400 kVA	49.800,00	
8.	ZDK Jug	I	KB 10(20) kV	Breza	Podgora - Stara džamija	0,70	70.770,00	

Za potrebe napajanja novih rezidencijalnih naselja bit će neophodno značajno proširiti distributivnu mrežu izgradnjom novih transformatorskih stanica TS 10(20)/0,4 kV sa priključnim vodovima, i rekonstruisati postojeću sa ciljem povećanja prenosne moći.

TABELA 38 - PLANIRANE TS 10(20)/0,4 KV ZA POTREBU NAPAJANJA NOVIH REZIDENCIJALNIH NASELJA

Rb.	Naziv EEO	Prenosni odnos	Instalisana snaga	Tip
1.	Očevlje 1	10(20)/0,4 kV	630 kVA	KBTS
2.	Očevlje 2	10(20)/0,4 kV	630 kVA	KBTS
3.	Očevlje 3	10(20)/0,4 kV	630 kVA	KBTS
4.	Očevlje 4	10(20)/0,4 kV	630 kVA	KBTS
5.	Očevlje 5	10(20)/0,4 kV	630 kVA	KBTS
6.	Očevlje 6	10(20)/0,4 kV	630 kVA	KBTS
7.	Očevlje 7	10(20)/0,4 kV	630 kVA	KBTS
8.	Očevlje 8	10(20)/0,4 kV	630 kVA	KBTS
9.	Erići	10(20)/0,4 kV	400 kVA	KBTS
10.	Subotići 1	10(20)/0,4 kV	630 kVA	KBTS
11.	Subotići 2	10(20)/0,4 kV	630 kVA	KBTS
12.	Subotići 3	10(20)/0,4 kV	630 kVA	KBTS
13.	Bašići	10(20)/0,4 kV	160 kVA	STS
14.	Smrekovica 1	10(20)/0,4 kV	630 kVA	KBTS
15.	Smrekovica 2	10(20)/0,4 kV	630 kVA	KBTS
16.	Smrekovica 3	10(20)/0,4 kV	630 kVA	KBTS
17.	Smrekovica 4	10(20)/0,4 kV	630 kVA	KBTS
18.	Gajevi 1	10(20)/0,4 kV	630 kVA	KBTS
19.	Gajevi 2	10(20)/0,4 kV	630 kVA	KBTS
20.	Gajevi 3	10(20)/0,4 kV	630 kVA	KBTS
	Ukupno:		11.900 kVA	

Ovim planskim dokumentom određen je minimalan broj potrebnih trafostanica, njihov položaj, tip i način napajanja. Ukupna instalisana snaga planiranih transformatorskih stanica uz postojeće trafostanice je dovoljna i za obezbjeđenje rezerve u napajanju. Međutim, regulacionim planovima i uslovima za priključak od strane nadležne distribucije, kao i razvojnim planovima distribucije bit će konkretnije određen i broj i snaga i tip i trafostanica i priključnih vodova.

Određenim usmjeravanjem od strane urbanista (utopljanje zgrada, orijentacija, solarni paneli, toplinske pumpe, led rasvjeta,...) moguće je uticati na smanjenje instalisanih i maksimalnih jednovremenih snaga, a time i na smanjenje broja i instalisane snage novih transformatorskih stanica.

Osnovna karakteristika mreže niskog napona je velika duljina izvoda, koja rezultira nedopušteno visokim padovima napona i nezadovoljavajućim uslovima zaštite.

Rješenje tih problema je svakako interpolacija novih TS 10(20)/0,4 kV u postojeću mrežu niskog napona, pri čemu će se na taj način ukupno gledano mreža niskog napona skratiti zbog demontaže dijelova nadzemne mreže.

Analizirajući uslove u postojećoj niskonaponskoj mreži evidentirani su niskonaponski odlazi sa problema u sigurnosti napajanja i kvaliteti isporučene električne energije (naponske prilike, uslovi zaštite, preopterećenja i sl.), a način rješavanja navedenih problema se ogleda u djelimičnoj

rekonstrukciji predmetnih NN mreža kao i interpolaciji novih trafostanica prenosnog odnosa 10(20)/0,4 kV . Interpolacije TS podrazumijevaju izgradnju novih transformatorskih stanica sa priključnim 20 kV vodovima i odgovarajućim uklapanjima u postojeću niskonaponsku mrežu.

Realizacija predmetnog projekta ima za cilj prije svega rješavanje slijedećih problema u niskonaponskim mrežama:

- nezadovoljavajuće naponske prilike
- narušeni uslovi zaštite od indirektnog dodira napona
- preopterećenja postojećih vodova
- nepouzdana napajanje
- stvaranje uslova za priključenje novih krajnjih kupaca

Međutim, u niskonaponskoj mreži se prisutni i drugi problemi: dotrajalost većeg dijela mreže na drvenim stubovima, dominantni udio vodiča s presjekom Al/Fe 25 i 35 mm² i manjim, nepouzdana mreža (česti prekidi) i sl. Stoga će dio postojeće mreže niskog napona trebati obnoviti/rekonstruisati. To se u prvom redu odnosi na vodove s vodičima malih presjeka, koji će većinom biti zamijenjeni vodovima s SKS-om presjeka 70 mm². No, taj će proces teći postupno i vrlo dugotrajno, jer se radi o velikim troškovima. Stoga, osnovni kriterij za zamjenu vodova trebaju biti podaci o vrijednostima napona, a problem same dotrajalosti vodova treba rješavati kroz redovno održavanje.

ELEKTRIFIKACIJA POVRATNIČKIH LOKACIJA

Projekat obuhvata sukcesivnu sanaciju i rekonstrukciju postojećih objekata, uglavnom ugradnju novih transformatora u postojećim trafostanicama i izgradnju nove i rekonstrukciju stare niskonaponske mreže sa niskonaponskim priključcima.

Realizacija predmetnog projekta ima za cilj rješavanje problema elektrifikacije povratničkih lokacija i podršku povratku raseljenih lica.

ENERGETSKA EFIKASNOST

Uštede energije kao posljedica efikasnijeg korištenja energenata ima značajan uticaj kako sa ekonomsko-finansijskog aspekta tako i sa aspekta zaštite okoliša. EU potencira energetska efikasnost kao ekonomski najefektivniji način da se smanje emisije, poboljša energetska stabilnost i konkurentnost, dostupnost energije za potrošače kao i povećanja zaposlenost. Strategija EU 2020 (20-20-20) predviđa smanjenje stakleničkih plinova za 20%, povećanja udjela obnovljivih izvora za 20% i povećanje energetske efikasnosti za 20%.

U segmentu energetske efikasnosti za područje Općine neophodno je:

- razvoj mreže usmjeriti ka smanjenju gubitaka električne energije
- planirati i preferirati izgradnju obnovljivih izvora električne energije čime se smanjuje emisija CO₂, a takođe se smanjuje i eksploatacije konvencionalnih (neobnovljivih) energetskih resursa koje se trebaju čuvati budućim generacijama,
- uštedu energije ostvariti smanjenjem potrošnje (edukacijom potrošača o mjerama štednje putem letaka, brošura i drugih promotivnih materijala) kroz utopljanja zgrada, korištenjem led sijalica (ili drugom ekološki prihvatljivom rasvjetom) za javnu rasvjetu, kao i za

domaćinstva, upravljanjem potrošnje, korištenjem uređaja niskog stepena potrošnje, toplifikacijom grada.

SMJERNICE RAZVOJA ELEKTROENERGETSKE INFRASTRUKTURE

Planirana izgradnja prostora i i urbanističkih kapaciteta Općine Breza uzrokuje porast potrošnje električne energije koja, uz otklanjanje problema uočenih kroz Analizu postojećeg stanja, zahtjeva izgradnju i proširenje i prenosne i distributivne elektroenergetske mreže. Takođe, izgradnja novih elektrana će zahtjevati izgradnju priključnih vodova i uklapanje istih u elektroenergetski sistem. Stoga su utvrđeni slijedeći pravci razvoja kroz slijedeće razvojne projekte:

1. Sa ciljem zadovoljenja potreba za povećanjem snage i porastom potrošnje električne energije u narednom periodu neophodna je:
 - Ugradnja drugog energetskog transformatora u TS 110/35/10(20) kV Breza sa pripadajućim trafo poljima,
 - Izgradnja novih i rekonstrukcija postojećih 10(20) kV izlaza iz visokonaponskih stanica, srednjenaponskih i niskonaponskih mreža i trafostanica 10(20)/0,4 kV,
 - Izgradnja novih KB 20 kV vodova za priključenje rezidencijalnog naselja
 - Izgradnja dodatnih trafostanica TS 10(20)/0,4 kV.
2. Povećanje sigurnosti napajanja potrošača i zadovoljenje kriterija sigurnosti n-1 realizuje se kroz:
 - ugradnju definisanu tačkom 1,
 - ugradnjom drugog transformatora 35/10(20) kV u TS 35/10 kV Breza i
 - u drugom dijelu planskog perioda povećanjem instalisane snage u postojećoj trafostanici TS 110/35/10(20) kV Breza ili izgradnjom nove trafostanice 110/x kV (zavisno od izgradnje novih napojnih tačaka u susjednim općinama čiji se potrošači napajaju sa područja Općine Breza),
 - uzemljavanje neutralne tačke u TS 110/35/10(20) kV „Breza“
 - Povezivanje srednjenaponske mreže na širem području Općine
3. Veći dio postojećeg sistema distribucije električne energije na srednjem naponskom nivou temelji se na dva stepena transformacije (110/35 kV i 35/10 kV), te dvije mreže srednjeg napona (35 kV i 10 kV). Dugoročno posmatrano, cilj je postojeći sistem transformisati u sistem sa jednim nivoom srednjeg napona (20 kV) i jednom direktnom transformacijom (110/20 kV). Prelazak na napajanje po 20 kV naponu se realizuje kroz slijedeće planirane projekte:
 - Projekat definisan tačkom 1. i tačkom 2.2.
 - Rekonstrukcijom SN postrojenja u TS 35/10 kV Breza
 - Prelazak na 20 kV napon TS 35/10 kV „Breza“
 - Prelazak na 20 kV napon KO „Fider“
 - Prelazak na 20 kV napon KO „Založje“
 - Prelazak na 20 kV napon KO „Bukovik“
 - Prelazak na 20 kV napon KO „Vitex“
 - Prelazak na 20 kV napon KO „Borovi“

- Prelazak na 20 kV napon KO „Mahala“
 - Prelazak na 20 kV napon KO „Smailbegovići“
 - Prelazak na 20 kV napon KO „Dom Zdravlja“
 - Vodove 10 kV treba pretvarati u vodove 20 kV. Koristiti postojeće lokacije objekata i trase dalekovoda kod zamjene naponskog nivoa.
4. Rješavanje problema identifikovanih u niskonaponskoj (NN) mreži se realizuje kroz:
- Interpolaciju novih TS 10(20)/0,4 kV uz izgradnju priključnih vodova (STS 10(20)/0,4 kV Bare-Bukovik, STS 10(20)/0,4 kV Trtorići, KBTS 10(20)/0,4 kV Podgora – Stara džamija i KBTS 10(20)/0,4 kV Bare-Bukovik,
 - Izgradnjom nove i rekonstrukcijom postojeće NN mreže sa ciljem uklapanja u nove trafostanice,
 - rekonstrukcija postojećih NN mreža
 - Ugradnja daljinski upravljivih sklopki, rastavljača, prekidača, indikatora kvara i sl.
5. Elektrifikacija povratničkih lokacija kroz:
- sanaciju i rekonstrukciju postojeće SN mreže
 - izgradnja, sanacija NN mreže uz izgradnju priključaka
6. Izgradnja sistema obnovljivih izvora energije,
7. U urbanom području vršiti kabliranje električne mreže naponskog nivoa 10(20) kV i 0,4 kV.
8. Podrška projektima povećanja energetske efikasnosti kroz:
- Edukaciju potrošača o mjerama štednje putem letaka, brošura idrugih promotivnih materijala
 - Utopljanje zgrada, orijentacijom zgrada,
 - Korištenjem led sijalica (ili drugom ekološki prihvatljivom rasvjetom) za javnu rasvjetu kao i za domaćinstva,
 - Korištenjem uređaja niskog stepena potrošnje,
 - Upravljanjem potrošnje,
 - Toplifikacijom grada.

2.9.2. TOPLIFIKACIJA

Toplifikacija objekata je uspostavljena preko kotlovnice koja se nalazi u krugu RMU Breza, a zagrijavaju se javni objekti, te nekoliko kolektivnih stambenih objekata. Obzirom da je općina Breza, tako reći na samom izvoru energenta koji se koristi i za toplifikaciju, nizak nivo pokrivenosti daljinskim sistemom grijanja je začuđujući.

Ukupni toplotni konzum se može dobiti na osnovu iskustvenih parametara o specifičnoj potrošnji toplote:

- urbana naselja troše 60 do 100 W/m²,

- mješovita i ruralna troše 80 do 150 W/m².

Prisjetivši se da u općini Breza većina objekata stanovanja su individualni stambeni objekti, sa izuzetkom kolektivnog stanovanja u užem urbanom području grada, a koji su uglavnom i sada snabdjeveni toplotnom energijom iz postojeće kotlovnice, onda se toplotni konzum može procijeniti na osnovu podatka o ukupnom broju stambenih objekata na području općine i prosječnoj površini stambene jedinice, što je u sumi cca BGP = 403 000 m². Bez objekata kolektivnog stanovanja, koji prema podacima Nosioca pripreme Plana zauzimaju BGP = 16 256 m², površina za koju se procjenjuje toplotni konzum bi iznosila BGP = 386 744 m².

U urbanom području Breze, prema podacima Urbanističkog plana, ima cca 1700 objekata stanovanja, bez kolektivnih objekata. Prosječna stambena jedinica individualnog stanovanja ima P = 144 m², čime se dobiva ukupna površina unutar urbanog područja od BGP = 244 800 m².

Definisanje toplotnog konzuma se određuje proračunom potrebne količine toplote po jednom kvadratnom metru bruto građevinske površine objekta.

$$Q = BGP \times q_{sp}$$

Tako bi u urbanom području grada Breze toplotni konzum iznosio Q = 14 688 kW, a u mješovitim i ruralnim predjelima on bi bio Q = 12 656 kW.

Ukupni toplotni konzum iznosi Q = 27 344 kW.

Centralizovani tip grijanja, posebno unutar urbanog područja grada Breza, treba biti jedan od prioriteta u planskom periodu.

Prema podacima koje je dostavila nadležna institucija JP Komunalno, Breza, zagrijavanje se vrši u kotlovnici sa dva kotla, kapacitet kotla je 5 MWh, tip loženja je automatski.

Potrošnja goriva je 500 t/sezona, a proširenje usluga je nemoguće na osnovu sadašnjeg stanja infrastrukture i kapaciteta kotla.

Toplifikacija većeg broja objekata grada Breza, odnosno, urbanog područja grada Breza sa prigradskim naseljima, treba u planskom periodu biti jedan od prioriteta. Postojeća kotlovnica u krugu RMU Breza neće moći zadovoljiti potrebe toplotnog konzuma grada, koji iznosi Q = 14 688 kW, te je potrebno izgraditi novu kotlovnicu ili više njih, te razviti distributivnu mrežu unutar cijelog urbanog područja. Energent bi i dalje ostao ugalj, s tim što treba predvidjeti kombinirane varijante, primjerice na biomasu ili plin, jer planirani krak plinovoda dolazi gotovo do granice općine Breza iz pravca općine Visoko.

Potrebno je izraditi Studiju toplifikacije grada, na osnovu koje će se procijeniti potrebe, te dati upute za izradu projektne dokumentacije.

Razvoj sistema daljinskog grijanja potrebno zasnivati na:

- povećanju energetske efikasnosti postojećih sistema kroz zamjenu ili sanaciju zastarjelih proizvodnih sistema
- povećanje ukupne potražnje za toplinskom energijom.

Povećanje energetske efikasnosti sistema daljinskog grijanja potrebno je ostvariti kroz rekonstrukciju i racionalizaciju postojećeg sistema i izgradnju novog.

Pored toga potrebno je pružiti podršku projektima koji povećavaju energetske efikasnost (toplifikacija, utopljavanje zgrada, uvođenje obnovljivih izvora energije i dr.). Benefiti koji proizilaze iz realizacije projekta toplifikacije grada i povećanja energetske efikasnosti su višestruki i odnose se na povećanje ekonomičnosti, higijenskih uslova i općeg standarda stanovništva. Realizacijom projekta se uklanja ili stavlja van funkcije veći broj dimnjaka, čime se znatno smanjuje zagađenja zraka. Ukupna potrošnja goriva za grijanje se smanjuje zbog znatno veće efikasnosti toplane u odnosu na individualna ložišta. Znatno se smanjuje otpadni materijal od procesa sagorjevanja, šljaka i pepeo. Sa prestankom potrebe za individualnim ložištima i kotlovnica oslobađaju se prostori u objektima koje zauzimaju pojedinačne kotlovnice i spremišta goriva.

U cilju smanjenja zagađenja zraka, osim izgradnje toplane, potrebno je uspostaviti sistem mjerenja i kontrole zagađenja zraka. Ovaj sistem treba da pokaže napredak u smanjenju zagađenja zraka nakon izgradnje toplane, a rezultati mjerenja u budućnosti trebaju koristiti za preventivne i korektivne mjere.

2.10. SAOBRAĆAJ I VEZE

2.10.1. CESTOVNI SAOBRAĆAJ

Općina Breza se nalazi u centralnom dijelu BiH i ima povoljan geoprometni položaj. Samo gradsko područje je udaljeno od jakih saobraćajnih pravaca, odnosno, koridora Vc cca $l = 6$ km, te se veza na petlju ostvaruje putem uključenja regionalnog pravca R 444 Podlugovi – Breza – Vareš.

Geoprometni položaj Breze se može ocijeniti kao povoljan, ako se posmatra gore navedene činjenice, ali ipak, već je Prostornim planom opštine Breza 1987. godine naglašeno da „sagledavanju mogućeg dugoročnog razvoja Breze govori i njezin gotovo marginalni položaj u okviru prostrane sarajevsko – zeničke konurbacije.¹⁰

Cestovna infrastruktura nije u potpunosti modernizirana i prilagođena statusu koji općina Breza u planskom periodu treba postići. Povezanost postojećih i predloženih centara u sistemu naselja mora biti međusobno jako dobro organizirana, a naselja koja gravitiraju centrima, također trebaju imati zadovoljavajuću putnu infrastrukturu. Jedan od osnova dobrog saobraćaja jeste i dobro organizovan i razvijen javni prevoz, što ima velikog uticaja na dostupnost informacija i resursa svim stanovnicima, što direktno utiče na smanjenje migracija selo – grad.

IZGRAĐENOST PUTEVA I GUSTINA KATEGORISANE PUTNE MREŽE

Putnu mrežu općine Breza čine postojeće saobraćajnice nivoa regionalnih i lokalnih puteva, ulice u naseljima i nekategorisani putevi.

Ukupna dužina putne mreže u općini Breza iznosi:

- Magistralna cesta II reda - prekategorisana regionalna cesta	8,80 km
- Gradska obilaznica	4,30 km
- Lokalne ceste	62,85 km
- Nekategorisane ceste	202,15 km

Iz prethodnog teksta može se zaključiti da je od kategorisane putne mreže najrazvijenija lokalna putna mreža, a najnerazvijenija mreža jeste regionalna putna mreža.

Značajno je napomenuti da prethodno navedene saobraćajnice većinom ne zadovoljavaju sa aspekta sigurnosti saobraćaja. Prvenstveno se odnosi na izgrađenost duž saobraćajnica, te veliki broj nelegalnih priključaka na trase saobraćajnica. Ovaj problem je zastupljen i kod lokalnih saobraćajnica.

Gustina kategorisane putne mreže (magistralne i lokalne saobraćajnice) u općini iznosi 1,00 km / 100 km²). Govoreći o modernizovanosti putne mreže, regionalni pravci su asfaltirani, dok su lokalni putevi većim dijelom modernizovani.

Procentualni odnos saobraćajnica kategorisane putne (regionalne i lokalne ceste) u odnosu na ukupnu dužinu kategorisane putne mreže dat je u nastavku:

- Magistralna cesta II reda	11,60%
- Gradska obilaznica	5,65%
- Lokalne ceste	85,75%

REGIONALNA PUTNA MREŽA - PREKATEGORIZACIJA

¹⁰ Studija sistem naselja, str.4

Udaljenost od koridora Vc nije velika i njegov uticaj je zasigurno prednost u razvoju prostora, međutim, postojeća mreža saobraćajnica do uključenja na koridor nije pravilno dimenzionirana.

Regionalna saobraćajnica R 444 se uključuje na R 446, kojom se ostvaruje veza sa koridorom Vc, ali prolazak R 444 kroz općinu je otežan uskim kolovoznim trakama i stalnim priključcima na tu saobraćajnicu. To je posebno izraženo u urbanom području grada Breze, te je i kroz urbanistički plan predloženo rješenje kojim se ovakva situacija prevazilazi. Naime, oko urbanog područja Breze se planira obilaznica, kojom bi se sav tranzitni saobraćaj usmjerio izvan gusto izgrađenog područja, postojeća regionalna saobraćajnica bi se na ovaj način „oslobodila“ i koristila bi za putnički saobraćaj. Dodatno bi se izvršila prekategorizacija regionalne saobraćajnice R 444 u magistralnu saobraćajnicu II reda, izvršilo bi se pravilno dimenzioniranje trase, a u gradskom području bi dobila sve elemente gradske saobraćajnice.

Regionalna saobraćajnica R 444 prolazi svojim velikim dijelom kroz urbano područje grada Breza, ima veliki broj pojedinačnih priključaka, što dovodi do zagušenja protoka saobraćaja. Navedena saobraćajnica prekategorizacijom je planirana kao magistralna cesta drugog (II) reda.

LOKALNA PUTNA MREŽA

Postojeća lokalna saobraćajna mreža je utvrđena na osnovu planova višeg reda i dostavljenih podataka od strane Nosioca pripreme ovog i tih planova, a koji su usklađeni sa stanjem na terenu, u odnosu na orto – foto snimke, a prema kojima je dobivena i nekategorisana putna mreža.

Mreža lokalnih saobraćajnica broji 17 putnih pravaca, ukupne dužine cca 63 km.

TABELA 39 - LOKALNE SAOBRAĆAJNICE

Naziv saobraćajnice	Oznaka	Dužina (m)
Smrekovica	LC – 1	3942,25
Gornja Breza	LC – 2	3001,53
Breza – Mahmutovića Rijeka	LC – 3	15 594,33
Dolovčići – Nasići	LC – 4	4368,11
Mahmutović Rijeka – Ilijaš	LC – 5	3746,31
Župča – Izbod	LC – 6	1141,88
Vrbovik	LC – 7	1010,19
Podžupča – Podgora	LC – 8	2818,41
Kahve – Izbod	LC – 9	2944,28
Kamenice – Bulbušići	LC – 10	1954,62
Koritnik – Vlahinje	LC – 11	4710,79
Smailbegovići	LC – 12	1098,81
Mahala – Prhinje	LC – 13	4778,24
Vijesolići	LC – 14	3263,60
Gornja Breza – Vardište	LC – 15	6471,08
Sutješćica	LC – 16	1307,0
Mahala	LC – 17	701,32

Ostala putna mreža definiše se kao nekategorisani putevi. To su putevi koji omogućavaju pristup zaseocima ili pojedinim objektima, šumski putevi i sl., a po svom značaju mogu biti svrstani u lokalne ceste ili javne ceste. Prosječna širina ovih puteva je 4,5 m, a po vrsti kolovoza mogu biti makadamski i asfaltirani.

GRADSKA OBILAZNICA

VARIJANTA UZ ŽELJEZNIČKU PRUGU

Položaj obilaznice uz željezničku prugu je u konfliktu na dijelu željezničke stanice gdje postoji više kolosjeka. Obilaznica bi bila gabarita minimalno (2 x 3,50m' saobraćajne trake te bankine 2 x 1,50m') 10,00m'. Ako se dodaju kosine trupa ceste, vidljivo je da će doći do ugrožavanja objekata uz željezničku stanicu. Ugroženo bi bilo najmanje šest većih objekata (dimenzija 8*22m') koji se nalaze uz prugu. Na preostalom dijelu trasa je u pojasu između pruge i rijeke, ali postoji mogućnost da se smjesti obilaznica, eventualno bi na malom dijelu trebalo izvršiti ili korekciju korita rijeke ili štititi trup ceste potpornom konstrukcijom. Trasa planirane obilaznice presjeca korito rijeke dva puta, odnosno neophodno bi bilo izgraditi dva objekta (mosta) preko korita rijeke.

VARIJANTA UZ DESNU OBALU RIJEKE

Planirana trasa većim dijelom prolazi kroz naseljena područja, posebno je izraženo u centralnom dijelu gdje razdvaja naselje i zauzima veliki dio površina unutar naselja. Planiranom trasom ugrozio bi se značajan broj stambenih objekata. Obzirom da trasa prolazi naseljenim dijelom, očekivati je da će doći do nelegalnih priključenja duž trase, miješanja pješackog i motornog saobraćaja čime bi se izgubila funkcija obilaznice.

ZAKLJUČAK

Predlaže se da se iskoriste pozitivne strane ove dvije trase i kombinacijom tih dijelova planira povoljniji položaj obilaznice. U početku trasa bi pratila željezničku prugu sve do početka željezničke stanice gdje dalje prati korito rijeke (mogućnost sa obje strane rijeke), te se ponovo vraća uz željezničku prugu i dalje se priključuje na postojeću saobraćajnicu.

DUŽINA PUTEVA U KILOMETRIMA PO STANOVNIKU U OPĆINI BREZA

Prema dostupnim podacima u općini Breza danas živi 14.564 stanovnika. Iz prethodno navedenog utvrđeno je da dužina kategorisane putne mreže (magistralne i lokalne saobraćajnice) u općini iznosi 76,00 km, te se ista može uporediti sa brojem stanovnika, a kako bi dobili odnos dužine kategorisane mreže na 1000 stanovnika.

TABELA 40 - DUŽINA PUTNIH PRAVACA NA 1.000 STANOVNIKA

Općina Breza	5,22 km/1000 stanovnika
Bosna i Hercegovina	5,13 km/1000 stanovnika

Iz navedene tabele može se konstatovati da općina Breza ima gotovo jednak odnos dužine puteva na 1.000 stanovnika u odnosu na Bosnu i Hercegovinu.

Generalno posmatrajući, nivo opremljenosti općine saobraćajnicama višeg reda, odnosno, regionalnim i magistralnim saobraćajnicama, vrlo je nizak.

U neposrednoj blizini grada, na udaljenosti od cca l = 2 km, prolazi pruga Podlugovi – Droškovac, koja nije elektrificirana i nije u funkciji, te na udaljenosti cca l = 4 km, pruga Šamac – Sarajevo, kao još uvijek jedna od najprometnijih pruga u BiH.

Unutar urbanog područja Breza prolazi regionalni put R 444 – Podlugovi – Breza – Vareš. Obzirom na prirodu i rang saobraćajnice, te zaštitne pojaseve ovakvih putnih pravaca, može se smatrati da je njen položaj u urbanom području Breze ograničenje za razvoj i formiranje urbaniteta grada.

Jedina saobraćajnica višeg reda – regionalna cesta R 444 koja prolazi kroz urbano područje grada Breza, opterećena je stalnim priključcima, ima nedovoljnu širinu, što utiče na adekvatan protok saobraćaja u općini.

Obzirom na takvo stanje osnovne saobraćajne osi u općini Breza, dugo se govori o potrebi izgradnje obilaznice oko urbanog područja, što je propozirano i kroz urbanistički plan, koji je tu mogućnost, doduše u različitim varijantama, zadržavao u svakoj svojoj izmjeni i dopuni.

Lokalne saobraćajnice su prema zastupljenosti u dosta boljem položaju, ali njihova modernizacija neophodna za pravilno odvijanje saobraćaja, kao i jednakopravnu dostupnost ka naseljima do kojih vode.

Najzastupljenija je mreža nekategorisanih saobraćajnica, što predstavlja i polaznu osnovu za njihovu upotrebu u budućem sistemu saobraćaja općine Breza i prekategoriizaciju u viši rang, odnosno, modernizaciju i stvaranje potrebnih uslova, kako bi se uključili u mrežu lokalnih saobraćajnica, tamo gdje to se pokaže za potrebno.

Javni prevoz općine Breza je zasnovan na autobuskim linijama koje općinu povezuju sa Sarajevom i Varešom.

STACIONIRANI (MIRUJUĆI) SAOBRAĆAJ

Saobraćaj u mirovanju prisutan je uglavnom u centralnom dijelu grada, gdje se parkiranje motornih vozila obavlja na nekoliko javnih uređenih parking prostora, dok se na širem prostoru grada parkiranje vozila vrši uz kolovoze i to uglavnom na pješačkim i zelenim javnim gradskim površinama. Ovom problemu treba posvetiti pažnju u narednom periodu, obzirom da je mirujuć saobraćaj jedan od bitnih faktora za normalno funkcionisanje užih i širih gradskih područja.

2.10.2. ŽELJEZNIČKI SAOBRAĆAJ

Osim cestovnog saobraćaja, u općini Breza razvijao se i željeznički saobraćaj, te kroz općinu prolazi željeznička pruga Podlugovi – Droškovac.

PRUGA PODLUGOVI - DABRAVINE - VAREŠ MAJDAN - DROŠKOVAC

Pruga Podlugovi – Vareš izgrađena je i puštena u saobraćaj 7. novembra 1895. godine, a ukinuta je 28. marta 1953. godine, kada je izgrađena pruga normalnog kolosjeka Podlugovi – Droškovac. Izgradnja pruge normalnog kolosjeka trajala je u periodu 1951.-1953. Pruga mahom prati dolinu rijeke Stavnje, koja izvire ispod planine Zvijezde, a ulijeva se u rijeku Bosnu kod Podlugova, što je ujedno i početna tačka ove pruge.

Osnovne karakteristike ove pruge su slijedeće:

- oznaka pruge (pema J.P. ŽFBiH d.o.o.): 12.3

- pruga nije elektrificirana (koristi se dizel-vuča)
- dužina pruge: 23,5 km (Podlugovi odvojak u km 0+476-Droškovac u km 23+468)
- službena mjesta na pruzi: Breza u km 5+148, Dabravine u km 11+400, Vareš u km 21+873 i Droškovac u km 23+468
- stajališta (samo za lokalne putničke vozove): Župča, Bukovik i Stavnja
- minimalni poluprečnik krivine na pruzi: 250 m
- mjerodavni otpor na pruzi u smjeru Podlugovi-Droškovac: 28 daN/t (0 daN/t u suprotnom smjeru):
- najveći uspon i pad: 24‰
- ukupna dužina mostova i vijadukata na pruzi: 334 m
- ukupna dužina tunela na pruzi: 3.440 m.

Pruga je prvenstveno bila namijenjena za opsluživanje „RMU Breza“ i „Rudnika željezne rude Vareš“, kao i stare željezare u Varešu. Uz to, pruga je omogućavala lokalne putničke tokove prema pruzi Bosanski Šamac - Sarajevo (veza u Podlugovima). Nakon rata pa sve do danas, ova pruga je promijenila svoj predratni značaj, tako da danas služi isključivo za opsluživanje „RMU Breza“ i terminala tečnih tereta kod Breze („INA“).

Željeznički saobraćaj u BiH je u opadanju, ali se ne smije zanemariti njegov značaj. Kroz Brezu prolazi pruga Podlugovi – Droškovac, koju koristi RMU Breza, a putnički saobraćaj nije obnovljen. Nastojanja da se pruga prenamijeni u trasu obilaznice oko grada Breza, koja je prijeko potrebna, nisu uspjeli, a prema saznanjima sa terena, u posljednje vrijeme se sve više pojačava teretni saobraćaj. Prema opredjeljenjima planova višeg reda, u planskom periodu, pomenuta trasa željezničke pruge se zadržava isključivo za teretni transport (teretni terminal, rang III).

Obzirom na pojačanje intenziteta saobraćaja na ovom željezničkom pravcu, u planskom periodu je neophodno osigurati trasu pruge, kako ne bi dolazilo do neželjenih posljedica po sigurnost učesnika u saobraćaju, obzirom da trasa presijeca regionalni put, a i prolazi u blizini gusto naseljenih područja općine. U perspektivi, pored sadašnje funkcije potrebno je elaborirati i mogućnost korištenja ove pruge kao turističke, zbog izuzetno interesantnog i turistički atraktivnog ambijenta ovog dijela srednje Bosne. Naravno, korištenje pruge na takav način uslovljeno je razvojnim planovima općina Breza i Vareš, kao i razvojnim planom KS.

2.11. PRIVREDA

2.11.1. RAZVOJ PRIVREDE I OSNOVNI FAKTORI RAZVOJA

Osnova privrednog razvoja općine Breza jeste razvoj ekstraktivne industrije, odnosno, djelatnost Rudnika mrkog uglja Breza.

Unatoč veoma dobrom pozicioniranju općine Breza među onima čije prirodno mineralno bogatstvo igra važnu ulogu u privrednom razvoju cijele zemlje, Breza je i prošlim Planom opisana kao prostor u kojem se javlja sporiji rast, nego što je to zabilježeno u ostatku Bosne i Hercegovine.

Razlog se tražio u „monostrukturnoj organizaciji privrede“, jer je rudarstvo zasjenilo razvoj ostale industrije i privrednih djelatnosti.

Građevinska industrija se polako razvijala u Brezi, te bilježi značajniji rast i u posljednjih 15 –ak godina. Predstavnici ovog sektora su Termobeton, preduzeće koje se bavi visokogradnjom i niskogradnjom, kao i izradom betonskih prefabrikata, kao i AME, preduzeće specijalizirano za proizvodnju, prodaju i ugradnju betonskih opločnika prešanih i lijevanih proizvoda. Perutnina Ptuj također ima svoj proizvodni pogon u Brezi.

Trgovina i usluge su, kao i u ostatku naše zemlje, u punom zamahu i u općini Breza.

Općina Breza je prema indeksu razvijenosti na 6. mjestu u Zeničko – dobojskom kantonu, a na 29. mjestu, ako se posmatra federalni nivo.

Relativno dobru poziciju u federalnim, te dobru poziciju u kantonalnim okvirima, Breza može zahvaliti eksploataciji uglja i radu RMU Breza. Eksploatacija uglja u Brezi je od svojih početaka bila pokretač razvoja i najveći privredni potencijal, što se zadržalo i danas.

U planskom periodu se očekuje jačanje privrede, kroz formiranje snažnih, opremljenih privrednih zona, jačanje saobraćaja i veza, što će imati pozitivnog odjeka i na smanjenje stope nezaposlenosti općine.

U planskom periodu, privreda Općine će se razvijati na principima koji su u skladu sa zaštitom i očuvanjem životnog okoliša i prirodnih resursa, uz njihovo optimalno iskorištenje.

Ovaj razvoj se zasniva na stavovima koji podrazumjevaju da se:

- Postojeće industrijsko-poslovne zone stave u punu funkciju, te obezbjede moguća proširenja i stvaranje novih površina poslovno-proizvodnih zona, uz adekvatno opremanje.
- Stanovništvo u ruralnim područjima se usmjerava da se pored osavremenjavanja poljoprivredne i stočarske proizvodnje, aktivno uključi u oblast razvoja seoskog turizma uz odgovarajuću edukaciju.
- Obezbjede skladišne površine za potrebe trgovine na veliko, van periodičnog i periodičnog zadovoljenja potreba stanovništva.
- Formira turistička zajednica koja će podsticati razvoj raznih vidova turističkih djelatnosti, kao što su seoski turizam, vikend turizam, izletnički turizam, vjerski turizam, te izgradnju objekata kao što su hoteli, moteli, etno sela i sl.

2.11.2. ORIJENTACIJA I RAZMJETAJ PRIVREDE U PROSTORU

Na području općine Breza evidentirane su 3 poslovne zone. Sve tri postojeće poslovne zone su tzv. smeđe zone ili brownfield –i, što znači da su nastale na prostoru koji je nekada korišten za različite oblike industrije, a koja je u proteklom periodu ugašena i za sobom ostavila infrastrukturu i objekte, koji se mogu ponovno koristiti, ali za drugačije namjene. To su: Poslovna zona Potkraj – Bretex, Rudnik

mrkog uglja, Unis i ostale pojedinačne manje zone. Postojeće površine namijenjene razvoju privrede zauzimaju P = 41,60 ha prostora općine Breza.

Privredna infrastruktura će i dalje kao nosioca razvoja imati RMU Breza, ali to ne treba umanjiti potrebu za formiranjem jasnih, opremljenih i planski definisanih poslovnih i privrednih zona u sekundarnim centrima, ali unutar šireg urbanog područja grada Breza, uz budući magistralni put (sadašnja R 444). Blizina koridora Vc, kao i činjenica da je Breza na putu prema općinama u zaleđu (Vareš), pruža mogućnost stvaranja jakih tačaka poslovanja, u kojima će prednost imati čiste industrije, obzirom na nivo opterećenosti okoliša od strane RMU Breza. Poslovne zone se trebaju smještati i u okviru sekundarnih centara, a zone za razvoj poljoprivrede, unutar tercijarnog centra Vijesolići, koje će se na ovaj način početi razvijati.

Na bazi gore iznesenih stavova, u Općini Breza predloženo je xx poslovno-proizvodnih zona. Neke od tih zona su već djelomično uspostavljene, u njima postoje kapaciteti i subjekti koji mogu već sada djelovati kao nosioci privrednog razvoja, a planskim djelovanjem u prostoru, njihov rad može dobiti kvalitetnije okruženje za daljnji razvoj. Stoga je u grafičkim priložima ovog Plana izvršena podjela u namjeni površina na: postojeće privredne zone i planirane privredne zone.

Planirane privredne zone zauzimaju površinu od P = 11,63 ha, te su prostorno razmještene uglavnom u centralnom dijelu općine, gdje se nalaze i najznačajniji putni pravci. Ukupna površina namijenjena razvoju privrednih zona iznosi više od 53,24 ha.

Privredne zone, u koje ulaze i postojeće i planirane površine, daju se kako slijedi u tabeli:

TABELA 41 - PRIVREDNE ZONE

Status	Ukupna površina (ha)	Naziv/Lokalitet
Postojeća zona	0,55	Vrbovik
Postojeća zona	0,98	Podzupca
Postojeća zona	0,85	Vrbovik
Postojeća zona	1,55	Zalozje
Postojeća zona	1,44	Potkraj
Postojeća zona	31,15	Potkraj
Postojeća zona	2,48	Asfaltna baza – kop Koritnik
Planirana zona	34,79	Potkraj
Planirana zona	1,60	Vrbovik
Planirana zona	2,01	Založje
Planirana zona	9,36	Industrijska zona kop Koritnik
UKUPNO:	86,78	

Prilikom formiranja privrednih zona, vodilo se računa o postojećim kapacitetima unutar posmatranog područja, tj., tamo gdje su se već počele spontano formirati cjeline pretežno poslovnih i proizvodnih sadržaja, proširivao se obuhvat u kojem se planira smjestiti privredna zona u planskom periodu.

Određene zone u koji su već razvijene poslovne djelatnosti ostale su van utvrđenih privrednih zona, obzirom na njihov položaj, ali i usitnjenost zemljišta koje zauzimaju, što ih čini neprikladnim za koherentno organizovanje privredne zone u pravom smislu riječi. Naravno, njihova namjena ostaje neupitna, ali prostorne mogućnosti za razvoj u pogledu zauzimanja većih i značajnijih površina, nije izgledan.

Predviđanje pojedinih područja za privrednu namjenu ne isključuje buduće smještanje sličnih kapaciteta na drugim površinama građevinskog zemljišta, a kako to razvojni uslovi budu zahtjevali, pa se i u naseljima koja su udaljenija od osovine poslovno – privrednog razvoja može očekivati smještanje manjih cjelina pretežno poslovne namjene.

Za privredne zone potrebno je izraditi potrebnu plansku dokumentaciju, koja će osigurati adekvatno korištenje zemljišta, ali i uputiti na potrebne korake ka njegovom opremanju, kako bi bilo atraktivno i spremno za buduće investicije, što je utvrđeno kroz režime građenja i obaveze koje iz toga proizilaze.

Aktiviranje ovih površina podrazumjeva i aktivnosti općine na obezbjeđenu pristupnih saobraćajnica i komunalne infrastrukture, a od strane zainteresovanih investitora rješavanje imovinsko – pravnih odnosa vezano za građevinsko zemljište.

2.11.3. Ocjena privrednih aktivnosti sa stanovišta uticaja na okoliš

Privredni kapaciteti se generalno smještaju uz jake saobraćajne pravce, što podiže nivo zagađenja okoliša u kontaktnim zonama. Prilikom izgradnje proizvodnih kapaciteta i poslovnih kompleksa svakako treba voditi računa o zaštiti okoliša, u skladu sa važećom zakonskom regulativom i pozitivnom praksom.

Prilikom izrade detaljne provedbene dokumentacije za privredne zone, što je jedna od obaveza koje proizilaze iz ovog Plana, treba voditi računa o procentualnom učešću zelenila na svakoj zasebnoj parceli, opremanju komunalnom infrastrukturom sa modernim tehnološkim rješenjima, odvajanju oborinske i fekalne kanalizacije, formiranju jakog linijskog zelenila uz saobraćajnice, korištenju alternativnih izvora energije gdje god je to moguće, te drugim elementima kojima se smanjuje uticaj na okoliš.

2.11.4. Poljoprivreda

Općina Breza spada u područja sa procentualno malim poljoprivrednim površinama, na koje otpada cca 30% od ukupne površine općine.

Male površine poljoprivrednog zemljišta posljedica su prirodnih uslova, ali i antropogenih faktora, jer su velike površine općine Breza angažirane u svrhu eksploatacije uglja.

Većina poljoprivrednog zemljišta je u privatnom vlasništvu. Međutim, ono što predstavlja problem je usitnjenost posjeda, s obzirom da je 70% posjeda manje od 1 ha. U ukupnom broju posjeda, posjedi veličine između 8 i 10 ha čine 0,6% svih posjeda, a posjedi preko 10 hektara samo 0,1%.

U pogledu utvrđivanja agrarne naseljenosti, koristeći se međunarodno ustaljenom uporednom analizom koja o količini poljoprivrednog zemljišta po stanovniku, u Brezi je taj omjer nepovoljan (nizak odnos 0,40 ha/st), gdje na jednog stanovnika dolazi 0,16 ha poljoprivrednog zemljišta, što je izuzetno malo.

Poljoprivredna gazdinstva su mješovita, a poljoprivredna djelatnost je većinom samo dopunski izvor prihoda.

U sjetvenoj strukturi na području općine preovladava proizvodnja stočne hrane, gdje je proizvodnji sijena i zelene mase za ishranu stoke podređeno najviše obradivih površina.

Najveće površine su tradicionalno zasađene krompirom i lukom, te su sukladno tomu i najveći prinosi ove dvije kulture.

Proizvodnja žitarica je u stalnom padu, dok povrtlarska proizvodnja, posebno proizvodnja sitnog povrća u ukupnoj sjetvenoj strukturi zauzima značajno mjesto. U voćarstvu su značajni zasadi plantažnog voća, koji su podignuti u skladu sa najnovijim naučnim dostignućima. U zadnjih par godina zasađeno je oko 28 ha visokostablašica kontinentalnog voća (jabuka, kruška i šljiva) i oko 4 ha jagodičastog voća, gdje preovladava malina.

Na području općine, a ni u bližoj okolini nema značajnijih prerađivačkih kapaciteta za poljoprivredne proizvode, pa se poljoprivredni proizvodi uglavnom plasiraju na pijacama u Brezi i Sarajevu.

Dosadašnji trend da se poljoprivredno zemljište transformiše u građevinsko za potrebe stambenih i privrednih objekata, saobraćajnih površina i dr. treba biti do 2029. godine zaustavljen na osnovu donesenih odgovarajućih mjera od strane općine, zakonske regulative i prostorno planske dokumentacije. Naglašen problem usitnjavanja poljoprivrednih gazdinstava također je neophodno svesti na podnošljivu mjeru, kako bi se omogućio savremeni pristup obrade zemljišta i unapređenja poljoprivredne proizvodnje.

Očekuje se da će u narednom planskom periodu nastaviti uzgoj, proizvodnja i prerada voća, te uvesti novi proizvodni programi na bazi uzgoja i prerade ljekovitog, medonosnog i aromatičnog bilja i vršiti unapređenje pčelarstva u svrhu proizvodnje meda, matične mliječi, voska i dr.

Stočarstvo na području općine nije značajnije razvijeno. U govedarstvu preovladavaju gazdinstva sa dvije muzne krave, a sa tri i više muznih krava je oko 50 farmi. Na području Breze nije organiziran otkup mlijeka, a mlijeko se uglavnom prerađuje u domaćinstvima i plasira na obližnjim pijacama.

Činjenica je da su prisutna izvjesna ograničenja, kao što je usitnjenost posjeda, velika isparcelisanost, veoma slaba opremljenost mehanizacijom, nedostatak vode, komunikacija, te stoga navedeni uslovi diktiraju da se primarna proizvodnja hrane strateški usmjeri na proizvode koji zahtijevaju intenzivan ljudski rad uz primjenu malih poljoprivrednih strojeva.¹¹ Ukupnjivanje poljoprivrednih posjeda, uz adekvatnu politiku podsticaja i edukacije stanovništva, može dovesti do odličnih rezultata.

Prema tome na ovom prostoru u proizvodnji hrane treba razvijati sljedeće proizvodne linije:

- Povrtlarstvo sa proizvodnjom cvijeća, začinskog i ljekobilja
- Voćarstvo, pčelarstvo, ribogojstvo,
- Proizvodnja i prerada mesa i mlijeka,

¹¹ http://www.breza.com/pdf/Strategija_Breza.pdf

- Peradarstvo
- Ostalu proizvodnju hrane na okućnici.¹²

FORMIRANJE EKOLOŠKIH OAZA¹³

Opredjeljenje za formiranje ekološke oaze na području mjesne zajednice Slivno proizišlo je iz činjenice da ovo područje obiluje predjelima izuzetne ljepote, predstavlja ekološki zdravu sredinu, koja je pretrpila veoma mali uticaj urbanizacije. Uz planirano područje mjesne zajednice Slivno, planira se i naselje Vlahinje koje takođe, svojom nezagađenom sredinom i prirodnim ljepotama, treba da čini jedinstvenu cjelinu sa ovim područjem. Ukupna površina područja prelazi P = 2888 ha.

Ekološka oaza se planira za razvoj turizma i poljoprivrede. Po kvalitetu zemljišta, nadmorskoj visini i drugim faktorima ovo područje uz minimalna korištenja agrotehničkih mjera može dati izuzetne rezultate u uzgoju žitarica, povrća i dr. Zbog toga bi poljoprivredna osnova bila osnova budućeg razvoja ovog područja.

Na platou Slivanske visoravni u proizvodnji hrane treba razvijati sljedeće proizvodne linije:

- povrtlarstvo sa proizvodnjom cvijeća, začinskog i ljekovitog bilja
- voćarstvo
- pčelarstvo
- ribogojstvo
- proizvodnja i prerada mesa i mlijeka
- peradarstvo i proizvodnja zdrave hrane na okućnici.

Proizvodnja povrća i cvijeća u zatvorenim prostorima zahtjeva izgradnju plastenika, odnosno staklenika. U prvoj fazi uzgoja proizvođači će favorizirati plastenike, da bi poslije kada ekonomski ojačaju prešli na staklenike koji omogućavaju veći doprinos.

Prerada povrća (i voća) u finalne proizvode može se organizovati na dva načina:

- tvornička proizvodnja na jednom mjestu sa koncentracijom opreme i ljudi
- proizvodnja u domaćinstvima po određenoj recepturi i pod nadzorom sa jednog mjesta
- voćarstvo.

Prirodni uslovi za proizvodnju voća uobičajenog asortimana na ovom području su gotovo idealni. Međutim, danas se proizvodnja voća svela samo na potrebe sopstvene potrošnje u domaćinstvu i nešto malo za prodaju na pijaci. Prostora za proizvodnju voća gotovo da ima više nego za uzgoj povrća. Na ovim i obližnjim prostorima postoje rasprostranjene raznovrsne vrste samoniklog voća (glog, drijen, samonikla divlja trešnja, šipurak, smreka, kleka, lješnjak, kupina itd.), a prirodni uslovi su dobri za uzgoj raznih vrsta kao što je kanadska borovnica.

Obimniji razvoj proizvodnje voća doprinosi i boljem razvoju pčelarstva.

¹² <http://www.breza.com/privreda.php>

¹³ Prema opredjeljenjima Prostornog plana općine Breza - izmjene i dopune 2003. godina.

PČELARSTVO

Prirodni uslovi su na ovom području veoma povoljni za proizvodnju pčelarskih proizvoda visokog kvaliteta. Međutim, ako se uzmu svi rizici i poteškoće vezane za privređivanje u pčelarstvu teško se može preporučiti da se neko bavi samo ovom djelatnošću. Pored proizvodnje meda, cilj bi bio i orijentacija proizvodnje i drugih preparata od meda čija ljekovita svojstva su dobro poznata. Među njima najviše su cijenjeni propolis, matična mliječ, polen, vosak i pčelinji otrov.

Organizacija cijele linije proizvodnje meda može se svesti na:

- organizacija primarne pčelarske proizvodnje i njene podrške
- otkup, primarna prerada i pakovanje pčelarskih proizvoda sa organizacijom obezbjeđenja repromaterijala
- finalna prerada, odnosno proizvodnja kozmetičkih i farmaceutskih preparata.

Organizaciji svakog od ovih dijelova linije treba pristupiti na veoma studiozan način, vodeći računa da primarna proizvodnja samo u rijetkim slučajevima može biti jedino zanimanje domaćinstva.

RIBOGOJSTVO

Tok Stavnje koji sada donosi čistu vodu na ove prostore čini osnovni prirodni uslov za razvoj ribogojstva.

PROIZVODNJA I PRERADA MESA I MLIJEKA

Organizacija primarne stočarske proizvodnje na seoskim gazdinstvima predstavlja okosnicu razvoja u ovoj oblasti. Veličina gazdinstva, prostor za smještaj stoke, uslovi držanja i ishrane stoke su faktori koji su bitni za razvoj stočarstva. Stočarska proizvodnja bi se bazirala na prirodnoj ispaši, što bi omogućilo proizvodnju zdravog mesa i mlijeka.

Na visinskim predjelima općine Breza postoji tradicionalni način prerade goveđeg i ovčijeg mesa u trajne suhomesnate proizvode visokog kvaliteta. Receptura te tradicionalne prerade mesa bila bi podloga za dobijanje certifikata seoskim gazdinstvima koji bi se pod tim uslovima bavili tom proizvodnjom.

Proizvodnja i prerada mlijeka zahtijeva garanciju za siguran i kontinuiran otkup svježeg mlijeka kao i obezbjeđenje najprikladnijeg energenta za termičku obradu stočne hrane. Do sada je glavni energent bilo drvo koje je najnepogodniji energent u primjeni iz ekoloških i praktičnih razloga. Sjećom drveta za ogrijev i pripremanje ljudske i stočne hrane uništavaju se velike količine šume, te je potrebno ponuditi alternativni energent kao npr. plin.

Pored osnovnih djelatnosti treba napomenuti da ovo područje bi, također, bilo pogodno za gljivarstvo, peradarstvo i preradu samoniklog bilja.

2.12. DRUŠTVENA INFRASTRUKTURA

Društvena infrastruktura, kao niz funkcija koje zadovoljavaju potrebe stanovništva općine u više oblasti, distribuira se u prostoru saglasno rasporedu i hijerarhiji centara. Na ovaj način se omogućava korisnicima relativno ujednačena pristupačnost većini sadržaja, potencijalnim investitorima opravdano

ulaganje u izgradnju i eksploataciju pojedinih kapaciteta, a postiže se i ravnomjerniji raspored u prostoru.

Posmatrano sa stanovišta položaja u okviru građevinskog fonda, može se konstatovati da društvene djelatnosti, u pravilu, funkcionišu unutar samostalnih slobodnostojećih manjih ili većih arhitektonskih gabarita, dok komercijalne djelatnosti svoje kapacitete orjentišu u prostore prizemlja kolektivnih ili individualnih stambenih objekata.

Uvažavajući već dostignuti nivo opremljenosti pojedinih naselja kapacitetima društvene infrastrukture, do kraja 2029. godine pojedini centri trebali bi biti opremljeni u minimalnom obimu kada je u pitanju:

2.12.1. OBRAZOVANJE

JASLICE: DJECA OD 1 – 3 GODINE

Ove potrebe moguće je realizirati kao kombinovanu ustanovu – jaslice + vrtić. Zbog nepostojanja ovih ustanova u drugim centrima, osim grada Breza, potrebno je osigurati potpuno nove površine, sa pratećom infrastrukturom i to u centrima mjesnih područja, tamo gdje se za to iskažu potrebe.

TABELA 42 - PROCJENA POTREBNIH KAPACITETA PREDŠKOLSKOG OBRAZOVANJA - JASLICE

Centar	Broj stanovnika	Broj djece	Broj korisnika	Građevinska parcela m ²	Površina objekta m ²
Breza	3.238	130	32	648	178
Gornja Breza	410	16	4	82	23
Župča	1.541	62	15	308	85
Slivno	253	10	3	51	14
Vijesolići	582	23	6	116	32
Ukupno	6.024	241	60	1.205	331

VRTIĆ: DJECA OD 3 – 6 GODINA

Optimalna veličina vrtića 60 korisnika. Osim u gradu Breza, ove ustanove nisu razvijene u drugim naseljima, te je, prema gore navedenim pokazateljima, potrebno isplanirati i površine u drugim centrima, sa pratećom infrastrukturom.

TABELA 43 - PROCJENA POTREBNIH KAPACITETA PREDŠKOLSKOG OBRAZOVANJA - VRTIĆI

Centar	Broj stanovnika	Broj djece	Broj korisnika	Građevinska parcela m ²	Površina objekta m ²
Breza	3.238	194	68	1.360	510
Gornja Breza	410	25	9	172	65
Župča	1.541	92	32	647	243
Slivno	253	15	5	106	40
Vijesolići	582	35	12	244	92
Ukupno	6.024	361	127	2.530	949

PREDŠKOLSKO OBRAZOVANJE I PRODUŽENI BORAVAK: DJECA OD 6 – 14 GODINA

U pravilu ove sadržaje smještati u okviru školskog objekta ili građevinske parcele škole, te se za njih ne trebaju osiguravati dodatne površine, već ih planirati u sklopu sadašnjih ili planiranih kapaciteta osnovnih škola.

TABELA 44 - PROCJENA POTREBNIH KAPACITETA ZA PRODUŽENI BORAVAK

Centar	Broj stanovnika	Broj djece	Broj korisnika	Građevinska parcela m ²	BGP m ²
Breza	3.238	356	125	2.493	935
Gornja Breza	410	45	16	316	118
Župča	1.541	170	59	1.187	445
Slivno	253	28	10	195	73
Vijesolići	582	64	22	448	168
Ukupno	6.024	663	232	4.638	1.739

OSNOVNO OBRAZOVANJE: DJECA OD 6 – 14 GODINA

TABELA 45 - PROCJENA POTREBNIH KAPACITETA OSNOVNOG OBRAZOVANJA

Osnovna škola	Broj učenika 2029.	Građevinska parcela m ²	BGP (m ²)	Deficit/suficit BGP (m ²)
OŠ Enver Čolaković - Matična škola Breza	523	10.460	3.138	-738
OŠ Enver Čolaković - PŠ Vijesolići	25	500	150	+50
OŠ Enver Čolaković - PŠ Vardište	11	220	66	-16
OŠ Safvet beg Bašagić - Matična škola Breza	673	13.460	4.038	+224
OŠ Safvet beg Bašagić - PŠ Župča				
OŠ Safvet beg Bašagić - PŠ Slivno				
OŠ Safvet beg Bašagić - PŠ Koritnik				
Ukupno	1.232	24.640	7.392	-480

Deficit prostora za osnovne škole „Enver Čolaković“, u poređenju sa trenutnim podacima sa terena, i očekivanom projekcijom iznosi cca 700 m² BGP. OŠ „Safvet beg Bašagić“ u poređenju sa trenutnim podacima sa terena i očekivanom projekcijom evidentira suficit prostora od cca 200 m² BGP (obzirom da se radi o zbirnom podatku za četiri škole, postoji mogućnost da će se u nekim od posmatranih škola javiti deficit prostora). Obzirom da se ne očekuje nagli porast učenika, iskazane potrebe za prostorom je moguće nadomjestiti nadogradnjom i proširenjem postojećih kapaciteta. Ukoliko se u toku planskog perioda ukaže potreba za planiranjem dodatnih kapacite ili objekata prema potrebama obrazovnog sistema i nadležnih institucija, ostavlja se mogućnost za planiranjem istih.

SREDNJOŠKOLSKO OBRAZOVANJE: OD 15 – 19. GODINA

Prema normativima za planiranje površina namijenjenih srednjoškolskom obrazovanju djece, moglo bi se zaključiti da je izgrađena površina za ovu svrhu zadovoljavajuća, ali ne smije se zanemariti činjenica da Mješovita srednja škola koristi dio objekta osnovne škole. Također, slobodne površine i sportski tereni su u evidentnom deficitu, jer ne zadovoljavaju niti osnovne uslove.

TABELA 46 - PROCJENA POTREBNIH KAPACITETA SREDNJOŠKOLSKOG OBRAZOVANJA

Srednja škola	Broj učenika	Građevinska parcela m ²	BGP (m ²)	Deficit/suficit BGP (m ²)
Gimnazija Muhsin Rizvić	240	4.800	1.200	
MSŠ Mehmedalija Mak Dizdar	438	8.760	2.190	

Ukupno	678	13.560	3.390	+1.610
--------	-----	--------	-------	--------

2.12.2. SOCIJALNA ZAŠTITA

Na osnovu iskazanih potreba kao i na osnovu opredjeljenja PP ZDK na prostoru općine Breza u ciju unapređenja socijalne zaštite potrebno je:

- planirati dječiji dom, kapaciteta 40 djece, tj. cca 800 m² zatvorenog i 1.200 m² otvorenog prostora
- planirati rekonstrukciju i modernizaciju postojećih prostora i izgradnja novih (javna kuhinja, savjetovališta i sl.).

2.12.3. ZDRAVSTVO

U planskom periodu potrebno je poduzeti slijedeće aktivnosti u cilju unapređenja sistema zdravstvene zaštite:

- rekonstrukcija i modernizacija postojećih zdravstvenih objekata
- preorijentacija primarne zdravstvene zaštite ka porodičnoj medicini, sa najmanje 60% obuhvata stanovništva
- obezbjeđenje lokacija za izgradnju ili adaptacija objekata za porodičnu medicinu, radijus opsluživanja cca 3 km
- razvoj apotekarske djelatnosti, radijus opsluživanja cca 3 km.

TABELA 47 - PROCJENA POTREBNIH KAPACITETA ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Centar	Broj stanovnika	BGP Dom zdravlja i ambulante (m ²)
Breza	3.238	16.190
Gornja Breza	410	2.050
Župča	1.541	7.705
Slivno	253	1.265
Vijesolići	582	2.910
Ukupno	6.024	30.120

2.12.4. KULTURA

Na osnovu iskazanih potreba kao i na osnovu opredjeljenja PP ZDK na prostoru općine Breza u ciju unapređenja kulturne djelatnosti potrebno je:

- izvršiti sanaciju i modernizaciju cijelog objekta Doma kulture (fasade, komunalna infrastruktura i sl.)
- planirati prostore za klubove i kulturna društva, ukupne površine cca 300 m²
- modernizirati i izgraditi dodatni prostor biblioteke sa čitaonicom
- rekonstruisati postojeći omladinski centar
- planirati prostore za ostale potrebe (lokalna televizija, radio, novine i sl.) ukupne površine cca 300 m²

- planirati zavičajni muzej
- planirati muzeje na otvorenom.

2.12.5. KOMERCIJALNE DJELATNOSTI

Komercijalne djelatnosti, trgovina, usluge, zanatstvo i finansije, dobro su zastupljeni u gradu, dok je evidentan nedostatak ovih kapaciteta u drugim naseljenim mjestima.

Ako se u planskom periodu želi postići ujednačen, policentrični razvoj, onda je, pored infrastrukture, potrebno jačati i objekte komercijalnih djelatnosti, te društvene infrastrukture općenito. Prema normativima u planiranju, procijenjene su potrebe za ovim kapacitetima u pojedinim centrima sistema naselja, koji je predviđen ovim Planom.

Realizacija ovih pretpostavki će ovisiti o interesu zajednice i privatnog sektora, obzirom da je u današnjem poretku društva, privatni sektor presudan za razvoj komercijalnih djelatnosti.

TABELA 48 - PROCJENA POTREBNIH KAPACITETA KOMERCIJALNIH DJELATNOSTI

Centar	Snabdjevanje (m ²)			Ugostiteljstvo (m ²)	Servisi i uslužne djelatnosti (m ²)	Zanatstvo (m ²)
	Svakodnevno	Periodično	Vanperiodično			
Breza	8.095	9.251	12.952	130	389	130
Gornja Breza	1.025	1.171	-	16	-	16
Župča	3.853	4.403	-	62	-	62
Slivno	633	-	-	10	-	10
Vijesolići	1.455	-	-	23	-	23
Ukupno	15.060	14.826	12.952	241	389	241

Prezentirani kapaciteti društvene infrastrukture predstavljaju minimalni stepen opremanja koji bi se trebao dostići do kraja planskog perioda, što podrazumjeva da predložene veličine i njihov raspored u prostoru mogu biti korigovane u skladu sa potrebama korisnika.

2.12.6. SPORT I REKREACIJA

U sklopu dnevnih aktivnosti stanovništva, važan segment je sport i rekreacija. U pravilu se ova aktivnost odvija u tri segmenta:

- Pasivna rekreacija
- Aktivna rekreacija
- Sport

Da bi se zadovoljile čovjekove potrebe za rekreacijom, neophodno je osigurati i adekvatne površine zemljišta i objekte za njeno odvijanje, kako u gradskim tako i u vangradskim sredinama.

Pasivna rekreacija podrazumjeva aktivnosti kao što su: odmor, osvježanje, učenje, šetanje, planinarenje, izleti, gledanje utakmica i sl. Ovaj vid rekreacije se odvija prvenstveno u sekundarnim centrima, ali i u ostalim naseljenim područjima. Osim uslova koji se realiziraju u okviru postojećih naselja, pasivna rekreacija kao aktivnost je vrlo izražena u zoni kulturno-historijskog, prirodnog i graditeljskog nasljeđa.

Aktivna rekreacija podrazumjeva učešće u nekim sportovima ili fizičkom naporu. Uloga objekata i površina za aktivnu rekreaciju je da pruži mogućnost svim uzrastima za amaterskim bavljenjem sportom i održavanje i unapređenje psihofizičkog stanja. Potreba za ovakvim objektima javlja se prvenstveno unutar gradskog područja i sekundarnih centara.

Prostornim planom se predviđa da se površine namjenjene za aktivnu rekreaciju (odbojka, košarka, stolni tenis i slično) realiziraju uz već postojeća nogometna igrališta, kako bi se prateći sadržaji kao što su svlačionice, kupatila, izdavanje opreme mogli koristiti i za potrebe aktivnih rekreativaca uz adekvatnu naplatu.

Nadogradnja objekata za aktivnu i pasivnu rekreaciju u narednom periodu predstavljat će izgradnja dječjih igrališta u skladu sa normativom na svakih 1000 stanovnika gradskog i sekundarnog centra jedno igralište veličine 20x20m (400m²).

Na osnovu iskazanih potreba kao i na osnovu opredjeljenja PP ZDK na prostoru općine Breza u ciju unapređenja sporta i rekreacije potrebna je:

- izgradnja sportske dvorane
- rekonstrukcija i modernizacija postojećih sportskih terena (fudbalska igrališta)
- rekonstrukcija i modernizacija sportsko-rekreativnog centra „Ada“
- adaptacija DTV „Partizan“ (fitness centar)
- izgradnja teniskih terena
- izgradnja otvorenih sportskih terena i rekreativnih površina (parkovi, dječija igrališta, šetališta i sl.) unutar urbanih cjelina
- uređenje postojećih izletišta i izgradnja novih
- uređenje staza za planinarenje
- sanacija i modernizacija planinarskog doma
- sanacija, modernizacija i izgradnja lovačkih domova.

SPORTSKO-REKREACIONO PODRUČJE NA HRASNOM

Značajan potencijal za razvoj sporta, odmora i rekreacije predstavlja visoravan Hrasno. Visoravan Hrasno locirana je u blizini naselja Slivno. Visoravan se pruža na nadmorskoj visini od cca 1000 m, te pruža izvanredne mogućnosti za razvoj poludnevne i dnevne rekreacije. Potencijal za razvoj zimskih sportova potrebno je dodatno ispitati.

Opredjeljenje za lociranje sadržaja iz sporta, rekreacije, turizma uslijedilo je nakon analiziranja ovog područja gdje je utvrđeno slijedeće: prirodni uslovi Hrasnog omogućavaju razvoj ljetne i zimske ponude.

U smislu ljetne ponude, prostranstvo i prirodne ljepote Hrasnog, kao i okolnih brda, omogućuju veliki broj sadržaja od šetnje u prirodi do sadržaja aktivne rekreacije:

- sama orijentacija visoravni Hrasno, čija se duža osovina pruža u pravcu sjeveroistok - jugozapad daje povoljne ekspozicije terena za razvoj zimskih sportova, kao i lociranje sadržaja koji zahtijevaju topliju orijentaciju,

- blizina grada Breze i povoljna konfiguracija terena, uz rekonstrukciju postojeće saobraćajnice (kao i planirane saobraćajnice preko naselja Bukovik) pruža mogućnost veće dostupnosti, a time i masovnije posjete,
- jednu od značajnijih i veoma povoljnih okolnosti ovog područja predstavlja i blizina gradova kao što su Visoko, Ilijaš, Sarajevo, pa i dalje kao što je Zenica,
- u odnosu na utjecaj rekreativno-sportskih centara (olimpijska borilišta) na području Sarajevskog kantona Hrasno bi se trebalo više orijentirati na izgradnju centra lokalnog karaktera (zbog svog položaja i prirodnih uslova), odnosno da mu osnovna uloga bude centar poludnevne i dnevne rekreacije sa sadržajima zimske i ljetne ponude. Na ovaj način Hrasno bi se uključilo u određenu hijerarhiju centara gdje bi centri kao Sarajevo predstavljali centre višeg reda, a Hrasno centar lokalnog karaktera.

U narednom periodu za sportsko-rekreativno područje bit će potrebno izraditi regulacioni plan, kojim će se u potpunosti opredijeliti namjena površina po sadržajima kao i uraditi moguća rješenja objekata komunalne infrastrukture.

BICIKLISTIČKE STAZE

Brdski biciklizam je relativno nov vid rekreacije u našoj zemlji, ali dobiva na sve većoj važnosti kod zaljubljenika u adrenalinske sportove. Obzirom da je na području općine evidentirano dosta šumarskih puteva, kao nekategorisanih puteva, pomenuti mogu poslužiti kao potencijalne staze za brdski biciklizam. U sklopu Plana su markirane rute za brdski biciklizam a odnose se na područje Vlahinje - Slivno - Hrasno - Seoce - Mujići.

U urbanom području Breza planirana je biciklistička staza uz rijeku Stavnju i gradsku saobraćajnicu.

2.13. POSEBNO ZAŠTIĆENI PROSTORI

2.13.1. POSEBNO VRIJEDNA PODRUČJA PRIRODNOG NASLIJEĐE

Općina Breza ima skroman broj prirodnih vrijednosti, ali i ono što je prisutno, nije dovoljno vrednovano i zaštićeno.

Kroz Plan iz 1987. godine, pa i kasnije izmjene i dopune koje su uslijedile, spominje se nekoliko lokaliteta za koje se navodi da prirodna ljepota je zaista prisutna, te da prostore treba samim tim što prije i zaštititi, ali se nikakav napredak na tom polju u posljednjih gotovo 30 godina nije desio.

Lokaliteti koji imaju prirodni potencijal sa aspekta svojih ljepota, a koje je potrebno štiti, jesu:

- Kanjon rijeke Misoče
- Visoravan Hrasno
- Područje oko naselja Vlahinje.

Granica obuhvata Čemerska planina, prepoznatog kroz PP SRBiH, ulazi manjim dijelom u teritoriju općine.

Visoravan Hrasno i područje oko naselja Vlahinje iskazuju prirodne vrijednosti sa aspekta svojih pejzažnih osobina. Zbog svoje blizine, visoravan Hrasno i područje oko Vlahinje čine cjelinu koja ima prostorne mogućnosti i osobenosti za razvoj turizma na bazi prirodnih ljepota, ekološki zasnovanog razvoja poljoprivrede, sporta, rekreacije i turizma. Ovo područje je potrebno čuvati i rezervirati za razvoj navedenih sadržaja, a općina Breza treba u ovom segmentu prepoznati svoju razvojnu šansu, koja će biti po svojoj prirodi, potpuno suprotna od do sada najviše razvijane industrije i eksploatacije mineralnih sirovina.

KANJON RIJEKE MISOČE

Vlada FBiH je donijela Odluku o zaštiti izvorišta vode za piće Mahmutovića rijeka i rijeka Misoča. Rijeka Misoča je definisana kao I zaštitna zona, odnosno, u njoj vrijedi najstrožiji režim zaštite.

Sam kanjon rijeke Misoče, zbog svojih prirodnih ljepota i geomorfološke raznolikosti, već je prepoznat kao prostor koji je potrebno štiti i sa tog aspekta, pored nemjerljivog značaja koji Misoča ima za vodosnabdjevanje.

U pogledu biodiveziteta, doline rijeka Misoče i Stavnje su okarakterisane kao refugijalno – reliktni pejzaži, čija je vrijednost i značaj za ekosistem višestruka i nezamjenjiva. Tako se u refugijumima rijeka Misoče i Stavnje, te drugih desnih pritoka rijeke Bosne, uzvodno od Visokog, javljaju visokovrijedni tercierno – reliktni sistemi:

- Ekosistemi karanfila i zvončaca u pukotinama stijena
- Ekosistemi karbonatnih siparišta sa mlađom
- Ekosistemi niskih šuma i šikara crnog graba i jesenje šašike
- Ekosistemi niskih šuma i šikara crnog graba i medunca
- Ekosistemi šuma bosanskog javora gluhača i mezijske bukve
- Ekosistemi javora gluhača i bjelograbića.

Misoča je i vrlo interesantna sa aspekta sporta i rekreacije, kako za ribolovce, tako i za bicikliste i planinare.

Zbog svega navedenog, implementacija donesenih zakonskih odredbi u pogledu zaštite rijeke Misoče treba biti zastupljena u mnogo većoj mjeri, nego što je to danas slučaj, a valorizacija i istraživanje vrijednosti koje se javljaju u ovom refugijumu, pitanje naučno – istraživačke zajednice. Ako se prepoznaju i utvrde vrijednosti koje kanjon ima, na stručan i naučno potkrijepljen način, zaštita i podizanje svijesti o potrebi očuvanja kanjona, možda može imati svjetliju budućnost.

VISORAVAN HRASNO

Visoravan Hrasno locirana je u blizini naselja Slivno, odnosno, na sjeveroistočnom dijelu općine Breza i nalazi se na teritorijalnoj jedinici mjesne zajednice Slivno. Visoravan se pruža na nadmorskoj visini od cca 1000 m, te pruža izvanredne mogućnosti za razvoj poludnevne i dnevne rekreacije.

PODRUČJE OKO NASELJA VLAHINJE

Područje oko naselja Vlahinje, zajedno sa područjem visoravni Hrasno, planirano je kao jedinstvena cjelina namijenjena sportu, rekreaciji i ekološki prihvatljivim načinima gospodarenja zemljištem, a zbog svojih prirodnih ljepota, koje do danas nisu zaštićene na pravi način.

Samo područje se nalazi na istočnoj strani općine, području koje nije pod uticajem rudarskih radova i koje je orografski više i geomorfološki više raznoliko od zapada općine Breza. Brdoviti pejzaž, livade i šumom pokriveni predjeli odražavaju tipičnu pitoresknu srednjobosansku sliku, a pogled na nizijske predjele zapadnog dijela općine je nesmetan.

Iako se u planovima koji čine bazu i za ove Izmjene i dopune spominju predjeli oko naselja Vlahinje, kao i visoravni Hrasno, još uvijek nisu preduzeti koraci za zaštitu i preporučeno korištenje.

2.13.2. POSEBNO VRIJEDNA PODRUČJA KULTURNO – HISTORIJSKOG ZNAČENJA

Na području općine Breza, postoji veći broj spomenika, od kojih samo jedan uživa nacionalnu važnost, tj., proglašeno je nacionalnim dobrom od strane Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika.

Kulturno – historijsko naslijeđe bogatog asortimana, ali i vremenskog okvira, zasigurno je, potencijal razvoja turizma općine. Međutim, loše stanje velikog broja objekata od kulturno – historijskog značaja, upozorenje je da se moraju u što skorije vrijeme poduzeti sve mjere očuvanja i zaštite nepokretnog dobra, jer će, u protivnom, biti nepovratno izgubljeno.

NACIONALNI SPOMENICI I PRIVREMENA LISTA NACIONALNIH SPOMENIKA

Kulturno – historijsko naslijeđe, koje uživa status nacionalnog spomenika, odnosno, koje je na privremenoj listi nacionalnih spomenika općine i listi peticija, jeste:

Nacionalni spomenik:

- Kasnoantička bazilika na Crkvini, Breza
- Nekropola stećaka Kaursko groblje Koritnik
- Nekropola od 13 stećaka (sanduk) Očevlje
- Nekropola od 9 stećaka (3 sanduka i 6 sljemenjaka) Slivno Hrasno
- Nekropola od 8 stećaka (4 sanduka i 4 sljemenjaka) Brdo, Lopate

Privremena lista:

- Činovnička kuća
- Bečarska kuća – spomenik je srušen, ali nije izostavljen sa liste Komisije za zaštitu nacionalnih spomenika

KASNOANTIČKA BAZILIKA NA CRKVINI U BREZI – NACIONALNI SPOMENIK

Nacionalnim spomenikom je proglašena Kasnoantička bazilika na Crkvini u Brezi.

„U prahistorijskom i antičkom periodu, područje Breze pripadalo je centralnoilirskom području i etničkoj oblasti plemena Desitijata. Ovo pleme je živjelo na području koje je obuhvatalo gornju dolinu rijeke Bosne, prema zapadu do gornje doline Vrbasa i prema istoku do Rogatice. Desitijati su jedno od najznačajnijih i najbrojnijih ilirskih plemena. Imali su 103 dekurije (bratstva) i pripadali su Naronskom konventu (sudskom distriktu). Često su spominjani u antičkim izvorima, posebno po ustanku koji su 6. g.n.e. podigli protiv Rimljana (Imamović, 1977, 32-33, 48).

Tokom 3. i 2. stoljeća p.n.e., raspadom starih rodovskih struktura kod Desitijata, počinju se razvijati i naselja u ravnici, pored većih i manjih vodenih tokova, ali još uvijek pod zaštitom gradinskih utvrđenja. Takvo naselje se razvilo u Brezi, u kojoj je otkrivena desitijatska nekropola (Paškvalin, 1975, 57-62). U pisanim izvorima područje Breze spominje se početkom n.e. Tu se razvilo jedno od važnijih centara Desitijata, vjerovatno u izvorima zabilježen He/dum?/ /c/astellum Desitiatium (Patsch, 1906, 158). Istraživači ga ubiciraju negdje u okolini Breze ili na području između Breze i Kiseljaka (Pašalić, 1960, 51; Bojanovski, 1984, 88). Ovaj kastel se nalazio na dijagonalnom putnom pravcu Dolabelinog sistema cesta koji je vodio iz Salone preko srednje Bosne u Podrinje - Argentariu. Godine 19/20. bila je završena dionica do kastela He/dum/ (Bojanovski, 1974, 181).

Dr. Čremošnik je 1930. godine, otkopavajući baziliku na Crkvini, naišao na rimski natpis Ulpije Prokule, ugrađen kao spolij. U natpisu se spominju Valens, sin Varonov, (princeps Daesitiatium), odnosno uglednik ilirskog plemena Desitijata i jedan kastel (castellum Daesitiatium) (Čremošnik., 1930, 9).

Nastanak bazilike (Breza II) na lokalitetu Crkvina okvirno se može datirati u 6. stoljeće, odnosno od 536. godine, kada su Panonija i Dalmacija pripale Istočnorimskom carstvu, a najkasnije do 614. godine kada je u ovim krajevima, s padom Salone, propala vlast Bizanta. Moguće je da je bazilika nastala u vrijeme vladavine Justinijana (527-565) ili nekog od njegovih neposrednih nasljednika (Bojanovski, Čelić, 1969, 23).

Kasnoantička crkva (dimenzija 31,5 x 19 m) je bazilikalnog tipa, sa tri strane je bila okružena trijemovima, a na četvrtoj se završavala istaknutom polukružnom apsidom.¹⁴

Nacionalni spomenik Kasnoantičke bazilike, u okviru dokumentacije kojom je i zaštićen, podliježe određenim ograničenjima korištenja prostora, a u cilju očuvanja nacionalnog spomenika.

„U cilju trajne zaštite nacionalnog spomenika utvrđuje se sljedeće:

¹⁴ http://kons.gov.ba/main.php?id_struct=6&lang=1&action=view&id=2481

I zona zaštite obuhvata prostor definiran u tački I stav 3. ove odluke. U toj zoni provode se sljedeće mjere zaštite:

- dopušteni su samo istraživački i konzervatorsko-restauratorski radovi, uključujući i one koji imaju za cilj prezentaciju spomenika, uz odobrenje federalnog ministarstva nadležnog za prostorno uređenje (u daljnjem tekstu: nadležno ministarstvo) i stručni nadzor nadležne službe zaštite naslijeđa na nivou Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: nadležna služba zaštite);
- osigurati izmještanje postojećih saobraćajnica sjeverno i istočno od nacionalnog spomenika;
- prostor spomenika bit će otvoren i dostupan javnosti, a može se koristiti u edukativne i kulturne svrhe;
- nije dopušteno odlaganje otpada.

Vlada Federacije dužna je posebno osigurati istraživanje uzroka oštećenja i osigurati vraćanje pomjerenih dijelova stupova u prvobitni položaj.

II zona zaštite obuhvata k.č. 791 (novi premjer), što odgovara k.č. 485/3 i k.č. 485/7 (stari premjer), upisani u z.k. uložak broj 336, k.č. 792 (novi premjer), što odgovara k.č. 486/4, upisan u z.k. uložak broj 336 i k.č. 486/6 (stari premjer), upisan u z.k. uložak broj 1940, k.č. 793 (novi premjer), što odgovara k.č. 485/8 (stari premjer) upisan u z.k. uložak broj 1940, k.o. Breza, općina Breza, Federacija Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina. U toj zoni provode se sljedeće mjere zaštite:

- nije dopuštena izgradnja, niti izvođenje radova koji bi mogli utjecati na izmjenu područja i promjenu ambijenta;
- nije dopušteno obavljanje radova na infrastrukturi, osim uz odobrenje nadležnog ministarstva i stručno mišljenje nadležne službe zaštite;
- nije dopušteno odlaganje otpada.

III zona zaštite obuhvata zaštitni pojas u širini od 50 m od granica površine koju zauzimaju I i II zona zaštite. U toj zoni je dopuštena gradnja objekata čija je svrha prezentacija nacionalnog spomenika.“

S tim u vezi, potrebno je planskim rješenjem tretirati zone zaštite, a u cilju omogućavanja očuvanja spomenika i prostorne koncepcije grada, kako bi ovo dvoje se dovelo u vezu i ne stvarali međusobne barijere.

Opisi ostalih dobara koji se nalaze na privremenoj i listi peticija na stranici Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika nisu dostupni.

SPOMENICI LOKALNOG ZNAČAJA

Kao što je napomenuto, vrijedna kulturna i historijska baština ne prestaje sa spomenicima koji su pod zaštitom države, već je veliki broj spomenika koji imaju lokalni značaj.

TABELA 49 - KULTURNO-HISTORIJSKI SPOMENIC OPĆINE BREZA

Naziv dobra	Period	Lokalitet	Tip dobra	Značaj
Praistorijska gradina Gradac	Prahistorijski period	Podgora	Arheološki lokalitet	Loklani značaj
Praistorijski pojedinačni nalaz	Prahistorijski period	Podgora	Arheološki lokalitet	Loklani značaj
Praistorijska nekropola ravnih grobova	Prahistorijski period	Kamenice	Arheološki lokalitet	Loklani značaj
Rimski kameni spomenik	Antički period	Vina Župča	Arheološki lokalitet	Loklani značaj
Nekropola ravnih grobova	Antički period	Kamenice	Arheološki lokalitet	Loklani značaj
Pojedinačni nalaz Gradac	Antički period	Podgora	Arheološki lokalitet	Loklani značaj
Rimski kameni spomenik	Antički period	Podgora	Arheološki lokalitet	Loklani značaj
Rimski kameni spomenik	Antički period	Crkvina Breza	Arheološki lokalitet	Loklani značaj
Bazilika u Dabravini	Radni srednji vijek	Dabravine	Arheološki lokalitet	Loklani značaj
Dva usamljena stećka (1 sanduk i 1 sljemenjak)	Srednjovjekovni period	Župča	Arheološki lokalitet	Loklani značaj
Nekropola od 10 stećaka (6 sanduka i 4 sljemenjaka)	Srednjovjekovni period	Slivno Crkvine	Arheološki lokalitet	Loklani značaj
Nekropola od 11 stećaka (8 sanduka i 3 sljemenjaka)	Srednjovjekovni period	Njiva Krčevine	Arheološki lokalitet	Loklani značaj
Nekropola od 114 stećaka (101 sanduk, 11 sljemenjaka, 2 stuba)	Srednjovjekovni period	Koritnik	Arheološki lokalitet	Loklani značaj
Nekropola od 13 stećaka (sanduk)	Srednjovjekovni period	Lješar, Očevlje	Arheološki lokalitet	Loklani značaj
Nekropola od 14 stećaka (2 ploce, 3 sanduka i 9 sljemenjaka)	Srednjovjekovni period	Očevlje Repuh	Arheološki lokalitet	Loklani značaj
Nekropola od 4 stećka (sljemenjaka)	Srednjovjekovni period	Pravoslavno groblje Očevlje	Arheološki lokalitet	Loklani značaj
Nekropola od 6 stećaka (2 ploce i 4 sljemenjaka)	Srednjovjekovni period	Slivno Koritnik	Arheološki lokalitet	Loklani značaj
Nekropola od 6 stećaka (sanduka)	Srednjovjekovni period	Gornja Breza	Arheološki lokalitet	Loklani značaj
Nekropola od 8 stećaka (4 sanduka i 4 sljemenjaka)	Srednjovjekovni period	Brdo, Gornja Breza	Arheološki lokalitet	Loklani značaj
Nekropola od 9 stećaka (3 sanduka i 6 sljemenjaka)	Srednjovjekovni period	Slivno Hrasno	Arheološki lokalitet	Loklani značaj
Osamljeni stećak	Srednjovjekovni period	Orahovo, Igrište, Subotići	Arheološki lokalitet	Loklani značaj
Osamljeni stećak	Srednjovjekovni period	Gornja Breza	Arheološki lokalitet	Loklani značaj
Srednjovjekovno groblje ravnih grobova	Srednjovjekovni period	Vina Župča	Arheološki lokalitet	Loklani značaj
Smailbegovića džamija	Osmanski period	Smailbegovići	Historijska građevina	Loklani značaj
Džamija u Trtoriću	Austrougarski period	Trtorići	Historijska građevina	Loklani značaj
Rudarska direkcija	Austrougarski period	ul. Rudarska	Historijska građevina	Loklani značaj
Stambena zgrada	Austrougarski period	ul. Rudarska	Historijska građevina	Loklani značaj

Naziv dobra	Period	Lokalitet	Tip dobra	Značaj
Stambeni objekat Kolonija I	Austrougarski period	ul. Salke Beslagica	Graditeljska cjelina	Loklani značaj
Stambeni objekat Kolonija II	Austrougarski period	ul. Salke Beslagica	Graditeljska cjelina	Loklani značaj
Brezanska džamija	Period između dva rata	Breza	Historijska građevina	Loklani značaj
Crkva Svete Barbare (zastitnice rudara)	Period između dva rata	Centar Breza	Historijska građevina	Loklani značaj
Crkva Svetog Velikog mučenika Prokopija	Period između dva rata	Centar Breza	Historijska građevina	Loklani značaj
Džamija u Župči	Period između dva rata	Župča	Historijska građevina	Loklani značaj
Grob Avdić Adema	Period socijalizma	Breza, u sklopu gradskog groblja	Spomenik NOR-a	Loklani značaj
Grob Šabane Čolakovića	Period socijalizma	Breza, u sklopu gradskog groblja	Spomenik NOR-a	Loklani značaj
Okno starog rudnika	Period socijalizma	Breza	Historijska građevina	Loklani značaj
Spomen bista Janka Balorde	Period socijalizma	Breza	Spomenik NOR-a	Loklani značaj
Spomen bista Pavlić Branka	Period socijalizma	Breza	Spomenik NOR-a	Loklani značaj
Spomen bista Salke Bešlagića	Period socijalizma	Breza	Spomenik NOR-a	Loklani značaj
Spomen kosturnica palih boraca NOR-a	Period socijalizma	Breza	Spomenik NOR-a	Loklani značaj
Spomen zgrada vezana za prvi sastanak SKOJ-a	Period socijalizma	Breza	Spomenik NOR-a	Loklani značaj

U ovoj tabeli se nalaze i sve nekropole stećaka, obzirom da nije jasno precizirano u dostupnim materijalima na stranici Komisije za zaštitu spomenika, koje su nekropole na listi peticija za proglašenje nacionalnim spomenikom.

2.13.3. TURIZAM

Razvoj turizma, ugostiteljstva i rekreacije direktnoj je uslovljen prirodnim i kulturno – historijskim vrijednostima, što predstavlja kvalitet svake životne sredine, a istovremeno se manifestuje kao značajan element privrede.

U općini Breza, kao što je naglašeno, postojeći fundus kulturno – historijskog i prirodnog naslijeđa, koliko god da je on skroman, ne štiti se i ne vrednuje na adekvatan način.

Istina, učinjeni su izvjesni pomaci na saniranju kulturno – historijskih spomenika, kao što je kasnoantička bazilika, ali su ostali spomenici, a posebno područja prirodnih vrijednosti, kao što su visoravan Hrasno, kanjon rijeke Misoče, te područje oko naselja Vlahinje, a koja su sa aspekta svojih ljepota prepoznata u Brezi, gotovo potpuno zanemarena.

U planskoj dokumentaciji koja je na raspolaganju – Plan iz 1987. godine, te njegove Izmjene i dopune iz 2003. godine, kao planska komponenta javljaju se:

- Ekološka oaza između naselja Slivno i Vlahinje, zbog „činjenice da ovo područje obiluje predjelima izuzetne ljepote, predstavlja ekološki zdravu sredinu, koja je pretrpjela veoma mali uticaj urbanizacije“
- Sportsko – rekreativno područje na Hrasnom, „kao područje za izgradnju objekata za odmor i turističko logorovanje“, zbog svoje prirodne ljepote.

Prema dostupnim informacijama, niti jedna od ove dvije cjeline do danas nije uspostavljena prema svojoj planiranoj namjeni.

Kulturno – historijsko naslijeđe u pogledu iskorištenja za razvoj turizma je također vrlo zanemareno. Osim Odluke Komisije za zaštitu spomenika, a potom i pilot studije „Urbana transformacija Sarajevske makroregije – SMR“, u okviru koje je izrađen projekat „Breza – urbana gusjenica“, gdje je dat prijedlog mogućeg rješenja prostora oko kasnoantičke bazilike u kontekstu povezivanja sa gradskim jezgrom i urbanog uređenja, te Revizije urbanističkog plana grada Breza sa prigradskim naseljima, gdje je cjelokupan prostor oko bazilike i šire označen kao gradski park, nije bilo nikakvih praktičnih i konkretnih poduhvata za uređenje tog visokovrijednog prostora.

Posebno interesantno za daljnji razvoj je napušteno zemljište rudokopa, kako površinskih, tako i podzemnih eksploatacija. Općina Breza obiluje tim lokalitetima, a rekultivacija najčešće potpuno izostaje, nakon prestanka iskorištavanja mineralnih sirovina. Već je prije predloženo da se tzv.haldije koriste kao građevinska zemljišta za izgradnju stambenih objekata, odnosno, za izgradnju naselja. Međutim, ugleđajući se na svjetske trendove i načine rekultivacije napuštenih rudničkih površina, mogućnosti za ponovnu upotrebu se multipliciraju i mogu stvoriti odličnu osnovu za razvoj privrede, okoliša, sporta, tj., povećati kvalitet životne sredine.

Prvi korak je detekcija napuštenih površina, a u saradnji sa RMU Breza. Trebaju se utvrditi površine koje nisu više interesantne za daljnju eksploataciju i za koje RMU nema nikakav interes. Detekciju slijedi valorizacija i rangiranje svake od tih površina, a prema različitim parametrima, što treba biti utvrđeno kroz observaciju na terenu i posebne studije i analize.

Vrlo je važno da se analizirane površine u svojoj budućoj namjeni probaju međusobno povezati po osnovi svog budućeg razvoja i namjene, kako bi tvorile kompatibilan i jedinstven sistem, te djelovale kao inkubatori razvoja. U narednim fazama izrade Prostornog plana će se detaljnije ispitati mogućnosti iskorištenja ovih površina.

TURISTIČKE ZONE - RESORT ZONE

Obzirom na raznolikost ponude unutar zone razvoja turizma, prirodne potencijale i postojeće kapacitete, potrebno je uraditi sveobuhvatnu studiju iskorištenja potencijala za različite namjene, koja će usmjeriti razvoj i ukazati detaljno na potrebne sadržaje unutar ovog područja.

Za potrebe razvoja turizma na teritoriji Općine predviđena je izgradnja resort naselja, za koja se utvrđuje građevinska zemljišta van urbanog područja, namjene - turizam. Za resort naselja utvrđuje se obaveza izrade detaljnih planskih dokumenta.

TABELA 50 - PLANIRANE RESORT ZONE

Lokalitet/naziv (okvirni naziv prema toponimu)	Katastarska općina	Površina (ha)
Bašići	Gornja Breza	1,88
Erići I	Župča	1,86
Erići II	Župča	1,22
Erići III	Župča	1,52
Erići IV	Župča	0,67
Erići V	Župča	0,81
Jasike	Gornja Breza	20,64
RP Haldija	Gornja Breza	12,12
RP Smrekovica	Sutješćica	7,56
Smrekovica I	Sutješćica	2,78
Smrekovica II	Sutješćica	4,25
Smrekovica III	Sutješćica	2,36
Smrekovica IV	Sutješćica	2,15
Smrekovica V	Sutješćica	4,01
Strugač	Vardište	14,42
Vardište I	Gornja Breza	1,46
Vijesolići	Vijesolići	12,17
UKUPNO		91,88

Osim izrade detaljne provedbene dokumentacije za sva resort naselja, obavezno je za sva resort naselja izraditi Elaborat o inženjersko – geološkim i geotehničkim osobinama terena, a za potrebe izrade detaljnog provedbenog plana, bez čega se ne može pristupiti Odluci o izradi detaljne provedbene dokumentacije.

U sklopu detaljnih provedbenih dokumenata će se utvrditi urbanističko – tehnički uslovi za izgradnju i korištenje prostora resort naselja.

Preduslov za izgradnju svih resort naselja je opremanje građevinskog zemljišta svom potrebnom infrastrukturom, bez čega se ne može započeti izgradnja objekata.

Resort naselja trebaju u sebi sadržajno smjestiti objekte za povremeno stanovanje ili stalno stanovanje, ugostiteljske objekte, turističke kapacitete, objekte zabave i kulture, hotele, sportske i rekreativne površine i objekte, poslovne objekte, servisne objekte, javne i zelene površine, saobraćajne površine za stacionarni i dinamički saobraćaj, te svu potrebnu infrastrukturu.

Vjerski objekti se ne smještaju unutar resort naselja, već se potrebe vjernika zadovoljavaju u naseljima kojima resort naselja gravitiraju. U slučaju potrebe povećanja broja vjerskih objekata, oni se smještaju u naseljenim mjestima općine Breza izvan obuhvata resort naselja.

Detaljan opis uslova izgradnje resort naselja dat je u poglavlju 2.3.2. Građevinsko zemljište Resort naselja i u Odluci o provođenju ovog Plana.

Naime, Odlukom Vlade FBiH određene su zaštitne zone vodozahvata Rijeka Misoča, a III zona zaštite vodozahvata djelomično zahvata predložene obuhvate, dok ostali obuhvati se nalaze na samoj granici III zaštitne zone.

Nadalje, Odlukom Vlade FBiH, određene su zabrane za korištenje prostora unutar III zone, članom 15, gdje se navodi:

Na području III zaštitne zone izvorišta zabranjuje se izvođenje radova, izgradnja objekata i obavljanje sljedećih aktivnosti:

- Izgradnja i rad uređaja za prečišćavanje otpadnih voda i uređaja za spaljivanje čvrstog otpada,
- Prerada, manipulacija i skladištenje kemikalija, tečnih goriva, maziva i drugih opasnih i štetnih tvari određenih podzakonskim aktom iz člana 55., stavak I. Zakona o vodama („Službene novine Federacije BiH“, broj:70/06),
- Otvoreno uskladištenje i primjena kemijskih sredstava opasnih i štetnih za vodu, koja se koriste za zaštitu i rast bilja i za uništenje korova,
- Izgradnja i korištenje poletno – sletnih staza, sigurnosnih površina i površina za prisilno slijetanje u zračnom prometu,
- Izgradnja i korištenje manevarskih i vojnih poligona,
- Izgradnja i rad industrijskih i zanatskih pogona sa nečistom tehnologijom, koji ispuštaju radioaktivne ili druge za vodu štetne i opasne tvari (nuklearni reaktori, petrokemijska industrija, metalo – prerađivački pogoni, kemijske tvornice, kožarska industrija i drugo),
- Cestovni transport kemikalija, tečnih goriva, maziva i drugih opasnih tvari bez provedenih mjera zaštite podzemnih voda i odobrenja i pratnje tijela MUP –a,
- Izravno ispuštanje nepročišćenih otpadnih voda u vodotoke ili akumulacije uzvodno od vodozahvata i pročišćenih i nepročišćenih otpadnih voda na tlo, uključujući pražnjenje vozila za čišćenje i odvoz fekalija,
- Gospodarske i druge aktivnosti kojima se narušava prirodni režim vodotoka na mjestu vodozahvata u mjeri kojoj se ugrožava kapacitet izvorišta,
- Izgradnja i eksploatacija cjevovoda za transport kemikalija, tečnih goriva, maziva i drugih opasnih tečnosti, ukoliko nisu poduzete posebne mjere kojim se sprječava izlijevanje ovih tečnosti u vodotoke ili akumulacije,
- Izgradnja i rad stočnih i peradarskih farmi, ukoliko nisu poduzete posebne mjere kojima se sprječava zagađivanje vodotoka i akumulacija,
- Odlaganje svih vrsta čvrstog otpada izvan sanitarnih deponija, kao i na sanitarne deponije, ukoliko nije osigurano odvođenje filtrata iz sanitarne deponije van slivnog područja vodozahvata,
- Eksploatacija mineralnih sirovina, osim ako se utvrdi da se tom aktivnošću ne ugrožava kakvoća površinske vode na izvorištu,
- Eksploatacija kamena i šljunka, osim iz posebno kontroliranih i zaštićenih kamenoloma i šljunčara,
- Sječa šume, izgradnja putova, izvođenje opsežnih zemljanih iskopa i druge aktivnosti koje izazivaju ili pospješuju eroziju tla.

2.13.4. UGROŽENA PODRUČJA

Područja koja imaju određen vid uticaja na svoje okruženje i u kojima postoji opasnost za normalno odvijanje života stanovnika općine Breza, javljaju se:

- Naselje Sutješčica
- Dio naselja Bukovik
- Dio naselja Crema
- Dio naselja Gornja Breza
- Prostor od kraja ulice Ivana Jurjavčića do ulaza u naselje Sutješčica sa obje strane puta
- Padina iznad naselja Bulbulušići
- Padina ispod brda Srh prema željezničkoj pruzi, od Ramine pumpe do naselja Bulbulušići
- Padina iznad naselja Smailbegovići i Potkraj
- Unutar eksploatacionih i istražnih površina RMU Breza
- Na područjima za koje postoji opasnost od zagađenja minama i neeksplodiranim ubojitim sredstvima
- Unutar plavne površine rijeke Stavnje i drugih vodotoka
- Na lokalitetima detektovanih klizišta.

Svaka od navedenih stavki stvara određena ograničenja u prostoru, njihov uticaj je stalan ili povremen (plavljenje), ali je prisutan i utiče na planiranje korištenja prostora.

Stalna rudarska aktivnost u općini sa sobom povlači i povećan nivo opasnosti od rudarskih nesreća. Rudarske nesreće su obično uzrokovane eksplozijom plinova ili ugljene prašine, jamskim požarima i poplavama, trovanjem otrovnim plinovima, klizanjem i obrušavanjem zemljišta na površinskim i jamskim kopovima, a kao posljedicu imaju ugrožavanje ljudskih života, materijalnih dobara i drugih sredstava.

Plavno područje rijeke Stavnje, koja svojim velikim dijelom prolazi kroz urbano područje grada Breza, vrši pritisak na objekte i poljoprivredno zemljište u tom pojasu. Mogući rejoni u kojima može doći do izljevanja Stavnje su: Bate, Bulbušići, Mahala, Kahve, Podžupča i Vrbovik. Prilikom plavljenja i povećanja vodostaja rijeke Stavnje, veoma je izraženo njeno eroziono dejstvo na obale, što se primjećuje u Bati i Vrboviku.

Rijeka Misoča također svojim dijelom stvara opasnost od poplava i to na području Mahmutović Rijeke i Dolovčića.

Plavna površina rijeke Stavnje iznosi $P = 168$ ha, a rijeke Misoče $P = 15$ ha.

Klizišta se javljaju kao posljedica gore navedenih aktivnosti i prirodnih pojava (eksploatacija uglja, poplavna područja), te ih je nakon posljednjih poplava 2014. godine, detektovan veliki broj. Većinom se i javljaju unutar eksploatacionih polja na zapadu općine, a manji dio na sjeveroistoku, u okviru naselja Orahovo i Mahmutovića Rijeka.

Problem klizišta, odnosno, njihovog uticaja na okolinu, ogleda se i u činjenici da ne postoji katastar klizišta, koji bi odredio tačne granice oslabljenog terena, već se podaci dostavljeni od strane Nosioca pripreme Plana, daju samo kao nazivi lokaliteta gdje je utvrđeno klizište, sa eventualno približnom lokacijom klizišta.

U naselju Sutješćica registrovano je klizanje terena na obuhvatu ili površini koja nije utvrđena. Obzirom da je u naselju većina objekata naseljena, a stanovnici imaju potrebu za rekonstrukcijom, dogradnjom postojećih objekata i izgradnjom novih pomoćnih, kao i novih stambenih objekata za širenje porodica, potrebno je izraditi tehničku dokumentaciju, evidentiranje i eventualno sanacije površina klizišta prije odobravanja građenja. Za površine građevinskog zemljišta u naselju Sutješćica koje nema evidentiranih klizišta nema ograničenja za građenje u prethodno navedenom smislu.

Minirane površine se nalaze na granici općine Breza, a prema općini Ilijaš, u šumskom području. Utvrđen stepen rizika nije poznat, jer podaci na koje se oslanja ovaj Plan proizilaze iz šumsko – privredne osnove, odnosno, površina užih kategorija šumskih jedinica, a koje su označene kao minirane površine. Površine koje se ima smatrati miniranim ili sumnjivim površinama u općini Breza zauzimaju P = 438,91 ha ili 6% površine općine Breza.

Stabilnost terena je uzrokovana prirodnim i antropogenim faktorima, a u općini Breza, prema dokumentu Studija ranjivosti prostora F BiH, detektovane su dvije kategorije terena, ako se generalno posmatra:

- Stabilan teren – P = 6574,32 ha,
- Uslovno stabilan teren – P = 713,68 ha.

Uslovno stabilan teren se poklapa sa površinama aktivnih i napuštenih eksploatacionih polja.

Osim prirodnih nepogoda, koje izazivaju poremećaje u ravnoteži između stanovnika i okoliša, veliki problem predstavljaju i sami stanovnici, koji neodgovornim i nemarnim odnosom prema prirodi i njenim resursima, sami izazivaju opasnost. Zemljišni resursi općine su pod velikim pritiskom bespravne izgradnje, gdje se objekti smještaju u vodozaštitne pojaseve, na kvalitetno poljoprivredno zemljište, vrši se neplanska i bespravna sječa šuma, što dovodi do pojave klizišta, erozije i nepovratnog gubljenja kvalitetnog tla.

2.13.5. PODRUČJA PLANIRANA ZA DALJNI RAZVOJ

Planirana namjena zemljišta utvrđuje područja koja u planskom periodu trebaju biti korištena za izgradnju objekata (stanovanje, poslovanje, društvene djelatnosti itd.), sporta i rekreacije, privrede i infrastrukturnih sistema.

Osim izgradnje novih struktura, područja koja se planiraju za daljnji razvoj ne moraju nužno biti definisana kroz suprastrukturu.

Centri, na način kako su i definisani u okviru sistema naselja, imat će ulogu u razvoju svojih gravitacionih područja, te će biti inkubatori društvenog života.

Posebno će biti interesantna pomenuta i opisana turistička zona, koja predstavlja jedan od potencijala za razvoj u općini.

Područja namijenjena za daljnji razvoj, a koja mogu bitno utjecati na kvalitet korištenja prostora i ponude općine Breza, jesu:

- Privredne zone

- Ekološka oaza između naselja Slivno i Vlahinje
- Sportsko – rekreativno područje na Hrasnom
- Resort zone
- Uža urbana područja općine Breza
- Koridori svih planiranih infrastrukturnih sistema.

2.14. KOMUNALNA INFRASTRUKTURA

2.14.1. GROBLJA

GRADSKO GROBLJE

Prema topografskim kartama koje su korištene u mapiranju grobalja, unutar općine se nalazi 48 groblja i pojedinačnih grobova, a čije trenutno stanje uređenosti i korištenja nije potpuno poznato. Groblja su raspoređena uz postojeća naselja ili u njihovoj neposredoj blizini, čime se može pretpostaviti da se sva još uvijek u određenom obimu koriste u svrhe sahranjivanja.

Prema tim podacima, u općini se nalazi 24 islamska mezarja, te 8 kršćanskih grobalja, dok za njih 16 nije utvrđen konfesionalni status.

U urbanom području Breza, što je utvrđeno i Urbanističkim planom, nalaze se postojeće površine za sahranjivanje sa planiranim proširenjima različitih konfesija, dok se gradsko groblje planira na lokalitetu nekadašnjeg jalovišta u Smrekovici. Gradsko groblje Smrekovica se planira na površini od $P = 5,16$ ha.

Kapaciteti i eventualne potrebe za proširenjem ili izuzimanjem novih lokacija u drugim naseljima općine Breza, moguće su pored postojećih lokaliteta na kojima se već vrši sahranjivanje, u skladu sa potrebama lokalnih zajednica, a na osnovu odluke nadležnih općinskih institucija i u skladu sa zakonskom regulativom koja tretira to pitanje.

Ukupna površina namijenjena planiranim proširenjima ili novim površinama za sahranjivanje iznosi $P = 9,98$ ha, dok su površine postojećih groblja procijenjene na $P = 19,65$ ha.

Bez studije grobalja, nije moguće znati u kojoj mjeri su zauzete postojeće površine za sahranjivanje u općini Breza.

2.14.2. OSTALO

Stočna pijaca je planirana u naselju Koritnik. Stočno groblje kao takvo nije uspostavljeno, već je planirano na nivou Kantona. Vatrogasna služba djeluje u sklopu RMU Breza, ali nije u općinskoj nadležnosti.

2.15. UPRAVLJANJE OTPADOM

Problematika upravljanja otpadom je vrlo složena, obzirom na nepostojanje lokalne sanitarne deponije, ali i odluku općine da se otpad ne odlaže na regionalnu sanitarnu deponiju u Zenici.

U pogledu upravljanja otpadom PP ZDK utvrđuje način zoniranja područja Kantona i kategorizaciju općina na osnovu udaljenosti količina za transport i odlaganje otpada. Općina Breza, uključujući i

općine Olovo, Kakanj, Vareš, Visoko i Zenica, spada u Zonu I koja gravitira centru za upravljanje otpadom - Regionalnoj deponiji Mošćanica.

Prostornim planom ZDK je utvrđeno da se u planskom periodu saniraju sve nesanitarne i divlje deponije, te zatvore. Sanacija nesanitarne deponije Koritnik ostaje ozbiljan problem koji se uskoro mora početi ozbiljno rješavati. Ne postoji plan prilagođavanja otpadom za postojeću gradsku deponiju.

Mogućnosti rješavanja ovog problema se ogledaju u:

- Planom prilagođavanja, usvojenim na nivou općine Breza, planirano je čišćenje i saniranje napuštene nesanitarne deponije, uz pretresanje i reciklažu otpada te distribuciju odvojenih količina na deponiju utvrđenu regionalnim konceptom upravljanja otpadom, odnosno krajnjim korisnicima recikliranog otpada,
- Uspostavljanju potpuno uređenog reciklažnog dvorišta na lokaliteta Haldija Vratnica. Druga lokacija reciklažnog dvorišta će se naći unutar lokaliteta Kop Koritnik. Pretovarna stanica je planirana na lokalitetu Nedići,
- Usmjeravanju otpada ka regionalnoj sanitarnoj deponiji Mošćanica u Zenici,
- Uspostavljanju zajedničke sanitarne deponije na nivou više općina iz okruženja.

Pomaci u sistemu prikupljanja, ali i podizanja svijesti stanovnika ipak postoje. U 2015. godini, postavljeno je 15 eko otoka, tzv., zona za odvojeno prikupljanje otpada, a općina Breza je tek 8 općina u Bosni i Hercegovini u kojoj se uspostavlja ovakav sistem.

2.15.1. SANACIJA DEPONIJE KORITNIK

Općina Breza je preduzela potrebne predradnje, te cijeli niz mjera i aktivnosti na sanaciji i rekultivaciji, te prilagođavanju deponije Koritnik.

Prvenstveno, izrađen je Plan prilagođavanja upravljanja otpadom za deponiju komunalnog otpada općine Breza, ENOVA, april 2015., u kojem je dato rješenje za rekultivaciju i sanaciju ovog područja.

Obzirom da je navedeni dokument usvojen od strane OV Breza, te da je dobio i pozitivno mišljenje resornog, kantonalnog ministarstva, ovaj Plan preuzima njegove odredbe i u planskom periodu se očekuje sanacija deponije Koritnik prema predviđenog rješenju Plana prilagođavanja upravljanja otpadom.

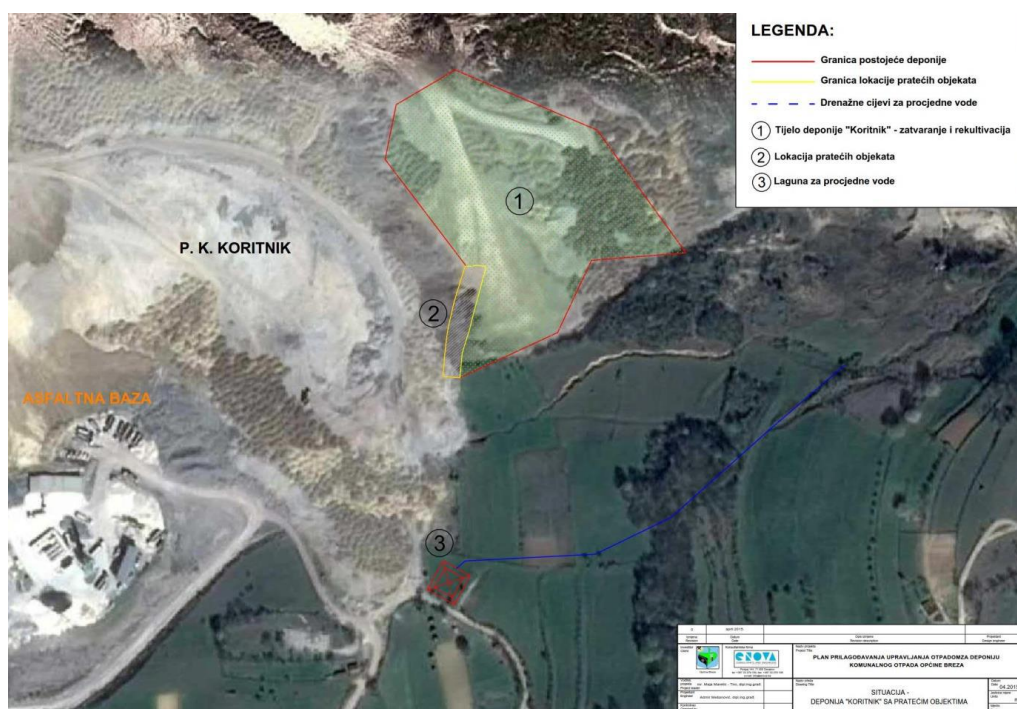
„Za sanaciju deponije u Brezi potrebno je uraditi niz mjera i aktivnosti, što uključuje izgradnju svih objekata koji osiguravaju kvalitetno i sigurno funkcioniranje deponije, kako bi izgrađeni objekti zadovoljili važeću regulativu BiH i EU.

Cilj plana prilagođavanja je sanirati, zatvoriti deponiju na način da se sav stari otpad trajno izolira od okoliša, te izvršiti rekultivaciju područja lokacije deponije.

Kako bi se sproveo regionalni koncept odlaganja, na području općine Breza potrebno je izgraditi prateće objekte, koji bi bili u funkciji budućeg tretmana otpada i smanjenja količina otpada koji bi se trebao konačno odlagati na regionalnu deponiju.

Planom prilagođavanja se preporučuje fazna provedba mjera sanacije:

- Sanacija postojeće deponije na način da se sav stari otpad izolita od okoline,
- Izgradnja sistema za prihvat i tretman procjednih voda,
- Izgradnja sistema odvodnje površinskih (obodnih) voda,
- Izgradnja sistema za otplinjavanje odlagališta,
- Izgradnja sortirnice i pretovarne stanice,
- Izgradnja infrastrukture (el.energija, pitka voda, odvodnja otpadne vode, saobraćajnice i dr.),
- Izgradnja potrebnih sadržaja (objekti uprave, portirnica, kolska vaga, prostor za pranje vozila, i dr.),
- Izgradnja kompostane i spalionice animalnog otpada,
- Izgradnja ograde,
- Ozelenjivanje i rekultivacija površina postojeće deponije,
- Uvođenje i provedba odgovarajućeg monitoringa,
- Obezbeđenje potrebne mehanizacije za prikupljanje i odvoz otpada.“¹⁵

ILUSTRACIJA 5 - SITUACIJA SANIRANE DEPONIJE KORITNIK (IZVOR: PLAN PRILAGOĐAVANJA UPRAVLJANJA OTPADOM ZA DEPONIJU KOMUNALNOG OTPADA OPĆINE BREZA, ENOVA, APRIL 2015.)

Obzirom da se na području u blizini deponije Koritnik nalaze i prošlim planskim dokumentima predviđene površine za razvoj industrije, poljoprivrede, da su već izgrađeni određeni privredni kapaciteti, kao što je asfaltna baza, a da se ovim Planom predviđa i ponovna eksploatacija mineralnih sirovina u neposrednoj blizini, predviđa se da cjelokupno područje koje je ovim Planom predviđeno za

¹⁵ Plan prilagođavanja upravljanja otpadom za deponiju komunalnog otpada općine Breza, enova, april 2015.

rekultivaciju bude predmetom detaljne provedbene dokumentacije, kojom će se detaljno definisati uslovi korištenja i organizacije prostora.

Pored rješavanja problema odabira lokacije sanitarne deponije, odnosno, načina odlaganja otpada općine Breza, u planskom periodu je potrebno rekultivirati sve nelegalne deponije, te obuhvatiti što veći broj stanovnika organiziranim sistemom prikupljanja otpada.

2.15.2. NELEGALNE DEPONIJE

Iako je Plan upravljanja otpadom općine Breza utvrdio prioritete u rješavanju problematike nelegalnih deponija do kraja svog planskog perioda 2019. godine, malo toga se do sada uspjelo realizirati. Nelegalna odlagališta su, prema dosadašnjim saznanjima o njihovom postojanju i brojnosti u općini, zaista predstavljaju velik problem. Na području općine Breza postoje 22 locirane divlje deponije i može se jasno zaključiti da je najvedi broj divljih deponija tamo gdje je usluga odvoza otpada najmanja ili nikakva.

Nelegalne deponije se nalaze u blizini naseljenih mjesta, često uz vodotoke, imaju vrlo visok uticaj na kvalitet životne sredine i prirodne resurse, što ima za posljedicu i štetne uticaje na život i zdravlje ljudi.

Problematika rješavanja divljih deponija mora biti što prije adresirana, a u međuvremenu potrebno je sprovesti aktivnosti na edukaciji stanovništva i drugih proizvođača otpada, o važnosti selektovanja otpada, reciklaži i adekvatnom zbrinjavanju različitih vrsta otpada, na čemu će integralni sistem i počivati.

2.16. ZAŠTITA I UNAPRIJEĐENJE OKOLIŠA

Prostornim planiranjem, osim uspostavljanja kvalitetnog načina upravljanja prostorom i njegovim dobrima, pokušava se prostor zaštititi od negativnih, stvorenih uticaja, te osigurati adekvatna primjena važećih zakona i propisa iz oblasti zaštite okoliša.

Mjerama različitog karaktera, potrebno je poboljšati uslove životne sredine i okoliša na području općine Breza, jer je valorizacija i analiza postojećih sadržaja i resursa ukazala na nedostatke, kako u postojećim oblicima zaštite okoliša, tako i kroz njihovu potpunu odsutnost.

2.16.1. SPRIJEČAVANJE NEGATIVNIH UTICAJA NA OKOLIŠ

Različita dokumentacija relevantna za teritorij općine Breza bavila se opširno stanjem okoliša, tj., zraka, vode, prikupljanja otpada, te mjerama i ciljevima koji trebaju biti postignuti u određenom vremenskom okviru, pri čemu je konstatovano:

- naselja uz jake saobraćajne pravce su podložna prekomjernom zagađivanju zraka, što se dodatno usložnjava tokom zimskih mjeseci
- površinske vode, a neposredno i podzemne vode i njihov kvalitet su, u najvećoj mjeri, ispod zakonskog minimuma
- prikupljanje otpada je procentualno nisko zastupljeno u odnosu na broj domaćinstava cijele općine, a dodatni problem predstavlja i neadekvatno zbrinjavanje animalnog otpada.

Negativni uticaji se mogu ublažiti kroz pomno planiranje, te još detaljnije i brižljivije provođenje planiranih mjera i zahvata, a koje se oslanjaju na:

- uspostavljanje jedinstvenog sistema monitoringa stanja okoliša na općinskom i kantonalnom nivou
- jačanje svijesti lokalne zajednice o važnosti očuvanja okoliša

2.16.2. MJERE ZAŠTITE OD ZAGAĐIVANJA ZRAKA, VODE I TLA

Općina je učinila značajne korake u kvalitetnom pristupu i implementaciji smjernica koje su dali planovi višeg reda koji se na konkretan način bavi problematikom stanja i zaštite okoliša.

MJERE ZAŠTITE OD ZAGAĐENJA ZRAKA

Kako bi područja ostala zaštićena, a kontaminirani predjeli dosegli zadovoljavajući nivo, što direktno utiče, ne samo na zdravlje čovjeka, već i na cjelokupan ekosistem, određene su planovima višeg reda osnovne smjernice:

- usklađivati i dorađivati postojeće propise i zakone o zaštiti zraka, sa zakonskom regulativom EU
- provođenje donesenih zakonskih propisa iz oblasti zaštite zraka i emitiranja štetnih čestica
- smanjiti emisiju štetnih materija u zrak, u skladu sa zakonom i novim tehnološkim mogućnostima
- unaprijediti postojeći sistem zaštite i kvaliteta zraka.

Kada je u pitanju ostvarenje postavljenog cilja za zaštitu zraka, kod razrade programa mjera zaštite, potrebno je imati u vidu sljedeće opće mjere:

- na području općina Zenica, Visoko, Kakanj, Breza, Maglaj, Vareš, Olovo i drugih, maksimalno provesti priključenje na centralni toplinski sistem
- na područjima gdje nije moguće priključenje na centralni sistem grijanja (kod manjih kotlovnica i domaćinstava) nastojati da se koristi ugalj sa niskim % sumpora, po pravilu ispod 1 % sumpora u gorivu
- smanjenje uticaja saobraćaja preko izduvnih gasova primjenom katalizatora, bezolovnog benzina, stalnom kontrolom izduvnih gasova prilikom tehničkog pregleda vozila, regulisanjem saobraćaja i unaprjeđenjem javnog prevoza.

SEKTOR INDUSTRIJE

Iako u općini ne postoje veliki industrijski kompleksi, koji utiču na kvalitet okoliša i njegovo zagađivanje, manji poslovno – proizvodni kompleksi trebaju svakako na što efikasniji način smanjiti pritiske na kvalitet zraka.

Mogućnost za postizanje rezultata se vidi u modernizaciji tehnologije i tehnoloških procesa u proizvodnji, te dislociranje postrojenja izvan gusto naseljenih mjesta. Naravno, bez adekvatne zakonske regulative, koja će biti provedena, a u kojoj će se jasno odrediti naknade za prekomjerno emitiranje zagađujućih čestica, ne mogu se očekivati veći rezultati, pa se sektor industrije treba okrenuti politici tzv. Korisnik plaća.

Edukacija i predstavljanje alternativnih, ekološki prihvatljivih tehnoloških procesa, treba se provoditi u svim privrednim sektorima.

SEKTOR SAOBRAĆAJA

Smanjenje uticaja saobraćaja na kvalitet zraka provesti kroz primjenu katalizatora na vozilima, te kroz primjenu kvalitetnijeg goriva, što je praksa u svim razvijenim, evropskim zemljama. Rastući pritisak sve većeg broja vozila i neadekvatno razvijene saobraćajne mreže, postaje jedan od glavnih uzročnika degradacije životne sredine, u raznim aspektima, ne samo u domenu atmosfere i zaštite zraka. Modernizacija saobraćajne infrastrukture i oživljavanje željezničkog saobraćaja, smanjila bi frekventnost drumskog saobraćaja, čime bi se otvorila mogućnost za revidiranje i rekonstrukciju saobraćajnica u gradske saobraćajnice, koje bi sa optimalnim procentom zelenila i uvođenja ekološki prihvatljivog javnog prevoza, mogle adekvatno odgovoriti na zahtjeve poboljšanja uslova životne sredine u cjelosti.

MJERE ZAŠTITE OD ZAGAĐIVANJA VODA

Prostorni plan ZDK, kao prethodnicu zaštiti voda, navodi niz mjera koje treba provesti na vodnim dobrima i upravljačkim strukturama.

Administrativne mjere obuhvataju:

- planske osnove upravljanja vodama koje treba da sadrže: procjenu mogućnosti opterećenja vodotoka, ukupno planirano opterećenje za ispuštanje otpadnih voda, utvrđivanje mjerodavnog protoka prijelnika recipijenta za prijem opterećenja
- izmjene i dopune izdanih vodoprivrednih dozvola za ispuštanje otpadnih voda radi usklađivanja s potrebnim mjerama i ciljevima zaštite voda
- stalno praćenje propisa iz oblasti zaštite voda te njihovo usklađvanje s utvrđenim mjerama u provođenju zaštite voda
- izrada katastra zaštite voda i izrada druge tehničke dokumentacije potrebne za provođenje mjera zaštite voda
- uspostavljanje sistema informiranja o stanju kvaliteta voda i efikasnosti primjenjenih mjera.

Mjere za očuvanje kvaliteta voda, obuhvataju:

- zabranu izgradnje na područjima gdje se ugrožava kvalitet voda izvorišta i podzemnih voda koje se koriste ili planiraju koristiti za vodosnabdijevanje
- zabranu ili ograničenje izgradnje na posebno zaštićenim područjima i vrijednim vodnim ekosistemima
- ograničenje izgradnje i obavljanja djelatnosti na vodotocima gdje ispuštanje otpadnih voda može imati uticaj na kvalitet voda i pored primjene potrebnih mjera zaštite
- zabranu bilo kakvog ispuštanja opasnih /toksičnih materija
- povećanje kapaciteta recipijenta – prijelnika izgradnjom potrebnih vodnih objekata.

Mjere za sprječavanje i smanjenje zagađnja obuhvataju:

- planiranje, rekonstrukciju i izgradnju sistema za prikupljanje i odvođenje komunalnih otpadnih voda,
- planiranje, rekonstrukciju i izgradnju uređja za prečišćavanje komunalnih otpadnih voda

- smanjenje opterećenja otpadnih voda iz raznih tehnoloških procesa i prilagođavanje sastava otpadnih voda dopuštenim vrijednostima opasnih i drugih materija koje se ispuštaju u sistem javne kanalizacije ili prirodni recipijent – prijemnik
- zamjena postojećih tehnologija sa boljim i čistijim tehnologijama u tehnološkim procesima gdje opasne i druge materije zagađuju vode
- uvođenje programa mjera za smanjenje zagađenja voda od agrotehničkih sredstava
- uređenje erozijskih područja i sprječavanje ispiranja gradnjom regulacijskih vodnih objekata, pošumljavanjem, pravilnom obradom zemljišta i pravilnom upotrebom agrotehničkih sredstava u poljoprivredi
- izgradnju deponija – odlagališta svih vrsta otpada koje zadovoljavaju tehničko – tehnološke uslove u skladu sa Planom upravljanja otpadom
- saniranje postojećih neurednih deponija – odlagališta otpada, prvenstveno na onim mjestima gdje postoji opasnost od zagađenja podzemnih voda i površinskih voda koje su namijenjene za izvorišta.

MJERE ZAŠTITE OD ZAGAĐENJA TLA

Degradacija tla odvija se u više segmenata. Ovdje se mogu izdvojiti dvije grupe: privremeno isključena tla iz biljne proizvodnje i trajni gubitak tla. U privremeno isključena tla iz biljne proizvodnje spadaju: površinski kopovi, pozajmišta raznih materijala, deponija krovine, deponija komunalnog i industrijskog otpada, arheološka istraživanja, površinska i brazdasta erozija i klizišta. Trajni gubici zemljišta nastaju: izgradnjom naselja, izgradnjom industrijskih i drugih objekata, izgradnjom saobraćajnica, izgradnjom vodnih akumulacija i jaružnom erozijom.

Rudnici predstavljaju poseban rizik za okoliš, budući da se prostiru na velikim površinama. Direktni uticaji nastaju radi zauzeća zemljišta, a odražavaju se kao uticaji na bioraznolikost područja, na ambijent, kao i na površinske i podzemne vode, te na kvalitet zraka.

Prostorni plan ZDK, kao prethodnicu zaštiti tla, navodi niz mjera koje treba provesti u cilju postizanja kvaliteta tla:

- sanacija i rekultivacija tla nakon završene podzemne i površinske eksploatacije energetskih i mineralnih sirovina
- primjena adekvatnih agrotehničkih mjera u poljoprivrednoj proizvodnji
- plansko pošumljavanje degradiranih šumskih površina
- provođenje Plana upravljanja otpadom.

MJERE ZAŠTITE U UPRAVLJANJU OTPADOM

Stalni porast količina otpada, koji se neselektivno odlaže na deponije, kao i ilegalna odlagališta, rastući su problem u cijeloj zemlji, pa i općini Breza.

Pritisak otpada na okoliš je ogroman, te utiče na tlo, vode i zrak, u mjeri koja predstavlja opasnost po život i zdravlje ljudi, kao i cjelokupnog ekosistema. Imajući to u vidu, planovi višeg reda su postavili osnovne strateške ciljeve u sferi upravljanja otpadom, a koji imaju univerzalan karakter:

- Implementacija odredbi Plana upravljanja otpadom
- Postupno smanjenje količina otpada svih vrsta na izvoru

- Prevencija nastanka otpada na mjestu proizvodnje
- Reciklaža što većih količina otpada i korištenje izdvojenih sekundarnih sirovina
- Maksimalno proširenje obuhvaćenosti stanovništva i industrije u sistem prikupljanja otpada i njegovog zbrinjavanja
- Opremanje savremenom opremom i mehanizacijom javnih komunalnih službi
- Saniranje i eliminiranje „divljih“ deponija
- Postepeno ukidanje općinskih deponija, te njihova sanacija i rekultivacija
- Rješavanje zbrinjavanja toksičnog, opasnog i specifičnog otpada

2.17. ZAŠTITA I REVITALIZACIJA NASLIJEĐA

2.17.1. KULTURNO – HISTORIJSKO NASLIJEĐE

Na području općine Breza, postoji veći broj spomenika, od kojih samo jedan uživa nacionalnu važnost, tj., proglašeno je nacionalnim dobrom od strane Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika.

Pored spomenika nacionalnog značaja, veći broj spomenika je planovima višeg reda prepoznato kao potencijalno dobro, koje se treba očuvati, što je spomenuto i u PP ZDK. Stoga, može se reći da su od regionalne i lokalne važnosti za Brezu.

NACIONALNI SPOMENICI

Od svih nepokretnih spomenika kulture, među najznačajnijim je Kasnoantička bazilika na Crkvini u Brezi, čiji se nastanak vezuje za 6. stoljeće.

Moguće je da je bazilika nastala u vrijeme vladavine Justinijana (527-565) ili nekog od njegovih neposrednih nasljednika. Kasnoantička crkva (dimenzija 31,5 x 19 m) je bazilikalnog tipa, sa tri strane je bila okružena trijemovima, a na četvrtoj se završavala istaknutom polukružnom apsidadom.¹⁶

Pored navedenog dobra, koji je odlukom proglašen nacionalnim spomenikom spomenicima, Komisiji za očuvanje nacionalnih spomenika upućene su peticije za proglašenje objekata i cjelina nacionalnim spomenikom, što je prikazano u slijedećem tabeli:

¹⁶ http://kons.gov.ba/main.php?id_struct=6&lang=1&action=view&id=2481

TABELA 51 - POTENCIJALNI ZA PROGLAŠENJE NACIONALNIM SPOMENIKOM

Naziv dobra	Lista
Činovnička kuća	Privremena lista
Bečarska kuća	Privremena lista
Podgorska džamija	Lista peticija
Nekropole sa stećcima u naseljima Breza, Subotići, Očevlje, Koritnik, Slivno, Župča i Orahovo	Lista peticija

SPOMENICI LOKALNOG ZNAČAJA

Kao što je napomenuto, vrijedna kulturna i historijska baština ne prestaje sa spomenicima koji su pod zaštitom države, već je veliki broj spomenika koji imaju lokalni značaj.

TABELA 52 - KULTURNO-HISTORIJSKI SPOMENICI LOKALNOG ZNAČAJA

Naziv dobra	Period	Lokalitet	Tip dobra	Značaj
Praistorijska gradina Gradac	Prahistorijski period	Podgora	Arheološki lokalitet	Loklani značaj
Praistorijski pojedinačni nalaz	Prahistorijski period	Podgora	Arheološki lokalitet	Loklani značaj
Praistorijska nekropola ravnih grobova	Prahistorijski period	Kamenice	Arheološki lokalitet	Loklani značaj
Rimski kameni spomenik	Antički period	Vina Župča	Arheološki lokalitet	Loklani značaj
Nekropola ravnih grobova	Antički period	Kamenice	Arheološki lokalitet	Loklani značaj
Pojedinačni nalaz Gradac	Antički period	Podgora	Arheološki lokalitet	Loklani značaj
Rimski kameni spomenik	Antički period	Podgora	Arheološki lokalitet	Loklani značaj
Rimski kameni spomenik	Antički period	Crkvina Breza	Arheološki lokalitet	Loklani značaj
Bazilika u Dabravini	Radni srednji vijek	Dabravine	Arheološki lokalitet	Loklani značaj
Dva usamljena stećka (1 sanduk i 1 sljemenjak)	Srednjovjekovni period	Župča	Arheološki lokalitet	Loklani značaj
Nekropola od 10 stećaka (6 sanduka i 4 sljemenjaka)	Srednjovjekovni period	Slivno Crkvine	Arheološki lokalitet	Loklani značaj
Nekropola od 11 stećaka (8 sanduka i 3 sljemenjaka)	Srednjovjekovni period	Njiva Krčevine	Arheološki lokalitet	Loklani značaj
Nekropola od 114 stećaka (101 sanduk, 11 sljemenjaka, 2 stuba)	Srednjovjekovni period	Koritnik	Arheološki lokalitet	Loklani značaj
Nekropola od 13 stećaka (sanduk)	Srednjovjekovni period	Lješar, Očevlje	Arheološki lokalitet	Loklani značaj
Nekropola od 14 stećaka (2 ploce, 3 sanduka i 9 sljemenjaka)	Srednjovjekovni period	Očevlje Repuh	Arheološki lokalitet	Loklani značaj
Nekropola od 4 stećka (sljemenjaka)	Srednjovjekovni period	Pravoslavno groblje Očevlje	Arheološki lokalitet	Loklani značaj
Nekropola od 6 stećaka (2 ploce i 4 sljemenjaka)	Srednjovjekovni period	Slivno Koritnik	Arheološki lokalitet	Loklani značaj
Nekropola od 6 stećaka (sanduka)	Srednjovjekovni period	Gornja Breza	Arheološki lokalitet	Loklani značaj
Nekropola od 8 stećaka (4 sanduka i 4 sljemenjaka)	Srednjovjekovni period	Brdo, Gornja Breza	Arheološki lokalitet	Loklani značaj
Nekropola od 9 stećaka (3 sanduka i 6 sljemenjaka)	Srednjovjekovni period	Slivno Hrasno	Arheološki lokalitet	Loklani značaj

Naziv dobra	Period	Lokalitet	Tip dobra	Značaj
Osamljeni stećak	Srednjovjekovni period	Orahovo, Igrište, Subotići	Arheološki lokalitet	Loklani značaj
Osamljeni stećak	Srednjovjekovni period	Gornja Breza	Arheološki lokalitet	Loklani značaj
Srednjovjekovno groblje ravnih grobova	Srednjovjekovni period	Vina Župča	Arheološki lokalitet	Loklani značaj
Smailbegovića džamija	Osmanski period	Smailbegovići	Historijska građevina	Loklani značaj
Džamija u Trtoriću	Austrougarski period	Trtorići	Historijska građevina	Loklani značaj
Rudarska direkcija	Austrougarski period	ul. Rudarska	Historijska građevina	Loklani značaj
Stambena zgrada	Austrougarski period	ul. Rudarska	Historijska građevina	Loklani značaj
Stambeni objekat Kolonija I	Austrougarski period	ul. Salke Beslagica	Graditeljska cjelina	Loklani značaj
Stambeni objekat Kolonija II	Austrougarski period	ul. Salke Beslagica	Graditeljska cjelina	Loklani značaj
Brezanska džamija	Period između dva rata	Breza	Historijska građevina	Loklani značaj
Crkva Svete Barbare (zastitnice rudara)	Period između dva rata	Centar Breza	Historijska građevina	Loklani značaj
Crkva Svetog Velikog mučenika Prokopija	Period između dva rata	Centar Breza	Historijska građevina	Loklani značaj
Džamija u Župči	Period između dva rata	Župča	Historijska građevina	Loklani značaj
Grob Avdić Adema	Period socijalizma	Breza, u sklopu gradskog groblja	Spomenik NOR-a	Loklani značaj
Grob Šabane Čolakovića	Period socijalizma	Breza, u sklopu gradskog groblja	Spomenik NOR-a	Loklani značaj
Okno starog rudnika	Period socijalizma	Breza	Historijska građevina	Loklani značaj
Spomen bista Janka Balorde	Period socijalizma	Breza	Spomenik NOR-a	Loklani značaj
Spomen bista Pavlić Branka	Period socijalizma	Breza	Spomenik NOR-a	Loklani značaj
Spomen bista Salke Bešlagića	Period socijalizma	Breza	Spomenik NOR-a	Loklani značaj
Spomen kosturnica palih boraca NOR-a	Period socijalizma	Breza	Spomenik NOR-a	Loklani značaj
Spomen zgrada vezana za prvi sastanak SKOJ-a	Period socijalizma	Breza	Spomenik NOR-a	Loklani značaj

Ostali spomenici, koji su navedeni u prethodnoj tabeli kulturno – historijskog naslijeđa općine Breza, od lokalnog su značaja, te za njih ne postoji dokumentacija, kojom bi se utvrdili načini zaštite.

2.17.2. PRIRODNO NASLIJEĐE

Kroz prostorni plan općine iz 1987. godine, a kasnije i kroz izmjene i dopune koje su uslijedile, predviđeno je da se predjeli prirodne ljepote, koji imaju sportski, kulturni i naučni značaj na području Općine, zaštite i podvrgnu društvenoj brizi i oplemenjavanju. Isti odnos prema ovim vrijednostima je

nastavljen i kroz ovaj Plan, te su utvrđena područja koja iskazuju visok potencijal s aspekta prirodnih vrijednosti i naslijeđa. Radi se o slijedećoj prirodnoj baštini:

- Visoravan Hrasno
- Kanjon rijeke Misoče
- Područje oko naselja Vlahinje.

KANJON RIJEKE MISOČE

Vlada FBiH je donijela Odluku o zaštiti izvorišta vode za piće Mahmutovića rijeka i rijeka Misoča. Rijeka Misoča je definisana kao I zaštitna zona, odnosno, u njoj vrijedi najstrožiji režim zaštite.

Sam kanjon rijeke Misoče, zbog svojih prirodnih ljepota i geomorfološke raznolikosti, već je prepoznat kao prostor koji je potrebno štititi i sa tog aspekta, pored nemjerljivog značaja koji Misoča ima za vodosnabdjevanje.

VISORAVAN HRASNO

Visoravan se pruža na nadmorskoj visini od cca 1000 m, te pruža izvanredne mogućnosti za razvoj poludnevne i dnevne rekreacije, kao i razvoj sportova.

PODRUČJE OKO NASELJA VLAHINJE

Područje oko naselja Vlahinje, zajedno sa područjem visoravni Hrasno, planirano je kao jedinstvena cjelina namijenjena sportu, rekreaciji i ekološki prihvatljivim načinima gospodarenja zemljištem, a zbog svojih prirodnih ljepota, koje do danas nisu zaštićene na pravi način.

Područje oko naselja Vlahinje sa aspekta svojih prirodnih značajki, predstavlja predio od značaja za općinu Breza i potrebno ga je u planskom periodu razvijati na ekološki prihvatljiv način, u pravcu sporta, rekreacije, razvoja turizma i zaštite prirodnih vrijednosti.

2.18. UGROŽENOST PODRUČJA

2.18.1. PRIRODNE NESREĆE

Prirodne nesreće podrazumijevaju poplave, potrese, visoki snijeg i snježne nanose, odronjavanje i klizanje zemljišta, visoke temperature vazduha, sušu, te ostale vremenske nepogode (prolom oblaka, olujni vjetar, grad, mraz, hladnoću, epidemije i sl.).

2.18.1.1. POPLAVE

Opasnosti od poplava u općini Breza prijete i nastaju uslijed izlivanja velikih voda iz prirodnih vodotoka, prelijevanja vode preko odbrambenih nasipa i brana, proboja nasipa, uslijed visokog nivoa podzemnih voda, velikih količina površinskih voda, kao i uslijed pojave bujućnih i brdskih voda nakon jakih, lokalnih pljuskova.

Na području općine Stavnja plavi oko 50 ha, uglavnom u zoni Breze, dok Misoča plavi oko 20 ha, ali je njen uticaj na naseljena mjesta relativno mali i odnosi se na manja mjesta u uzvodnom dijelu. Pored ovih „glavnih“ vodotoka, postoji još čitav niz manjih vodotoka i bujica koji mogu nanijeti znatne štete.

Otežavajuća okolnost dolazi od velikog procenta nereguliranih vodotoka, gdje su obale zarasle rastinjem, zatrpane muljem i drugim čvrstim materijama, međutim, ne isključivo, jer se i kod reguliranih vodotoka javljaju neregularnosti, koje u konačnici dovode do njihovih izlivanja. To je posebno uzrokovano nekontrolisanim, ilegalnim odlaganjem otpada uz i u riječne tokove, bespravnom gradnjom, što utiče na smanjenje proticajnog profila vodotoka i dovodi do poplava.

Poplavama koristi i nekontrolisana sječa šuma, posebno u slivnom području vodotoka, što utiče na pojavu erozije zemljišta i smanjenje njegove apsorpcione moći.

Loša drenažna mreža, neuređenost kanala za prihvatanje površinskih i podzemnih voda, neizgrađenost glavnih i pomoćnih nasipa, doprinose ukupnoj negativnoj slici stanja poplava na području općine.

Osim posljedica po materijalna dobra, poplave direktno i indirektno ugrožavaju zdravlje ljudi, zbog opasnosti od oštećenja vodovodnih sistema, putem čega se kompromituje voda za piće. Nakon poplava nužno je izvršiti dezinfekciju objekata za snabdijevanje stanovništva vodom za piće i stambenih objekata, koji su bili poplavljeni. U suprotnom, može doći do obolijevanja stanovništva od crijevnih bolesti, a u krajnjem slučaju, i do pojave epidemije zaraznih bolesti.

Sprječavanje štetnog djelovanja poplavnih voda u planskom periodu će se postići preduzimanjem preventivnih mjera:

- održavanje zaštitnih objekata za zaštitu od poplava (nasipi, akumulacije, retenzije, crpne stanice)
- izvođenje radova (regulacija rijeka, uređenje bujica, zaštita zemljišta od erozije i dr.).

Pošto sprovođenje preventivnih mjera zahtjeva duži vremenski period, donošenje operativnih mjera i intervencija u kritičnim vodostajima nameće se kao nužnost.

2.18.1.2. POTRESI

Potrese je gotovo nemoguće predvidjeti, a područje općine, se nalazi u međuprostoru oblasti sarajevsko - zeničkog bazena koji je najlabilniji dio centralnog dijela teritorije BiH, gdje je visoka učestalost potresa. Kako bi bolje razumjeli opasnosti koje dolaze od ove, neumilne prirodne sile, potrebno je razumjeti seizmogene strukture koje karakterišu područje Breze i šire regije, obzirom da je pojava potresa makroreljefnog karaktera.

Seizmogene strukture su formirane kao posljedica pokreta segmenata Jadranske mikroploče, koji se razlikuju po svojoj veličini i iznosu kretanja i otpora Dinarske mase i vezane su za važne rasjede na površini. Područje Unsko – sanskog kantona većinom se nalazi u zoni Karbonatne platforme, koju karakterišu zemljotresi na dubini manjoj od 30 km.

Seizmogene strukture su aktivni rasjedi, koji predstavljaju linijske izvore seizmičke energije, čiji seizmoenergetski potencijal zavisi od dužine strukture i dubine zemljotresa koji se na njima stvaraju.¹⁷

Na osnovu seizmogenih struktura, tj., njihovoj dužini i poziciji u tektonskom tenzionom polju, određena je magnituda makroseizmičnog polja.

TABELA 53 - SEIZMIČKA AKTIVNOST NA PODRUČJU OPĆINE BREZA

Područje	Magnituda (M)	Dubina hipocentra h (km)	Intenzitet u epicentru I ₀ – MCS°
Breza	3,8	11	5,1
Breza	3,1	10	4,2

Područje se nalazi u širem regionu dva dubinska rasjeda, a kroz samu općinu prolazi veći broj rasjeda.

Prilikom projektovanja objekata, potrebno je prilagoditi statičke proračune seizmičkim karakteristikama.

2.18.1.3. VISOKI SNIJEG I SNJEŽNI NANOSI

Ovisno o nadmorskoj visini, područja se dijele na umjereno – kontinentalnu klimu planinskog i pretplaninskog tipa.

- 400 – 800 mn.m – pretplaninski prelazni pojas umjereno – kontinentalne klime,
- 800 – 1600 mn.m. – planinski prelazni pojas umjereno – kontinentalne klime.

Prema ovim karakteristikama, brezansko područje pripada uglavnom pojasu umjereno – kontinentalne klime pretplaninskog tipa.

Umjereno – kontinentalna klima, koja je prisutna na ovom području, odlikuje se ostrim zimama i toplim ljetima, dok se snježni pokrivač zadržava, u prosjeku, do 60 dana godišnje, a u pojasu brdsko – planinskog područja i do 90 dana.

Zabilježene ekstremene snježne padavine su bile obilne, visina pokrivača je iznosila do 60 cm u nizinskim dijelovima. Ovakve padavine uzrokuju probleme u saobraćaju, normalnom odvijanju života stanovništva, otežavaju snabdijevanje namirnicama, stvaraju često prekide u elektroenergetskoj mreži, kao i vodosnabdijevanju, te iziskuju aktiviranje svih raspoloživih snaga civilne zaštite, privrednih društava, općinskih službi itd.

Iako su oštre zime rijetkost, ipak predstavljaju potencijalnu i realnu opasnost, te se smatra da je područje općine ranjivo na visoke nanose i snijeg.

2.18.1.4. KLIZANJE I ODRONJAVANJE ZEMLJIŠTA

Aktiviranje klizišta najčešće se dešava uslijed povećane količine podzemnih voda u proljetnim periodima, ali nerijetko je uzrokovano nezakonitom i neplanskom gradnjom.

Na području općine Breza, teren je u kategoriji stabilnog i uslovno stabilnog, što je i posljedica dugogodišnje eksploatacije mineralnih sirovina.

¹⁷ Prostorni plan F BiH, Prostorna osnova, str.25

Uslovno stabilan teren podrazumijeva one površine koje su u prirodnim uslovima stabilne, međutim, zbog različitih složenih geoloških, geomorfoloških, strukturno – tektonskih i hidrogeoloških faktora, mogu se očekivati problemi sa stabilnošću, ukoliko se teren tretira djelovanjem čovjeka (neadekvatni građevinski zahvati). Svakako, ova kategorija terena ima predispoziciju da se kroz pravilan tretman prevede u stabilan teren, što buduća planska i detaljno – provedbena dokumentacija treba tretirati, a prije odobrenja za građenje.

Stabilan teren je površinski je onaj na kojem se ne očekuju niti širenja, niti aktiviranja klizišta. Veoma je pogodan za planiranje i izgradnju budućih infrastrukturnih sistema i ne predstavlja nikakvu prepreku za razvoj.

Najveću zastupljenost u općini Breza imaju tercijarni klastiti i krečnjaci. Opća odlika stijena tercijarnog kompleksa je velika litološka heterogenost, često naizmjenično smjenjivanje litoloških članova sa promjenjivim fizičko – hemijskim svojstvima, promjenjiv stepen diagenese, podložnost procesima površinskog raspadanja, zbog čega često predstavljaju nepovoljne sredine. U površinskim dijelovima zastri su rastresitim površinskim pokrivačima nastalim raspadanjem supstrata u podlozi, promjenjive debljine od 1,5 – 7,0 m.

Padine izgrađene od ovih tvorevina su najčešće stabilne i uslovno stabilne, a dijelovi izgrađeni od klastičnih stijena (konglomerata, pješčara i laporaca) su stabilne.

Od pojava nestabilnosti najčešća su klizišta, zatim linearna, dubinska, bočna i površinska erozija, bujično nošenje materijala i pojave nestabilnosti padina većih razmjera.

Tercijarni klastiti u hipsometrijskom smislu učestvuju u gradnji niskih planina, imaju vrlo razgranatu drenažnu mrežu, slabije izraženu denivelaciju i karakterističnu morfološku sadržajnost. Padine su uglavnom zaobljene, blagih strana i sa morfološkim neravnima nastalim usljed procesa klizanja terena.

Morfologija padina uslovljena je, najčešće, veličinom klizišta, brzinom klizanja pokrenutih zemljanih masa i dinamikom razvoja kliznih procesa. Urbano i prostorno planiranje u ovim terenima moguće je uz prethodno i detaljno rejoniranje prema stepenu stabilnosti i preduzimanju sanacionih mjera za umirivanje kliznih procesa.

Kvartarne nevezane stijene su relativno malo zastupljene u geološkoj građi. Najveću zastupljenost imaju fluvijalni šljunkovi, pijeskovi i ilovače, nastali pri akumulacionim procesima u riječnim dolinama. Izgrađuju zaravnjene dolinske dijelove u vidu prostornih terasno – akumulacionih zaravni, aluvijalnih odsjeka i drugih morfoloških oblika vezanih za fluvijalni režim riječnih tokova.

To su inače prostori u kojima se nalazi najveća populacija seoskih i gradskih urbanih površina i prostori koji omogućavaju optimalno prostorno i urbano planiranje, zbog povoljnih morfoloških karakteristika, mogućnosti snabdijevanja pitkom vodom i dobre nosivosti tla.

Eksploatacioni radovi u RMU Breza se odvijaju na dubinama 100 – 500 m i u zavisnosti od eksploatacione dubine ovisi i njihov uticaj na površinu. Površina iznad sadašnjih eksploatacionih radova se uglavnom kontinuirano sliježe, bez većih pukotina i deformacija. Prisutna su i otkopavanja zaštitnih stubova ispod individualnih stambenih objekata, cesta, vodotoka, prema kojima se na dubini

od 200 m može uspješno otkopavati ispod javnih objekata, a da pri tome ne dođe do njihovog uništenja, ali dolazi do djelomičnog oštećenja.

Prije projektovanja i gradnje bilo kojih objekata na svim površinama preporučuje se pribavljanje geološkog nalaza bez obzira na stabilnost terena. Na stabilnim terenima, odnosno terenima koji nisu zahvaćeni aktivnim i umirenim klizištima mogu se graditi objekti i izvoditi zahvati u prostoru, s tim da se za objekte za koje je zakonom o geološkim istraživanjima propisano obavezno detaljno geološko istraživanje, moraju izvesti ista i elaborirati. Elaborat o izvedenim detaljnim geološkim istraživanjima mora definisati dubinu i uslove fundiranja. Na umirenim klizištima mogu se graditi objekti i izvoditi drugi zahvati u prostoru uz prethodno izvedena detaljna geološka istraživanja radi definisanja uslova i mjera za očuvanje stabilnosti padine ili njenu sanaciju, uslova gradnje, odvodnje svih voda i dr. Na aktivnim klizištima i u neposrednoj blizini istih izgradnja objekata i drugih zahvata u prostoru može se izvoditi samo uz prethodnu sanaciju klizišta u skladu sa zakonskim i tehničkim propisima uz potvrđivanje efekata sanacije.

2.18.1.5. VISOKE TEMPERATURE ZRAKA

Kao što su oštre zime odlika umjereno – kontinentalne klime, tako su i topla ljeta, koja u pojedinim godinama mogu bilježiti rekordno visoke temperature zraka, što je posebno izraženo u proteklom desetljeću.

Primjerice, nedostatak kišnih padavina, uzrokovan dugim sušnim i sunčanim intervalima, ugrožava poljoprivredu. Drugi problem se javlja u vodosnabdijevanju, jer pod uticajem suše, akumulacije vode se prazne, a izvori presušuju.

U seoskim područjima, stanje može biti izuzetno teško, uslijed nepostojanja jake vodovodne mreže, ali i zbog potrebe seoskog stanovništva za vodom u poljoprivredne svrhe (navodnjavanje usjeva, napajanje stoke itd.).

Gradsko stanovništvo također dolazi u tešku situaciju u ovakvim sušnim periodima, kada dolazi do smanjenja vode u izvorištima, iz kojih se vrši napajanje gradskih vodovoda, što za posljedicu ima rigorozne restrikcije i redukcije vode.

Osim neugodnosti i nemogućnosti odvijanja normalnog života stanovništva, nedostatak vode dovodi do pojave različitih vrsta bolesti, izbijanja epidemija itd.

Nedostatak vode nije jedini problem koji se javlja zbog dugotrajne suše i visokih temperatura zraka. Ovakvi uslovi, gdje temperature premašuju svoje prosjeke, a u dužem vremenskom, neprekidnom intervalu, stvaraju preduslove za izbijanje šumskih požara i drugih požara na otvorenom, što zbog nedostatka vode može imati strašne posljedice po život ljudi i sigurnost materijalnih dobara.

Iako povremene, ali u posljednje vrijeme sve češće, visoke temperature vazduha ugrožavaju prostor općine Breza na različite načine, te se smatra da je prostor na ovu pojavu izuzetno ranjiv.

2.18.1.6. SUŠA

Pod uticajem visokih temperatura, ali i zbog klimatskih promjena, koje se javljaju u posljednjem desetljeću, suša i sušni periodi postaju sve veći problem, ne samo na području općine, već i u cijeloj Evropi.

Dugi periodi bez kišnih i snježnih padavina, bili su najizraženiji 2000., 2003., te 2011.g., kada je više od 90 dana prošlo bez padavina, a od 2011.g., suša u Evropi, generalno posmatrano, traje više od 16 mjeseci.

Posljedice ovakvih promjena su katastrofalne; izuzetno teško stanje nastaje u poljoprivredi i voćarstvu, gdje će pod djelovanjem takvih vremenskih uslova doći do propadanja usjeva, smanjenja uroda i prinosa. Kako je već opisano u poglavlju o visokim temperaturama, ovakvi uslovi će dovesti do presušivanja vodotoka.

Osim problema vodosnabdijevanja, opadanje razine vodotoka i presušivanje izvorišta, utiče na vodenu faunu i biljni svijet, te dovodi do smanjenja ribljeg fonda i poremećaja ekosistema.

Obzirom da se, generalno gledajući, područje smatra sušnim, ranjivost na ovu nepogodu je izrazito visoka.

2.18.1.7. OSTALE VREMENSKE NEPOGODE

Ostale nepogode, koje u većoj ili manjoj mjeri se mogu dogoditi na području općine, jesu prolom oblaka, olujni vjetar, grad i mraz, a svojim djelovanjem stvaraju opasnost za materijalna i prirodna dobra, kao i zdravlje čovjeka.

Njihova učestalost je prikazana na slijedećoj tabeli:

TABELA 54 - UČESTALOST VREMENSKIH NEPOGODA

Nepogoda				
Učestalost	Prolom oblaka	Olujni vjetar	Grad	Mraz i hladnoća
Vrlo često	x			
Često				x
Rijetko		x	x	

Vrijeme trajanja ovih nepogoda se kreće od 10 – 30' za prolom oblaka, olujni vjetar i grad, dok se mraz obično javlja u zimskim mjesecima, prosječno 15-ak dana bez prekida, a njegovo trajanje, sa prekidima, može biti i tokom nekoliko mjeseci.

Sve ove pojave mogu ozbiljno naštetiti usjevima, ali i materijalnim dobrima, u slučaju olujnog vjetera i grada.

Mraz i hladnoća mogu ugroziti i stanje na saobraćajnim pravcima, te na taj način direktno negativno uticati na sigurnost ljudi u saobraćaju.

2.18.2. TEHNIČKE I TEHNOLOŠKE NESREĆE

2.18.2.1. POŽARI

VELIKI ŠUMSKI POŽARI

U ukupnoj površini koju zauzima općina Breza, skoro 50% je šumsko zemljište, stoga, ugroženost područja na izbijanje požara je dosta visoka. U proteklom desetljeću, na teritoriji općine je izbilo više požara, čiji su uzroci sezali od antropogenih (otvoreni plamen, varnica, hemijske reakcije), do prirodnih djelovanja (sunčeva toplota, udar groma i sl.).

Ljudski faktor, ako ne namjerno ili direktno (podmetanje požara), snažno utiče na prostor svojim prisustvom i nesavjesnim ponašanjem, te je njegov uticaj prisutan kod gotovo svih uzročnika požara ili više od 90%.

Požar predstavlja, pored uništenja prirodnog blaga, i opasnost po ljudske živote i materijalna dobra, a sama operacija gašenja požara, jeste opasnost za gasitelje, što, na nesreću, može rezultirati ljudskim žrtvama.

Stoga, posebno ugroženo je šumsko područje Breze, te sva okolna i dodirna područja i naselja, na koje se požar može proširiti. Osim velikih šumskih požara, nerijetko se, od strane čovjeka indukovani, dešavaju i požari na niskom raslinju, poljoprivrednim dobrima itd.

Mjere sprečavanja nastajanja šumskih požara:

- Povećati broj požarnih puteva, odnosno unaprijediti zapuštene tvrde puteve, koji otežavaju intervenciju i pristup vatrogasnim vozilima.
- Procjena ugroženosti od požara, pored obrazloženja proračuna i navođenja organizacijskih i tehničkih nedostataka mora sadržati i grafički prikaz maksimalno mogućih granica širenja požara, odnosno požarnih sektora, mogućih materijalnih šteta i ugroženosti života ljudi od požara. Općinski plan zaštite od požara sadrži navedeno.

POŽARI NA STAMBENIM, POSLOVNIM, INDUSTRIJSKIM I DRUGIM OBJEKTIMA

Izbijanje požara na objektima, gotovo u pravilu, izazvano je ljudskom nemarnošću, prvenstveno zbog upotrebe vatrem kao i nepoštivanja znakova zabrane paljenja vatre, potom, neispravnim postupanjem sa vatroopasnim materijama, zbog neispravnih i nestručno ugrađenih elektroinstalacija itd.

Uzrok mogu biti i prirodne pojave – udar groma, potres i sl.

Svakodnevno se desi nekoliko požara na objektima i materijalnim dobrima, većeg ili manjeg intenziteta, koji sa sobom donose materijalnu štetu. Intenziviranje požara je karakteristično za ljetne mjeseci i duge sušne periode, kada je brzina širenja veoma velika.

Kako bi se smanjila opasnost po život i zdravlje ljudi, neophodno je posvetiti odgovarajuću pažnju materijalizaciji građevinskih objekata, koji trebaju odgovarati propisima o zaštiti od požara. Ovo se posebno odnosi na objekte poslovnog, industrijskog tipa, koji, ukoliko do požara dođe, a ovisno o vrsti pogona, proizvodnej i skladištenja, mogu predstavljati ogromnu opasnost za šire područje.

Kod takvih požara, sredstva za neutralizaciju bi morala biti znatna, a opasnosti od havarija i zagađenja vazduha se moraju posebno ispitati.

Dodatan problem u općini, u kojoj je velik broj stanovnika koncentrisan u urbanom području grada Breza, ali i sekundarnih centara, jesu načini zagrijavanja, gdje može doći do izbijanja požara, zbog, primjerice, lož – peći na ulje ili kruto gorivo, ali i zbog skladištenja energenta u stambenim prostorijama.

U kolektivnim stambenim objektima, posebno su ugrožene zajedničke prostorije, hodnici i podrumi, tavani, gdje prema provedenim analizama, stanje u protupožarnoj zaštiti nije ni izbliza na potrebnoj razini, a opasnost od izbijanja požara je velika.

Kako upravo te zajedničke prostorije, obično, nisu prohodne, to predstavlja dodatnu otežavajuću okolnost i opasnost po život i zdravlje ljudi i njihove imovine.

Mjere sprečavanja nastajanja požara u stambenim i poslovnim objektima:

- Planiranje, građenje i opremanje objekata izvoditi prema urbanističko-tehničkim uslovima posebno vodeći računa o minimalnoj udaljenosti između objekata, širini saobraćajnice, slobodnim prilazima objektima, protivpožarnim putevima itd.
- Pri projektovanju i izvođenju objekata primjenjivati građevinske normative, standarde kao i sve druge neophodne pretpostavke koje omogućavaju da se u slučaju izbijanja požara može brzo i efikasno djelovati.

2.18.2.2. ZAGAĐENOST VAZDUHA, VODE I ZEMLJIŠTA

Zagađenost vazduha, vode i zemljišta, dolazi od različitih štetnih uticaja, u koje ubrajamo saobraćajnu infrastrukturu, industrijske pogone, eksploatacije mineralnih sirovina, infrastrukturne sisteme toplifikacije.

O ranjivosti zraka, vode i zemljišta, već je bilo govora u proteklim poglavljima, ali opasnosti koje dodatno prijete području općine dolazi od postrojenja i pogona, koja u slučaju tehnološko – tehničkih nesreća i havarija, mogu dovesti do kontaminacije prirodnih resursa.

Breza nije u direktnoj opasnosti od havarijskih zagađenja, ali zračne struje bi mogle donijeti zagađeni zrak na područje Općina, te bi se, u budućnosti, trebala posvetiti adekvatna pažnja zaštiti i sistemu ublažavanja posljedica od havarijskih zagađenja.

Vazduh zagađen štetnim hemijskim i drugim materijama utiče, također, na degradaciju biljnog svijeta, posebno na području općina koje su izložene zagađenom vazduhu većeg intenziteta i u dužem vremenskom periodu.

Posljedice zagađenosti vodotoka ogledaju se, zavisno od intenziteta i dužine trajanja zagađenosti, u djelimičnom ili potpunom uništenju biljnog i životinjskog svijeta u njima i nemogućnosti korištenja navedenih vodnih resursa za razne potrebe stanovništva, kao što je kupanje u ljetnom periodu, napajanje stoke, ribolov i drugo.

Zagađeni vodotoci, također, uzrokuju i zagađivanje priobalnog zemljišta štetnim materijama što se negativno odražava na uzgoj poljoprivrednih i ratarskih kultura.

Zagađenost izvorišta vode za piće, iz kojih se vodom snabdijevaju lokalni vodovodi i individualni vodni objekti može dovesti, u slučaju nedovoljne kontrole higijenske ispravnosti vode za piće, i do oboljevanja ljudi od raznih zaraznih bolesti organa za varenje, a u najtežim slučajevima može da dođe i do pojave epidemija zaraznih bolesti manjih ili većih razmjera.

Zagađenost zemljišta komunalnim i drugim čvrstim otpadnim materijalom, a naročito tehnološkim otpadom, može dovesti do zagađivanja podzemnih voda, što može imati dalekosežne negativne posljedice. Zagađenost zemljišta navedenim otpadnim materijalom utiče na pogoršanje opšteg higijensko-sanitarnog stanja prirodne i životne okoline što može uticati na porast oboljevanja ljudi od raznih zaraznih bolesti, a također može dovesti do prenošenja zaraznih bolesti sa životinja na ljude, što je vrlo često prisutno na «divljim» deponijama,.

Posljedica zagađivanja namirnica biljnog i životinjskog porijekla može biti oboljevanje ljudi, koji su konzumirali zagađene namirnice, od raznih zaraznih bolesti.

2.18.2.3. BUKA

Iako nisu vršena mjerenja, ali na osnovu rezultata mjerenja na saobraćajnicama sa sličnim opterećenjem u drugim gradovima, ocijenjeno je da tokom dana i dijela noći, buka uz gabarit magistralnog puta prelazi 60 decibela (gornja granica tolerancije).

Ona dolazi od saobraćaja, a posebno zbog položaja regionalne saobraćajnice.

2.18.2.4. DEPONIJE

Vidljivo je da je otpad na području Općina neadekvatno zbrinut, te da veliki broj domaćinstava nije uključen u organizovano skupljanje otpada. Možemo pretpostaviti da većina otpada, u tom slučaju, završava u vodotocima ili nelegalnim, neregulisanim deponijama, te da je problem deponiranja otpada jedan od imperativa kojim će se baviti uređenje prostornih cjelina i odnosa na području Općine Breza.

2.18.2.5. RUDARSKE NESREĆE

Rudarenje je, kao aktivnost, rasprostranjena na području općine. Već je opisana rudarska i mineralno – eksploatacna aktivnost, ali uticaji ove grane privrede imaju svoje popratne opasnosti.

Rudarske nesreće, koje su se javljale na području kantona u prošlosti, odnijele su veliki broj ljudskih života, te treba biti svjestan njihove razorne moći.

Trajanje rudarske nesreće je kratkog vremenskog intervala, ali vrijeme spašavanja može trajati jako dugo.

U cilju suzbijanja nastajanja rudarskih nesreća potrebno je:

- Održavanje i korištenje rudnika u skladu sa posebnim propisima, standardima i normativima iz oblasti rudarstva.
- Nadzor nad uređenjem jama, površinskih kopova i drugih rudarskih objekata od značaja za zaštitu od poplava, požara, eksplozija, trovanja i sl.

2.18.2.6. MINE

Općina Breza, ugrožena je minama i eksplozivnim sredstvima u slijedećem obimu:

- Minirane površine se nalaze na granici općine Breza, a prema općini Ilijaš, u šumskom području. Utvrđen stepen rizika nije poznat, jer podaci na koje se oslanja ovaj Plan proizilaze iz šumsko – privredne osnove, odnosno, površina užih kategorija šumskih jedinica, a koje su označene kao minirane površine.
- Površine koje se ima smatrati miniranim ili sumnjivim površinama u općini Breza zauzimaju P = 438,91 ha ili 6% površine općine Breza.

U cilju anuliranja i smanjenja opasnosti od ovih ubojitih sredstava, potrebno je izraditi plan deminiranja po etapama, gdje će prvenstveno biti tretirana područja oko naseljenih mjesta i građevinska zemljišta, a potom i druge površine koje su naznačene u predmetnom grafičkom prikazu.

U cilju suzbijanja nesreća uzrokovanih MES- a i NUS-a potrebno je:

- vršiti stalnu edukaciju stanovništva o opasnosti od zaostalih mina i minsko-eksplozivnih sredstava svim mogućim metodama: pismenim, usmenim, elektronskim medijima i sl.
- obilježavati kontaminirane zone (minska polja).

2.18.2.7. PREVOZ ZAPALJIVIH I EKSPLOZIVNIH MATERIJAMA

Slaba evidencija i edukacija osoba koje upravljaju vozilima koja vrše prevoz, loš nadzor i nepoštivanje zakonskih propisa, loše komunikacijske veze, mogu uticati na povećanje nivoa opasnosti kod prevoza ovih materija.

U cilju zaštite, u pogledu sigurnosti transporta i zaštite okoline:

- osposobiti svo osoblje
- izraditi bazu podataka o opasnim materijalima
- propisno upotrebljavati ambalažu za opasni materijal
- redovno kontrolisati transportne procese prevoznih sredstava.

Vrijeme trajanja ovih nepogoda se kreće od 10 – 30' za prolom oblaka, olujni vjetar i grad, dok se mraz obično javlja u zimskim mjesecima, prosječno 15-ak dana bez prekida, a njegovo trajanje, sa prekidima, može biti i tokom nekoliko mjeseci.

Sve ove pojave mogu ozbiljno naštetiti usjevima, ali i materijalnim dobrima, u slučaju olujnog vjetra i grada.

Mraz i hladnoća mogu ugroziti i stanje na saobraćajnim pravcima, te na taj način direktno negativno uticati na sigurnost ljudi u saobraćaju.

2.18.3. MJERE ZAŠTITE STANOVNIKA

Mjere zaštite stanovnika i materijalnih dobara od prirodnih i ljudskim djelovanjem izazvanih nepogoda i katastrofa, regulisane su Zakonom o zaštiti u spašavanju ljudi i materijalnih dobara ("Službene novine Federacije BiH", br. 39/03, 22/06 i 43/10), a detaljno za ovo područje Procjenom ugroženosti teritorije

ZE-DO kantona od prirodnih i drugih nesreća, čiji se zaključci trebaju pravilno provoditi u razradi rješenja usvojenih ovim Planom. U pogledu izgradnje skloništa i zaklona potrebno je pored zakonske regulative provoditi i odredbe Uredbe o mjerilima, kriterijima i načinu izgradnje skloništa i tehničkim normativima za kontrolu ispravnosti skloništa ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine" broj: 21/05).

2.19. OSNOVNA NAMJENA PROSTORA I POJEDINIH PODRUČJA OPĆINE BREZA – SINTEZNA PROJEKCIJA

Općina Breza svojim položajem, nivoom razvijenosti, položajem u policentričnom sistemu centara Ze- do kantona, položajem u odnosu na općine susjednih kantona, utvrđenim prirodnim resursima predstavlja jedan od važnijih prostorno – organizacionih kontinuuma ove regije.

Sagledane potrebe projekcije budućeg razvoja općine Breza su se svakako oslonile na postojeće stanje, koje je detaljno analizirano i sagledano, ali i od strane lokalne zajednice iskazane potrebe za planiranjem novih sadržaja, konceptualnih rješenja i sistema, koji će pomoći u još jačem pozicioniranju Breze, kao općine očekivanog prosperitetnog razvoja.

U cilju zadovoljenja tih potreba, osnovni posao planera je bio da se rezerviše prostori za budući razvoj, te implementacija planom uspostavljenih općih i posebnih ciljeva razvoja. Prilikom procesa planiranja treba se držati određenih načela organizacije prostora, a koja se temelje na:

- Regionalnom konceptu organizacije prostora, po kojem cijeli Kanton treba funkcionirati kao jedna jedinstvena upravna i urbana cjelina, unutar koje trebaju biti ujednačeni uslovi razvoja i urbana oprema,
- Policentrizmu, odnosno, razmještanju ljudi i dobara u više središta, iz kojih se na određenom nivou utiče na razvoj gravitacijskih područja,
- Očuvanju prostora kao resursa, gdje se on mora racionalno koristiti i štititi,
- Otvorenosti prostora za međunarodnu i interregionalnu saradnju,
- Integraciji prostora sa okolnim prostorima, što je i preduslov za privrednu orijentaciju, a preko važnijih saobraćajnih koridora,
- Održivom humanom razvoju, koji je sintagma savremenog razvoja i načelo organizacije prostora.

Navedena temeljna načela organizacije prostora se trebaju ugraditi i u sve općinske planove, kako bi se u potpunosti zadovoljila hijerarhija planiranja.

Polazna tačka za planiranje budućih sadržaja u prostoru je svakako očekivani broj stanovnika u planskom periodu. U općini Breza, do 2029. godine, očekuje se porast stanovništva na 15 088 stanovnika. U urbanim područjima će živjeti 7.617 stanovnika ili više od 50% svih stanovnika općine Breza.

Planom predložena urbana područja odraz su već postojeće ekspanzije izgrađenosti i rasporeda stanovništva, koja je na ovaj način stavljena u planski kontekst i okvir.

Naseljena mjesta, njih 28 koliko je utvrđeno zvaničnom statistikom, u planskom periodu mogu očekivati povećanje u svojoj brojnosti, jer određena naselja iako nisu prepoznata kao zasebna naseljena mjesta kroz plansku dokumentaciju višeg reda, niti u zvaničnoj statistici, ona su na terenu prisutna kao vrlo jasno definisana naselja u okviru gravitirajućih područja značajnijih naseljenih mjesta pa se ista kroz ovo plansko rješenje posmatraju kao: pridruženo urbano naselje, pridruženo mješovito naselje i pridruženo ruralno naselje.

Prilikom planiranja pojedinih namjena površina, vodilo se računa o racionalnom korištenju prostora, u najvećoj mogućoj mjeri. Kako bi se u planskom periodu uspješno implementirali zacrtani razvojni pravci, bilo je potrebno osigurati adekvatne namjene površina, pa i prenamjenu određenih zemljišta u pogledu njihovih odnosa i upotrebne vrijednosti.

Najveće promjene su se svakako desile u okviru površina namijenjenih gradnji. Ove površine podrazumijevaju, na osnovu dosadašnjih planskih dokumenata, utvrđene površine građevinskog zemljišta, kao i planirano proširenje građevinskog zemljišta. Planirano proširenje podrazumijeva sve evidentirane izgrađene površine, zaključno sa početkom izrade faze Prednacrt ovog Plana, a koje se razlikuju od prethodno utvrđenih građevinskih površina kao i zahtjeve za proširenje građevinskog zemljišta dostavljene Nosiocu pripreme plana. Proširenje građevinskog zemljišta je planirano pored osnovne namjene stanovanja između ostalog i za razvoj privrednih/poslovnih zona, sportsko – rekreativnih zona kao i zona turističke namjene (resort naselja). Planirano proširenje posljedica je na terenu utvrđene potreba za rješavanjem osnovnih stambenih pitanja, diobe porodica koje su tradicionalno živjele u zajedničkim domaćinstvima, zbog pokretanja malih preduzeća u ruralnim sredinama, koja mogu uticati na zaustavljanje migracija stanovništva na relaciji urbano – ruralno, zbog opremanja sekundarnih i tercijarnih centara potrebnom infrastrukturom, te razvoja turističkih i sportsko-rekreativnih zona.

Šume i šumsko zemljište zauzimaju površinu od $P = 3485,74$ ha ili više od 47 % ukupne površine općine Breza. Državne šume imaju površinu od $P = 3041,30$ ha ili više od 87 % ukupnih površina šuma, dok privatne šume zauzimaju površinu od $P = 444,44$ ha ili nešto manje od 13 %.

Poljoprivredno zemljište zauzima površinu od $P = 2276,13$ ha, odnosno, 32 % ukupne površine općine Breza. Poljoprivredno zemljište se uglavnom nalazi u jugozapadnom i središnjem dijelu općine Breza, u dolini rijeke Stavnje, i to uz naseljena mjesta, te često meandriira građevinsko zemljište.

Građevinsko zemljište zauzima ukupnu površinu od $P = 1471,76$ ili cca 20 % ukupne površine općine Breza. Postojeće, utvrđeno građevinsko zemljište zauzima površinu od $P = 1109,98$ ha ili 75 % ukupne površine namijenjene gradnji, dok planirana proširenja zauzimaju površinu od $P = 361,78$ ha ili 25 %.

U površine namijenjene gradnji ulaze i područja predviđena za razvoj privrede i poslovanja, groblja, kako postojeća, tako i planirana, potom saobraćajne površine, površine namijenjene izgradnji resort naselja.

Površine namijenjene privredi i poslovanju se zauzimaju ukupno $P = 86,78$ ha, površine namijenjene sahranjivanju zauzimaju ukupno $P = 27,78$ ha ili 0,38 % površine općine Breza, od čega je planirano $P = 8,13$ ha ili 30 % površina namijenjenih sahranjivanju, a postojeća groblja zauzimaju površinu od $P = 19,65$ ha, odnosno, 70 % površina groblja.

Resort naselja zauzimaju površinu od $P = 211,19$ ha ili 2,9 % površine općine Breza.

Obzirom da se u općini Breza decenijama vrši eksploatacija mineralnih sirovina, odlaganja jalovine i drugi zahvati za potrebe RMU Breza ili drugih subjekata koji se bave ekstrakcijom mineralnih sirovina, brojna su područja koja su nakon prestanka eksploatacije ostala nesansirana i napuštena. Takve

površine su označene kao prostori za rekultivaciju, ne ulaze u osnovni bilans površina, a zauzimaju ukupno $P = 110,68$ ha ili 1,51 % površine općine Breza.

Ostala zemljišta, koja se definišu kao neplodna zemljišta, zauzimaju $P = 3,60$ ha ili 0,04 % općine, a u njih se ubraja i prostor predviđen za sanaciju deponiju Koritnik, od $P = 2,55$ ha ili 70 % površina te namjene.

Planirani razvoj privrede se i dalje orjentiše na glavne putne pravce, gdje su već izgrađeni proizvodni i poslovni kapaciteti. Objedinjavanjem tih cjelina i povećanjem površine predviđene za organizaciju privrednih zona, odnosno, definisanjem namjene površina u kojima je moguće smještati takve i srodne sadržaje, unaprijeđen je budući tretman korištenja prostora, ali i njegove zaštite. Sistemsko, plansko i infrastrukturno opremanje zona koje su namijenjene privredi doprinosi efikasnosti izgradnje potrebne infrastrukture za te komplekse, racionalizira upotrebu zemljišta, te omogućava bolju administrativno – ekonomsku saradnju između subjekata međusobno, kao i korisnika njihovih usluga.

Postojeći saobraćajni pravci se zadržavaju, unaprjeđuju kroz izgradnju obilaznica oko grada Breze i njeno predviđanje kao magistrale II reda, dok se kroz urbano područje grada Breza regionalna saobraćajnica predviđa kao gradska cesta.

Eksploatacije mineralnih sirovina u općini Breza se u domanantno orjentišu na podzemnu eksploataciju mrkog uglja u sklopu RMU Breza. Ostala eksploatacija se bazira na ekstrakciji krečnjaka i kvarcnog pijeska iz tri eksploataciona polja. Postojeći podzemni kopovi mrkog uglja, prema podacima RMU Breza, zauzimaju površinu od $P = 2113,08$ ha ili 29%. Postojeća nekativna površinska eksploataciona polja i napuštena odlagališta planiraju se za rekultivaciju. Općina Breza obiluje tim lokalitetima, a rekultivacija najčešće potpuno izostaje, nakon prestanka iskorištavanja mineralnih sirovina. Već je prije predloženo da se tzv.haldije koriste kao građevinska zemljišta za izgradnju stambenih objekata, odnosno, za izgradnju naselja. Međutim, ugledajući se na svjetske trendove i načine rekultivacije napuštenih rudničkih površina, mogućnosti za ponovnu upotrebu se multipliciraju i mogu stvoriti odličnu osnovu za razvoj privrede, okoliša, sporta, tj., povećati kvalitet životne sredine.

Istražna polja i potencijalna ležišta mineralnih sirovina su mnogo veća, raznovrsnija u pogledu prisustva (javljaju se energetske i nemetalične sirovine), tako da se očekuje dodatna eksploatacija, kao i opsežni istražni radovi.

Vodne površine su definisane u odnosu na postojeće vodotoke općine Breza. Postojeće vodne površine zauzimaju $P = 37,78$ ha, zauzimaju utvrđeno vodno zemljište vodotoka, što je preuzeto i iz katastarskih podloga koje su Nosiocu izrade bile na raspolaganju.

Potrebno je napomenuti da su određene površine općine Breza ugrožene klizištima, a na građevinskom zemljištu koje je utvrđeno kao klizište, utvrđen je režim zabrane gradnje, sve dok se, ako je to uopće moguće, ne otklone problemi, kroz sanaciju klizišta i tehničko – tehnološka rješenja stabilizacije terena.

Ograničenja u planiranju prostora se javljaju i zbog plavnog područja, ponajprije rijeke Stavnje, a za koju je potrebno izvršiti regulaciji najkritičnijih plavnih područja u cilju zaštite stanovništva općine pa i njihovih prirodnih dobara (usjevi, voćnjaci).

Mine i minirane površine kao i sumnjive površine zauzimaju $P = 438,91$ ha ili 6,02% površine općine i uglavnom se nalaze u rubnim dijelovima općine. Deminiranje zaostalih NUS – ova u planskom periodu treba biti izvršeno u potpunosti.

Utvrđeni bilansi zemljišta su plod postojećeg stanja, dostavljene dokumentacije, planova višeg reda, te orto – foto snimaka, čija je preciznost 1 : 5000, što se smatra dovoljnim za ovaj nivo planske dokumentacije, kao smjernica Nosioca pripreme Plana, koje su dostavljene kao podloga za izradu ovog Plana.

Preciznije utvrđivanje namjene se može vršiti u okviru izrade detaljne planske dokumentacije, tamo gdje je to nužno, a predviđena namjena se može mijenjati isključivo u skladu sa zakonskom regulativom, te nije moguća pretvorba zemljišta, ako je to van legalno uspostavljenih okvira.

U okviru razvoja infrastrukturnih sistema, pored predatavljene saobraćajne mreže, potrebno je rekonstruirati i unaprijediti stanje vodosnabdjevanja Osim korištenja dodatnih količina voda iz postojećih i potencijalnih izvorišta, nužno je osigurati dovoljne površine rezervoarskog prostora, te razvijati mrežu sistemskog vodosnabdjevanja, sa smanjenjem lokalnih, nekontroliranih vodovoda.

Odvođenje otpadnih voda treba unaprijediti kroz izgradnju separativnih sistema za odvođenje otpadnih voda, sa prečišćivačima otpadnih voda, prije njihovog ispuštanja u okoliš.

Energetski sistem, pored izgradnje potrebnih niskonaponskih i visokonaponskih objekata dalekovoda i trafostanica, u skladu sa planovima višeg reda i projekcijom razvoja općine Breza, velike će promjene doživjeti kroz implementaciju projekta toplifikacije grada Breze, čime će se znatno poboljšati i uslovi zaštite okoliša.

Prostornim planom su utvrđene postojeći i planirani prostori za razvoj privrede. Privredni razvoj, koji nije samo ograničen na namjenom površina predviđene privredne zone, već i na pojedinačne već postojeće kapacitete, i dalje će počivati na razvoju srednjih i malih preduzeća, čiji je dijapazon djelatnosti, uglavnom, orjentisan na trgovinu, građevinarstvo i prerađivačku industriju.

U planskom periodu je potrebno jačati poljoprivrednu proizvodnju i stočarstvo, kroz tradicionalnu i organsku proizvodnju, uz napomenu da je uslov uspjeha dobra organiziranost plasmana proizvoda na lokalno i tržište regiona.

Potencijal razvoja turizma, kao nove jake privredne grane, vrlo je visok u Brezi, obzirom na diverzitet kategorija turizma koje se mogu razvijati u općini, a odnose se na prirodne uslove, kulturno – historijsko naslijeđe, saobraćajni položaj itd.

U skladu sa uspostavljenom hijerarhijom centara i sistemom naselja, analizirane su i projicirane potrebe za opremanjem prostora društvenom infrastrukturom.

2.19.1. BILANS NAMJENE POVRŠINA

U narednoj tabeli je prikazana zastupljenost osnovnih namjena prostora općine Breza za planski period.

Ukupna površina općine Breza, koja iznosi 7.288,83 ha, u skladu sa postojećim prirodnim resursima i razvojnim mogućnostima, u planskom periodu je namijenjena korištenju zemljišta na sljedeći način:

TABELA 55 - BILANS NAMJENE POVRŠINA

Namjena	Ukupna površina (ha)	%
Poljoprivredno zemljište	2.307,12	30,79
Šumsko zemljište	3.506,03	47,81
Državne šume	3.045,4	41,72
Privatne šume	460,63	6,09
Vodne površine	37,77	0,52
Vodotoci i jezera	37,77	0,52
Građevinsko zemljište	1.409,65	20,48
Građevinsko zemljište - utvrđeno	1.099,33	15,23
Građevinsko zemljište - proširenje	310,32	5,25
U sklopu iskazanih površina građevinskog zemljišta obuhvaćene su površine: zone razvoja naselja i stanovanja, saobraćajne infrastrukture, privrednih/poslovnih zona, zone razvoja sporta, rekreacije i turizma, površine pod stećcima, resort naselja i groblja.		
Ostala zemljišta	3,6	0,05
Ostala zemljišta	3,6	0,05
Eksploatacione površine	24,66	0,34
Aktivne eksploatacione površine	13,12	0,19
Planirani kamenolom krečnjaka	5,81	0,18
Planirana površinska eksploatacija uglja	5,73	0,18
UKUPNO:	7.288,83	100,00

Osim osnovne namjene površina općine Breza, površine koje se preklapaju sa osnovnom namjenom su:

- Površine namijenjene rekultivaciji P = 110,46 ha,
- Površine namijenjene privrednim i poslovnim zonama P = 87,36 ha,
- Površine namijenjene resort naseljima P = 91,88 ha,
- Površine namijenjene razvoju sporta i rekreacije P = 54,15 ha.

U osnovnom bilansu površina nisu iskazane površine koje imaju potencijal ili ograničenje sa aspekta:

- Prostori za daljnje istraživanje mineralnih sirovina
- Zaštitne zone izvorišta vode za piće
- Klizišta i nestabilni tereni

- Istražne i eksploatacione površine utvrđene od strane RMU Breza

jer se preklapaju sa osnovnim namjenama.

Imajući u vidu važnost bilansa i ovih površina, one se daju u zasebnoj tabeli:

TABELA 56 - POVRŠINE POTENCIJALA I OGRANIČENJA U PROSTORU U BILANSU POVRŠINA OPĆINE BREZA

Namjena	Površina (ha)	Učešće u površini Općine (%)
Podzemna eksploatacija mrkog uglja u sklopu RMU Breza	2113,08	29,00
Stabilnost terena (uslovno stabilan teren)	747,37	10,25
Minirane/sumnive površine	437,68	6,02
Poplavno područje	223,00	3,06
Zone sanitarne zaštite izvorišta	2598,00	35,64
Potencijalna istražna polja mrkog uglja	2409,08	33,05
Potencijalna istražna polja nafte i plina	1368,15	18,77
Potencijalna istražna polja tehničkog i ukrasnog kamena	1571,10	21,55

2.19.2. OBAVEZNI PROSTORNI POKAZATELJI

Ukupna površina obuhvata Plana: 72,88 km²
7.288,83 ha

Ukupan broj stanovnika: 2013. godine – 14 564 stanovnika
2029. godine – 15 088 stanovnika

Bruto gustina naseljenosti 2,07 st/ha ili 207,02 st/km²
(broj stanovnika / ha i km²)

Neto gustina naseljenosti 10,10 st/ha
(broj stanovnika / ha građevinskog zemljišta)

Stepen urbanizacije 0,21
(broj stanovnika grada i naselja gradskog karaktera /broj stanovnika Plana)

Koeficijent urbaniteta 0,10
(ha građevinskog zemljišta / broj stanovnika Plana)

3. PROJEKCIJA RAZVOJA PROSTORNIH SISTEMA

Projekcija razvoja prostornih sistema odnosi se na konkretan razvoj određenog sistema fizičkih struktura, koji je rezultat prostornog razmještaja i korelacija između privrednih, društvenih i drugih djelatnosti. Važnost ovog poglavlja se ogleda u konkretizaciji smjernica za prostornih.

U tom smislu, projekcija razvoja prostornih sistema se posmatra kroz:

- Osnova prostornog razvoja sistema naselja
- Osnova prostornog razvoja sistema privredne javne infrastrukture
- Osnova prostornog razvoja okoline

3.1. OSNOVA PROSTORNOG RAZVOJA SISTEMA NASELJA

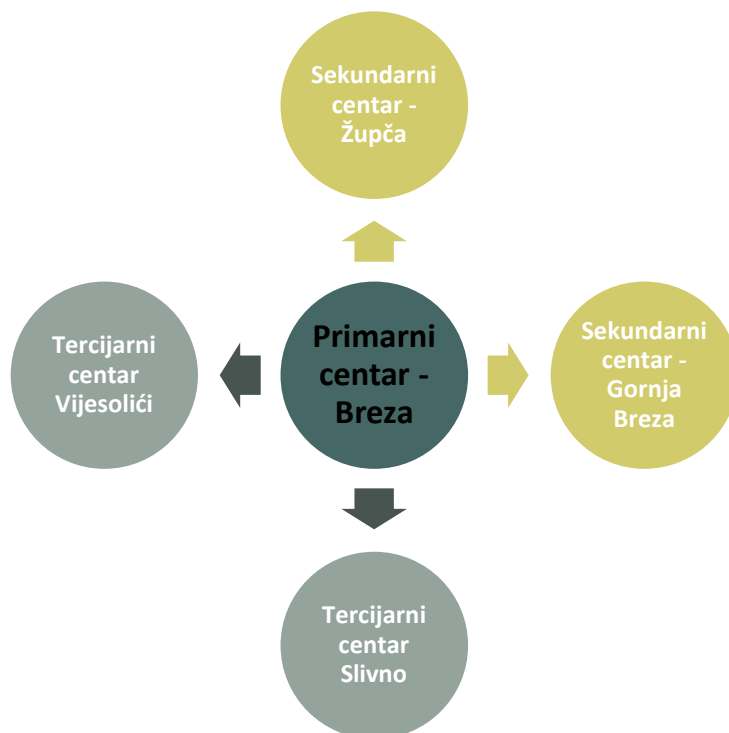
Kako je kantonalni prostorni plan utvrdio okvire za razvoj policentričnog modela sistema naselja, tako se i ovaj Plan oslonio na zadani princip, te projekcijom sistema naselja dao mogućnost razvoja policentričnog odnosa naselja i na nižem, općinskom nivou.

Urbani centar – grad Breza, koji je kantonalnim prostornim planom okarakteriziran kao III tercijarni centar, nosilac je razvoja općine Breza, ali i snažan faktor uticaja na razvoj drugih naselja u općini.

Struktura naseljenih mjesta općine Breza, koja podrazumijeva pored primarnog centra – grada Breza, još 2 sekundarna centra, te 2 tercijarna centra, pokušava utvrđeni kantonalni „recept“ plicentričnog razvoja prenijeti i na niže nivoe planiranja, čime se očekuje postizanje homogenog, koherentnog sistema na svim nivoima planiranja i upotrebe prostora.

U čemu se ogleda policentrični razvoj, mora biti potpuno jasno, kako bi se isti mogao sistematski i prostorno implementirati.

U tipizaciji i hijerarhiji centara, mora biti jasna vitalna potreba za opremanjem prostora – infrastrukturno i suprastrukturno, koja će zadovoljiti potrebe gravitirajućeg stanovništva i smanjiti pojavu „dupliciranja“ ili „ekskluzivnosti“ funkcija centraliteta, čime se slabe karike u lancu policentričnog sistema naselja.

ILUSTRACIJA 6 - SHEMA POLICENTRIČNOG SISTEMA NASELJENIH MJESTA OPĆINE BREZA

Potrebno je naći model opremanja prostora sadržajima, koji se treba zasnivati na:

- Potrebama stanovnika (užeg i šireg područja)
- Nivou očekivanog stepena razvoja i podizanja urbaniteta

Pri tome treba imati na umu vrlo bitnu činjenicu: prostorni razvoj se ne ogleda isključivo u zauzimanju prostora, već u načinu njegovog korištenja, koje mora biti racionalno, funkcionalno opravdano i u skladu sa očuvanjem prirode, prirodnih resursa i okruženja.

3.1.1. SMJERNICE RAZVOJA URBANIH PODRUČJA

Kako bi se zemljište racionalno koristilo, ali i planski pristupalo razvoju i opremanju prostora, utvrđuju se urbana područja, koja su pažljivo definisane cjeline, namijenjene za stanovanje, rad, odmor, rekreaciju, smještanje urbane opreme u cjelosti.

U općini Breza, a na osnovu postulata uspostavljenih planom višeg reda, kao i praksom u korištenju i tretiranju prostora namijenjenog za razvoj od strane općinskih službi, utvrđeno je 7 urbanih područja. U urbanim područjima, namjena zemljišta je, uglavnom, građevinsko zemljište za smještanje funkcija stanovanja, a potom i poslovanja, privrede, objekata društvene infrastrukture, zelenila, rekreacije itd., odnosno, *mješovito građevinsko zemljište*, što omogućava kontrolisan rast i razvoj, te očuvanje zemljišta.

Građevinsko zemljište, tj., površine koje se izuzimaju za potrebe gradnje (veoma često i nelegalno), moraju se staviti u racionalan okvir, a trend „napadanja“ na poljoprivredne i šumske površine eliminisati.

Utvrđivanje urbanih područja i smjernice razvoja istih, nabolji su put ka postizanju cilja, a mogu se posmatrati na slijedeći način:

- Utvrđene granice urbanih područja trebaju biti prioritetna područja razvoja svih sistema (društvena, privredna i druga infrastruktura)
- Građevinsko zemljište utvrđeno unutar granica urbanih područja, a koje je prošireno i adekvatno dimenzionirano za procijenjene potrebe u planskom periodu, potrebno je racionalno koristiti, ne širiti se na uštrb zemljišta druge namjene unutar urbanih područja
- Građevinsko zemljište dato unutar urbanih područja je definisano kao interpolacija između već izgrađenih površina, kako bi se postigao kontinuitet gradnje i razvoja. Na taj način treba i stepenovano usmjeravati buduću gradnju, gdje god je to moguće, kako bi se postigla veća koncentracija izgradnje, a očuvanje perifernih dijelova građevinskog zemljišta urbanih područja, moguće za postplanski period. Takav pristup omogućava i racionalizaciju izgradnje, te usmjeren razvoj
- Urbana područja naselja u kojima se očekuje intenzivan razvoj u planskom periodu, razvijati na osnovu adekvatne detaljne provedbene dokumentacije
- Urbana područja trebaju međusobno komunicirati na svim nivoima, uz podršku prateće infrastrukture, kako bi se ostvario stalan i nesmetan protok
- u urbanim područjima izvršiti dopunu postojećih objekata komunalne i društvene infrastrukture
- za izgradnju novih objekata, prioritetno koristiti lokalitete sa izgrađenim objektima komunalne infrastrukture
- izgradnju novih objekata vršiti na nedovoljno ili neracionalno izgrađenim dijelovima urbanih područja vodeći računa o očuvanju identiteta kulturno – historijskog i prirodnog naslijeđa, uz prioritetno održavanje ili uređenje postojećeg stambenog fonda
- posebnu pažnju posvetiti gradskim područjima, uz usmjeravanje gradnje na neracionalno iskorištenim područjima, kao i mogućnosti interpolacije objekata u već izgrađenim strukturama
- u skladu sa planskom dokumentacijom na objektima omogućiti građevinske intervencije: rekonstrukciju, dogradnju, nadogradnju i adaptaciju objekata
- interpolirane objekte, objekte na kojima se vrše građevinske intervencije, kao i druge objekte potrebno je izgraditi na način da se očuva identitet područja.

3.1.2. SMJERNICE RAZVOJA I OBLIKOVANJA NASELJA

U odnosu na već utvrđen sistem naselja, tj., hijerarhiju, tipologiju i veličinski aspekt naselja općine Breza, sagledano je stanje trenutne opremljenosti, te razvojnih mogućnosti, pa je u planskom periodu potrebno:

- u planiranju naselja uključiti u obuhvat šire područje zbog sagledavanja složenosti i uslovljenosti razvoja, usporavanja i kontrole rasta i sanacije urbanih zona
- naselja locirana u granicama eksploatacionih polja tretirati na poseban način
- prilikom planiranja prostora, odnosno utvrđivanja njegove namjene, voditi računa o ograničavajućim faktorima razvoja: nestabilni tereni, klizišta i dr

- u skladu sa strateškim ciljevima razvoja neophodno je prostorne resurse racionalno koristiti, uz očuvanje prirodnih resursa i kulturne baštine arhitektonskog i urbanog krajolika itd
- prirodna i kulturno – historijska područja naselja trebaju biti apsolutno očuvana i istaknuta kao potencijal razvoja na mikrolokacijskom nivou, čime se stvara mreža sa mnogo širem planu (općinski, regionalni)
- utvrditi stvarno stanje opremljenosti područja objektima komunalne infrastrukture, te na osnovu utvrđenih potreba planirati rekonstrukciju postojećih, kao i izgradnju novih objekata
- težiti unaprjeđenju naseobinskog sistema na način povećanja stepena urbanizacije i policentričnog razvoja općinskih centara
- posebnu pažnju posvetiti razvoju ruralnih područja, kroz razvoj centara nižeg nivoa i potrebne opremljenosti infrastrukturom
- dimenzionirati infrastrukturu u centrima razvoja u odnosu na gravitacioni uticaj stanovništva
- razvijati partnerski odnos između općinskih i ostalih urbanih centara, kao i ostalih urbanih područja
- razvijati komunikacione veze između centara i ostalih naselja, kako bi protok ljudi, dobara i informacija bio brz i efikasan, što je osnovni preduslov policentričnog razvoja
- pri oblikovanju naselja voditi računa o racionalnom korištenju i zaštiti prostora (opravdanost veličine građevinskog zemljišta)
- sistematizirati osnovne skupine društvenih djelatnosti i uskladiti sa planovima razvoja naselja, vodeći računa o njihovom gravitacionom području
- u razvoj naselja, u pogledu njegovog oblikovanja, potrebno je uključiti i restauraciju pejzaža
- u cilju poboljšanja naslijeđenog stanja neophodno je: iskoristiti preostale mogućnosti racionalno i u skladu sa planom, obezbjediti dodatne mogućnosti za izgradnju novih kapaciteta, te poboljšati povezanost sa širim područjem.
- razvoj potrebnih sadržaja uskladiti sa mogućnostima prostorne dispozicije i širenja, uz apsolutno poštovanje utvrđenih namjena zemljišta i očuvanje prirodnih resursa i sredine
- postojeće privredne i druge strukture koje ne zadovoljavaju moderne principe urbanog razvoja (nečista industrija), te koje utiču na prostor kao prepreka urbanom razvoju, potrebno je redefinisati u svojoj namjeni i prostornoj organizaciji, te izmjestiti van granica užeg urbanog područja
- urbano opremanje sekundarnih centara, pored površina predviđenih za rad i stanovanje, mora podrazumijevati i druge sadržaje, koji su imperativ za podizanje urbaniteta. Rekreacija, sport, zelenilo, društvena infrastruktura, u skladu sa očekivanim nivoom razvoja, utiču na cjelokupan sistem. Izuzimanje prostora za čisto stambenu, poslovnu ili privrednu namjenu unutar urbanog područja nije prihvatljivo u današnjem urbanom planiranju, već se od planera prostora, ali i investitora mora očekivati da korisniku ponude multifunkcionalne cjeline
- naselja koja su već opremljena potrebnom infrastrukturom treba dopunjavati, vršiti rekonstrukciju i podizati nivo kvaliteta života na očekivani nivo, a u skladu s ulogom koju imaju u sistemu naselja; naselja kojima nedostaje potrebna infrastruktura, treba pažljivo oblikovati, kako se propusti koji su načinjeni u prošlosti ne bi ponavljali, te kako bi se počelo planski djelovati u prostoru (sekundarni centri)
- tercijarni centri trebaju biti opremljeni u skladu s potrebama, uglavnom ruralnih naselja u okruženju, a koja im gravitiraju, gdje prioritet treba biti dobra komunikacija između naselja

- naseljenost ruralnih područja treba ostati očuvana, ali sadržaji koji podižu kvalitet života stanovnika moraju biti dostupni stanovnicima tih naselja
- društvena infrastruktura, urbana oprema treba biti prisutna u svim naseljima, u odnosu na rang u sistemu
- težnja ka očuvanju tradicionalnih pejzažnih karakteristika treba biti općeprihvaćena u svijesti stanovnika, koji nepažnjom i nestručnim korištenjem i kreiranjem prostora, kroz gradnju objekata, uništavaju, često nepovratno, pejzaž ovog kraja.

3.1.3. SMJERNICE ZA OPREMANJE GRAĐEVINSKOG ZEMLJIŠTA

Već je u smjernicama za razvoj urbanih područja i naselja naglašena potreba za infrastrukturnim opremanjem, kao jednim od preduslova za uspostavljanje i realizaciju policentričnog sistema naselja. Kada se govori o konkretnom prostoru, tj., o građevinskom zemljištu, onda se mora znati da bez prateće saobraćajne, komunalne, energetske, PTT i druge infrastrukture, ono nema potrebne uslove za izgradnju, a u konačnici i razvoj.

U skladu sa već postavljenim preduslovima za opremanje građevinskog zemljišta, koji se odnose na prethodno vrednovanje zemljišta i lokacija, po završetku tog koraka mogu se dati smjernice:

- Opremanje građevinskog zemljišta podrazumijeva uređenje zemljišta, tj. pripremu zemljišta i izgradnju komunalnih objekata i uređaja, što zahtijeva znatna materijalna sredstva, pa je u skladu s tim potrebno prilagoditi sve dalje aktivnosti potrebne za opremanje građevinskog zemljišta.
- Izvršiti valorizaciju prioriteta i redoslijeda opremanja građevinskog zemljišta urbanih područja
- Utvrditi prioritete i redoslijed sanacije postojećih, te izgradnje novih saobraćajnica, kako bi se u zadovoljavajućem vremenskom okviru mogao vršiti protok ljudi i dobara
- Riješiti prioritetno pitanje vodosnabdjevanja, koje je problem na nivou općine, te građevinsko zemljište opremiti potrebnom vodovodnom i kanalizacionom mrežom
- Omogućiti priključak na komunalnu infrastrukturu svakoj parceli građevinskog zemljišta unutar urbanog područja
- Planirati i izvršavati regulaciju vodotoka i smanjenje erozije tla, u cilju sprječavanja mogućih šteta
- Obezbijediti dostupnost energije iz postojećih izvora u sva područja općine
- Obezbijediti poštansko-telekomunikacijski saobraćaj uvođenjem novih tehnologija
- Na ugroženim područjima, kao što su klizišta, zemljišta podložna eroziji, poplavna područja, osigurati uslove sigurne za gradnju i život; u protivnom, gradnja na tim područjima ne može biti realizirana
- Koristiti građevinsko zemljište u skladu sa pretežnom namjenom, ako drugačije nije regulisano detaljnim provedbenim planovima. Izuzetno se mogu graditi objekti drugih namjena, a koje ne ugrožavaju ni u kom pogledu pretežnu namjenu.

3.1.4. SMJERNICE ZA NASELJA NA EKSPLOATACIONIM POLJIMA I SANACIJU DEGRADIRANIH ZEMLJIŠTA
Obzirom da je na području općine Breza evidentirana značajna rudarska aktivnost, daju se slijedeće smjernice za razvoj naselja na eksploatacionim poljima:

- Za postojeća naselja iznad eksploatacije energetske i mineralnih sirovina podzemnim putem (jamskim) osigurati u fazi eksploatacije stabilnost i bezbjednost.
- Nova naselja i objekti se mogu graditi na postojećim građevinskim zemljištima u okviru eksploatacionih polja u skladu sa Zakonom o rudarstvu i uz saglasnost rudarske organizacije.
- Na površinama gdje je završena jamska eksploatacija neophodno je uraditi Elaborat o sanaciji starih rudarskih radova i izvršiti detaljna inženjersko-geološka i geomehanička ispitivanja, u cilju utvrđivanja površina za građenje i izgradnju naselja.
- Na degradiranim površinama nastalim nakon završene površinske eksploatacije mineralnih sirovina, usljed deponovanja jalovine, šljake, industrijskog i komunalnog otpada, neophodno je pristupiti postupku rekultivacije sa utvrđenim planskim periodom za stvaranje uslova i privođenje građevinskoj ili nekoj drugoj namjeni.

Osim eksploatacionih površina, degradiranim površinama se zasigurno trebaju smatrati i deponije, kako legalne, tako i ilegalne.

Iako je zakonska obaveza koncesionara da po završetku eksploatacije prostor sanira, to se dešava i suviše rijetko i u toliko neznatnom obimu, da se kao pravilo pojavljuju napušteni eksploatacioni kopovi, koji trajno mijenjaju krajolik. Potpunu ili djelomičnu sanaciju i rekultivaciju u planskom periodu, između ostalih, trebaju i doživjeti lokacije:

- Po završetku svog eksploatacionog vijeka, rekultivacija površina eksploatacije kvarcnog pijeska i kamenoloma krečnjaka
- Rekultivacija sanitarne deponije Koritnici kao i svih nelegalnih deponija
- Djelomična rekultivacija svih eksploatacija, prema planovima korištenja (dijelovi na kojima je eksploatacija završena)
- Rekultivacija klizišta
- Rekultivacija degradiranih šumskih i poljoprivrednih površina, koje nisu napadnute bespravnom gradnjom, kroz sadnju biljnog materijala, te monitoring koji će spriječiti nove devastacije.

3.2. OSNOVA PROSTORNOG RAZVOJA PRIVREDNE JAVNE INFRASTRUKTURE

Razvoj privredne javne infrastrukture podrazumijeva razvoj infrastrukturnih sistema saobraćaja, telekomunikacija, komunalne infrastrukture i dr., koje služe kao oslonac za sve ostale prostorne sisteme.

3.2.1. SMJERNICE ZA RAZVOJ SAOBRAĆAJNOG SISTEMA

Prostornim planovima višeg reda, utvrđen je sistem saobraćajnica državnog, regionalnog i kantonalnog značaja, na koje se lokalni saobraćajni sistemi trebaju oslanjati, kako bi se stvorio jedinstven sistem funkcionalne saobraćajne mreže.

Pomenuti razvojni dokumenti su se referirali i uskladili sa strateškim dokumentima razvoja saobraćajne infrastrukture, a koji su načinjeni u skladu sa evropskim strategijama razvoja. Stoga je konačan ishod, ili bi trebao biti, saobraćajna mreža koja se dimenzionira od najnižih do najviših nivoa, kako bi zadovoljila osnovnu postavku – siguran i brz protok ljudi, dobara i informacija, na velikoj udaljenosti.

U skladu sa navedenim, te po uzoru na smjernice planova višeg reda, utvrđuju se smjernice razvoja saobraćajne infrastrukture:

- rekonstrukcija postojećih i izgradnja novih magistralnih i regionalnih putnih pravaca u cilju integracije područja unutar i izvan Kantona
- definisanje zajedničkih kriterija na nivou Kantona za razvoj mreže lokalnih puteva u cilju povezivanja centara nižih nivoa u okviru općinskih područja
- formiranje zajedničke baze podataka za cestovnu mrežu u Zeničko – dobojskom kantonu, kao osnove sistema upravljanja i monitoringa, čime će se na kvalitetan način pratiti stanje puteva i podataka za planiranje radova na održavanju, rekonstrukciji i izgradnji puteva
- organizacija i unaprjeđenje elemenata sistema javnog prevoza, kao jednog od osnovnih strateških komponenti prostornog razvoja Kantona i općine
- razvoj teretnog saobraćaja vezan je za pružanje usluga velikim industrijskim korisnicima.

U putnoj infrastrukturi općine Breza, a kako bi se ona što bolje uklopila u putnu mrežu višeg ranga, potrebno je:

- revitalizirati i modernizirati postojeću putnu mrežu
- u cilju rasterećenja saobraćaja, izgraditi gradsku obilaznicu
- izgraditi nove lokalne saobraćajnice, kako bi se saobraćaj na nivou općine optimizirao
- izvršiti prekategoricizaciju postojećeg regionalnog pravca u magistralnu cestu II reda, te istu prilagoditi uslovima i rangu planirane prekategoricizacije
- unaprjeđenje javnog prevoza

3.2.2. SMJERNICE ZA RAZVOJ TELEKOMUNIKACIJA

Telekomunikaciona infrastruktura, kao ključan vid funkcioniranja najrazličitijih sfera društvenog i privrednog života modernog društva, tj., informacionog društva, kako se danas naziva, i u općini Breza treba biti unaprijeđena i modernizirana.

Obzirom na relativno dobro razvijenu telekomunikacionu infrastrukturu na području općine i Kantona, BH Telecom u narednom periodu planira:

- izgradnju optičkih pravaca i pristupne mreže
- instalaciju komunikacione opreme na područjima koja to nemaju
- rekonstrukciju svih gradskih mreža u cilju pružanja integralnih telekomunikacionih usluga
- instalacija DSLAM-a za pružanje ADSL u svim općinama Kantona
- signal mobilne telefonije povećati na 100% pokrivenosti područja, kao i uvođenje novih usluga GSM (bežični internet itd.).

Prema dugoročnom planu razvoja RTV mreže u narednom planskom periodu planira se:

- postavljanje opreme za program FTV na objektima gdje već postoji oprema za program BHT
- izgradnju novih objekata za BHT i FTV za nepokrivena područja
- sanacija postojećih dotrajalih objekata infrastrukturom
- izrada strategije i projektnih rješenja za prelazak na digitalnu televiziju, čija realizacija se očekuje do kraja planskog perioda.

U razvoju sektora poštanskog saobraćaja u planskom periodu treba staviti akcenat na:

- postizanje odgovarajuće gustine poštanskih jedinica za postizanje evropskog nivoa ovih usluga
- potpunu automatizaciju poštanskog šalterskog saobraćaja.

3.2.3. SMJERNICE ZA RAZVOJ ENERGETSKE INFRASTRUKTURE

U cilju poboljšanja energetske prilike općine, utvrđeni su pravci razvoja, te načinjeni koraci ka realizaciji, posebice u domenu toplifikacije grada Breze.

S tim u vezi, smjernice razvoja su:

- Izgradnja novih i rekonstrukcija postojećih 10(20) kV izlaza iz visokonaponskih stanica, srednjenaponskih i niskonaponskih mreža i trafostanica 10(20)/0,4 kV
- Pretpostavljena je potreba za izgradnjom dodatnih xx TS 10(20)/0,4 kV
- Kabliranje dalekovoda 10 kV mreže na području grada
- Povezivanje srednjenaponske mreže na širem području općine
- Veći dio postojećeg sistema distribucije električne energije na srednjem naponskom nivou temelji se na dva stepena transformacije (110/35 kV i 35/10 kV), te dvije mreže srednjeg napona (35 kV i 10 kV). Dugoročno posmatrano, cilj je postojeći sistem transformisati u sistem sa jednim nivoom srednjeg napona (20 kV) i jednom direktnom transformacijom (110/20 kV).
- Izgradnja instalacija javne rasvjete
- Izgradnja sistema obnovljivih izvora energije
- Podrška projektima povećanja energetske efikasnosti

3.2.4. SMJERNICE ZA RAZVOJ VODOVODNE I KANALIZACIONE INFRASTRUKTURE

- Povećanje područja pokrivenosti vodovodnom i kanalizacionom mrežom
- Sanacija, rekonstrukcija i izgradnja adekvatnih vodovodnih i kanalizacionih mreža
- Iznalaženje novih vodozahvata i povećanje ekonomičnosti i podizanje kvaliteta upravljanja na postojećim izvorištima
- Rješavanje rezervoarskog deficita i kapaciteta
- Izgradnja uređaja za prečišćavanje otpadnih voda
- Planirati, gdje god je to izvodljivo, prečišćavanje komunalnih i otpadnih voda industrije na jednom postrojenju
- Regulacija vodotoka koji imaju tendenciju plavljenja u urbanim i drugim područjima.

Naselja koja se ne nalaze u obuhvatu urbanih područja, tj., naselja koja svoje potrebe za vodom ostvaruju preko lokalnih sistema vodosnabdjevanja i odvođenja otpadnih voda, također moraju raditi na unaprjeđenju ovog sektora.

- Rekonstrukcija i sanacija postojećih, te izgradnja novih vodovodnih sistema vanurbanog područja, uz izradu odgovarajuće dokumentacije, na osnovu koje će se dobiti realna slika potreba i mogućnosti
- Zaštita lokalnih izvorišta i kontrola kvaliteta vode
- Uključenje što većeg broja korisnika u sisteme vodosnabdjevanja
- Iznalaženje novih izvorišta i količina vode za vodosnabdjevanje
- Izgradnja separativnih sistema odvođenja otpadnih voda, sa postrojenjima za prečišćavanje

Kanalizacioni sistemi vanurbanih područja su posebno istaknut problem, jer su gotovo nepostojeći. Otpadne vode se, uglavnom, bez ikakvog tretmana ispuštaju u tlo i vodotoke, a septičke jame nisu adekvatno izvedene i održavane. Potrebno je djelovati i vršiti gradnju sistema, kako bi se došlo do što veće pokrivenosti područja potrebnom infrastrukturom za tretman i odvođenje otpadnih voda.

3.2.5. SMJERNICE ZA RAZVOJ SISTEMA UPRAVLJANJA OTPADOM

U cilju što efikasnijeg planiranja i implementacije integralnog koncepta upravljanja otpadom na području općine i ZDK predviđeno je da se općinske nesanitarne deponije, kao i sve „divlje“ deponije, u zakonski utvrđenom roku saniraju i zatvore, a odlaganje preusmjeri na regionalni koncept sanitarnog odlaganja. Općina Breza prema kategorizaciji pripada Zoni I (Breza, Olovo, Kakanj, Vareš, Visoko, Zenica) za koju je predviđeno odlaganje otpada na Regionalnu deponiju Mošćanica.

Kako bi se uspostavio integralni sistem upravljanja otpadom neophodno je ostvariti u planskom periodu slijedeće:

- povećati pokrivenost uslugama prikupljanja otpada
- izgraditi sve regionalne centre za gospodarenje otpadom
- ustanoviti stvarno stanje zagađenja tla, zraka i voda na legalnoj i nelegalnim lokacijama odlaganja otpada
- ukloniti nelegalna odlagališta i sanirati ova područja
- sanirati i zatvoriti postojeća općinska odlagališta

- smanjiti količinu otpada za finalno odlaganje prevencijom nastajanja otpada, uspostavom sistema odvojenog prikupljanja otpada u svim općinama, odvajanjem otpada prije reciklaže, mehaničko-biološku obradu prije izvjesne količine otpada
- podržati projekte reciklaže otpada
- osigurati provedbu sistema kroz pravni i institucionalni okvir
- osigurati razmjenu kvalitetnih informacija putem informacionog sistema upravljanja otpadom
- vršiti stalnu edukaciju stanovnika o važnosti pravilnog postupanja sa otpadom.

3.3. OSNOVA PROSTORNOG RAZVOJA OKOLINE

3.3.1. SMJERNICE ZA UPOTREBU I RAZVOJ VANURBANIH PODRUČJA

Vanurbana područja su područja na kojima se javlja vrlo disperzna izgradnja, sa malom gustoćom izgrađenosti i naseljenosti, te koja zbog tih razloga, ali i činjenice da se radi o pretežno šumskom i poljoprivrednom zemljištu, nisu mogla biti obuhvaćena granicama urbanih područja.

Ta područja trebaju ostati očuvana, ali kvalitet postojeće infrastrukture i kvalitet života treba biti unaprijeđen.

- kvalitetna poljoprivredna i šumska zemljišta zaštititi od promjene namjene, odnosno zaštititi od izgradnje trajnih objekata
- veće radne zone planirati na mjestu postojećih kapaciteta gdje već postoje svi preduslovi za njihov razvoj, a manje zone planirati disperzno i decentralizovano u cilju razvijanja centara nižeg općinskog nivoa
- građevinska zemljišta vanurbanih područja se ne trebaju dodatno širiti, već se koristiti u skladu sa ovim Planom utvrđenom namjenom površina
- posebnim odlukama zaštititi i ograničiti korištenje kvalitetnog poljoprivrednog zemljišta (I, II, III, IV A kategorije), a sve razvojne programe korištenja ovog zemljišta, unaprjeđenja i zaštite donositi u okviru nadležnih institucija na nivou Kantona i općina
- visoko vrijedna šumska zemljišta zaštititi od promjene namjene, uraditi programe dugoročnog razvoja šumarstva usklađene sa šumsko – gospodarskim osnovama za državne šume i šume u privatnoj svojini, uraditi katastar šuma i šumskog zemljišta u privatnoj svojini, uspostaviti zaštićena šumska područja, uraditi certifikaciju šuma, i druge programe za unaprjeđenje šuma i šumskog zemljišta, urađene od nadležnih institucija na nivou Kantona i općine
- uklanjanje mina vršiti u skladu sa programima BHMACH sa utvrđivanjem prioriteta deminiranja
- rudarstvu treba posvetiti posebnu pažnju i vršiti eksploataciju do ekonomske opravdanosti na način rekonstrukcije rudarskih pogona, njihovo prestrukturiranje i pripremu za proces privatizacije, unaprjeđenje pogona i opreme primjenom savremenih metoda, a u postupku eksploatacije posebnu pažnju posvetiti zaštiti okoliša
- degradirane površine sanirati i izvršiti rekultivaciju u skladu sa utvrđenim zakonskim procedurama
- postepeno rješavati probleme infrastrukture (saobraćajna povezanost, izgradnja vodovodne i kanalizacione mreže u cilju zaštite izvorišta vode za piće)
- izgradnju turističkih kapaciteta planirati racionalno, samo na područjima koja pružaju povoljne uslove pri čemu treba maksimalno zaštititi okolna vrijedna područja (prirodne i graditeljske vrijednosti, autentične vrijednosti i sl.),
- posebno zaštititi područja prirodnog i kulturno – historijskog naslijeđa, uz pažljivo pronalaženje relacijskih odnosa sa razvojem turizma koji će biti u funkciji njihovog održavanja, promoviranja i obnove
- iskorištenje prirodnih resursa i potencijala mora biti racionalno i u skladu s očuvanjem prirode i okoliša.

3.3.2. SMJERNICE ZA RAZVOJ PODRUČJA POLJOPRIVREDE, STOČARSTVA I ŠUMARSTVA

Poljoprivredne površine, iako zauzimaju veliki procenat od ukupnog zemljišta općine, karakterizira usitnjenost posjeda i nedovoljan interes stanovništva za ozbiljniju poljoprivrednu proizvodnju.

Dodatno, najvrjednije poljoprivredne površine, one u aluvijumu vodotoka, zauzimaju se za potrebe gradnje, te se na taj način trajno uništavaju i gube.

Kako bi se negativni efekti tretiranja zemljišta smanjili, potrebno je provesti promjene:

- Spriječiti uništavanje posjeda, određivanjem najmanje dozvoljene površine parcele poljoprivrednog zemljišta
- Koristiti državne poljoprivredne parcele, dajući ih na korištenje zadrugama, udruženjima ili većim privatnim proizvođačima
- Jačati voćarstvo, kao jednu od najperspektivnijih grana poljoprivrede
- Pametno i odgovorno koristiti mineralna đubriva i pesticide
- Jačati i poticati organski uzgoj
- Potencirati autohtone vrste, koje dobro uspijevaju u klimatu Breze
- Utvrditi bonitetne kategorije zemljišta i spriječiti prenamjene I, II i III bonitetne kategorije
- Vršiti stalni monitoring korištenja poljoprivrednog zemljišta
- Povećati stočni fond i uzgajanje vrsta koje dobro opstaju na ovom terenu

Šumske površine zauzimaju značajne površine, ali i u ovom segmentu prednjače privatni posjedi. Kako bi se šumske površine očuvale i unaprijedile, a što je od krucijalnog značaja za cjelokupan ekosistem, potrebno je:

- Uskladiti šumskogospodarske osnove sa sve izraženijom potrebom definisanja novih kategorija vezanih uz funkciju šume, poput biodiverziteta, socijalne funkcije šume, očuvanja ekosistemskog lanca, podizanja mladih kultura, zaštite zemljišta od propadanja, degradacije, bolesti itd.
- Vršiti pošumljavanje goleti podesnih za pošumljavanje, ali i drugih dijelova na kojima se javljaju te kategorije šumskih zemljišta
- Utvrditi zaštićena područja, u vidu zaštitnih i zaštićenih šuma i sl., zbog zaštite izvornog pejzaža
- Otvarati šume, kako bi se smanjila neravnomjerna sječa i degradacija šume
- Zaštititi šume od prirodnih i ljudskim djelovanjem izazvanih nesreća
- Vršiti deminiranje miniranih šumskih područja

3.3.3. SMJERNICE ZA RAZVOJ PRIVREDNIH ZONA

Privredne zone su se u općini formirale na, donekle, spontan i neusmjeren način. Površine koje su već odavno zauzete u te svrhe, nalaze se uz regionalni pravac, te im s te strane ne nedostaje jaka saobraćajna veza.

Buduće planirane poslovne, proizvodne i industrijske zone, prije svega moraju biti sa saobraćajnog aspekta pravilno povezane sa saobraćajnicama višeg ranga, a potom i do zadovoljavajućeg nivoa opremljene i drugom infrastrukturom.

Treba gdje je to moguće, koristiti principe servisnih saobraćajnica, koje imaju priključke na magistralne pravce gdje je to sigurno i ne smeta učesnicima u saobraćaju. Pored opremanja infrastrukturom, ove zone trebaju biti dimezionirane sadržajima na način da funkcionišu komplementarno, tj., da se sadržaji dopunjavaju, kako bi na jednom mjestu korisnik mogao ostvariti što više svojih potreba.

3.3.4. SMJERNICE ZA RAZVOJ RUDARSTVA I EKSPLOATACIJE MINERALNIH RESURSA

Na području općine evidentirana je značajna rudarska aktivnost. Kako bi se eksploatacija vršila ekonomično i ekološki prihvatljivo, potrebno je voditi računa o određenim stavkama:

- Eksploatacije mineralnih sirovina se ne smiju vršiti bez prethodno izvršenih istražnih radova i izrađene dokumentacije koja procjenjuje uticaj na okoliš, a na osnovu koje se dobiva kompletna slika o mogućnostima iskorištenja
- Eksploatacija se treba vršiti do nivoa ekonomske isplativosti
- Lokacije na kojima se eksploatišu mineralne sirovine se moraju adekvatno ograditi i označiti, kako ne bi predstavljale opasnost po okolinu
- U postupku eksploatacije koristiti savremene metode i tehnologije
- Izvršiti revitalizaciju i sanaciju napuštenih eksploatacionih polja

3.3.5. SMJERNICE ZA RAZVOJ TURIZMA NA BAZI PRIRODNE BAŠTINE

Savremena kretanja u turizmu orjentišu se na mnogo dinamičniju i širu ponudu u posljednjih nekoliko desetljeća, a posebno mjesto ima prirodna baština i vrijednosti koje ona pruža. Općina ima određen potencijal u tom smislu, koji aktivnom i promišljenom politikom razvoja i upravljanja može biti stvaran doprinos razvoju prostora. U to ime, trebaju se provesti promjene, koje su naglašene i u općim smjernicama razvoja turizma na bazi prirodne baštine, a koje daje planska dokumentacija višeg reda:

- Intenziviranje procesa zakonske zaštite prirodnog naslijeđa, osobito pejzažnih područja
- Rekonstrukcija putne infrastrukture
- Identifikacija i vizuelno isticanje prirodne baštine
- Aktiviranje šumskih puteva i planinarskih staza, kako otvaranja prostora
- Uvezivanje općinske ponude u regionalnu ponudu razvoja turizma
- Unaprjeđenje, opremanje i razvoj ponude izletničkog turizma, sa mogućnošću razvoja zimske i ljetne turističke ponude
- Razvoj projekata eko i ruralnog turizma u ruralnim područjima općine.

3.3.6. SMJERNICE ZA RAZVOJ TURIZMA NA BAZI KULTURNO – HISTORIJSKE BAŠTINE

Općina ima veći broj spomenika, a samo jedan ima nacionalnu važnost. Međutim, za razvoj turizma na području općine, bitni su svi spomenici, a uspjeh zavisi o njihovoj pravovremenoj i adekvatnoj zaštiti, te uvezivanju u turističku ponudu Kantona:

- Izvršiti zaštitu kulturno – historijskih dobara, posebno onih koji su u području intenzivne gradnje, gdje se nerijetko apsolutno ne vodi računa o ovim dobrima
- Omogućiti pristup lokalitetima kulturno – historijskih dobara
- Izvršiti vizuelnu identifikaciju i postaviti edukativne i opisne natpise o dobrima
- Izraditi projekte i programe obnove kulturno – historijskog naslijeđa.

ANALITIČKO-DOKUMENTACIONA OSNOVA

1. IZVJEŠTAJ O PRIKUPLJENIM PRIMJEDBAMA I SUGESTIJAMA NA NACRT IZMJENA I DOPUNA PROSTORNOG PLANA OPĆINE BREZA

Bosnia and Herzegovina
Federation of Bosnia and Herzegovina
Zenica-Doboj Canton
MUNICIPALITY OF BREZA
Municipal mayor

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Zeničko-dobojski Kanton
OPĆINA BREZA
Općinski načelnik

Služba za prostorno uređenje, zaštitu okoliše
geodetske i imovinsko-pravne poslove-odjeljenje za prostorno uređenje

Broj:04/1-2-23-320/13
Breza, 27.06.2016 god.

IZVJEŠTAJ O PRIKUPLJENIM PRIMJEDBAMA I SUGESTIJAMA NA NACRT IZMJENA I DOPUNA PROSTORNOG PLANA OPĆINE BREZA

R/b	Podnositelj primjedbe	Primjedbe, sugestije i prijedlozi	Odgovor Nosioca izrade	Smjernica/Odgovor pripreme	Nosioca
PRIMJEDBE, PITANJA I SUGESTIJE PRIKUPLJENE U TOKU JAVNE RASPRAVE KOJA JE TRAJALA OD 08.04.2016 GODINE DO 08.05.2016 GODINE					
POJEDINAČNI ZAHTEVI FIZIČKIH LICA, VLASNIKA POLJOPRIVREDNIH PARCELA ZA UGRADIVANJE ISTIH U GRANICE DOZVOLJENE IZGRADNJE					
1.	Kemal Ramezić				
2.	Senad Kovačević				
3.	Midhat Vajzović				
4.	Nurija Šabanović				
5.	Nikola Novaković				
6.	Nasiha Milović	PROŠIRITI GRADEVINSKO ZEMUJIŠTE I TIME OMOGUĆITI IZGRADNJU STAMBENIH I VIKEND OBJEKATA, PRI ČEMU JE NA ODREĐENOM BROJU PARCELA VEĆ IZGRAĐEN OBJEKAT	Prijedlozi se djelomično prihvataju, obzirom da postoje ograničenja u smislu stabilnosti terena i granica rudarskih radova	Ugraditi u koncepciju plana UKoliko stabilnost terena i granice rudarskih radova dozvoljavaju, te parcele označiti kao građevinsko zemljište	
7.	Murada Mušić				
8.	Mirza Botić				
9.	Sead Lukač				
10.	Midhat Limo				

Adresa: Bogumilska br.1 tel:032783-310 centrala, 032786-020 centrala, fax:032783314, 032786-041
e-mail:opcinabr@bih.net.ba, opcinabreza@breza.gov.ba

11.	Hamza Dinar	<p>PROŠIRITI GRADEVINSKO ZEMLJIŠTE I TIME OMOGUĆITI IZGRADNJU STAMBENIH I VIKEND OBJEKATA, PRI ČEMU JE NA ODREĐENOM BROJU PARCELA VEĆ IZGRADEN OBJEKAT</p>	<p>Prijedlozi se djelomično prihvataju, obzirom da postoje ograničenja u smislu stabilnosti terena i granica rudarskih radova</p>	<p>Ugraditi u koncepciju plana Ukoliko stabilnost terena i granice rudarskih radova dozvoljavaju, te parcele označiti kao građevinsko zemljište</p>		
12.	Mehmedalija Guzonjić					
13.	Edhija Amidžović					
14.	Nezaheta Čengić					
15.	Jadranka Bunjevac					
16.	Ibrahim Begić					
17.	Salih Agić					
18.	Šefket Hrustanović					
19.	Samir Begić					
20.	Zaim Karić					
21.	Nihad Gavranović	<p>ZAHTEJEVI PRAVNIH LICA - VLASNIKA NEKRETNINA, ILI POTENCIJALNIH INVESTITORA RESORT NASELJA</p>	<p>Zahtjev se odnosi na parcele koje se nalaze izvan granica zaštitnih stubova rudarskih radova.</p>	<p>Ugraditi u koncepciju plana</p>		
22.	Fadila Hasanpahić					
23.	Senad Beganović					
24.	Moussa Fattah					
25.	SEA HARVEST d.o.o. Vogošća				<p>Zahtjev za ugrađivanje u granice dozvoljene izgradnje pet poljoprivrednih parcela, smještenih između naselja izbođ i Erići,</p>	
26.	SENABIL d.o.o sarajevo				<p>Širi lokalitet Smrekovica</p>	<p>Sugestija se prihvata.</p>

27.	RAHAL d.o.o. Sarajevo	Širi lokalitet Smrekovica	Sugestija se prihvata.	Ukoliko stabilnost terena i granice rudarskih radova dozvoljavaju, te planirati izgradnju resort naselja, sa pratećim sadržajima.
28.	EMIN COMPANY d.o.o. Sarajevo	Širi lokalitet Smrekovica	Sugestija se prihvata.	
29.	IBG DOON Sarajevo	Širi lokalitet Smrekovica	Sugestija se prihvata.	
30.	Mehmedalija Guzonjić	Lokalitet Očevlje	Sugestija se prihvata.	
31.	FILKA d.o.o. ILIDŽA	Područje Smrekovica	Sugestija se prihvata.	
32.	OPĆINSKI NAČELNIK	Vijesolici, na ulazu u naselje	Zahtjev se odnosi na parcele koje se dijelom nalaze izvan granica zaštitnih stubova rudarskih radova.	
33.	OPĆINSKI NAČELNIK	Vardište	Sugestija se prihvata.	
34.	OPĆINSKI NAČELNIK	Subotiči, uz put za naselje Jasike	Sugestija se prihvata.	
PRIMJEDBE SA GLAVNE JAVNE RASPRAVE ODRŽANE 04.05.2016 g.				
35.	Midhat Limo	Skijalište planirano u okviru sportsko rekreativne zone Hrasno nije realno, i predlaže planiranje staza za brdski biciklizam i motocross	Primjedba se prihvata.	Ugraditi u koncepciju plana
PRIMJEDBE PRIKUPLJENE DO ZATVARANJA JAVNOG UVIDA				
36.	ZDRMU Breza	Izneseno neslaganja oko proširenja građevinskog zemljišta koja su usvojena 2003 godine-Izmjene i dopune Prostornog plana općine Breza (npr. Zagrebnača, dio naselja Izbod,); kao i proširenjima utvrđenim koncepcijom Prostornog plana ZDK, (kao što je Bam polje, Potemerija, poslovna zona Saš.	Proširenje građevinskog zemljišta je izvršeno na osnovu utvrđene koncepcije PP ZDK, koja je kao plan višeg reda obavezujuća, kao i granica rudarskih radova koje su dostavljene u toku izrade Izmjena i dopuna PP Breza od strane ZDRMU Breza.	Zadržati ranije usaglašene granice rudarskih radova, ugrađene u Prostorni plan ZDK
37.	ZDRMU Breza	Predlaže da se, zbog postojećih rezervi uglja, omogući novo otkopavanje površinskog kopa Koritnik, dijelom u samim granicama kopa, a dijelom izvan granica kopa, a unutar eksploatacionog polja	Prijedlog se prihvata.	Ugraditi u koncepciju plana

		(sjeverozapad i jugozapad kopa Koritnik)			
38.	Služba prostorno uređenje	U grafičkim dijelovima plana nedostaje poseban grafički prilog na kome će jasno biti prikazana osnovna namjena površina, sa jasno izdvojenim građevinskim zemljištima po naseljima i zaseocima, jasno vidljivih novoplaniranih područja za izgradnju vikend objekata (npr. oko naselja Vlahinje), i planiranih resort naselja, sa jedinstvenim elementima prikaza.	Primjedba se prihvata.	Izraditi poseban grafički prilog sa prikazom granica građevinskog zemljišta, jasno izdvojene postojeće i planirane površine.	
39.	Služba prostorno uređenje	Unutar mjera za zaštitu stanovništva, na nivou Prostornog plana (Član 50. Zakona o zaštiti i o spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća) treba utvrditi broj krugova obuhvata javnog skloništa, i utvrditi obaveze općine u skladu sa važećim zakonom.	Primjedba se prihvata.	Ugraditi u plan i proširiti poglavlje zaštite stanovništva, te utvrditi potreban broj i krugove obuhvata javnih skloništa.	
40.	Služba prostorno uređenje	U odluku o provođenju plana, ugraditi obavezu primjene zahtjeva VIII stepena seizmičke zone, kod izgradnje novih objekata (zbog starih i novih rudarskih radova i pojave klizišta).	Primjedba se prihvata.	Ugraditi pdredbe u Odluku o provođenju plana	
41.	Služba prostorno uređenje	U odluku o provođenju plana, ugraditi obavezu investitora za preuzimanje rizika, za kvalitet izvedenih radova na izgrađenim objektima koji se naknadno odobravaju.	Primjedba se prihvata.		

Dostavljeno:

1. IPSA INSTITUT d.o.o.
2. Evidencija
3. a/a

2. PREGLED TABELARNIH PRILOGA

<i>Tabela 1 - Projekcija rasta stanovništva općine do kraja planskog perioda</i>	22
<i>Tabela 2 - Postojeći broj stanovnika u 2013. godini (prema Preliminarnim rezultatima popisa 2013. godine. izvor: Federalni zavod za statistiku) i projekcija za planski period prema naseljenim mjestima (proračun Nosioca izrade Plana)</i>	22
<i>Tabela 3 - Veličinska grupa naseljenih mjesta (n.m.) prema planiranom broju stanovnika</i>	24
<i>Tabela 4 - Tipologija naseljenih mjesta (n.m.).....</i>	27
<i>Tabela 5 - Prijedlog naselja u planskom periodu.....</i>	27
<i>Tabela 6 - Urbana područja Općine Breza.....</i>	29
<i>Tabela 7 - Pregled postojećeg i planiranog građevinskog zemljišta unutar i izvan urbanih područja..</i>	38
<i>Tabela 8 - Građevinsko zemljište izvan urbanih područja</i>	41
<i>Tabela 9 - Koordinate grupacija građevinskog zemljišta vanurbanih područja.....</i>	43
<i>Tabela 10 - Šira klasifikacija državnih šuma.....</i>	48
<i>Tabela 11 - Šira klasifikacija privatnih šuma</i>	48
<i>Tabela 12 - Hidrografska mreža</i>	52
<i>Tabela 13 - Osnovne karakteristike sliva rijeke Bosne na području Kantona.....</i>	53
<i>Tabela 14 - Osnovne karakteristike sliva rijeke Stavnje</i>	53
<i>Tabela 15 - Raspoloživost vodnih resursa i specifični pokazatelji za osnovna slivna područja</i>	54
<i>Tabela 16 - Raspoloživost vodnih resursa i specifični pokazatelji za sliv rijeke Stavnje</i>	54
<i>Tabela 17 - Donesene odluke o proglašenju zaštitnih zona izvorišta za vodosnabdijevanje Breze.....</i>	55
<i>Tabela 18 - Izdašnost izvorišta u sistemu vodosnabdijevanja</i>	58
<i>Tabela 19 - Stanje vodosnabdijevanja po mjesnim zajednicama</i>	59
<i>Tabela 20 - Raspoložive i potrebne količine vode za planski period.....</i>	60
<i>Tabela 21 - Bilansne rezerve „Sretno“ i „Kamenice“</i>	62
<i>Tabela 22 - Bilansne rezerve „Podgora - Popovići“</i>	62
<i>Tabela 23 - Bilansne rezerve „Koritnik“.....</i>	63
<i>Tabela 24 - Bilansne rezerve „Goruša“.....</i>	63
<i>Tabela 25 - Bilansne rezerve „Nedići“</i>	64
<i>Tabela 26 - Bilansne rezerve Krivodol Morava</i>	64
<i>Tabela 27 - Bilansne rezerve „Nezirov gaj“</i>	64
<i>Tabela 28 - Aktivne eksploatacione površine</i>	65
<i>Tabela 29 - Predviđeni rast potrošnje u TS Breza (Izvor: Indikativni plan razvoja proizvodnje 2017-2026.)</i>	67
<i>Tabela 30 - Dostignuto i prognozirano opterećenje postojećih TS (Izvor: Plan razvoja prenosne mreže 2015-2024.)</i>	68
<i>Tabela 31 - Planirani rast potrošnje u TS Breza.....</i>	68
<i>Tabela 32 - Projekcija broja stanovništva i broja domaćinstava relevantna za Plan razvoja potrošnje</i>	69
<i>Tabela 33 - Pregled hidroenergetskog potencijala na vodotocima Općine Breza (Izvor: PP ZDK)</i>	71
<i>Tabela 34 - Registar projekata OOIEIK</i>	73
<i>Tabela 35 - TS 110/35/10(20) kV „Breza“ - prelazak na 20 kV napon i povećanje instalisane snage....</i>	75
<i>Tabela 36 - TS 35/10 kV „Breza“ - prelazak na 20 kV napon.....</i>	76
<i>Tabela 37 - Lista interpolacija novih TS 10(20)/0,4 kV sa priključnim vodovima</i>	78
<i>Tabela 38 - Planirane TS 10(20)0,4 kV za potrebu napajanja novih rezidencijalnih naselja</i>	79

<i>Tabela 39 - Lokalne saobraćajnice</i>	<i>86</i>
<i>Tabela 40 - Dužina putnih pravaca na 1.000 stanovnika</i>	<i>87</i>
<i>Tabela 41 - Privredne zone</i>	<i>91</i>
<i>Tabela 42 - Procjena potrebnih kapaciteta predškolskog obrazovanja - jaslice</i>	<i>96</i>
<i>Tabela 43 - Procjena potrebnih kapaciteta predškolskog obrazovanja - vrtići</i>	<i>96</i>
<i>Tabela 44 - Procjena potrebnih kapaciteta za produženi boravak.....</i>	<i>97</i>
<i>Tabela 45 - Procjena potrebnih kapaciteta osnovnog obrazovanja.....</i>	<i>97</i>
<i>Tabela 46 - Procjena potrebnih kapaciteta srednjoškolskog obrazovanja.....</i>	<i>97</i>
<i>Tabela 47 - Procjena potrebnih kapaciteta zdravstvene zaštite</i>	<i>98</i>
<i>Tabela 48 - Procjena potrebnih kapaciteta komercijalnih djelatnosti.....</i>	<i>99</i>
<i>Tabela 49 - Kulturno-historijski spomenic Općine Breza</i>	<i>106</i>
<i>Tabela 50 - Planirane resort zone.....</i>	<i>109</i>
<i>Tabela 51 - Potencijalni za proglašenje nacionalnim spomenikom.....</i>	<i>121</i>
<i>Tabela 52 - Kulturno-historijski spomenici lokalnog značaja</i>	<i>121</i>
<i>Tabela 53 - Seizmička aktivnost na području općine Breza.....</i>	<i>125</i>
<i>Tabela 54 - Učestalost vremenskih nepogoda.....</i>	<i>128</i>
<i>Tabela 55 - Bilans namjene površina.....</i>	<i>138</i>
<i>Tabela 56 - Površine potencijala i ograničenja u prostoru u bilansu površina općine Breza</i>	<i>139</i>

3. PREGLED ILUSTROVANIH PRILOGA

<i>Ilustracija 1 - Hijerarhija centara općine Breza</i>	<i>26</i>
<i>Ilustracija 2 - Primjeri mHE.....</i>	<i>72</i>
<i>Ilustracija 3 - Primjeri solarnih elektrana na individualnim stambenim objektima i solarni parkovi....</i>	<i>72</i>
<i>Ilustracija 4 - Primjeri Vjetroparka</i>	<i>73</i>
<i>Ilustracija 5 - Situacija sanirane deponije Koritnik (IZVOR: Plan prilagođavanja upravljanja otpadom za deponiju komunalnog otpada općine Breza, ENOVA, april 2015.).....</i>	<i>115</i>
<i>Ilustracija 6 - Shema policentričnog sistema naseljenih mjesta općine Breza</i>	<i>141</i>

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Zeničko-dobojski kanton
OPĆINA BREZA
Općinsko vijeće

Na osnovu člana 48 stav 4. i 5. Zakona o prostornom uređenju i građe-nju („Službene novine ZE – DO kantona“, broj: 1/14 i 4/16), člana 13. stav 2. alineja 3. Zakona o principima lokalne samouprave u FBiH (Službene novine FBiH broj 49/06 i 51/09) i člana 19. tačka 5. Statuta Općine Breza („Službeni glasnik Općine Breza“ broj 8/09 Prečišćeni tekst), Općinsko vijeće Breza na sjednici održanoj dana 27.09.2017.godine, d o n o s i :

O D L U K U

O USVAJANJU IZMJENA I DOPUNA PROSTORNOG PLANA OPĆINE BREZA ZA PERIOD DO 2029 GODINE

Član 1.

Usvajaju se Izmjene i dopune Prostornog plana općine Breza za period do 2029. godine (u daljnjem tekstu „Prostorni plan“).

Član 2.

Prostorni plan je izrađen u analognom i digitalizovanom obliku, korištenjem parametara globalnog prostornog koordinatnog sistema (GIS).

Prostorni plan se sastoji iz tekstualnog i grafičkog dijela:

Tekstualni dio Prostornog plana se sastoji od:

1. Snimak postojećeg stanja
2. Analiza i ocjena stanja
3. Opći i posebni ciljevi
4. Projekcija urbanog uređenja
5. Odluka o provođenju

Grafički dio Prostornog plana se sastoji od:

1. Izvod iz Prostornog plana višeg reda
2. Sintezni prikaz stanja
3. Karta stanovništvo i sistem naselja
4. Karta namjena zemljišta
5. Karta vode i vodnih infrastruktura
6. Karta mineralnih sirovina
7. Karta energetske infrastruktura

8. Karta saobraćajne infrastrukture
9. Karta prirodnog i kulturno-historijskog nasljeđa
10. Karta privredne, društvene i komunalne infrastrukture
11. Karta ugroženih područja
12. Sintezni prikaz

Član 3.

Prostorni plan se donosi za period do 2029. godine, i mijenja se po proceduri utvrđenoj Zakonom o prostornom uređenju i građenju.

Član 4.

Dokumenti Prostornog plana, potpisani i ovjereni pečatom općine Breza, će se čuvati u arhivi, i staviti na stalni javni uvid u Službi za prostorno uređenje, zaštitu okolice, geodetske i imovinsko-pravne poslove.

Član 5.

Za praćenje i provođenje Prostornog plana zadužuje se Služba za prostorno uređenje, zaštitu okolice, geodetske i imovinsko-pravne poslove.

Član 6.

Ova Odluka stupa na snagu danom objavljivanja u Službenom glasniku općine Breza, a provodit će se nakon pribavljanja saglasnosti Skupštine Ze-Do Kantona na Izmjene i dopune prostornog plana općine Breza za period do 2029. godine.

Broj:01/1-02-2689/17
Breza, 27.09.2017. godine

PREDSJEDAVAJUĆI
Općinskog vijeća
Jusić Vedad ,s.r.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Zeničko-dobojski kanton
OPĆINA BREZA
Općinsko vijeće

Na osnovu člana 48., stav (1) i (5) Zakona o prostornom uređenju i građenju Zeničko – dobojskog kantona (Sl.novine Zeničko-dobojskog kantona”, broj 1/14 i člana 13. stav.2.alineja 3. Zakona o principima lokalne samouprave u FBiH (Sl.novine FbiH broj 49/06 i 51/09), i člana 19. tačka 5. Statuta općine Breza („Službeni glasnik Općine Breza“, broj: 8/09 - Prečišćeni tekst), Općinsko vijeće Breza na sjednici održanoj dana 27.09.2017. donosi:

O D L U K U

O PROVOĐENJU IZMJENA I DOPUNA PROSTORNOG PLANA OPĆINE BREZA DO 2029.GODINE –

I - OPĆE ODREDBE

Član 1.

Izmjene i dopune Prostornog plana općine Breza za period do 2029.godine (u daljnjem tekstu Prostornog plana), obavezujući je planski dokument, kojim se planski usmjerava, odnosno, regulišu uslovi korištenja, izgradnje, uređenja i zaštite prostora i dobara u prostoru, te na taj način obezbjeđuju realizaciju Plana.

Ova odluka je sastavni dio Prostornog plana i obuhvata:

- program mjera prostornog uređenja i neophodne aktivnosti za provođenje Plana,
- obaveze u pogledu detaljnijeg uređenja prostora

Član 2.

Odredbe ove odluke primjenjuju se na cjelokupnom području općine Breza, do donošenja odgovarajućih provedbenih planova za pojedina urbana područja, odnosno odredbi o provođenju ovih planova, ako posebnim propisom za pojedine dijelove područja nije drukčije utvrđeno.

Granica Prostornog plana obuhvata sljedeće katastarske općine: Breza, Gornja Breza, Kamenica, Koritnik, Mahala, Orahovo, Podgora, Slivno, Sutješćica, Vardište, Vijesolići, Vlahinje i Župča. Ukupna površina obuhvata iznosi 7.288,83 ha.

Član 3.

Plan sadrži prostornu i društveno- ekonomsku strukturu općine Breza, mrežu naselja, sistem razvojne infrastrukture, osnove za uređenje i zaštitu prostora, sistem prostornih mjerila i smjernica za prostorni razvoj, te druge elemente od važnosti za općinu Breza, kao što je racionalno korištenje građevinskog i drugog zemljišta.

Član 4.

Ovom Odlukom uređuje se granica obuhvata Prostornog plana, granice urbanih područja i građevinskih zemljišta izvan urbanog područja sa namjenama i uvjetima građenja vezanim za uređenje građevinskog zemljišta, kao i status postojećih planskih dokumenata.

Član 5.

Ovom Odlukom utvrđuju se urbanističko-tehnički i drugi uslovi za izdavanje urbanističke saglasnosti na područjima za koja nije obavezno donošenje detaljnih planova, zatim uslovi za lociranje privrednih sadržaja u prostoru, smještajni uslovi u prostoru za društvene djelatnosti, uslovi korištenja prostora na zaštitnim infrastrukturnim pojasevima i zonama zaštićenih područja, mjere očuvanja kulturno-

historijskog i prirodnog naslijeđa, uslovi za postupanje sa komunalnim otpadom, zatim mjere sprečavanja nepovoljnih uticaja na okoliš, mjere zaštite prava lica sa smanjenim tjelesnim sposobnostima, mjere zaštite stanovnika i materijalnih dobara od prirodnih i ljudskim djelovanjem izazvanih nepogoda i katastrofa i ratnih dejstava, mjere provedbe i obavezu izrade drugih planskih dokumenata za uža područja unutar Prostornog plana i dr.

Član 6.

U provođenju Plana, obavezno se primjenjuju zakonski propisi iz oblasti prostornog uređenja i građenja, zaštite okoliša, zaštite prirode, zaštite voda, šuma i šumskog zemljišta, zaštite poljoprivrednog zemljišta, cesta, elektroenergetike, zaštite vazduha, zaštite od buke i svi drugi propisi koji uređuju odnose u oblasti planiranja prostora i zaštite životne sredine.

Član 7.

Dokumentacija Prostornog plana, u skladu sa važećom zakonskom regulativom, sadrži:

- a) Prostornu osnovu, koja se sastoji od tekstualnog i grafičkog dijela:

Tekstualni dio čine:

- Postojeće stanje prostornog uređenja i ocjena stanja u prostoru,
- Opće i posebne ciljeve prostornog razvoja,
- Osnovnu koncepciju prostornog uređenja.

Grafički dio čine 16 grafičkih priloga, rađenih na orto – foto snimcima, topografskim podlogama 1:25.000 i katastarskim planovima R 1:500/ 1:1000/ 1:2.500/ 1:5.000.

- b) Prostorni plan koji se sastoji od tekstualnog i grafičkog dijela:

Tekstualni dio čine:

- Opći i posebni ciljevi prostornog razvoja,
- Projekcija prostornog razvoja,
- Projekcija razvoja prostornih sistema,
- Odluka o provođenju Prostornog plana.

Grafički dio čini 18 priloga, rađenih na orto – foto snimcima, topografskim podlogama 1:25.000 i katastarskim planovima R 1:500/ 1:1.000/ 1:2.500/ 1:5.000.

Član 8.

Dokumentacija Prostornog plana čuvat će se u Službi za prostorno uređenje, zaštitu okolice, geodetske i imovinsko – pravne poslove općine Breza, ovjerena i potpisana od strane Nosioca pripreme i Nosioca izrade Prostornog plana, u skladu sa članom 77. Uredbe o jedinstvenoj metodologiji za izradu planskih dokumenata.

Član 9.

Prostorni plan je osnov za pripremu, izradu i donošenje ostalih planskih dokumenata prostornog uređenja, kao narednih faza detaljnijeg planskog uređenja korištenja prostora općine Breza.

II – PROGRAM MJERA I AKTIVNOSTI ZA PROVOĐENJE PROSTORNOG PLANA

Član 10.

Program mjera i aktivnosti za provođenje Prostornog plana odnosi se na prvu etapu od njegovog donošenja, odnosno, za prvi izvještajni period realizacije Prostornog plana.

Programom mjera i aktivnosti utvrđuje se osnova, koja će općinskim organima pomoći u donošenju mjera u skladu sa politikom i legislativom koja je usklađena sa legislativom Evropske zajednice. Program mjera i aktivnosti za provođenje Prostornog plana čine:

- mjere populacijske politike,
- mjere ekonomske politike,
- mjere zemljišne politike,
- investiciona i poreska politika,
- obaveze u pogledu detaljnog planiranja i uređenja prostora,
- obaveze izrade izvještaja o stanju u prostoru.

Član 11.

Mjere populacijske politike se definiraju, sprovode i kontroliraju sa svih nivoa administrativno – političkog ustrojstva Bosne i Hercegovine, što se odnosi na državu, entitete, kantone i općine, a u osnovi se odnose na:

- demografski oporavak stanovništva u cilju zaustavljanja trenda opadanja nataliteta, migracija, te poduzimanje mjera za njegovu stabilizaciju i oporavak,
- stimuliranje povećanja stope nataliteta kroz jačanje socijalne, zdravstvene i obrazovne politike,
- osiguranje materijalnih uslova za povećanje broja članova porodice,
- osiguranje preduslova za povećanje broja zaposlenih u okviru jednog domaćinstva/porodice itd.

Član 12.

Mjere ekonomske politike se definiraju, sprovode i kontroliraju sa svih nivoa administrativno – političkog ustrojstva Bosne i Hercegovine, što se odnosi na državu, entitete, kantone i općine, a u osnovi se odnose na:

- stvaranje uslova za uspješno poslovanje kroz olakšice u administrativnim procedurama,
- sistematsko ulaganje u infrastrukturu, kao preduslov razvoja privrede,
- provođenje strateških ciljeva postavljenih ovim Prostornim planom i drugim razvojnim i strateškim dokumentima općine Breza,
- provođenje stimulativnih mjera unaprijeđenja razvoja privrede i njihovo usaglašavanje sa prostornom organizacijom,
- poticanje javno – privatnog partnerstva,
- usmjeravanje razmještaja privrednih kapaciteta koji iskazuju potencijal u racionalnom korištenju prostora i njegove zaštite od neplanskog korištenja.

Član 13.

Mjere investicione i fiskalne politike imaju veliki uticaj na intenzitet i kvalitet korištenja i uređenja prostora, te moraju biti pažljivo određene i usmjeravane, posebno kada su u pitanju investicije inostranih ili zajedničke investicije domaćih i inostranih investitora, kao i kad je u pitanju uređenje prostora i izgradnja infrastrukturnih sistema.

Član 14.

Prostornim planom se utvrđuje obaveza izrade razvojnih i provedbenih planskih dokumenata. Razvojni planski dokumenti su:

- Urbanistički plan grada Breza sa prigradskim naseljima.

Provedbeni planski dokumenti:

- zone unutar Urbanističkog plana za koje je određena potreba detaljnijeg uređenja prostora, u skladu sa potrebama lokalne zajednice i usmjerenog korištenja uređenja prostora,

- kulturno – historijske i urbane historijske cjeline unutar urbanog područja Breza,
- privredne i poslovne zone unutar i izvan urbanog područja, koje imaju površinu veću od 5 ha,
- privredna zona Potkraj,
- industrijsko – poljoprivredna zona Koritnik,
- sportsko – rekreativna zona Hrasno,
- resort naselja,
- gradsko groblje Smrekovica,
- na urbanom području Gornja Breza (naselje Gornja Breza, na urbanom području Bukovik (naselja Bukovik i Koritnik),
- na urbanom području Breza (naselje Bulbulušići), na urbanom području Kamenice (naselje Kamenice i Grabovik),
- na urbanom području Župča (naselje Podgora i Izbod),
- na urbanom području Slivno (naselje Slivno),
- na urbanom području Potkraj (naselje Potkraj, Podžupča i Vrbovik).

Sve do sada urađene planske dokumente je potrebno inventarizirati, te u tom postupku izvršiti selekciju i usklađivanje planskih dokumenata sa Prostornim planom, tamo gdje je to potrebno.

U slučaju potrebe, Općinsko vijeće može donijeti odluku o izradi i drugih planskih dokumenata u njegovoj nadležnosti u skladu sa važećom zakonskom regulativom.

U okviru prvog izvještajnog perioda realizacije Prostornog plana, potrebno je izraditi Regulative planove privredne zone Potkraj i industrijsko-poljoprivredne zone Koritnik.

Član 15.

Izvještaj o stanju prostora na području Općine se radi nakon dvije (2) godine, na temelju monitoringa i praćenja stanja u prostoru u svim njegovim segmentima, kao i rezultata novih istraživanja, a na osnovu čega će se donijeti program mjera za unaprijeđenje stanja u prostoru, tj., potreba za izradom, odnosno, izmjenom i dopunom postojećih planskih dokumenata.

III – IZGRADNJA I UREĐENJE PROSTORA

Član 16.

U cilju obezbjeđenja uslova planskog razvoja područja općine Breza, izgradnje naselja, stvaranja i održavanja povoljnih uslova za život, rad i odmor radnih ljudi i građana, te dugoročnog upravljanja prirodnim i izgrađenim dobrima, Prostornim planom općine i ovom odlukom se utvrđuju:

1. građevinsko zemljište i urbana područja sa režimima građenja
2. poljoprivredno zemljište
3. šumsko zemljište
4. vodne površine, izvorišta i zaštitne zone
5. zaštita prirodnog i kulturno-historijskog nasljeđa
6. infrastrukturne površine i zaštitni pojasevi
7. područja za turističku namjenu i izgradnju objekata za odmor
8. prostori za groblja i druge komunalne objekte,
9. površine za podzemnu i površinsku eksploataciju mineralnih sirovina.

Granice

Član 17.

Granica obuhvata Prostornog plana općine Breza odgovara administrativnoj granici općine Breza i obuhvata površinu od 72,88 km² ili 7.288 ha.

Član 18.

Ovim Prostornim planom definisani su obuhvati sedam urbanih područja: Breza, Gornja Breza, Slivno, Župča, Bukovik, Kamenice i Potkraj, a njihove granice su prikazane na grafičkim dijelovima Prostornog plana u mjerilu 1:25.000.

Član 19.

Na području općine Breza Prostornim planom općine utvrđuju se slijedeća urbana područja i građevinska zemljišta u kojima se može vršiti izgradnja objekata i drugi radovi:

1. Urbano područje Breza - naselje Mahala, Novo naselje, Založje, Banjevac, Bate, Bulbulušići, Herce.
2. Urbano područje Gornja Breza - naselje Gornja Breza Prhinje, Vardište i Vijesolići.
3. Urbano područje Slivno - naselje Slivno, Trtorići, Mahmutović Rijeka i Orahovo.
4. Urbano područje Župča - naselje Župča, Podgora, Vlahinje i Izbod.
5. Urbano područje Bukovik - naselja Bukovik, Koritnik.
6. Urbano područje Kamenice - naselja Kamenice i Grabovik.
7. Urbano područje Potkraj - naselja Potkraj, Kahve, Smailbegovići, Podžupča i Vrbovik.

Član 20.

Granice urbanih područja i građevinskog zemljišta iz prethodnog člana utvrđene su Prostornim planom općine Breza i prikazane na grafičkim priložima, koji daju detaljan uvid u utvrđene granice urbanih područja i ne mogu se mijenjati.

Granice urbanih područja

Urbana područja su utvrđena i koordinatama centroida poligona koji obrazuju urbana područja:

R.b.	Urbano područje	Naselja	Površina (ha)	Granice urbanog područja	
				X –koo	Y – koo
1.	Breza	Breza	119,70	6521277,22	4875266,72
		Založje	29,36	6520709,47	4874851,05
		Banjevac	33,12	6520387,23	4875567,22
		Novo Naselje	10,96	6520730,80	4874135,59
		Mahala	46,36	6520983,64	4874130,25
		Bate	14,16	6522124,36	4875568,91
		Herce	3,75	6520050,21	4874573,96
		Bulbulušići	35,98	6521507,72	4874208,175
2.	Gornja Breza	Gornja Breza	39,46	6520124,52	4876772,50
		Vardište	12,00	6523131,06	4878680,27
		Prhinje	11,75	6518638,61	4875231,19
		Vijesolići	19,34	6518513,63	4876733,79
3.	Slivno	Slivno	24,94	6526580,56	4875976,85
		Orahovo	11,50	6528083,08	4878111,19
		Mahmutovića Rijeka	4,07	6528738,18	4877794,19
		Trtorići	16,68	6523985,56	4877226,37
4.	Župča	Župča	87,25	6522339,47	4871931,34
		Izbod	17,07	6522933,54	4872781,88
		Vlahinje	14,85	6524701,64	4873733,30
5.	Bukovik	Bukovik	21,29	6522827,15	4875080,04
		Koritnik	56,84	6522642,26	4874220,26
6.	Kamenice	Kamenice	49,97	6521630,16	4873159,73

R.b.	Urbano područje	Naselja	Površina (ha)	Granice urbanog područja	
				X –koo	Y – koo
7.	Potkraj	Potkraj	19,55	6521001,93	4872542,01
		Smallbegovići	9,24	6520558,34	4873707,44
		Kahve	10,88	6521133,46	4873101,10
		Vrbovik	25,51	6520595,63	4871430,09
		Podžupča	21,00	6521006,19	4871614,40
		Potkraj 2	63,47	6520785,83	4872755,20
	UKUPNO		668,30		

Granice građevinskih zemljištavan urbanih područja

Prostornim planom utvrđene su granice građevinskih zemljišta van urbanih područjana katastarskim planovima R 1:500/ 1:1.000/ 1:2.500/ 1:5.000, a prikazane su na kartama R1:25.000, kao sastavni dio ove Odluke.

Prostornim planom utvrđuju se građevinska zemljišta van urbanog područja, nakojima se planira izgradnja, uređenje i opremanje prostora potrebnom infrastrukturom u skladu sa njihovom planiranom namjenom.

Područja vanurbanih građevinskih zemljišta, na kojima je dozvoljena individualna izgradnja:

- Naselje Kolovaj,
- Dio naselja Breza (Subotići i Dužica)
- Dio naselja Smrekovica (I, II, III....)
- Zaseok Vrankamen
- Zaseok Košare sa Jasikama
- Zaseok Ploče
- Zaseok Opreć
- Zaseok Crema
- Zaseok Seoce
- Zaseok Kujave
- Dio naselja Vardište (zaputje)
- Zaseok Radina I, II
- Zaseok Nasići
- Zaseok Dolovčići
- Zaseok Očevlje
- Zaseok Čalije
- Dio naselja Podgora
- Zaseok Erić
- Zaseok Gaj
- Dio naselja Župča (Morava)
- Dio naselja Župča (Zagrebljača)
- Dio naselja Izbod.

Površine za razvoj privrede:

- Zona male privrede Kahve,
- Zona male privrede Gornja Breza,
- Područje za razvoj poljoprivrede i lake industrije PK Koritnik.

Površine za sport i rekreaciju:

- Zona Hrasno,
- Zona Župča.

Stambeno – poslovne zone:

- PK Smrekovica I,
- PK Smrekovica II,
- Dio naselja Koritnik uz lokalni put Breza – Koritnik.

Granice građevinskog zemljišta vanurbanih područja su date koordinatama centroida poligona koje obrazuju grupacije građevinskog zemljišta, a detaljan uvid u granice građevinskog zemljišta vanurbanih područja su date grafičkim priložima ovog Plana.

Zona	Namjena	X – koo	Y – koo	Katastarska općina
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6520649,3806	4876119,1539	Breza
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6522225,8376	4875968,5169	Breza
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6520999,6630	4876314,7037	Breza
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6521672,6166	4874890,5984	Breza
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6521667,5249	4874876,4230	Breza
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6519193,9082	4875924,7029	GornjaBreza
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6519121,9595	4876611,3153	GornjaBreza
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6519715,3156	4875981,6591	GornjaBreza
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6519656,9802	4876786,3657	GornjaBreza
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6522504,3226	4875998,6793	Koritnik
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6523085,1480	4876108,5787	Koritnik
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6520357,2615	4873988,3219	Mahala
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6520552,1025	4873351,9790	Mahala
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6520476,6900	4872973,2558	Mahala
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6528835,5877	4879011,2956	Orahovo
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6528322,6245	4874063,3982	Orahovo
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6528218,6225	4875598,0030	Orahovo
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6529275,3431	4876720,5600	Orahovo
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6529303,9936	4876913,8991	Orahovo
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6528090,0245	4875889,2087	Orahovo
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6525560,5090	4872160,9094	Podgora
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6523849,5081	4871156,8359	Podgora
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6523751,9605	4876708,4592	Slivno
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6525988,0009	4875962,6828	Slivno
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6525710,7638	4876191,5227	Slivno
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6521400,7192	4875843,8620	Sutjecica
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6521466,9275	4876455,8311	Sutjecica
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6521669,5330	4877037,8848	Sutjecica
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6521256,9320	4876479,9504	Sutjecica
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6522075,8317	4876450,3201	Sutjecica
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6522110,1685	4876955,3140	Sutjecica

Zona	Namjena	X – koo	Y – koo	Katastarska općina
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6522275,8822	4879360,9800	Vardiste
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6521316,4484	4878856,1761	Vardište
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6518674,5126	4875996,4724	Vijesolići
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6518713,0893	4877136,1245	Vijesolići
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6517527,1437	4876912,8768	Vijesolići
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6523977,6450	4875254,1904	Vlahinje
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6525170,1019	4873158,4477	Vlahinje
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6524262,87173	873940,22511	Vlahinje
Van Zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6523427,4114	4872621,7335	Župča
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6522901,2373	4873170,0219	Župča
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6521429,4246	4871828,7728	Župča
Van zone	Gradjevinsko zemljište izvan urbanog područja	6520198,3011	4871091,5097	Župča

Granice građevinskih zemljištavan urbanih područja koja će doći pod uticaj rudarskih podzemnih i površinskih radova

- a) Dio naselja Potkraj
- b) Zaseok Mali Potkraj
- c) Zaseok Kalasi
- d) Dio naselja Podžupča

a) Naselje Potkraj

I - Područje: Granica počinje uz put k.č. 1889, obuhvata 1409, 1408, 1396, 1397, 1395, 1394, presijeca put k.č. 1889 i idući na sjever obuhvata k.č. 1388, 1387, 1386, lomi se i idući na istok obuhvata k.č. 1379, 1378, 1364, lomi se i ide na jug presijecajući k.č. 1368, 1369, lomi se uz sjevernu granicu k.č. 1377 koju obuhvata i idući dalje obuhvata k.č. 1376, 1375, 1372, dolazi do puta k.č. 1884, pa niz put na jug do sjeverne granice k.č. 1443 dolazi do puta k.č. 1885, pa uz put na istok do k.č. 1436, gdje presijeca put i idući na zapad obuhvata k.č. 1436, 1437, 1438, presijeca k.č. 1439, te dijelom njene zapadne granice ponovo dolazi do puta k.č. 1885, pa uz njega idući na sjevero-zapad presijeca put k.č. 1889 i dolazi do k.č. 1409 odakle je i počela.

II - Područje: Granica počinje od puta Potkraj - lok.put - Kahve, idući na zapad obuhvata k.č. 1744, 1745, 1749, 1750, presijeca put k.č. 1889, pa uz njega ide na sjever do k.č. 1420, koju obuhvata i idući dalje na istok presijeca k.č. 1421, 1422, 1423, 1424, i dijelom njene istočne granice silazi do puta pa uz njega dalje na istok do k.č. 1744, gdje ga presijeca i dolazi do mjesta odakle je počela.

b) Zaseok Mali Potkraj

Granica počinje od puta k.č. 1884 i ide na zapad obuhvatajući k.č. 1335, 1327, 1328, 1329, 1319, 1320, 1321, 1322, 1316, 1315, 1311, lomi se i idući na istok presijeca k.č. 1219, obuhvata k.č. 1222, ide na put k.č. 1229, do k.č. 1230, koju obuhvata presijeca put k.č. 1884, obuhvatajući k.č. 1305, silazi na jug obuhvatajući dalje i k.č. 1308, 1309, dolazi do puta k.č. 1884, pa uz njega na istok do k.č. 1335, njega presijeca i dolazi do mjesta odakle je i počela.

c) Zaseok Kalasi

Granica počinje od puta k.č. 1889 južnom granicom k.č. 1798, lomi se i ide na sjever obuhvatajući istu k.č. i zatim k.č. 1797, 1796, 1795, presijeca k.č. 1784, obuhvata k.č. 1786, 1787, 1777/1, i dolazi do puta k.č. 1889, pa niz njega na jug do mjesta odakle je počela.

d) Naselje Podžupča

Granica naselja Podžupča počinje od puta k.č. 3049, idući na sjever istočnom granicom k.č. 2258 presijeca k.č. 2257 lomi se i idući na istok obuhvata k.č. 2256, 2237, 2240, 2242, 2235, 2234, presijeca put k.č. 3049, lomi se i idući na jug obuhvata k.č. 2233, 2231, 2230, lomi se i idući na zapad obuhvata k.č. 2228, presijeca put k.č. 2316, pa niz njega na jug obuhvatajući k.č. 2329, 2311, 2312, 2313, dijelom njene južne granice na kojoj se lomi i po pravoj liniji idući na sjevero-zapad presijeca k.č. 2313, 2312, 2311, 2328, 2323, 2321, 2319, 2318, put k.č. 3049, dolazi do mjesta odakle je počela.

Odobrenje građenja, kao i legalizacija građevina izgrađenih bez odobrenja za građenje na ovim područjima, se vrši u skladu sa Zakonom o prostornom uređenju i građenju (Službene novine Zeničko-dobojskog kantona 1/14, te Zakonom o rudarstvu Federacije Bosne i Hercegovine (Službene novine FBiH 26/10).

Član 21.

Na području općine Breza utvrđuju se slijedeći režimi građenja:

U skladu sa navedenim zakonskim odredbama, u općini Breza, određeni su režimi građenja kako slijedi:

- Režim građenja I stepena: na užem urbanom području grada Breza, cjelinama koje imaju kulturno – istorijski značaj unutar urbanog područja Breza, kao i urbanim istorijskim cjelinama urbanog područja Breza, privrednim zonama Potkraj i industrijsko – poljoprivrednoj zoni Koritnik, sportsko – rekreativnoj zoni Hrasno, te svim planiranim resort naseljima,
- Režim građenja II stepena: na urbanom području Breza (naselja: Breza, Mahala, Novo Naselje, Smailbegovići, Založje, Banjevac, Bate) urbanom području Potkraj (naselje Kahve, Potkraj, Podžupča i Vrbovik), kao i na urbanom području Župča (naselje: Župča), osim na cjelinama za koje je utvrđen režim građenja I stepena,
- Režim građenja III stepena: na urbanom području Gornja Breza (naselje Gornja Breza, na urbanom području Bukovik (naselja Bukovik i Koritnik), na urbanom području Breza (naselje Bulbulušići), na urbanom području Kamenice (naselje Kamenice i Grabovik), na urbanom području Župča (naselje Podgora i Izbod), a na urbanom području Slivno (naselje Slivno), na urbanom području Potkraj (naselje Potkraj, Podžupča i Vrbovik), te naselje Kahve i Bulbušići,
- Režim građenja nasvim građevinskim zemljištima urbanih područja i vanurbanih područja za koja nije utvrđen režim gradnje I, II ili III stepena.

Poljoprivredno zemljište

Član 22.

Poljoprivredno zemljište se koristi, štiti i uređuje u skladu sa odredbama Zakona o poljoprivrednom zemljištu („Službene novine Federacije BiH“, br. 52/09).

U cilju očuvanja, zaštite i što racionalnijeg korištenja poljoprivrednog zemljišta, neophodno je pridržavati se odredbi o promjeni namjene tog zemljišta, kao i smjernica za održivi razvoj poljoprivrede, a koje su utvrđene zakonom iz prethodnog stava.

Član 23.

Za potrebe poljoprivredne proizvodnje na poljoprivrednim površinama koje se obrađuju dalje od mjesta stanovanja, moguća je izgradnja pomoćnih objekata u službi poljoprivrede na poljoprivrednom zemljištu, pod uslovom da se takvi objekti grade kao pomoćni, sa maksimalno 1 etažom i površinom do 30 m².

Kod promjene namjene poljoprivrednog zemljišta i izgradnje industrijskih i drugih objekata, investitor je dužan ukloniti površinski, plodni sloj poljoprivrednog zemljišta i deponovati ga na namjenski za to predviđenu lokaciju, a koja je prikazana na grafičkom dijelu ovog Plana.

Šumsko zemljište

Član 24.

Šume i šumsko zemljište se koristi, štiti i uređuje u skladu sa odredbama Zakona o šumama („Službene novine Zeničko – dobojskog kantona“, br. 8/13) i Zakona o izmjeni Zakona o šumama (Šume i šumsko zemljište se koristi, štiti i uređuje u skladu sa odredbama Zakona o šumama („Službene novine Zeničko – dobojskog kantona“, br. 1/15).

U cilju očuvanja, zaštite i što racionalnijeg korištenja šumskog zemljišta, neophodno je pridržavati se zakonskih odredbi o promjeni namjene tog zemljišta, kao i sljedećih smjernica:

- predvidjeti mjere i programe deminiranja,
- vršiti kontrolu uticaja zagađivača,
- vršiti kontrolu propadanja uspostavljanjem monitorniga,
- vršiti kontrolu od požara,
- vršiti kontrolu od štetočina i bolesti, pri čemu posebnu pažnju posvetiti korištenjuneškodljivih biopreparata,
- vršiti kontrolu o drugih negativnih čovjekovih utjecaja (protivzakonito prisvajanje, pustošenje, krčenje, mehaničko oštećenje, krivolov i dr.).

Član 25.

U cilju očuvanja vodotoka, obale rijeka i manjih vodotoka, izvorišta i drugih vodnih resursa, područja oko njih je potrebno održavati, pošumljavati i čuvati od negativnih uticaja urbanizacije i infrastrukturnih sistema.

Vodne površine, izvorišta i zaštitne zone

Član 26.

Kao vodne površine na području općine, utvrđuju se:

- Rijeka Stavnja, na svom toku kroz područje općine
- Rijeka Misoča, svojim tokom kroz područje općine.

Član 27.

Izvorišta kao vode na području općine Breza, koja služe za snabdjevanje stanovništva vodom za piće, utvrđuju se i stavljaju pod posebnu zaštitu.

- Podzemno izvorište "Milkino vrelo"
- Podzemno izvorište "Ramina pumpa"
- Podzemno izvorište "Izbod"
- Podzemno izvorište "Banjevac"
- Podzemno izvorište "Laz"
- Podzemno izvorište "Pećina" M. Rijeka.

Član 28.

Zaštitni pojas rijeke Stavnje koja protiče kroz urbano područje Breza, utvrđuje se provedbenim planom urbanog područja i projektima regulacije rijeke Stavnje i zaštite njenih obala.

Do izrade navedenih planova i projekata utvrđuje se zaštitna zona rijeke Stavnje, kroz urbano područje Breza, širine 20 m, od lijeve i desne obale rijeke.

Član 29.

Do granice urbanog područja Slivno - naselje Mahmutović Rijeka, utvrđuje se zaštitni pojas rijeke Misoče sa lijeve i desne strane rijeke u širini od 50 m, a kroz naselje Mahmutović Rijeka određuje se zaštitni pojas u širini 20 m, od lijeve i desne obale rijeke.

Član 30.

U cilju očuvanja prirodnog pejzaža i korištenja voda za rekreaciju, turizam, ribolov i druge aktivnosti, te zaštite biljnih i životinjskih vrsta, obale svih ostalih vodotoka ne mogu se zauzeti, obrađivati, niti ograđivati u obalnom pojasu od najmanje 5 m od obale pri normalnom vodostaju, ukoliko detaljnom planskom dokumentacijom nije drugačije utvrđeno.

Član 31.

U cilju zaštite izvorišta i vode iz člana 27. ove Odluke, a svedo izrade zakonom predviđenih elaborata, utvrđuju se zaštitne zone i to:

- Uža zaštitna zona u radijusu od 25 m
- Prva zaštitna zona u radijusu 100 m
- Druga zaštitna zona u radijusu 200 m
- Treća zaštitna zona u radijusu 300 m.

Član 32.

Općina i nadležno javno komunalno preduzeće dužni su održavati, rekonstruisati ili dograđivati postojeće vodovodne mreže na način optimiziranja kapaciteta postojećih izvorišta do raspoloživih resursa i vršiti kontrolu ispravnosti vode za piće.

Dodatne količine vode obezbjeđivat će se izgradnjom novih izvorišnih objekata na lokalnom i regionalnom nivou uz obavezu provođenja odgovarajućih hidrogeoloških i drugih istraživanja na potencijalnim resursima u planskom periodu.

U cilju stvaranja uslova za organiziranje održavanja lokalnih vodovoda u okviru nadležnog javnog komunalnog preduzeća, potrebno je provesti sve radnje na izradi detaljnog katastra, ispitivanju kvantitativno – kvalitativnih karakteristika zahvaćenih izvora i studija mogućnosti ukрупnjavanja lokalnih vodovoda, sa ciljem predavanja na upravljanje i upotrebu nadležnom javnom komunalnom preduzeću.

Član 33.

Urbanističko-građevinske mjere zaštite oko vodnih površina i izvorišta voda, odnosno zaštitnih zona, primjenjivati će se u skladu sa važećom zakonskom regulativom za ovu oblast i odredbama ove Odluke.

Energetske i mineralne sirovine

Član 34.

Prostornim planom je utvrđen položaj ležišta energetske i mineralnih sirovina.

Sa aspekta postojećeg stanja, podijeljena su na:

- Ležišta energetske i nemetalne mineralne sirovina,
- Eksploatacione površine (aktivne i neaktivne),
- Potencijalne prostore za istraživanje mineralnih sirovina,

- Podzemne eksploatacione površine, sa utvrđenim zaštitnim stubovima, hodnicima i podzemnim kopovima,
- Područja planiranih površina za eksploataciju krečnjaka i uglja na površinskim kopovima.

Ležišta energetske i mineralne sirovine su prostori u kojima je utvrđeno postojanje mineralne sirovine određenog tipa.

Aktivne eksploatacione površine su prostori u kojima se isključivo na osnovu koncesionog ugovora sa organom nadležnim za ovu oblast može vršiti planirana eksploatacija mineralne sirovine.

Nekativne eksploatacione površine su prostori ležišta mineralne sirovine koja su bila u eksploataciji određen vremenski period, a sada se javljaju kao napušteni rudarski ili površinski kopovi, te se za njih utvrđuje obaveza rekultivacije.

Potencijalni prostori za istraživanje mineralne sirovine su prostori na kojima se vrši ili se planira vršiti istraživanje potencijala za eksploataciju mineralne sirovine, što se može vršiti isključivo na osnovu koncesionog ugovora za istraživanje sa organom nadležnim za ovu oblast.

Podzemne eksploatacione površine, zaštitni stubovi, hodnici i podzemni kopovi se utvrđuju u svemu prema dokumentaciji RMU Breza.

Zaštita prirodnog i kulturnog nasljeđa

Član 35.

Kao predjeli prirodne ljepote na području općine Breza, Prostornim planom su utvrđene slijedeće površine:

- Kanjon rijeke Misoče,
- Visoravan Hrasno,
- Područje oko naselja Vlahinje.

Granice predjela iz prethodnog stava definisane su Prostornim planom.

Član 36.

Zaštićena područja od šireg društvenog značaja su:

- Rijeka Misoča, koja je odlukom Vlade Federacije BiH utvrđena kao I zaštitna zona sa aspekta zaštite izvorišta vode za piće,
- Arheološko područje – Kasnoantička bazilika na Crkvini.
- Nacionalni spomenici Činovnička kuća i Bećarska kuća, koji su na privremenoj listi nacionalnih spomenika.

Član 37.

Spomenici kulturno-historijskog nasljeđa prema stepenu zaštite definisani su u tekstualnom i grafičkom dijelu Prostornog plana.

Član 38.

Na svim područjima koji su okarakterizirani kao zaštićena područja iz prethodnih članova, ne može se odobriti izgradnja objekata ili izvođenje drugih radova, koji nisu u skladu sa zaštitom, odnosno namjenom ovih prostora i ovim Prostornim planom.

Infrastrukturne površine i zaštitni pojasevi

Drumski saobraćaj i zaštitni pojasevi

Član 39.

Uz saobraćajnice predviđene Prostornim planom utvrđuju se slijedeći zaštitni pojasevi:

1. Za gradsku obilaznicu (oba varijantna rješenja, do usvajanja konačnog rješenja), po 20 m s obje strane puta,
2. Za regionalne puteve širine od 10 metara, odnosno po 5 metara s jedne i s druge strane puta, računajući od ivice putnog pojasa,
3. Za lokalne puteve u širini od 5 metara, odnosno po 2,5 m, s jedne i s druge strane puta, računajući od spoljne ivice putnog pojasa,
4. Za ostale puteve 3 metara, odnosno po 1,5 metara s jedne i s druge strane puta, računajući od ivice putnog pojasa.

Na putnom zemljištu i zaštitnom pojasu ne mogu se graditi stambeni, industrijski i drugi objekti koji nisu u funkciji bezbjednog odvijanja saobraćaja, održavanje saobraćajnice, usluge putnicima i sl.

Član 40.

Širina koridora za javne ceste unutar izgrađenih dijelova, građevinskih područja i područja zaštićenih dijelova prirode određuje se prema posebnim propisima i uslovima nadležnih upravnih tijela ovisno o kategoriji ceste i kategoriji zaštite dijela prirode.

Građenje objekata može se dozvoliti u zaštitnom pojasu javne ceste, ukoliko je to predviđeno usvojenom prostorno planskom dokumentacijom. Ukoliko za naseljeno mjesto nije usvojena prostorno planska dokumentacija, odnosno ako nije riješeno plansko priključivanje novih objekata na postojeće magistralne, regionalne i lokalne ceste, ne može se odobriti nikakva gradnja u zaštitnom pojasu tih cesta. Građevine koje će se graditi uz autocestu, magistralnu, regionalnu ili lokalnu cestu, ne smiju biti na udaljenosti manjoj od udaljenosti određenoj propisima o javnim cestama.

Željeznički saobraćaj i zaštitni pojasevi

Član 41.

Zemljište željezničke pruge obuhvata pojas na kome je izgrađen željeznički kolosijek, postrojenja, uređaji i objekti koji neposredno služe za vršenje željezničkog saobraćaja na relaciji Podlugovi - Vareš, prema prostornom planu općine.

Član 42.

Zaštitni pojas uz željezničku prugu i industrijski kolosijek utvrđuje se prema propisima o pružnom pojasu uz željezničke pruge.

Prema važećoj zakonskoj regulativi o bezbjednosti u željezničkom saobraćaju, širina koridora unutar kojih se može razvijati trasa izvan građevinskog područja, u pravilu, iznosi za:

- „pružni pojas“ koji je prostor između kolosijeka, a i pokraj krajnjih kolosijeka, na udaljenosti od 8 m najmanje, a ako željeznička pruga prolazi kroz naseljeno mjesto na udaljenosti od 6 m najmanje, računajući od osi krajnjeg kolosijeka,
- zaštitni „pružni pojas“ koji je zemljišni prostor s obe strane pruge, širine 200 m, računajući od ose krajnjeg kolosijeka i mjereno po horizontali.

Član 43.

Cjevovodi, vodovodi, električne i telefonske linije, podzemni kablovi i druge instalacije, te uređaji koji služe za opću upotrebu mogu se postavljati na zemljište željezničke pruge i zaštitnog pojasa, ukrštati, odnosno, izvoditi paralelno sa kolosjecima, samo pod uvjetom da se njihovim izvođenjem ne dovodi u pitanje bezbjedno odvijanje željezničkog saobraćaja.

Zaštitni pojas uz električne i telekomunikacijske vodove

Član 44.

Odlukom Državne regulatorne komisije za električnu energiju (DERK) br. 05-28- 190-9/07 od 27. 02.2008. godine uspostavljene su zone sigurnosti za nadzemne elektroenergetske vodove nazivnih napona od 110 kV do 400 kV. Prema važećem „Pravilniku o zonama sigurnosti nadzemnih elektroenergetskih vodova nazivnog napona od 110 kV do 400 kV“ („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj: 23/08 od 18.03.2008.godine), potrebno je zadovoljiti širine područja zone sigurnosti horizontalne ravnine za dalekovode naponskih nivoa:

- Dalekovod 400 KV u širini od 40 metara
- Dalekovod 110 KV u širini od 20 metara.

Zavješnja krajnjih faznih provodnika su podjednako udaljena od granice zone sigurnosti.

Zona sigurnosti uspostavlja se za izgrađene dalekovode, nove dalekovode i objekte oko izgrađenih i novih dalekovoda, osim u slučajevima definiranim članom 4. „Pravilnika o zonama sigurnosti nadzemnih elektroenergetskih vodova nazivnog napona od 110 do 400 kV“, koji se odnosi na objekte izgrađene prije stupanja na snagu ovog Pravilnika.

Unutar koridora postojećeg dalekovoda napona od 110 kV do 400 kV nije dopuštena nova gradnja. Trase magistralnih elektroenergetskih vodova 110 kV i 400 kV prikazane na kartografskom prikazu se mogu korigirati prostornim planom Kantona i Općine unutar koridora širine 500 m uz uvjet da tačke konekcije ostaju nepromjenjene ili predmet unutarkantonalnog usaglašavanja.

Pri prolasku elektroenergetskih nadzemnih vodova preko građevina, odnosno približavanje vodova građevinama, građevine moraju biti udaljene od vodova za minimalnu sigurnosnu visinu i udaljenost utvrđenu u Pravilniku o tehničkim normativima za izgradnju nadzemnih elektroenergetskih vodova nazivnog napona od 1kV do 400kV “Službeni list SFRJ”, broj 65/88 ("Odluka DERK-a 05-28-190-10/07 od 27. 02.2008. godine).

Okvirne širine zona sigurnosti nadzemnih sredjenaponskih dalekovoda su:

- Dalekovod 35 KV u širini od 15 metara,
- Dalekovod 10 KV u širini od 10 metara.

Za svaki postojeći i novoplanirani elektroenergetski infrastrukturni objekat mora biti osiguran priključak na elektroenergetsku mrežu. Elektroenergetska mreža se projektira i izvodi u saglasnosti sa posebnim propisima prema planskim rješenjima.

Do svake trafostanice treba biti osiguran saobraćajni pristup. Izuzetno može se odobriti izgradnja objekata namjenjenih stanovanju ili boravak ljudi u zaštitnom pojasu dalekovoda, pod uslovima koje odredi nadležni nezavisni operater sistema u Bosni i Hercegovini (NOS) za visokonaponsku mrežu ili nadležni operater distributivnog sistema (ODS) za sredjenaponsku mrežu.

U gušće naseljenim područjima i na lokacijama poslovnih zona treba planirati zamjenu postojećih stubnih trafo-stanica sa slobodno stojećim, a nadzemnih dalekovoda sredjenaponskim podzemnim kablovima (20) 10 kV, što bi omogućilo brži razvoj na tim lokalitetima.

Član 45.

Sve telekomunikacijske veze (mrežni kablovi, koaksijalni kablovi i dr.) u pravilu se trebaju polagati u koridorima postojeće ili planirane saobraćajne ili druge infrastrukture.

U urbanim područjima izgradnja TT vodova se vrši podzemno, a na ostalom građevinskom zemljištu može i nadzemno. U oblasti mobilnih telekomunikacija u planskom periodu završiti 99 % pokrivanje signalom 3.5 G mreže, te omogućiti izgradnju 4G mreže. Ova mobilna mreža zajedno sa izgradnjom optičke mreže do kraja planskog perioda omogućit će svim domaćinstvima pristup brzinom do 100 Mbit/s.

U oblasti zemaljske televizije (TV kuće) uvesti emitiranje digitalnog televizijskog signala kao televizije visoke rezolucije. Kablovski operateri do kraja planskog perioda, kroz infrastrukturu koja će se bazirati na optičkim kablovima, trebaju omogućiti pristup govornim servisima, prenosu slike i podataka za sva domaćinstva na prostoru općine.

Poštansku infrastrukturu razvijati na način da se izgradnjom poštanskih jedinica pride što bliže korisniku.

Zaštitni pojasevi (zone) telekomunikacijske infrastrukture utvrđuju se posebnim propisima koji reguliraju ovu oblast.

Član 46.

U zaštitnom pojasu iz električnih i telefonskih vodova zabranjeno je graditi zgrade namijenjene za stanovanje ili boravak ljudi, bez obzira na stepen i sigurnost izgrađenog dalekovoda.

Zaštitni pojas vodovoda i kanalizacije

Član 47.

Uz trase primarnih vodova, vodovoda i kanalizacije, utvrđuje se zaštitni pojas u širini 10 metara, odnosno od po 5 metara sa jedne i druge strane trase.

Ugrožena zemljišta

Član 48.

Prostornim planom općine Breza, utvrđena su slijedeća ugrožena zemljišta sa aspekta stabilnosti terena i na njima, sve do otklanjanja opasnosti, kroz izradu studijske i projektne dokumentacije i njihove implementacije i osiguranja terena, nije dozvoljena gradnja:

- Naselje Sutješčica
- Dio naselja Bukovik
- Dio naselja Crema
- Dio naselja Gornja Breza
- Prostor od kraja ulice Ivana Jurjavčića do ulaza u naselje Sutješčica sa obje strane puta
- Padina iznad naselja Bulbulušići
- Padina ispod brda Srh prema željezničkoj pruzi, od Ramine pumpe do naselja Bulbulušići
- Padina iznad naselja Smailbegovići i Potkraj
- Unutar eksploatacionih i istražnih površina RMU Breza
- Na područjima za koje postoji opasnost od zagađenja minama i neeksplozivnim ubojitim sredstvima
- Unutar plavne površine rijeke Stavnje i drugih vodotoka
- Na lokalitetima detektovanih klizišta.

U naselju Sutješčica registrovano je klizanje terena na obuhvatu ili površini koja nije utvrđena. Obzirom da je u naselju većina objekata naseljena, a stanovnici imaju potrebu za rekonstrukcijom, dogradnjom postojećih objekata i izgradnjom novih pomoćnih, kao i novih stambenih objekata za širenje porodica, potrebno je izraditi tehničku dokumentaciju u svrhu evidentiranja i eventualno

sanacije površina klizišta prije odobravanja građenja. Za površine građevinskog zemljišta u naselju Sutješćica na kojima nema evidentiranih klizišta, nema ograničenja za građenje u prethodno navedenom smislu.

Područja za turizam, sport, rekreaciju, odmor i resort naselja

Član 49.

Prostornim planom utvrđena su područja za razvoj sporta, rekreacije, turizma, izgradnje objekata za odmor i resort naselja.

Područja za razvoj turizma, sporta i rekreacije su utvrđena na lokalitetima:

- Ekološka oaza između naselja Slivno i Vlahinje,
- Sportsko – rekreativno područje Hrasno.

Kao područje za izgradnju objekata za odmor i turizam, Prostornim planom općine utvrđena je visoravan Slivno.

Član 50.

Resort naselja

Prostornim planom, za potrebe razvoja turizma na teritoriji općine je predviđena izgradnja turističkih naselja, za koja su utvrđena građevinska zemljišta van urbanih područja, namjene turistička/resort naselja.

Prostornim planom za turistička naselja/resort iz prethodnog stava ovog člana predviđa se izrada detaljnih planskih dokumenta na osnovu kojih će se ovaj prostor koristiti.

Resort naselja se planiraju na lokalitetima i u površini:

<i>Lokalitet/naziv (okvirni naziv prema toponimu)</i>	<i>Katastarska općina</i>	<i>Površina (ha)</i>
<i>Bašići</i>	<i>Gornja Breza</i>	<i>1,88</i>
<i>Erići I</i>	<i>Župča</i>	<i>1,86</i>
<i>Erići II</i>	<i>Župča</i>	<i>1,22</i>
<i>Erići III</i>	<i>Župča</i>	<i>1,52</i>
<i>Erići IV</i>	<i>Župča</i>	<i>0,67</i>
<i>Erići V</i>	<i>Župča</i>	<i>0,81</i>
<i>Jasike</i>	<i>Gornja Breza</i>	<i>20,64</i>
<i>RP Haldija</i>	<i>Gornja Breza</i>	<i>12,12</i>
<i>RP Smrekovica</i>	<i>Sutješćica</i>	<i>7,56</i>

<i>Smrekovica I</i>	<i>Sutješćica</i>	<i>2,78</i>
<i>Smrekovica II</i>	<i>Sutješćica</i>	<i>4,25</i>
<i>Smrekovica III</i>	<i>Sutješćica</i>	<i>2,36</i>
<i>Smrekovica IV</i>	<i>Sutješćica</i>	<i>2,15</i>
<i>Smrekovica V</i>	<i>Sutješćica</i>	<i>4,01</i>
<i>Strugač</i>	<i>Vardište</i>	<i>14,42</i>
<i>Vardište I</i>	<i>Gornja Breza</i>	<i>1,46</i>
<i>Vijesolići</i>	<i>Vijesolići</i>	<i>12,17</i>
UKUPNO		91,88

Osnovni preduslov za realizaciju izgradnje na područjima resort naselja je izrada i usvajanje detaljne provedbene dokumentacije.

Za sva resort naselja je utvrđen režim gradnje I stepena, te je nužno za sva resort naselja izraditi i usvojiti regulacione planove, u skladu sa osnovnim propozicijama i urbanističko – tehničkim uslovima koji su dati ovim planskim dokumentom.

Regulacioni planovi se rade za sve pojedinačne cjeline, a ne komplekse, ali se mora ostvariti kontinuitet u planiranju korištenja prostora i racionalizirati njegova upotreba i infrastrukturno opremanje.

Osim izrade detaljne provedbene dokumentacije za sva resort naselja, obavezno je za sva resort naselja izraditi Elaborat o inženjersko – geološkim i geotehničkim osobinama terena, a za potrebe izrade detaljnog provedbenog plana, bez čega se ne može pristupiti donošenju Odluke o izradi detaljne provedbene dokumentacije.

Preduslov za izgradnju svih resort naselja je opremanje građevinskog zemljišta svom potrebnom infrastrukturom, bez čega se ne može započeti izgradnja objekata.

Resort naselja trebaju u sebi sadržajno smjestiti objekte za povremeno stanovanje ili stalno stanovanje, hotele, sportske i rekreativne površine i objekte, zelene površine, saobraćajne površine za stacionarni i dinamički saobraćaj, te svu potrebnu infrastrukturu.

U cilju stvaranja racionalne i prostorno opravdane distribucije planiranih sadržaja, utvrđuju se centri resort naselja:

- Jasike,
- Vijesolići,
- Smrekovica.

Specifično, unutar ovih centara resort naselja, na površinama koje se detaljnom provedbenom dokumentacijom pokažu kao adekvatne, mogu se, osim prethodno navedenih sadržaja, smjestiti i sadržaji trgovine, turizma, zanatstva, ugostiteljstva, zdravstva, kao potpora pretežnoj namjeni stanovanja.

Površine namijenjene ovim sadržajima se smještaju centralno, na prostoru koji će imati funkciju pružanja usluga korisnicima resort naselja cijelog gravitacionog područja. Izgradnja ovih sadržaja je moguća na građevinskim parcelama koje imaju neometan pristup na javne površine, i koje ne smiju biti ograđivane.

Ukupna površina ovih sadržaja ne može premašiti 1/3 od ukupne površine namijenjene stanovanju unutar ukupnog kompleksa resort naselja. Prilikom infrastrukturnog opremanja prostora resort naselja, potrebno je maksimalno racionalno i ekonomično opremiti resort naselja, koristiti zajedničke trase infrastrukture, alternativne izvore energije itd.

Vjerski objekti se ne smještaju unutar resort naselja, već se potrebe vjernika zadovoljavaju u naseljima općine Breza kojima resort naselja gravitiraju. U slučaju potrebe povećanja broja vjerskih objekata, oni se smještaju u naseljenim mjestima općine Breza izvan obuhvata resort naselja.

Član 51.

Urbanističko – tehnički uslovi za resort naselja

Resort naselja se smještaju unutar 17 kompleksa/cjelina, koje su prikazane ovim dokumentom. Resort naselja izvan omeđenih kompleksa nisu dozvoljena. Resort naselja imaju utvrđen I režim gradnje. Preduslov za započinjanje izgradnje resort naselja je izrađena i usvojena planska dokumentacija i Elaborat o inženjersko – geološkim i geotehničkim osobinama terena.

Unutar resort naselja je dozvoljeno smještanje objekata za resort i centre resort naselja usklađeno sa Članom 50. Odluke:

- Stanovanja i povremenog stanovanja,
- Hotela i motela,
- Ugostiteljskih objekata,
- Objekata sporta i rekreacije,
- Poslovnih i zanatskih objekata,
- Trgovina,
- Uslužnih objekata,
- Javnih objekata,
- Objekata kulture i zabave.

Unutar resort naselja nije dozvoljeno smještanje vjerskih objekata.

Sva resort naselja moraju biti opremljena potrebnom infrastrukturom: saobraćajnicama, vodovodnom infrastrukturom i odvođenjem otpadnih i oborinskih voda, elektroenergetskom infrastrukturom, telekomunikacijskom infrastrukturom, odvođenje otpada, a na način da ni u kom slučaju ne ugrožava prirodnu sredinu i u skladu sa dimenzioniranim opterećenjem broja korisnika u maksimalnom obimu.

Resort naselja, osim izgrađenog prostora, moraju imati slobodne, javne, zelene površine, površine namijenjene za sport i rekreaciju na otvorenom, zelene pojaseve i zelenilo javnog karaktera.

Resort naselja se ne smiju ograđivati od okolnog prostora, a komunikacija javnim saobraćajnicama mora biti omogućena u svakom trenutku.

Objekti stanovanja, povremenog stanovanja i objekti hotela i motela, odnosno, objekti u kojima se pružaju usluge turizma i boravka gostiju, moraju biti smješteni na zasebnim parcelama.

Veličina parcele za objekte stanovanja i povremenog stanovanja ne može biti manja od 500 m², niti veća od 2000 m². Koeficijent izgrađenosti objekata stanovanja i povremenog stanovanja ne može biti veći od 1,0, a procenat izgrađenosti ne može biti veći od 50%.

Veličina parcele za objekte hotela i motela, odnosno, objekata u kojima se pružaju usluge turizma i smještaja gostiju, ne može biti manja od 1.500 m², niti veća od 4.000 m². Koeficijent izgrađenosti za ove objekte ne može biti veći od 2,0, a procenat izgrađenosti veći od 60%.

Parcele objekata namijenjenih stanovanju i povremenom stanovanju se mogu ograditi transparentnim ogradama maksimalne visine od 1,2m. Prilaz svakoj parceli mora biti omogućen kolskim i pješačkim putem.

Individualni objekti stanovanja i povremenog stanovanja u resort naseljima ne mogu biti spratnosti veće od P + 1 ili P + Ptk. Objekti mogu imati podrumku etažu ili suteran, ukoliko uslovi terena to

dozvoljavaju.

Svi ostali objekti ne mogu biti spratnosti veće od P + 1 + Ptk ili P + 2. Dozvoljena je podrumaska etaža ili suteran, ukoliko uslovi terena to dozvoljavaju.

Izgradnja objekata namijenjenih stanovanju i povremenom stanovanju mora zadovoljiti i uslove:

- udaljenost građevinske linije od regulacione linije susjedne parcele, treba da iznosi minimalno 2,0 m za objekte, koji na fasadi rema susjednom objektu nemaju otvore prozora ili imaju otvore pomoćnih prostorija,
- udaljenost građevinske linije od regulacione linije susjedne parcele, treba da iznosi minimalno 2,5 m za objekte, od kojih jedan ima otvore soba na fasadi prema susjednom objektu,
- udaljenost građevinske linije od regulacione linije susjedne pacle, treba da iznosi minimalno 3,0 m za objekte, kod kojih svaki objekat ima na susjednim fasadama otvore soba,
- otvorima se ne smatraju dijelovi zida sagrađeni od staklene opeke i otvori s neprozirnim staklom veličine 60 x 60 cm
- balkoni, istaci, terase i otvorena stubišta ne mogu se graditi na udaljenosti manjojod 3,0 m od međe susjedne građevinske parcele.

Prilikom izgradnje objekata ostalih namjena, po pitanju udaljenosti građevinske linije od regulacione linije susjedne parcele trebaju se, u zavisnosti od vrste djelatnosti i dr. uslova, zadovoljiti osnovni urbani standardi (prostorna organizacija, orijentacija, osvjetljenje, protivpožarni uvjeti, uvjeti sigurnosti i dr.).

Arhitektonsko oblikovanje objekata, izbor materijala, boja fasade i pokrov, prilagoditi ambijentu i tradiciji podneblja uz savremen arhitektonski izraz.

Urbanistički parametri za objekte resort naselja u odnosu na njihovu namjenu:

	<i>Koef. izgrađenosti</i>	<i>Procenat zauzetosti parcele</i>	<i>Max. visina objekata</i>	<i>Veličina parcele</i>
<i>Parcele namijenjene individualnim objektima za stanovanje i povremeno stanovanje</i>	1	50%	S+P+1	500-2.000m ²
<i>Parcele namijenjene objektima za kolektivno stanovanje</i>	2	60%	S+P+3	1.500-4.000m ²
<i>Parcele namijenjene izgradnji objekata sporta i rekreacije</i>	2	90%	P+1	1 m sa svake strane u odnosu na markicu objekta uz obavezno obezbjeđivanje javne površine uz građevinsku parcelu namijenjenu sportu i rekreaciji
<i>Parcele namijenjene objektima uslužne namjene</i>	2	85%	P+1	1 m sa svake strane u odnosu na markicu objekta uz obavezno obezbjeđivanje javne površine uz građevinsku parcelu
<i>Parcele namijenjene izgradnji urbane opreme resort naselja</i>	1	85%	P	1 m sa svake strane u odnosu na markicu objekta

<i>(infrastrukturni objekti)</i>				
<i>Parcele namijenjene izgradnji poslovnih, zanatskih objekata i trgovine</i>	2	85%	P+I	<i>1 m sa svake strane u odnosu na markicu objekta uz obavezno obezbjeđivanje javne površine uz građevinsku parcelu</i>

Prostori za groblja i druge komunalne objekte

Član 52.

Postojeći lokaliteti na području općine na kojima se vršilo ili vrši sahranjivanje, zadržavaju se kao prostori za sahranjivanje.

Površine za groblja i njihovo proširenje moraju biti definisani prostornim planom općine Breza. Lokaciju za novo gradsko groblje definisati u okviru napuštenog površinskog kopa Smrekovica.

Na području općine Breza utvrđeno je 48 zona groblja i pojedinačnih grobova/površina, namijenjenih sahranjivanju, od kojih su 24 islamska, 8 kršćanskih, a za 16 nije utvrđena tipologija.

Površine za sahranjivanje:

ip	Lokalitet
Islamsko	Borak
Islamsko	Breza
Islamsko	Breza
Islamsko	Bukovik
Islamsko	Bulbušići
Islamsko	Erići
Islamsko	Gornja Breza
Islamsko	Hrasno
Islamsko	Kamenice
Islamsko	Kolovaj
Islamsko	Kosare
Islamsko	Mahmutovića Rijeka
Islamsko	Mahmutovića Rijeka
Islamsko	Podgora
Islamsko	Prhinje
Islamsko	Rahmanovac
Islamsko	Smailbegovići
Islamsko	Vardište
Islamsko	Vardište
Islamsko	Vrbovik
Islamsko	Založje
Islamsko	Zaputje
Islamsko	Župča
Islamsko	Župča

ip	Lokalitet
Kršćansko	Banjevac
Kršćansko	Bulbušići
Kršćansko	Danovina
Kršćansko	Kolovaj
Kršćansko	Seoce
Kršćansko	Slivno
Kršćansko	Trnopolje
Kršćansko	Založje
Neutvrđeno	Gornja Breza
Neutvrđeno	Kostraca
Neutvrđeno	Maljević
Neutvrđeno	Očevlje
Neutvrđeno	Podžupča
Neutvrđeno	Potkraj
Neutvrđeno	Sancilovici
Neutvrđeno	Seoce
Neutvrđeno	Smrekovica
Neutvrđeno	Smrekovica
Neutvrđeno	Smrekovica
Neutvrđeno	Vlahinje
Neutvrđeno	Vlahinje
Neutvrđeno	Vlahinje
Neutvrđeno	Vrbovik
Neutvrđeno	Zaputje

ahranjivanje na urbanom području Breza vrši se na gradskom groblju, a granice i površine rezervisane za širenje groblja utvrđene su Urbanističkim planom Breze.

Na napuštenom jalovištu u naseljenom mjestu Smrekovica, planira se Gradsko groblje Smrekovica na površini od $P = 5,16$ ha.

Ukupna površina namijenjena planiranim proširenjima ili novim površinama za sahranjivanje iznosi $P = 9,98$ ha, dok su površine postojećih groblja procijenjene na $P = 19,65$ ha.

Kapaciteti i eventualne potrebe za proširenjem ili izuzimanjem novih lokacija u drugim naseljima općine Breza, moguće su pored postojećih lokaliteta na kojima se već vrši sahranjivanje, u skladu sa potrebama lokalnih zajednica, a na osnovu odluke nadležnih općinskih institucija i u skladu sa zakonskom regulativom koja tretira to pitanje.

Član 53.

U urbanom području Breza se planira izgradnja savremene pijace sa tržnicom, na lokalitetu na kojem se sada nalazi pijaca. U slučaju potreba širenja djelatnosti, te ako taj prostor ne bude u planskom periodu zadovoljavao potrebe, potrebno je kroz detaljnu plansku dokumentaciju naći odgovarajući lokalitet.

Član 54.

Prostornim planom općine Breza, predviđeno je uspostavljanje potpuno uređenih reciklažnih dvorišta sa svim pratećim objektima na lokalitetu Kop Koritnik, zatim u krugu Kamenice, te na površini ispod postrojenja ST Plin. Pretovarne stanicesu planirane na lokalitetima Nedići i Brezovice.

U planskom periodu potrebno je vršiti usmjeravanje otpada ka regionalnoj sanitarnoj deponiji Mošćanica u Zenici, te težiti uspostavljanju zajedničke sanitarne deponije na nivou više općina iz okruženja.

U planskom periodu je potrebno da se sve nelegalne deponije saniraju i zatvore, te izvrši rekultivacija zemljišta na tim površinama, što je prikazano i u grafičkim prilogima Prostornog plana.

Član 55.

Sa aspekta zaštite i unapređenja okoliša sačuvati i unaprijediti kvalitet zraka, vode i tla, održati postojeću biološku raznolikost (biodiverzitet), kao i poboljšati sveukupni kvalitet života stanovnika općine, te izbjeći svaki vid degradacije okoliša. Degradirane površine sanirati i rekultivirati u skladu sa zakonskom regulativom. Sve intervencije u prostoru moraju biti usklađene sa održivim razvojem.

III - ZAŠTITA URBANOG STANDARDA

Član 56.

Da bi se obezbijedili osnovni uslovi egzistencije (higijenski i dr.uslovi), normalni uslovi funkcionisanja naselja (gradski uslovi), omogućila izgradnja substandardne sredine (socijalni uslovi), određuju se slijedeći minimalni uslovi u cilju zaštite urbanog standarda.

1. Snabdijevanje vodom za piće urbanog područja Breza i prigradskih naselja vrši se isključivo iz sistema gradskog vodovoda.
2. Na ostalim urbanim područjima snabdijevanje vodom za piće vršiće se iz gradske vodovodne mreže, ukoliko ona postoji, a ukoliko ne postoji sistem vodovoda, snabdjevanje pitkom vodom vrši se iz lokalnih izvora (lokalni vodovodi, javne česme, bunari i sl.), uz obaveznu sanitarno-tehničku kontrolu vode.
3. Odvođenje otpadnih voda na urbanom području Breza, vršiće se putem sistema gradske kanalizacije.
4. Na ostalim urbanim područjima odvodnja otpadnih voda vršiće se putem kanalizacione mreže, ukoliko ona postoji, a ukoliko ne, putem nepropusnih septičkih jama.
5. Svako urbano područje mora imati dovoljno električne energije i svi objekti u kojima se stanuje i radi, moraju biti priključeni na električnu mrežu naselja.
6. Minimum obezbjeđenja urbane opreme školstvo, trgovina, saobraćaj i drugo, utvrđeni su Prostornim planom.

IV - USLOVI ZA IZGRADNJU IKORIŠTENJE PROSTORA

Opći uslovi izgradnje

Član 57.

Građenje i izvođenje drugih zahvata u prostoru se odobrava u skladu sa Prostornim planom, odredbama ove odluke, posebnim zakonom i propisima donesenim na osnovu tih zakona i urbanističkom saglasnošću u domenu nadležnosti, kako je to utvrđeno važećom zakonskom regulativom.

Član 58.

Izgradnja naselja, objekata i druge prostorne intervencije mogu se vršiti na području općine Breza,

samo unutar utvrđenih granica urbanog područja i građevinskog zemljišta, u skladu sa namjenom utvrđenom Prostornim planom.

U svim naseljenim mjestima obavezna je izgradnja sportskih terena i igrališta, na kojima bi se djeca mogla okupljati i biti aktivna. Iste treba graditi u sklopu građevinskog zemljišta.

Član 59.

Izuzetno od odredaba iz prethodnog člana, izvan granica urbanog područja, odnosno, građevinskog zemljišta, moguće je graditi objekte koji, obzirom na svoje karakteristike, zauzimaju prostore izvan urbanog područja, odnosno, građevinskog zemljišta:

- a) infrastrukturne koridore, građevine i oprema (saobraćajna, energetska, vodoprivredna i telekomunikacijska i dr.),
- b) zdravstvene, rekreacijske i sportske građevine,
- c) građevine za potrebe odbrane,
- d) stambene i privredne građevine poljoprivrednog proizvođača za potrebe poljoprivredne proizvodnje ili seoskog turizma, uključujući melioracijske sisteme i sisteme navodnjavanja,
- e) istraživanje, iskorištavanje i uređivanje prostora prirodnih dobara (mineralne sirovine, šume, vode, poljoprivredno zemljište i dr.),
- f) komunalne i slične građevine (deponije komunalnog otpada, centri za upravljanje otpadom, groblja, spomen obilježja i sl.),
- g) objekti na vodenim površinama (ribogojilišta, plutajuće platforme i sl.).

Izgradnja objekata i vršenje radova iz prethodnog stava ne može se vršiti na zemljištima koja su odgovarajućim planom ili odredbama ove Odluke, utvrđena kao zaštićena (zaštitne zone, zaštitna područja, rekreativna područja i zaštitni pojasevi).

Građenje na urbanim područjima i građevinskim zemljištima vanurbanih područja

Član 60.

Građenje u prostoru na urbanim područjima i na građevinskom zemljištu van urbanih područja, za koja Prostornim planom nije planirana izrada razvojnih i provedbenih planskih dokumenata će se vršiti prema odredbama Prostornog plana i ove Odluke.

Član 61.

Građenje u prostoru na urbanim područjima i na građevinskom zemljištu van urbanih područja, za koja Prostornim planom nije planirana izrada razvojnih i provedbenih planskih dokumenata će se vršiti prema sljedećim uvjetima:

- za nove objekte do dvije etaže visine (prizemlje i jedan sprat) rastojanje od postojećih ili planiranog susjednog objekta ne može biti manje od 5 metara,
- za nove objekte od tri i više etaža visine, rastojanje od postojećeg ili planiranog susjednog objekta ne može biti manje od 2/3 visine objekta,
- nadležna općinska služba može odobriti i manje rastojanje između stambenih objekata, ali ne manje od 3 metra, pod uvjetom da na bočnim zidovima objekta nema otvora za osvjetljenje stambenih prostorija,
- u plohama rastojanja dozvoljava se izgradnja potpornih zidova, vanjskih stepenica, šahtova za osvjetljenje, rampi, podzemnih objekata za komunalije, skloništa, tarase, trafo i gasne stanice, jarboli, parkirališta i sl,

- rastojanje novih objekata od prizemnih objekata (garaže, gospodarski objekti, šupe itd.), može biti i manje, ako su zadovoljeni i drugi uvjeti iz ove odluke, ali to rastojanje ne može biti manje od 3 metra,
- rastojanja između dviju zgrada mogu biti i manja, uz pismenu suglasnost investitora i susjeda, o čemu se sačinjava zapisnik o poravnanju, vodeći računa da, prije izdavanja odobrenja za građenje, nadležna općinska služba omogući strankama u postupku uvid u glavni projekat, i utvrdi da li su ispunjeni svi uvjeti utvrđeni i propisani važećom zakonskom regulativom i odredbama ove odluke,
- minimalno rastojanje planiranog objekta od susjedne parcele iznosi minimalno 3,0 m, izuzetno uz saglasnost susjeda 1,5 m,
- u objektima kombinirane namjene (stambeno-poslovni objekti) ne može se odobriti poslovna djelatnost kojom se stvara buka, prašina, neugodni miris, para i drugi vidovi zagađenja i smetnji iznad zakonom utvrđenih normativa, koji ometaju normalnu funkciju stanovanja u samom objektu i u susjednim stambenim objektima,
- postojeći stambeno-poslovni objekti koji svojom djelatnošću ometaju normalnu funkciju stanovanja moraju svoju djelatnost uskladiti u roku koji odredi nadležna općinska služba,
- nadležna općinska služba ne može izdati odobrenje za izgradnju stambeno-poslovnog objekta niti pretvaranje stambenog prostora u poslovni bez određene namjene.

Pod postojećim objektima u smislu prethodnog stava ovog člana smatraju se svi stalni objekti bez obzira na njihov karakter (stambeni, trgovački, poslovni i slično).

Rastojanje se mjeri okomito na podužne vanjske zidove objekta (dubina) i paralelno sa zidom (širina). Rastojanje se mjeri, odnosno ploha rastojanja se može prostirati po saobraćajnicama i zelenim površinama, do polovine njihove širine.

Ovi uvjeti se primjenjuju i na prostore za koje je Prostornim planom predviđena izrada planskih dokumenata u slučaju da isti nisu doneseni do momenta njihovog donošenja.

Član 62.

Objekat se može smjestiti na među susjedne parcele samo ako:

- U slučaju kad se radi o izgradnji zamjenske građevine u istom gabaritu,
- U slučaju kad se radi o izgradnji objekta prislonjenog na već postojeći objekat izgrađen na međi, uz saglasnost vlasnika parcela,
- U slučaju izgradnje objekata u nizu ili dvojnih objekata.

U slučaju izgradnje objekata na međi, bočni zidovi ne mogu imati otvore, te moraju biti izgrađeni kao vatrootporni, a sljeme krova mora biti okomito na susjednu među i bez krovnog vijenca.

Član 63.

Prilikom rješavanja statusa sagrađenih i započetih objekata, moguće je dozvoliti manja rastojanja, uz obaveznu pismenu saglasnost vlasnika i obavezno ostavljanje mogućnosti prolaza protupožarnog vozila oko objekata.

Član 64.

Za utvrđivanje propisanih odstojanja ne može se prihvatiti usmena saglasnost susjeda, odnosno korisnika ili vlasnika objekta, niti bilo koji sporazum zainteresovanih stranki, koji bi bili u suprotnosti sa odredbama ove Odluke o odstojanju među objektima.

Član 65.

Na građevinskim zemljištima namijenjenim za individualnu izgradnju, izgradnja objekata se može

vršiti i dr. sistemima (nizovi, dvojni, trojni i sl.).

Član 66.

Na građevinskom zemljištu predviđenom za individualnu izgradnju, zavisno od sistema izgradnje, utvrđuju se slijedeće veličine građevinskih parcela.

1. Za uže urbano područje Breza od 200,0 m² do 500,0 m²,
2. Na urbanom području Breza i ostalim urbanim područjima, građevinska parcela namijenjena za izgradnju individualnih slobodnostojećih objekata, ne može biti manje od 250 m², niti veće od 1.500 m²,
3. Na vanurbanim građevinskim zemljištima, građevinska parcela namijenjena za izgradnju individualnih slobodnostojećih objekata, ne može biti manje od 500 m², niti veće od 2.000 m²,
4. Za resort naselja, minimalna parcela je 500,0 m², a maksimalna 2.000,0 m².
5. Građevinska parcela namijenjena za izgradnju individualnih objekata u nizu ne može biti manja od 150 m², a najviša 500 m².
6. Građevinska parcela za individualnu stambenu izgradnju mora imati kolski pristup, a ako to ne dozvoljavaju uslovi terena, građevinska parcela može imati samo pješački pristup i to samo na područjima izvan granica urbanih područja.

Član 67.

Građevinska parcela, po pravilu, ima oblik pravougaonika ili trapeza.

Građevinska parcela (planirana i postojeća) ima površinu i oblik koji omogućava izgradnju objekta u skladu sa rješenjima Prostornog plana, detaljne provedbene dokumentacije, pravilima o građenju i tehničkim propisima.

Član 68.

Građevinska parcela se može dijeliti parcelacijom do minimuma utvrđenog primjenom pravila o parcelaciji.

Dioba iz stava 1 ovog člana se može utvrditi urbanističkom saglasnosti.

Član 69.

Najmanja širina građevinske parcele za izgradnju slobodnostojećeg porodičnog stambenog objekta je 10,0 m, dvojnih objekata 16,0 m (dva puta po 8,0 m) i objekata u neprekinutom nizu 5,0 m.

Na građevinskoj parceli, čija je širina manja od širine utvrđene u stavu 1 ovog člana, izuzetno se može urbanističkim uslovima utvrditi izgradnja objekta spratnosti P + 1 sa dva stana, indeksa ili stepena izgrađenosti do 1,0 ili stepena iskorištenosti do 60% i to samo unutar gusto izgrađenog urbanog područja, uz zadovoljavanje odstojanja propisanog odredbama ove Odluke.

Član 70.

Najveća dozvoljena spratnost porodičnog stambenog objekta u ruralnim područjima je P + 2, u rijetkim stambenim zonama urbanih područja do P + 2, a u stambenim zonama urbanih područja srednjih i većih gustina do P + 2 + Ptk (P – prizemlje, 2 – broj spratova, Ptk potkrovlje).

U urbanom području Breza, uslovi su dati Urbanističkim planom i glase:
Visina objekata ovisi o njihovoj namjeni, a kako slijedi:

- Stambeni i stambeno – poslovni objekti ne trebaju imati spratnost veću od $P + 1 + P_{tk}$, a visinu veću od 9,0 m do vijenca,
- Kolektivni stambeni objekti ne trebaju imati spratnost veću od $P + 4$, a visinu veću od 15,0 m do vijenca,
- Poslovni objekti ne trebaju imati spratnost veću od $P + 2$, a visinu veću od 11,0 m do vijenca,
- Ugostiteljstvo, zanati, trgovine i slično, trebaju se interpolirati u već postojeća prizemlja objekata, a ako se grade kao zasebni objekti, ne trebaju imati spratnost veću od $P + 1$, a visinu od 7,0 m.

Izuzetno se u urbanom području Breza mogu dozvoliti stambeno – poslovni objekti spratnosti $P + 5$, uz uslov:

- Koeficijent izgrađenosti za stambene i stambeno – poslovne objekte u svim zonama urbanog područja Breza ne smije preći vrijednost od 1,0, dok procenat izgrađenosti građevinske parcele ne smije biti veći od 50%.

Koeficijent izgrađenosti poslovnih objekata u urbanom području Breza ne smije prelaziti 2,0, a procenat izgrađenosti mora biti usklađen sa minimalnim uređenjem građevinske parcele u smislu pristupnih kolskih i pješačkih saobraćajnica i stacionarnog saobraćaja.

Za potrebe poslovanja u urbanom području Breza, potrebno je osigurati određen broj parking mjesta, a prema sljedećem:

- Za poslovni prostor – 1 PM na 25 m² neto površine,
- Za trgovački prostor – 1 PM na 75 m² neto površine,
- Za ugostiteljski prostor – 1 PM na 4 sjedala.

Od ovog člana se može odstupiti ako se radi o užem gradskom jezgru urbanog područja Breza, gdje prostorne mogućnosti ne dozvoljavaju izgradnju parking mjesta prema ovim preporukama. U tom slučaju, prilaz objektima putem automobila ne može biti omogućen na način da u bilo kojem trenutku ometa pješački saobraćaj.

Višeporodični stambeni objekti mogu imati podrumске ili suterenske prostorije, ako ne postoje geotehničke ili hidrotehničke smetnje.

Član 71.

Izgradnja objekata na građevinskom zemljištu može se vršiti samo pod uslovima da je građevinsko zemljište parcelisano na građevinske parcele.

Izuzetno od prethodnog stava ovog člana može se odobriti gradnja pojedinačnog stambenog objekta na njemu pripadajućoj parceli uz uvjet ispunjenja minimalnih urbanističko-tehničkih uvjeta.

Član 72.

Građevinske parcele se mogu ograđivati zidanom ogradom do visine 1,2 m sa maksimalnim punim dijelom do 0,8 m (zidani, kameni, betonski zid, računajući od kote trotoara, ali ne u užem urbanom području Breza.

Parcela čija je kota nivelete viša od 0,90 m od susjedne, može se ograđivati transparentnom ogradom do visine 1,00 m, koja se može postavljati na podzid čiju visinu određuje nadležni općinski organ.

Zidne i druge vrste ograda postavljaju se na regulacionu liniju tako da ograda, stubovi ograde i kapije budu na građevinskoj parceli koja se ograđuje.

Zidana neprozirna ograda između parcela se podiže do visine 1,20 m uz saglasnost susjeda, tako da stubovi ograde budu na zemljištu vlasnika ograde.

Susjedne građevinske parcele mogu se ograđivati živom ogradom koja se sadi u osnovi granice građevinske parcele do visine 1,80 m, koja se postavlja prema katastarskom planu i operatu, tako da stubovi ograde budu na zemljištu vlasnika ograde.

Vrata i kapije na uličnoj ogradni ne mogu se otvarati van regulacione linije.

Član 73.

Regulacionom linijom utvrđuje se pojedinačna građevinska parcela i njen odnos prema ostalim površinama. Utvrđivanje regulacione linije se vrši u sklopu izrade provedbenih planskih dokumenata ili planova parcelacije, u slučaju da se radi o parceli za pojedinačni objekat, moraju se ispuniti minimalni urbanističko-tehnički uvjeti.

Građevinska linija predstavlja liniju do koje se može graditi, a može biti za pojedinačni objekat, građevinski blok, građevinski kompleks, može se poklapati sa regulacionom linijom (u slučaju formiranja ulične fasade ili kod objekata u nizu), ispod nivoa terena za podzemne objekte.

Utvrđivanje građevinskih linija se vrši u sklopu izrade provedbenih planskih dokumenata, a ako se formuliše za područja za koja nije predviđena izrada provedbenih planskih dokumenata onda se njome definira najjistureniji dio objekta bez obzira na njegovu visinu.

Podzemne etaže mogu biti izvan građevinske linije, sve do poklapanja sa regulacionom linijom, ako za to postoje uvjeti i ne ugrožava se infrastruktura.

Član 74.

Namjena objekata mora biti u skladu sa Prostornim planom, ovom odlukom i važećom zakonskom regulativom. Ukoliko objekti ne odgovaraju planiranoj namjeni za njih je predviđeno tekuće održavanje shodno važećim propisima.

Član 75.

Građevine se lociraju tako da od njihovih vanjskih zidova leže plohe rastojanja na kojima nisu izgrađene građevine. Ploha rastojanja se mjeri okomito na podužne vanjske zidove građevine (dubina) i paralelno sa građevinom (širina).

Član 76.

Istaci na objektu ne mogu prelaziti građevinsku niti regulacionu liniju, osim ako to nije drugačije utvrđeno provedbenim planskim dokumentom.

Član 77.

Građevinski elementi na nivou prizemlja mogu preći građevinsku, odnosno, regulacionu liniju (računajući od osnovnog gabarita objekta do horizontalne projekcije istaka) i to:

- izlozi lokala – 0,30 m po cijeloj visini, kad je najmanja širina trotoara 3,0m, a ispod te širine trotoara nije dozvoljena izgradnja istaka izloga lokala u prizemlju,
- izlozi lokala – 0,90 m po cijeloj visini u pješačkim zonama,
- transparentne bravarske konzole nadstrešnice u zoni prizemne etaže – 2,0 m po cijeloj širini objekta sa visinom iznad 3,0 m,

- platnene nadstrešnice sa masivnom bravarskom konstrukcijom – 1,0 m od spoljne ivice trotoara na visini iznas 3,0 m, a u pješačkim zonama prema konkretnim uslovima lokacije,
- konzole reklame – 1,2 m na visini iznad 3,0m.

Član 78.

Visina nadzitka stambene potkrovne etaže utvrđena je zakonskom regulativom i ne smije se prelaziti. Visina se računa od kote poda potkrovne etaže do tačke preloma krovne kosine, a određuje se prema svakom konkretnom slučaju.

Član 79.

Građenje je moguće samo na terenima koji imaju sljedeće karakteristike:

- Na stabilnim terenima koji imaju najpovoljnije uslove za građenje, mogu se graditi sve vrste građevina i izvoditi drugi zahvati u prostoru bez ograničenja, a u skladu sa odredbama ovog Plana,
- Na uslovno stabilnim terenima, prije izvođenja građevinskih radova, obavezno se sprovede detaljna ispitivanja fizičko – mehaničkih svojstava tla, radi određivanja uslova fundiranja, izgradnje građevina i izvođenja drugih zahvata u prostoru i preduzimanja sanacionih mjera na registrovanim pojavama klizišta ili tonjenja terena,
- Na nestabilnim terenima, koji su nepovoljni za građenje i izvođenje drugih zahvata, moraju se vršiti detaljna inžinjersko – geološka i geotehnička istraživanja, studije i projekti sanacije terena, opsežni radovi na otklanjanju uzroka nestabilnosti, uz obavezni angažman stručnih, ovlaštenih institucija i pribavljanje svih zakonom utvrđenih dokumenata za izdavanje dozvola za građenje nakon sanacije terena, uz mišljenje sudskog vještaka o mogućnostima korištenja takvih površina nakon sanacije i za koje svrhe.

Član 80.

Pri izdavanju dozvole za građenje arhitektonskih objekata, potrebno je pribaviti inžinjersko – geološki i geotehnički nalaz i uslove temeljenja od strane stručnih institucija, a statički proračun se mora dimenzionirati za potrebe najmanje VIII^oMCS.

Tehnička dokumentacija za realizaciju novih objekata mora biti u saglasnosti sa preporukama vezanim za konstruktivne elemente građevine i neophodnih radova na okolnom terenu na osnovu detaljnog inžinjersko – geološkog i geotehničkog izvještaja, koji treba biti urađen od strane ovlaštene firme.

Obim i kvalitet izvedenih radova vezanih za inžinjersko – geološke uslove moraju biti verifikovani u okviru tehničkog prijema, a upotrebna dozvola se ne može izdati ukoliko predviđeni radovi nisu u obimu i kvalitetu zadovoljavajući.

Član 81.

U postupku donošenja odobrenja za građenje, odnosno, u postupku donošenja urbanističke saglasnosti i odobrenja za građenje, nivelete pješačkih saobraćajnica, kao i prilazi i ulazi u javne objekte, moraju biti isprojektovane i izvedene prema Uredbi o prostornim standardima, urbanističko – tehničkim uslovima i normativima za sprječavanje stvaranja arhitektonsko – urbanističkih prepreka za osobe sa umanjenima tjelesnim mogućnostima („Službene novine FBiH“, broj: 48/09).

Član 82.

Uslovi za sklanjanje stanovništva i materijalnih dobara moraju biti obezbjeđeni u skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine FBiH“, broj: 39/03) i odredbama Uredbe o mjerilima, kriterijima i načinu izgradnje skloništa i tehničkim normativima za kontrolu ispravnosti skloništa („Službene novine FBiH“, broj: 21/05).

Član 83.

Unutar saobraćajnog ugla preglednosti, ne mogu se graditi objekti, postavljati ograde, vršiti sadnja visokog zelenila ili graditi druge fizičke strukture koje bi mogle ometati ugao preglednosti.

Postojeći objekti

Član 84.

Postojeći objekti izgrađeni prije obaveze pribavljanja odobrenja za građenje, a koji se zadržavaju ovim Planom, mogu se rekonstruisati, sanirati, redizajnirati, dograditi ili nadzidati, kako za potrebe stanovanja, tako i za potrebe dobivanja poslovnog prostora u kojem se mogu obavljati isključivo djelatnosti koje ne ugrožavaju čovjekovu okolinu i standard života u susjednim zgradama.

Objekat koji se nadziđuje mora da zadovoljava konstruktivno – seizmičke uslove. Spratnost nadzidanih etaža mora biti usklađena sa maksimalnom dozvoljenom spratnošću u skladu sa ovim Prostornim planom ili detaljnim provedbenim dokumentom, ukoliko se na to područje primjenjuje obaveza I režima gradnje ili II režima gradnje.

Svi zahvati na postojećim objektima se mogu odobriti ukoliko ne pogoršavaju uslove stanovanja u susjednim zgradama (očuvanje prava na vidik i osunčanje).

Za dobivanje urbanističke saglasnosti za navedene intervencije, potrebno je imati svu potrebnu dokumentaciju utvrđenu zakonom i ovim Planom.

Projekat osiguranja građevinske jame je obavezan, ukoliko se radi o interpolaciji građevine u već postojeći niz, te ukoliko u blizini ima izgrađenih objekata, na koje bi gradnja mogla utjecati.

Član 85.

Legalizacija objekata izgrađenog bez odobrenja za građenje, odnosno, naknadno izdavanje urbanističke saglasnosti, a za objekte koji se Planom zadržavaju, moguća je samo ukoliko su riješeni imovinsko – pravni odnosi za pješački ili kolski pristup objektu.

Legalizacija postojećih postojećih objekata može se odobriti ako za to postoje prostorne mogućnosti, odnosno, ako se istim ne ugrožava stanovanje i rad u susjednim objektima, te u skladu sa odredbama ovog Prostornog plana.

Za postojeće objekte koji se naknadno odobravaju Investitor preuzima rizik za kvalitet izvedenih radova.

Objekti koji se nalaze u zaštitnom pojasu planiranih saobraćajnica se tretiraju u skladu sa važećom zakonskom regulativom.

Prema članu 58. Zakona o cestama Federacije BiH („Službene novine FbiH“, broj: 12/10), zaštitni pojas uz javne ceste je pojas na kojem važi poseban režim gradnje i uspostavlja se radi zaštite javne ceste i sigurnosti prometa na njoj od štetnih uticaja i različitih aktivnosti u prostoru pored javne ceste, te je legalizacija u ovim pojasevima moguća samo uz saglasnost nadležne institucije.

Za objekte koji se zadržavaju ovim Planom, a izgrađeni su bez odgovarajućih odobrenja i nalaze se na

površinama uslovno stabilnog, klizištem ugroženog terena ili na eksploatacionom polju rudnika uglja u Brezi, osnovni uvjeti za legalizaciju su:

- pregled stanja konstruktivne izgrađenosti i oštećenosti objekta, od strane sudskog vještaka,
- izrada projekta sanacije i sanacija terena u nestabilnim dijelovima terena i zonama klizišta, izrađenog od strane ovlaštene organizacije,
- projekt sanacije objekta, ukoliko na temeljima i objektu ima oštećenja,
- revitalizacija projekta sanacije temelja, objekta i okolnog terena, te tehnički prijem radova,
- preuzimanje obaveze od strane Investitora ili Općine o saniranju klizišta,
- izrada inženjersko – geološkog i geotehničkog izvještaja sa davanjem pozitivnog mišljenja o legalizaciji svakog pojedinog objekta.

Član 86.

U poslovnom prostoru postojećih objekata mogu se obavljati sve djelatnosti koje ne ugrožavaju prirodnu sredinu i okoliš, koje ne remete korištenje susjednih objekata i sadržaja i koje se vrše u objektima izgrađenim u skladu sa važećim propisima u odnosu na djelatnosti koje se u njima vrše.

Član 87.

Postojeći objekti koji se nalaze na prostoru namijenjenom za individualnu izgradnju mogu se dograđivati do 50% tlocrtne površine, nadziđivati, adaptirati i rekonstruisati, samo ako su zadovoljeni i ostali uslovi iz Odluke, (rastojanje, estetski izgled, konstruktivni sistem i sl.).

Član 88.

Postojeći objekti koji se nalaze na građevinskom zemljištu koje nije namijenjeno za stambenu izgradnju ili će doći pod uticaj podzemne ili površinske eksploatacije uglja, ne mogu se dograđivati, nadziđivati, niti se na njima mogu vršiti konstruktivne adaptacije, izuzev redovnog održavanja objekata.

Izuzetno od odredbi prethodnog stava, postojeći objekti na zemljištu koje jeste ili će doći pod uticaj eksploatacije uglja, mogu se dograđivati, nadziđivati, rehabilitirati i sanirati uz pribavljeno mišljenje rudarskog preduzeća o mogućnostima preduzimanja gradnje objekta, a u skladu sa Osnovnim zakonom o rudarstvu („Sl.list FNRJ“, broj:25/59), član 74, stav 1, Zakona o obligacionim odnosima, član 177, te Zakonom o izgradnji stambenih i gospodarskih objekata na selu, član 22, stav 1, ukoliko su izgrađeni u vrijeme kada su navedeni zakoni bili na snazi.

Vlasnici postojećih objekata, a koji su izgrađeni bez u prethodnom stavu opisanih aktivnosti, dozvola i mišljenja, ukoliko dođe do njihovog oštećenja, ne mogu teretiti rudarsko preduzeće ni općinu Breza za eventualno nastalu štetu.

Član 89.

Postojeći objekti na zaštićenim prostorima i površinama utvrđenim Prostornim planom i ovom Odlukom ne mogu se doziđivati, nadziđivati, ali se mogu vršiti manje adaptacije i dogradnje do 50% tlocrtne površine, u svrhu poboljšanja osnovnih higijenskih uslova stanovanja i radovi redovnog održavanja.

Član 90.

Postojeći objekti koji po svojoj namjeni nisu u skladu sa namjenom prostora utvrđenoj Prostornim planom ne mogu se dograđivati, nadziđivati, niti se na njima mogu vršiti konstruktivne adaptacije, izuzev radova redovnog održavanja.

Izuzetno od odredaba iz prethodnog stava u cilju poboljšanja osnovnih higijenskih uslova može se

odobriti nadziđivanje, dogradnja do 50% tlocrtne površine.

Član 91.

Izgradnja objekata i izvođenje drugih radova na urbanim područjima može se vršiti samo na osnovu projekta, nivoa utvrđenog zakonskom regulativom.

Član 92.

Dozvoljava se upotreba tipskih projekata uz uslov da su projekti prilagođeni terenu na kojem se gradi, kao i uslovima iz ovog Prostornog plana.

Tipski objekti moraju biti usklađeni sa urbanističko – tehničkim uslovima ovog Prostornog plana ili detaljne provedbene dokumentacije, tamo gdje se primjenjuje, te ne smiju oblikovno i estetski narušavati postojeće urbanističko – ambijentalne cjeline.

Vrstu projekta - tipskih, utvrđuje organ nadležan za poslove građenja općine Breza.

Infrastruktura

Član 93.

Svi objekti koji se grade na urbanim područjima i građevinskim zemljištima utvrđenim Prostornim planom, a koji služe za stanovanje, rad i dr. poslovnu djelatnost moraju imati ugrađene instalacije za električnu energiju, vodovod i kanalizaciju, bez obzira da li na tom terenu postoji infrastrukturna mreža.

Korisnici i vlasnici postojećih objekata koji nemaju ugrađenu instalaciju i uređaje iz prethodnog stava, a nalaze se na prostorima na kojima postoji mogućnost priključivanja na gradsku mrežu, dužni su ugraditi instalacije: za električnu energiju, vodovod i kanalizaciju i izvršiti priključenje objekta na infrastrukturnu mrežu.

Član 94.

Ukoliko na području ne postoji kanalizaciona mreža, korisnici i vlasnici objekata su obavezni izgraditi propisanu septičku jamu.

Zabranjeno je direktno ispuštanje (bez predtretmana) fekalnih i tehnoloških otpadnih voda u otvorene i zacijevljene vodotoke i podzemne vode. Ako dispozicija fekalnih otpadnih voda nije riješena centralno, pojedinačna domaćinstva moraju imati vodonepropusne septičke jame i obezbijediti njihovo propisno održavanje i pražnjenje. Pražnjenje se u skladu sa važećim kantonalnim zakonom o vodama treba obavljati najmanje jednom godišnje od strane specijalizovanog pravnog lica.

Septičke jame moraju biti dvokomorne, periodično pražnjene, a ukoliko se dreniraju u tlo, ne smiju ni u kom slučaju ugroziti podzemne vode.

Član 95.

Na urbanim područjima ili njihovim dijelovima, đubrišta, osočne i septičke jame moraju se graditi od betona, kao vodonepropusni objekti. Septičke i osočne jame moraju biti pokrivene betonskom pločom, obezbijedene od pristupa ljudi i životinja, a đubrišta ograđena i obezbijedena od pristupa ljudi i životinja.

Rastojanje između stambenih građevina i septičkih jama ne može biti manje od 10 metara, s tim da udaljenost od stambene zgrade susjeda mora biti minimalno 20 metara.

Septičke jame i gospodarske građevine koje mogu biti izvor zagađenja sredine ne mogu se graditi na rastojanju manjem od 25 metara od zaštitnog pojasa objekta za lokalno snabdijevanje vodom za piće.

Član 96.

Pod lokalnim vodovodom podrazumijeva se izgradnja vodovoda (kaptaze, rezervoar, razvodna mreža)

koji snabdjeva manje prostorno funkcionalne cjeline urbana područja ili naselja).

Izgradnja lokalnih vodovoda za pojedina urbana područja ili njihove dijelove može se vršiti i odobriti prema urbanističko-tehničkoj dokumentaciji (projektu za izvođenje) uz prethodno ispitivanje sanitarno-tehničkih svojstava vode za piće.

Član 97.

Izgradnja saobraćajnih i dr. objekata infrastrukture, te regulacije rijeka i sl. može se odobriti na osnovu Prostornog plana, odnosno tehničke dokumentacije izrađene na osnovu Prostornog plana.

Član 98.

Odvodnjavanje oborinskih voda se utvrđuje nivelacionim rješenjem na nivou bloka u sklopu detaljne provedbene dokumentacije. Ako takvo rješenje ne postoji i radi se o području van tako utvrđenog režima gradnje, površinske vode se odvođe sa parcele slobodnim padom prema rigolima, odnosno, prema ulici (kod regulisane kanalizacije, odnosno, jarkovima) sa najmanjim padom od 1,5%.

Član 99.

Za parkiranje vozila za sopstvene potrebe, vlasnici porodičnih i stambenih objekata svih vrsta po pravilu obezbjeđuju prostor na sopstvenoj građevinskoj parceli, izvan površine javnog puta, i to po pravilu 1 parking mjesto ili garažno mjesto na 1 stan.

Za parkiranje vozila za sopstvene potrebe, vlasnici ostalih objekata svih vrsta po pravilu obezbjeđuju prostor na sopstvenoj građevinskoj parceli, izvan površine javnog puta, i to po pravilu 1 parking mjesto ili garažno mjesto na 70,0 m² korisnog prostora, s tim da je najmanje trećina vozila smještena u garaži.

Član 100.

Parkiranje vozila za sopstvene potrebe vlasnici višeporodičnih stambenih objekata, svih vrsta izgradnje, po pravilu obezbjeđuju na građevinskoj parceli van površine javnog puta, i to po pravilu 1 parking mjesto ili garažno mjesto na jedan stan, odnosno, jedno parking mjesto na 70,0 m² korisne površine, s tim da je najmanje polovina vozila smještena u garažama.

Garaže višeporodičnih stambenih objekata planiraju se u ili ispod objekata u gabaritu, podzemno izvan gabarita objekta ili nadzemno na građevinskoj parceli.

Površine garaža višeporodičnih stambenih objekata koje se planiraju nadzemno na građevinskoj parceli, računavaju se pri utvrđivanju indeksa ili stepena izgrađenosti, odnosno, stepena iskorištenosti građevinske parcele.

Član 101.

Širina privatnog prolaza za parcele koje nemaju direktan pristup javnom putu ne može biti manja od 2,5 m.

Kuće za odmor i naselja za turizam

Član 102.

Na ruralnim područjima, unutar građevinskih zemljišta utvrđenim ovim Prostornim planom, može se izdati urbanistička saglasnost za izgradnju kuće za odmor (vikend kuće) na osnovu Prostornog plana i ove Odluke, ukoliko nije utvrđena obaveza izrade provedbene dokumentacije, odnosno I režim

gradnje.

Urbanističko – tehnički uslovi za izgradnju kuća za odmor su sljedeći:

- da se kuće za odmor grade od tvrdih materijala (zidani elementi, drvena oblovena ili prefabrikovani elementi),
- da korisna površina kuće za odmor ne bude veća od 80 m²,
- da spratnost kuće za odmor ne bude veća od P + 1 ili P + Ptk,
- da površina parcela bude cca 300 – 1000 m²,
- da se objekat uklapa u prirodnu okolinu,
- da prikupljanje i dispozicija otpadnih voda bude u skladu sa članom 36. Zakona o vodama.

Član 103.

Izgradnja vikend objekata i objekata za rekreaciju utvrđena je Prostornim planom ove općine na lokalitetu "Hrasno" i na naznačenim lokalitetima u sklopu građevinskih zemljišta izvan urbanih područja planiranih za ovu namjenu.

Izgradnja vikend objekata može se odobriti na osnovu detaljnog provedbenog dokumenta područja za rekreaciju, a do izrade tog Plana na osnovu Prostornog plana i odredaba ove Odluke.

Za vikend naselja koja sadrže do 20 objekata primjenjuje se režim građenja 3. stepena, a za vikend naselja koja sadrže preko 20 objekata režim građenja 1. stepena.

Ostali objekti

Član 104.

Na vanurbanim područjima se može izdati urbanistička saglasnost za izgradnju zgrada društvene infrastrukture, poslovnih i manjih proizvodnih kapaciteta.

Izgradnja pomoćnih, privremenih, gospodarskih i vikend objekata

Član 105.

Kao pomoćni objekti, u smislu ove Odluke, smatraju se:

- garaže za osobna vozila (ako nije vezan uz stalni objekat),
- nadstrešnica,
- ljetna kuhinja,
- šupa i smještaj ogrijeva i alata.

Član 106.

Izgradnja pomoćnih objekata iz prethodnog člana ne može se odobriti na užem urbanom području Breza.

Već izgrađeni pomoćni objekti zadržavaju se do realizacije Regulacionog plana.

Na ostalom dijelu urbanog područja Breza i drugim urbanim područjima utvrđenim Prostornim planom može se odobriti izgradnja objekata iz prethodnog člana po uslovima ove Odluke.

Rastojanje pomoćnih objekata od stambenih objekata ne može biti manje od 4 metra.

Član 107.

Kao privremeni objekti, u smislu ove Odluke, smatraju se tipski objekti od plastike, montažni i

demontažni objekti, koji imaju vremenski ograničeno trajanje.

Član 108.

Izgradnja privremenih objekata iz prethodnog člana može se odobriti na urbanim područjima i građevinskim zemljištima utvrđenim Prostornim planom i uslovima iz ove Odluke.

Član 109.

Kao gospodarski objekti, u smislu ove Odluke, smatraju se objekti neophodni za potrebe domaćinstva - gazdinstva, kao što su:

- stočne staje (živinarnici, svinjci, govedarnici, ovčarnici, kozarnici),
- ispusti za stoku,
- đubrišne jame – đubrišta,
- poljski klozeti,
- objekti za držanje alata i mašina za korištenje u gospodarstvu.

Član 110.

Izgradnja gospodarskih objekata na užem urbanom području Breza nije dozvoljena.

Izgradnja gospodarskih objekata na urbanim područjima i građevinskim zemljištima, utvrđenim Prostornim planom, može se dozvoliti po odredbama ove Odluke, samo na građevinskom zemljištu, namijenjenom za individualnu stambenu izgradnju.

Član 111.

Na ruralnom području, izvan utvrđenog građevinskog zemljišta, može se izdati urbanistička saglasnost za izgradnju gospodarskih objekata za držanje, odnosno, smještaj stoke, živine i stočne hrane.

Za građevine iz prethodnog stava urbanistička saglasnost se ne može izdati na područjima koja su utvrđena kao zaštitne zone.

Član 112.

Na ruralnom području izgradnja gospodarskih objekata u sklopu domaćinstva može se, u skladu sa uslovima utvrđenim ovom Odlukom, vršiti na građevinskom zemljištu namijenjenom za individualnu stambenu izgradnju i u potpunosti u skladu sa članom 107. Odluke o komunalnom redu općine Breza („Službeni glasnik općine Breza“, broj: 14/14).

Član 113.

Izgradnja gospodarskih objekata na građevinskom zemljištu namijenjenom za individualnu stambenu izgradnju može se dozvoliti samo pod uslovom da gospodarski objekti budu udaljeni 20 metara od stambenih zgrada.

Rastojanje između stambenih i gospodarskih građevina može biti i manje od 20 m, ali ne manje od 15 m, ako su time obezbijeđeni higijensko – tehnički uslovi koji su propisani za tu vrstu građevina i ako je obezbjeđena zaštita sredine i takvih građevina, s tim da od susjeda mora biti na rastojanju ne manjem od 20 m.

Član 114.

Lokalne građevine za snabdjevanje vodom (bunari, pumpe i sl.), ne mogu se graditi na rastojanju manjem od 20 m od gospodarskih građevina koji mogu biti izvor zagađenja vode za piće.

Izuzetno, može se odobriti izgradnja lokalnih građevina za snabdjevanje vodom za piće i na manjem

rastojanju od propisanog u prethodnom stavu, samo ako te građevine ispunjavaju higijensko – tehničke i druge uslove za zaštitu vode za piće u takvim uslovima.

Član 115.

Gospodarski objekti se ne mogu graditi između stambenih zgrada i glavnih saobraćajnica.

Član 116.

Postojeći gospodarski objekti koji po svojoj lokaciji ne odgovaraju namjeni prostora iz Prostornog plana i uslovima iz ove Odluke, moraju se porušiti u roku od 6 mjeseci od dana stupanja na snagu ove Odluke.

Član 117.

Izgradnja privremenih, pomoćnih i gospodarskih objekata na građevinskom zemljištu u građanskoj svojini može se odobriti pod uslovima iz ove Odluke s tim da novi objekat mora biti udaljen najmanje 2,0 m od susjedne građevinske parcele.

Međusobno odstojanje ovih objekata mora biti najmanje 2,0m.

V - ODOBRAVANJE GRAĐENJA

Urbanistička saglasnost

Član 118.

Građenje i izvođenje drugih zahvata u prostoru se odobrava u skladu sa Prostornim planom, odredbama ove odluke, posebnim zakonom i propisima donesenim na osnovu tih zakona i urbanističkom saglasnošću u domenu nadležnosti, kako je to utvrđeno važećom zakonskom regulativom.

Član 119.

Građenje građevina bez odobrenja za građenje nije dozvoljeno. Za građevinu koja se gradi ili je izgrađena bez odobrenja za građenje ne smije se dati priključak na električnu mrežu, javni vodovod, kanalizaciju i drugu komunalnu infrastrukturu.

Član 120.

Ovom odlukom regulišu se uslovi i način saniranja bespravno izgrađenih stambenih objekata na području općine Breza, za objekte za koje je u vrijeme njihove izgradnje po propisima trebalo imati odobrenje za građenje i objekata izgrađenih sa odobrenjem za građenje, ali suprotno odobrenoj tehničkoj dokumentaciji i urbanističko-tehničkim uslovima.

VI - PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 121.

U cilju realizacije Prostornog plana potrebno je da državni organi u okviru svojih nadležnosti provode aktivnosti u smislu ostvarivanja zacrtanih ciljeva i opredjeljenja.

Da bi se ovo moglo sprovesti, potrebno je odmah pristupiti ostvarenju slijedećeg:

- izvršiti inventarizaciju raspoložive prostorno-planske dokumentacije svih nivoa izrade i donošenja, u tom postupku izvršiti selekciju i usklađivanje svih do sada donesenih dokumenata prostornoga uređenja,
- izvršiti usklađivanje svih dokumenata koji nisu u skladu sa Prostornim planom, a za dokumente kojima je istekao rok važnosti donijeti odluku o daljoj primjeni u roku od godinu dana od dana donošenja Prostornog plana, ukoliko nisu u suprotnosti sa Prostornim planom,

- obezbijediti izradu planskih dokumenata propisanih Zakonom i Prostornim planom u roku od godinu dana od donošenja Prostornog plana. Realizaciju mjera provedbe Prostornog plana će voditi Nosilac pripreme plana.

Član 122.

Stupanjem na snagu ove odluke prestaju da važe odredbe prethodno donesene Odluke o provođenju izmjena i dopuna Prostornog plana općine Breza.

Član 123.

Ova Odluka stupa na snagu dano ojevljivanja u "Službenom glasniku općine Breza".

Broj: 01/1-02-2689/17
Breza, 27.09.2017. godine

PREDSJEDAVAJUĆI
Općinskog vijeća
Jusić Vedad, s.r.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Zeničko-Dobojski Kanton
OPĆINA BREZA
Općinsko vijeće

Na osnovu člana 13. Zakona o principima lokalne samouprave u FBiH („Službene novine FBiH“ broj: 49/06 i 51/09) i člana 19. Statuta Općine Breza („Službeni glasnik Općine Breza“, broj: 08/09-Prečišćeni tekst), Općinsko vijeće Breza, na sjednici održanoj dana 27.09.2017. godine, donosi:

ODLUKU
o pretpostavkama, načelima i načinu izrade
Programa kapitalnih investicija Općine Breza

Član 1.

Usvajaju se pretpostavke, načela i način izrade Programa kapitalnih investicija (skraćeno PKI) Općine Breza u skladu sa aneksom broj 1. ove Odluke.

Član 2.

Obavezuje se Općinski načelnik da razradi i predoči vijeću nacrt Programa kapitalnih investicija za pet godina zajedno sa odgovarajućim prijedlogom Odluke vijeća u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ove Odluke.

Član 3.

Ova Odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Općine Breza“.

Broj: 01/1-02-2696/17
Breza, 27.09.2017. godine

PREDSJEDAVAJUĆI
Općinskog vijeća
Jusić Vedad, s.r.

ANEKS 1**PRETPOSTAVKE, NAČELA I NAČIN STVARANJA
KAPITALNIH INVESTICIJA OPĆINE BREZA*****I. Opšte pretpostavke***

1) Program Kapitalnih investicija predstavlja višegodišnji plan razvoja općine i poboljšanja standarda u sferi upravljanja javnim dobrima općine. Njegov cilj je utvrditi, u okvirima važećih zakonskih propisa i na osnovu organizacionih i finansijskih mogućnosti, visinu dugoročnih izdataka za organizovanu izgradnju, modernizaciju i poboljšanje tehničke i društvene infrastrukture općine. Program takođe predstavlja osnovni mehanizam koordinacije procesa realizacije investicija.

2) Načela i kriteriji za ocjenjivanje investicionih projekata će uzimati u obzir slijedeće:

- Potrebu dosljednog poboljšanja kvaliteta života građana,
- Neophodnost unapređenja uslova za funkcionisanje privrede u gradu,
- Kulturne, ekološke i prostorne uslove koje općina postavlja,
- Uticaj predložene investicije na realizaciju strateških planova općine,
- Uticaj procesa realizacije Programa na podsticanje sveopšteg razvoja općine i na privlačenje inostranog investicijskog kapitala.

3) Pri donošenju Odluka o uključivanju pojedinih projekata u Program kapitalnih investicija, prednost će imati investicije:

- Čija je realizacija neophodna kako bi se ispunili zakonski uslovi;
- Koje su započete i čiji je nastavak neophodan kako bi se postigao predviđeni efekat;
- Koje omogućavaju povećanje broja novih radnih mjesta;
- Koje omogućavaju smanjenje tekućih budžetskih izdataka kroz smanjenje troškova održavanja ili obima posla ili doprinose rastu općinskih prihoda;
- Koje obezbjeđuju ili unapređuju pružanje usluga znatnom broju građana;
- Koje su u skladu sa općim očekivanjima javnosti
- Koje imaju studiju izvodljivosti i fizibiliti studij po potrebi.

4) Kriterije rangiranja investicionih projekata i principe za njihovo bodovanje će donijeti Općinski načelnik u formi odluke.

5) Konačna lista investicionih projekata, prema prihvaćenim kriterijima, će u okviru Programa kapitalnih investicija biti prilagođena, u svom finansijskom nivou, sljedećem:

- Višegodišnjoj projekciji općinskih prihoda;
- Višegodišnjoj procjeni općinskih tekućih troškova;
- Stanju raspoloživih sredstava, za svaku godinu posebno, kao i dugoročno;
- Konceptiji finansiranja investicija uz pomoć instrumenata zaduživanja (prije svega, preferencijalnih kredita, općinskih i prihodnih obveznica i investicionih kredita);
- Mogućnostima finansiranja investicija iz spoljnjih izvora kapitala u okviru partnerstva između javnog i privatnog sektora.

II. Principi za razrađivanje Programa kapitalnih investicija

Program kapitalnih investicija će biti:

- Petogodišnji program;
- Program progresivnog karaktera, što znači da će nakon realizacije projekata predviđenih za prvu godinu, ukoliko bude potrebno, biti ažuriran za naredne četiri godine);
- Usvojen od strane vijeća prije usvajanja budžeta za narednu godinu;
- Osnova za izradu investicionog aneksa budžeta za naredne godine;
- Program koji će obuhvatiti općinske investicije u vrijednosti preko 100.000,00 KM koji sprovodi općinski organ (novi građevinski i tehnički poduhvati, ulaganje u rekonstrukciju/obnovu, investicije u cilju modernizacije, investicijska kupovina, poboljšanje);
- Pripreman na osnovu jedinstvenog obrasca tzv. prijedloga za investiranje, dostavljenog u formi koju odredi Općinski načelnik, a Program će pripremiti vijećnici, komisije Općinskog vijeća, Općinski načelnik, općinske službe i drugi subjekti, organizacije i građani općine.

III. Način razrađivanja Programa kapitalnih investicija

Rad na Programu će predvoditi Koordinacioni tim, kojeg će imenovati Općinski načelnik, u saradnji sa pojedinim općinskim službama.

Općinski načelnik će imenovati sastav Koordinacionog tima za rad na Programu i odrediti okvir kompetencija članova tima. Ovaj tim će se sastojati od Općinskog načelnika, predstavnika vijeća, zaposlenika u općinskoj upravi i predstavnika lokalnih udruženja građana.

Tim će utvrđivati listu investicionih projekata prihvaćenih za preliminarnu analizu, dodjeljivati bodove pojedinim projektima, rangirati ih prema broju bodova, kao i proslijediti Program kapitalnih investicija načelniku općine. Lista prioriternih investicija, kako novih tako i onih koje se nastavljaju od ranije, nakon što je načelnik prihvati, će biti osnova za izradu nacрта Programa, koji će se dostaviti Općinskom vijeću na usvajanje.

Općinski načelnik će u formi odluke odrediti plan i dinamiku rada na Programu, za vremenski period od 2017- 2021.godine.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Zeničko-dobojski kanton
OPĆINA BREZA
Općinsko vijeće

Na osnovu člana 35. st. 3. Zakona o principima lokalne samouprave u Federaciji Bosne i Hercegovine (Službene novine FBiH“, broj: 49/06 i 51/09) i člana 101. st. 3. Statuta Općine Breza (“Službeni glasnik Općine Breza“, broj: 8/09 – Prečišćeni tekst), Općinsko vijeće Breza, na sjednici održanoj dana 27.09.2017. godine, d o n o s i

O D L U K U

o učestvovanju na ročištu za prodaju nekretnina izvršenika TUD „Breza“ d.d. Breza u svojstvu ponuđača i pribavljanju nekretnina u vlasništvo Općine Breza

Član 1.

Određuje se da Općina Breza, tražilac izvršenja u izvršnom postupku koji se vodi pred Općinskim sudom u Visokom, pod brojem: 41 0 I 007891 16 I 4, učestvuje kao ponuđač na ročištu za treću prodaju nekretnine koja je označena kao:

- **k.č. 564 i 565 k.o. Breza (n.p.), što odgovara parceli starog premjera označenoj kao k.č. br. 669/6 zv. „Vešeraj“, upisano u zk. ul. br. 223 k.o. SP Smrekovica, ukupne površine 1049 m², u vlasništvu izvršenika TUD „Breza“ d.d. Breza sa 1/1, utvrđene tržišne vrijednosti, po vještacima Lejli Spaho iz Visokog i Salkić Ejubu iz Breze, u iznosu od 108.200,00 KM.**

Član 2.

Odlučuje se da se nekretnine, označene u članu 1. ove Odluke, putem usmenog i javnog nadmetanja na ročištu za treću prodaju nekretnina izvršenika TUD „Breza“ d.d. Breza pokušaju pribaviti u vlasništvo Općine Breza.

Član 3.

Za realizaciju ove Odluke zadužuje se Općinski načelnik i Općinski pravobranilac.

Član 4.

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku općine Breza“.

Broj:01/2-2715/17
Breza, 27.09.2017. godine

PREDSJEDAVAJUĆI
Općinskog vijeća
Vedad Jusić,s.r.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Zeničko-dobojski kanton
OPĆINA BREZA
Općinsko vijeće

Na osnovu člana 363 stav 3. tačka 5. Zakona o stvarnim pravima Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj: 66/13 i 100/13), člana 13. stav 2. tačka 5. Zakona o principima lokalne samouprave u FBiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 49/06 i 51/09), člana 4. stav 1. tačka c) Pravilnika o postupku javnog konkursa za raspolaganje nekretninama u vlasništvu Federacije BiH, kantona, općina i gradova („Službene novine Federacije BiH, broj: 17/14), člana 38. Odluke o građevinskom zemljištu („Službeni glasnik Općine Breza“, broj: 6/17) i člana 19. tačka 7. i člana 101. stav 3. Statuta Općine Breza – Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Općine Breza", broj: 8/09), Općinsko vijeće Breza na sjednici održanoj dana 27.09.2017. godine, d o n o s i

ODLUKU

o uvjetima, načinu i postupku prodaje neizgrađenog gradskog građevinskog zemljišta u vlasništvu Općine Breza, putem neposredne pogodbe

Član 1.

Odobrava se prodaja neposrednom pogodbom neizgrađenog gradskog građevinskog zemljišta u Brezi, ulica Bosanska, radi oblikovanja građevinske čestice, odnosno dogradnje postojećeg poslovnog objekta, kupcu Silajdžić (Salih) Esminu iz Breze, a koje je označeno kao:

- k.č. broj: 768/12, zv. „Bosanska; Neplodno“, u površini od 16 m², upisano u Posjedovni list, broj: 137 k.o. Breza, posjednik Općina Breza sa dijelom 1/1, upisano i u Zemljišnoknjižni uložak , broj: 739 k.o. Breza, kao vlasništvo Općine Breza sa dijelom 1/1.

Član 2.

Cijena zemljišta označenog u članu 1. ove Odluke iznosi 668,00 KM/m² tako da ukupna kupoprodajna cijena za predmetno zemljište iznosi 10.688,00 KM (slovima: desethiljadašeststotinaosamdesetosam KM).

Prodajna cijena za predmetno zemljište utvrđena je od strane stalnog sudskog vještaka arhitektonske struke.

Član 3.

Daje se ovlaštenje Općinskom načelniku da u ime Općine Breza sa kupcem Silajdžić Esminom zaključi kupoprodajni ugovor koji će biti u formi notarski obrađene isprave i kojim će se regulisati međusobna prava i obaveze ugovornih strana.

Kupoprodajni ugovor Općinski načelnik će zaključiti sa kupcem nakon pribavljenog mišljenja Općinskog pravobranilaštva Breza.

Kupoprodajnu cijenu predmetne nekretnine Silajdžić Esmin sa kojim će se zaključiti ugovor o kupoprodaji, obavezan je uplatiti u roku od 15 dana od dana potpisivanja ugovora o kupoprodaji na račun Općine Breza.

Predaja predmetnog neizgrađenog gradskog građevinskog zemljišta u posjed kupcu izvršit će se nakon isplate cjelokupnog iznosa kupoprodajne cijene.

Član 4.

Visina naknade iz osnova prirodnih pogodnosti zemljišta (renta) i naknade za uređenje građevinskog zemljišta, utvrdit će se u postupku izdavanja odobrenja za dogradnju poslovnog objekta.

Član 5.

Nakon kompletno okončanog postupka prodaje neizgrađenog gradskog građevinskog zemljišta iz člana 1. ove Odluke, Općinski načelnik obavezan je o tome pisanom informacijom, upoznati Općinsko vijeće.

Član 6.

Troškove izrade i notarske obrade kupoprodajnog ugovora, poreza na promet nekretnine, takse za provođenje i uknjižbu ugovora, te sve ostale troškove koji se odnose na postupak kupoprodaje snosi kupac.

Član 7.

Ova Odluka stupa na snagu danom objavljivanja u „Službenom glasniku Općine Breza“Breza“.

Broj: 01/1-02-2686/17
Breza, 27.09.2017. godine

PREDSJEDAVAJUĆI
Općinskog vijeća
Vedad Jusić,s.r.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Zeničko-dobojski kanton
Općina Breza
Općinska izborna komisija
Broj: 01/1-02-2700/17
Breza, 27.09.2017.godine

Na osnovu člana 115. stav 3. Statuta Općine Breza ("Službeni glasnik Općine Breza", broj: 8/09 – Prečišćeni tekst) prilikom razmatranja Nacrta Odluke o usklađivanju statusa Javnog preduzeća „Komunalno“ d.o.o. Breza sa Zakonom o javnim preduzećima u FBiH i Zakonom o privrednim društvima u FBiH, Općinsko vijeće Breza na sjednici održanoj dana 27.09.godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I

UTVRĐUJE SE Nacrt Odluke o usklađivanju statusa Javnog preduzeća „Komunalno“ d.o.o. Breza sa Zakonom o javnim preduzećima u FBiH i Zakonom o privrednim društvima u FBiH

II

Javnu raspravu sprovesti u periodu od 27.09.2017 do 20.10.2017 godine.

III

Za realizaciju zaključka zadužuje se Službaza privredu.

IV

Zaključak objaviti u „Službenom glasniku Općine Breza“.

DOSTAVLJENO
1x Služba za privredu
1x 01/1,
1x a/a

PREDSJEDAVAJUĆI
Općinskog vijeća
Jusić Vedad,s.r

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Zeničko-dobojski kanton
OPĆINA BREZA
Općinsko vijeće

Broj:01/1-02-2744/17
Breza, 27.09.2017.godine

Na osnovu člana 113. Statuta Općine Breza („Službeni glasnik Općine Breza“, broj 8/09 – Prečišćeni tekst),i člana 12. Odluke o izvršavanju Budžeta općine Breza za 2017. godinu (Sl. glasnik općine Breza broj: 03/17) i zahtjeva JP „Komunalno d.o.o. Breza“, na prijedlog Općinskog načelnika, Općinsko vijeće Breza na sjednici održanoj 27.09.2017.godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I

Da se u Budžetu Općine Breza za 2017. godinu („Sl.glasnik Općine Breza“ broj: 03/17) kapitalni grantovi - konto 615117 JP Komunalno d.o.o. Breza u iznosu od 150.000,00 KM preusmjeri za nabavku sljedeće opreme:

- nabavku vozila, mašine i opreme za zimsko i ljetno održavanja puteva 50.000,00KM
- popravku i rekonstrukciju dijela vodovodne mreže u naselju Mahala 23.000,00 KM i Mahmutović Rijeci 20.000,00 KM.
- rekonstrukciju i proširenje toplovodne mreže na području općine Breza 57.000.00 KM.

II

Za realizaciju Zaključka zadužuje se Služba za finansije, inspeksijske poslove i opću upravu.

III

Zaključak će se objaviti u „Službenom glasniku“ Općine Breza.

DOSTAVLJENO:

1x Služba za finansije, insp. posl. i opću upr.,
1x JP Komunalno d.o.o. Breza,
1x 01/1,
1x Arhiva.

PREDSJEDAVAJUĆI

Općinskog vijeća
Jusić Vedad,s.r

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Zeničko-dobojski kanton
OPĆINA BREZA
Općinsko vijeće

Broj: 01/1-02-2694/17
Breza, 27.09.2017.godine

Na osnovu člana 115. stav 3. Statuta Općine Breza ("Službeni glasnik Općine Breza", broj 8/09 – Prečišćeni tekst), prilikom razmatranja Izvještaja Skupštine o radu i poslovanju JP „Komunalno“ d.o.o. Breza, za 2016.godinu, Općinsko vijeće Breza na sjednici održanoj dana 27.09.2017. godine, donosi:

ZAKLJUČAK

I

Izvještaj Skupštine o radu i poslovanju JP „Komunalno“ d.o.o. Breza, za 2016.godinu, nije usvojen.

II

Ovaj Zaključak objaviti u „Službenom glasniku Općine Breza“.

DOSTAVLJENO:

1x JP „Komunalno“ d.o.o. Breza,
1x Predsjednik NO
1x Predsjednik skupštine JP „Komunalno“ d.o.o. Breza,
1x Arhiva
1x a/a

PREDSJEDAVAJUĆI

Općinskog vijeća
Vedad Jusić,s.r.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Zeničko-dobojski kanton
OPĆINA BREZA
Općinsko vijeće

Broj: 01/1-02-2651/17
Breza, 27.09.2017 godine

Na osnovu člana 115. stav 3. Statuta Općine Breza ("Službeni glasnik Općine Breza", broj: 10/07 i 5/08) prilikom razmatranja Izveštaja o radu građevinskog i sanitarno-komunalnog inspektora Općine Breza za period 01.01.2017. do 30.06.2017.godine, Općinsko vijeće Breza na sjednici održanoj dana 27.09.2017. godine, donosi

ZAKLJUČAK

I

USVAJA SE Izveštaj o radu građevinskog i sanitarno-komunalnog inspektora Općine Breza za period 01.01.2017. do 30.06.2017.godine.

II

Zaključak objaviti u „Službenom glasniku Općine Breza“.

Dostavljeno:
1x Inspektori,
1x 01/1,
1x a/a

PREDSJEDAVAJUĆI
Općinskog vijeća
Jusić Vedad, s.r.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Zeničko-dobojski kanton
OPĆINA BREZA
Općinsko vijeće

Broj: 01/1-02-2714/17
Breza, 27.09.2017.godine

Na osnovu člana 115. stav 3. Statuta Općine Breza ("Službeni glasnik Općine Breza", broj: 8/09 – Prečišćeni tekst) prilikom razmatranja Informacije o gospodarenju šumama na području Općine Breza za 2016.godinu Općinsko vijeće Breza na sjednici održanoj dana 27.09.2017. godine, donosi:

ZAKLJUČAK

I

Da se Informacije o gospodarenju šumama na području Općine Breza za 2016.godinu dostavljena od strane JP ŠPD ZDK d.o.o. Zavidovići od 08.09.2017.godine dopuni sa sljedećim elementima:

- Da li ima divljih deponija u šumskom području općine Breza i koliko.
- Da li ima oboljenja svojstvenih šumama .
- Da i ima šumskih krađa , koliko, i šta se čini da se svedu na minimum.
- Koliki je godišnji etat na području općine Breza
- Da li se prilikom direktne konverzije vrši „silovanje prirode“ i da li se sade vrsta koje ne pripaju tom području.
- Da li se prilikom eksploatacije šuma poštuju vodozaštitne zone .

II

Zaključak objaviti u „Službenom glasniku Općine Breza“.

Dostavljeno:

1x JP Šumsko privredno društvo ZDK, d.o.o Zavidovići
1x Ministarstvo za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu ZDK.
1x Služba za privredu ,
1x 01/1,
1x a/a

PREDSJEDAVAJUĆI
Općinskog vijeća
Jusić Vedad,s.r.

S A D R Ž A J

- 252. Odluka o izmjenama i dopunama Prostornog plana Općine Breza za period do 2029. godine.
- 254. Odluka o provođenju izmjena i dopuna prostornog plana Općine Breza do 2029. godine
- 289. Odluka o pretpostavkama, načelima i načinu izrade Programa kapitalnih investicija Općine Breza
- 291. Odluka o učestvovanju na ročistu za prodaju nekretnina izvršenika TUD „Breza“ d.o.o. Breza u svojstvu ponđača i pribavljanje nekretninama u vlasništvu Općine Breza.
- 292. Odluka o uvjetima, načinu i postupku prodaje neizgrađenog gradskog građevinskog zemljišta u vlasništvu Općine Breza putem neposredne pogodbe.
- 294. Zaključak o utvrđivanju nacrtu Odluke o usklađivanju statusa JP Komunalno d.o.o. Breza sa Zakonom o javnim preduzećima u FBiH i Zakonom o privrednim društvima u FBiH.
- 295. Zaključak o preusmjeravanju novčanih sredstava iz Budžeta Općine Breza za 2017. godinu.
- 296. Zaključak o ne usvajanju Izvještaja skupštine o radu JP Komunalno d.o.o. Breza za 2016. godinu.
- 297. Zaključak o usvajanju Izvještaja o radu građevinskog i sanitarnog komunalnog inspektora Općine Brea za period 01.01.2017. do 30.06.2017. godine.
- 298. Zaključak o dopuni informacije o gospodarenju šumama na području Breze za 2016.godinu.